

Inese Vaidere

MISIJA LATVIJAI. EPIZODES

Šī grāmata ir veltījums Latvijai,
tās cilvēkiem un manai ģimenei

Inese Vaidere. Misija Latvijai. Epizodes

Otrais, pārstrādātais izdevums

Grāmata tapusi ar Eiropas Parlamenta
ETP grupas finansiālu atbalstu

Vāka dizains *Edgars Zvirgzdiņš*
Maketa dizains *Oskars Stalidzāns*

Grāmatā izmantoti attēli
no Ineses Vaideres personīgā arhīva,
kā arī Matīsa Markovska fotogrāfijas

SATURS

Ievadvārdi. <i>Silvija Brice</i>	6
Sargāt un lepoties	7
MANAS SAKNES. MANA BĒRNĪBA	9
AUGT. PIEAUGT. IZAUGT	51
KAD DURVIS ATVERAS	95
EIROPAS PARLAMENTA DEPUTĀTE KLIEDĒ MĪTUS ...	125
BALTIEŠI SAPURINA EIROPAS PARLAMENTU	167
VĒL VESELĪGĀK, VĒL ZAĻĀK	187
PRET ĻAUNUMU BEZ PIEKĀPĪBAS	205
IZSTĀSTĪT LATVIJU	217
LEPOJAMIES: VALODA, TALANTI, TRADĪCIJAS	239
NO ZILUPES LĪDZ LIEPĀJAI UN RĪGAS PILIJ	263
LATVIJAS DĀRGAKMEŅI ESAM MĒS PAŠI	283
BRISELES VIESU DIENAS	311
MANS DARBALUKS – ABAS PUSLODES	321
GAN DARBS, GAN EKSOTIKA	333
NO IDEJAS LĪDZ GRĀMATAI	355
NOVĒRTĒJUMS	371

Ievadvārdi

Piedzimst bērns, un sākas viņa ceļš pa naža asmeni, nekad ne pa garantētu rožu taku. Katram no mums tas kādreiz ir sācies, un katram soļus balsta apjausti vai neapjausti spēki — vecāki, sargeņģeļi, piešķirums, kas ielikts pūrā. Šūpulī ir ielikti divi neredzami dokumenti. Viens dod tev iespēju. Otrs dod tev atļauju būt slinkam un nedarīt neko, tu izdzīvosi arī tad. Re kur dokuments un garantija. Tu izdzīvosi abos gadījumos.

Šis ir stāsts par gaitu, kuru iet bagātīgi apdāvināta meitene (jo tieši meiteni es redzu viņā vēl aizvien). Kāds jutīsies mudināts teikt: es arī tā gribētu. Būtu gribējis. Būtu varējis gribēt. Ja zinātu, ka ir arī tas pirmais dokuments. Ja nebūtu nomainījis tiekšanos pret peticību. Ja nebūtu uzreiz paķēris to slinkuma dokumentu un izmantojis to par spilvenu.

Ja tu jūti, bērns, ka gribi darboties — rakstīt, lasīt, dzīvot, spēlēties, riskēt, priecāties par sevi —, dari to. Citādi (un drīzāk, nekā tu domā) būs par vēlu. Un vēl — sirdsmiera saglabāšanai ir derīgi likt aiz auss, ka dārgakmeņu alas un bagātību salas ir tikai pasakās, toties, kā zināms, rokas darba nebijās, tāpēc: “Latvijas dārgakmeņi esam mēs paši.” (*I. V.*)

Un, lūk, mūsu meitene, šis cilvēks, par kuru ir interesanti uzzināt arī kaut ko personisku, tagad ir ne tikai ekonomikas speciāliste un profesore, bet arī viens no tiem, kuri Eiropas Parlamentā šķiro un vēti vispārīgi kopējo un kopēji vispārīgo — augstā līmenī, līdz kuram ir bijis jāizaug. Šajā grāmatā Inese Vaidere spilgti apraksta gan savu Eiropas Parlamenta ikdienu ar tās problēmām un kurioziem, gan arī, protams, stāsta par savu Latvijas redzējumu, par savu misiju visplašākajā nozīmē.

Vienmēr ir interesanti lasīt to, ko cilvēks uzraksta, raudzīdamies spoguļī. Ielūkosimies šajā atspulgā. Būs interesanti.

*Silvija Brice
rakstniece, tulkotāja*

Sargāt un lepoties

Ielpoju. Izelpoju. Mēs dzīvojam brīvā valstī. Tā ir ļoti īpaša un laba sajūta — justies droši, jo esam Eiropā, tai piederam.

Kopš neatkarības atgūšanas neesam apstājušies. Tāpat kā vienā dienā nevar bērnu izaudzināt, arī visu, kas Latvijas izaugsmei nepieciešams, nevaram paveikt vienā dienā.

Latvija ir stipra savā nākotnes virzībā. To apliecina mūsu talantīgie cilvēki kultūrā, sportā, zinātnē, uzņēmējdarbībā. To apliecina mūsu kopības izjūta, dziedot un dejojot Dziesmu un Deju svētkos, noliekot svecītes Lāčplēša dienā, ejot 18. novembra lāpu gājienā, jūtot līdzī mūsu sportistiem, sakopjot Latviju Lielajā talkā, palīdzot tiem, kam klājas grūti. Mēs varam vienoties izšķirīgos brīžos.

Latvijai viss izdosies. Mēs esam neparasta, čakla, gudra un spītīga tauta. Mūsu himnā iekodēta ticība savai valstij. Esam svētīti, un Dievs palīdz tiem, kuri dara.

Latvijai nav ne zelta, ne dārgakmeņu, ne naftas. Tomēr mēs esam bagāti. Mūsu dārgums ir Latvijas cilvēki. Pasaulē ir vairāk nekā pieci tūkstoši tautu, bet tikai divsimt no tām ir sava valsts. Mums pieder valsts, ir sava valoda un tradīcijas. Mēs pastāvēsim, kamēr savā zemē pie Baltijas jūras runāsim latviešu valodā, mācīsim to saviem bērniem un mazbērniem. Mums jāsgargā sava valsts un jālepojas ar to.

Un ne jau dimanti liek mirdzēt acīm. Tā ir mīlestība. Tas ir darbs, kas sagādā prieku. Apziņa, ka varu paveikt ko vērtīgu. Prieks un lepnums par savu tautu. Tas acīs un sirdī iedodz uguniņas un dod spēku.

Šajā grāmatā pastāstīšu par sevi, savu ģimeni, par paveikto Latvijas labā. Par savu darbu, ko uztveru kā misiju. Tik daudzi cilvēki atkal un atkal man ir uzticējuši šo misiju. Man patīk mans darbs, tāpēc daru to ar prieku.

MANAS SAKNES. MANA BĒRNĪBA

“Mīlo meitiņ...”

Pie papus “uz Ameriku”

Mammas spēks

Viss būs labi

Mans papus

Ass prāts un zelta rokas

Mans labākais skolotājs

Mammas dzimta. “Dzīves serenāde”

No mājas uz māju

Viss saskaitīts

Sīkais inspektors

Drošminieks pie zobārsta

Divas jaukas lietas

Ko ēd Sibīrijā un ko — Ģintermuižā

“Kaut es redzētu...”

Būšu zinātniece!

Pārlielupes dārzos

Klavieres par gotiņas cenu

Kāpēc trīs, ja var pieci?

Teicamniece bez medaļas

“Mīlo meitiņ...”

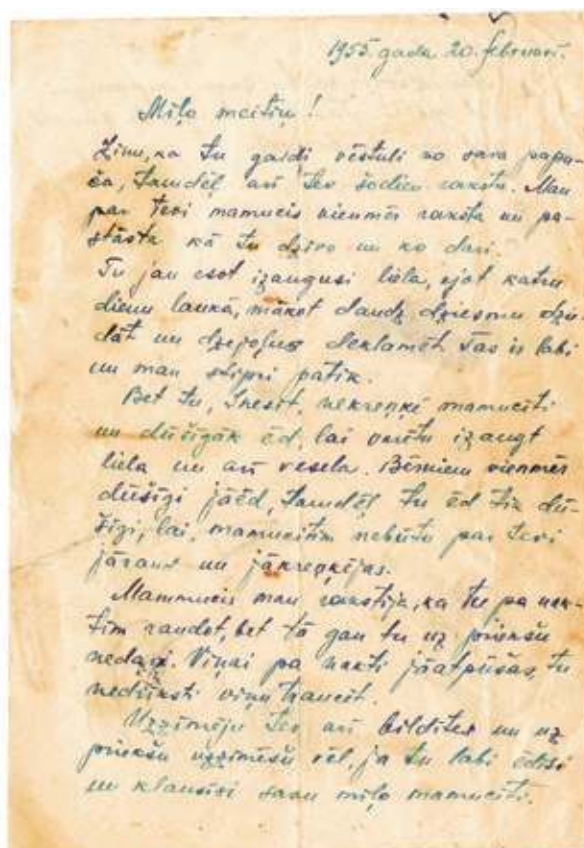
Mamma
Lizete Emīlija
un papus Jānis
kāzu dienā

Esmu dzimusi Jelgavā. Visa ģimene — es, mamma, papus, vecāmāte Eda un vecaistēvs Jānis — dzīvojām vienā astoņpadsmit kvadrātmetru mazā istabiņā bez ērtībām, jo pēc kara, ienākot krievi, viņi dzīvokli vecvecākiem atņēma. Bet mana bērnība tiešām bija skaista, jo biju milēts bērns.

Piecdesmit otrajā, kad mamma gaidīja mani, papu apcietināja un izsūtīja uz Sibīriju. Līdz gada vecumam es naktīs vienmēr esot raudājusi. Divas trīs stundas no vietas līdz diviem trijiem, un nekas nav līdzējis — ucinājuši, mierinājuši, bet bērns nerimstas. Laikam jau no mammas nervu satricinājumiem, mani gaidot un pārdzīvojot, vai vīrs jēlkad atgrieziesies.

Papu izsūtīja uz Sibīriju uz divdesmit pieciem gadiem. Lūk, kāds mammai bija trieciens! Arī papus jutās izmisis, mocīdamies nezinā par sievas likteni. 1952. gada 21. oktobrī viņš rakstīja no nometnes Urālos: “Sāpīgi, ka es nevarēju būt ar Tevi kopā Tavās grūtajās dienās, nezina arī, ar ko Tevi apsveikt — ar dēlu vai meitu. Esmu cerībā, ka Tu esi vesela...”

Bet šī vēstule jau adresēta man — teju trīsgadīgajai Inesītei: “Mīlo meitiņ, zinu, ka tu gaidi vēstuli no sava papuča, tamdēļ arī tev šodien rakstu. Man par tevi mammucis vienmēr raksta un pastāsta, kā tu dzīvo un ko tu dari. Tu jau esot izaugusi liela, ejot katru dienu laukā, mākot daudz dziesmu dziedāt un dzejoļus deklamēt. Tas ir labi un man stipri patīk.” Vairāk nekā trīs gadus vēstules ceļoja no Latvijas uz Sibīriju un atpakaļ.

Papus no izsūtījuma
sūtīja vēstules.
Šī pienāca, kad man
bija divarpus gadu

Pie papus “uz Ameriku”

Runāt es esot iemācījusies ļoti agri, jau gada vecumā čalojusi teikumos. Protams, allaž prasīju mammai, kur ir mans papus. Stāstīt, ka papus izsūtīts uz Sibīriju, tolaik būtu bīstami, bet Amerika bija pārāk neticams variants, lai kāds to ņemtu par pilnu. Kopā ar mammu rakstījām papum vēstules. Rakstītos vārdus neatceros, bet to gan — mamma teica, ka vēstules esot jānosūta uz Ameriku.

Kādu dienu ieņēmu prātā, ka došos papu meklēt — jā, prom uz pašu Ameriku! Paņēmu savu mazo somiņu, saliku iekšā “visnepieciešamākās lietas” un gāju uz Jelgavas Cukurfabrikas staciju. Bet te pretī nāk skolas apkopēja Otilijas tante. Atceros, kā tobrīd nodomāju — oi... Otilijas tante! — un paslēpos aiz staba. Kaut nu viņa mani neieraudzītu, kaut ceļā nepārķertu! Tante mani tomēr bija pamanījusi, nāca klāt un prasīja: “Kur tad tu, meitiņ, tā dodies?” Atbildēju: “Braukšu pie papus uz Ameriku!” Otilijas tante nebija nekāda saprotoša, ņēma mani aiz rokas un veda mājās. Tā arī beidzās mans ceļojums pie papus “uz Ameriku”.

Top vēstule papum
“uz Ameriku”

Kad dūša liela, pat
Amerika šķiet tuvu

Mammas spēks

Kad man bija kādi divi vai trīs gadi, es pakritu un atsitos pret mazo krēsliņu — tajā mēdzu sēdēt un skatīties, kā skolas bērni stadionā sporto. Krēsliņam bija asi stūri. Paslidēju un uz krēsla malas pāršķēlu apakšlūpu. Vēl tagad, ja labi ieskatās, var pamanīt gaišu rētu. Todien asinis plūst, mamma ņem mani klēpī un skriešus nes pie daktera, jo piecdesmito gadu vidū nekāda ātri pieejama transporta Jelgavā nebija. Tā nu aiznes, un dakteris šuj. Mamma gaida koridorā un dzird, kā bērns raud.

Kad mani atnes atpakaļ, mamma redz, ka lūpa sašūta pavisam šķībi. Mani ieraugot, viņa stingri noteikusi: “Nē! Šitā gan nevar! Lūpa jāsašuj kārtīgi!” Dakteris preti: “Kas jūs par māti! Ja es ārdišu ārā, bērnam atkal sāpēs!” Bet mamma teikusi: “Nē, labāk lai tagad pasāp, nekā visu mūžu ar šķību lūpu!” Dakteris esot sadusmojies un diegu rāvis ārā ar tādu sparū, ka asinis šķīdušas. Nu mamma stāvējusi blakus un pati sekojusi šūšanai līdzī, un dakteris sašūvis kārtīgi, rētu tagad nemaz nevar pamanīt, lai gan tā ir apmēram divus centimetrus gara. Zinu un saprotu, ka ne katra mamma būtu spējīga uz ko tādu. Un par to esmu viņai ļoti pateicīga.

Braucam pie papus!

Viss būs labi

Mana mamma Lizete Emīlija bijusi ļoti apdāvināts bērns un agri ar labām sekmēm sākusi mācīties skolā. Kā jau vecākajai meitai viņai visu laiku nācies strādāt, kā tagad mēdz jokot, — arī par jaunākajiem bērniem. Mamma stāstīja, ka četros no rīta dabūjusi celties un, piemēram, tīrīt zaķu kājiņas, tās vēlāk izmantoja mēbeļu pulēšanai — vīri bieži nesa pārdot medījumus. Darbs bija sūrs, bet ģimene čakla, strādājuši un krājuši, līdz Jelgavā, Krišjāņa Barona ielā, iegādājušies skaistu dzīvokli.

Kad Lizetei Emīlijai bijuši kādi astoņi vai deviņi gadi, norunāta vizīte pie zobārsta. Viņa zvanijusi pie durvīm, bet neviens nav nācis ielaist. Durvis nav bijušas aizslēgtas, un, kā viņa tās atvērusi, pēkšņi virsū meties liels suns, nogāzis gar zemi, uzlicis ķepas un elsodams rūcis sejā. Kodis nav, taču, tikko meitenīte pakustējusies, tā atpīrdzis zobus un rūcis. Pusstundu mazā Lizete Emīlija nogulējusi uz grīdas, līdz beidzot ieradusies zobārste... Mamma bijusi labākā skolniece klasē, bet pēc šī notikuma naktīs vairs nav varējusi gulēt, par visu uztraukusies. Vecāmāte, nezinādama ko darīt, bērnu no skolas vēlāk izņēmusi. Ļoti žēl, ka tā, jo mammai bija izcils prāts. Viņa būtu varējusi daudz sasniegt. Tā viena bezatbildīga persona (zināja taču, ka meitenei jānāk!) mainīja mammas likteni.

Tā bija laimīga sagādīšanās, ka mammas labākā draudzene bija Mirdza Prūse, vēlāk pazīstamā, talantīgā valodniece, Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes dekāne Mirdza Briģe. Mamma kopā ar Mirdzu mācījās no viņas skolas grāmatām un pierakstiem, tā iegūdamā gluži labu izglītību. Pirms kara mamma Jelgavā arī spēlējusi teātri. Reiz ieradies Eduards Smiļģis, redzējis uz skatuves mammu un Elzu Radziņu un uzaicinājis abas pārnākt uz Rīgu. Radziņa aizbrauca, bet mana mamma — ne. Varbūt būtu kļuvusi par lielu aktrisi.

Mamma bija dzīvesgudra, ar brīnišķīgu gaumi un skaistuma izjūtu. No tā arī man daudz ko iemācījusi. Vienmēr varēju uz viņu paļauties, sagaidīt padomu. Mamma nodzīvoja cienījamu un garu mūžu. Devīpadesmit triju gadu vecumā 2014. gada vasarā aizgāja aizsaulē. Bet allaž un arī tad, kad saslima mans vīrs Arturs, mamma vienmēr teica: “Neuztraucieties, viss būs labi!” Un viņai bija taisnība. Visu to laiku, kamēr mamma bija kopā ar mums, tā arī notika.

Mamma iesvētību dienā

Mans papus

Mans papus Jānis piedzima 1920. gadā Vietalvas pagastā. Pēc Pirmā pasaules kara jaunā ģimene — Bernhards un Karlīne Miķelēni — sāka īstenot savu sapni par kuplu ģimeni un pašu mājām. Vecākajam dēlam Jānim 1926. gadā pievienojās brālītis Arvīds, bet 1932. gadā — māsiņa Austrā. Vecāki bija čakli latvieši, un līdz 1940. gadam tukšā vietā tapa liela saimniecība — brīnišķīgi skaista māja un tāds kūts komplekss, kādu reti kur varēja redzēt pat bagātajās Eiropas valstīs. Kūtijs bija aprīkots ar mehāniskām dzirdināšanas un ēdināšanas iekārtām, sienas greznoja flīzes, kādas nevarēja redzēt pat mājās. Piecdesmit hektāru lielajā saimniecībā turēja vairākus desmitus Latvijas gotiņu. Šis turīgums bija sarūpēts ar ģimenes pūlīņiem, it īpaši cieši iesaistot vecāko dēlu Jāni. Vasarās gan palīgā nākuši strādnieki no Polijas.

Par vecvecākiem no tēva puses neko daudz nezinu, jo nekad neesmu viņus redzējusi. Papis man savulaik stāstīja, ka viņa vecāki nav gribējuši pamest Latviju, bet, kad viņu sētā ievilkts lielgabals, tēvs sapratis, ka laiks doties projām. Iejūguši zirgu, salikuši ratos šādas tādas mantas un trijātā — tēvs, māte un meita Austrā (dēlu tolaik mājās nebija, jo abi slēpās no iesaukšanas krievu armijā) — devušies ceļā uz Rietumu pusi. Kā viņiem ceļā gājis, nezinu. Pēc kara, padomju okupācijas laikā, par tādām lietām nerunāja, lai nenodarītu kaitējumu ne bērniem, ne pašiem vecākiem. Par vecvecāku aizbraukšanu pirmoreiz sīkāk uzzināju astoņdesmito gadu beigās, kad pavērs dzelzs priekšskars un pēc mana vīra Artura tantes uzaicinājuma cīemojāmies Amerikā. Tad satikāmies arī ar manu tēvamāsu Austru.

No tantes uzzināju, ka mana vecāmāte Karlīne nav varējusi samierināties, ka nācies atstāt dzimteni bez abiem dēliem, Vācijā saslīmusi ar plaušu karsoni, mirusi un apglabāta Huzumā — pilsētiņā Vācijas ziemeļos. Kad vēlāk, piedaloties zinātniskā darba programmā, nokļuvu Vācijā, Ķilē, aizbraucu uz šo pilsētiņu. Tur pansionātā satiku mūsu attālu radniecīgu Ritu Siliņu. Viņa stāstīja, ka tā kapu daļa, kur apbedīta mana vecāmāte, tagad jau esot diemžēl nolīdzināta.

Mana papus dzimtās mājas “Āpšalas”. Uz jumta redzami saimnieku Karlīnes un Bernharda Miķelēnu iniciāļi

Miķelēnu ģimene skaistajās “Āpšalās” 1929. gadā. Papis, pirmais no kreisās, sēž tēvam uz ceļgala

Austras tante stāstīja, kā viņi ar tēvu, palikuši vieni, sākumā strādājuši turpat Vācijā, pēc tam izdevies tikt uz Ameriku pie kādas kundzes, kam piederējusi ferma. Tēvs pratis visus lauku darbus, tāpēc bijis vērtīgs darbinieks. Tā nu saimnieks, kurš kādreiz Latvijā bija ierīkojis modernāko lauku saimniecību, mūža pēdējos gadus bija strādnieks Amerikas fermā. Saimniece bijusi visai laipna, palīdzējusi Austrai izmācīties medicīnu, kas nodrošināja viņai nākotni.

Tā nu mana dzimta gan no mammas, gan papus puses ir piedzīvojusi, kā mēdz teikt, pilnu spektru — gan trimdu, gan izsūtīšanu, gan padomju varas netaisnību un nebrīvi, gan atjaunoto neatkarību.

Papus krievu lēģerī
1954. gada augustā

Papus bija ļoti talantīgs, viņam
padevās gan eksaktās zinātnes,
gan zīmēšana. Fotoaparāta
nebija, tāpēc no izsūtījuma
vietas pienāca zīmējumi

Ass prāts un zelta rokas

Mans papus bija apveltīts ar ļoti gaišu galvu un asu prātu. Viņam padevās matemātika un citas eksaktās zinātnes, arī teicami spēlēja akordeonu un labi dziedāja. Strādājot kopā ar savu tēvu, Jānis bija apguvis daudz praktisku zināšanu un iemācījies bez darba nesēdēt, var teikt – papum bija zelta rokas, viņš prata visus vīriešu darbus, pat mājas būvēt.

Papus gribējis mācīties par lokomotīves vadītāju, taču tēvs pierunāja viņu studēt Jelgavas skolotāju institūtā. Kad papus to pabeidza 1943. gadā, uzreiz saņēma vācu armijas pavēsti par iesaukumu. Skaidrs, ka viņam nebija intereses karot nedz vācu, nedz krievu pusē, tāpēc izvēlējies apsardzes rotu, kas sargāja tiltus Jelgavā. Šis fakts un arī tas, ka Jānis “klasificējās” kā “budža dēls”, bija galvenais iemesls, kādēļ divas reizes – 1946. gadā un 1952. gadā – viņu izsūtīja uz Sibīriju.

Pēc kara papus bija sācis strādāt par skolotāju Jelgavas 2. septiņgadīgajā skolā, kur mācīja matemātiku, bioloģiju, ķīmiju un citus priekšmetus. Tur viņš iepazinās ar manu mammu Lizeti Emiliju, un 1950. gadā abi apprecējās. Kad 1952. gadā mamma gaidīja mani, Jāni apcietināja. Visi skolotāji un skolēni esot raudājuši un stipri pārdzīvojuši, jo viņš bijis iemīļots skolotājs.

Esmu redzējusi čekas dokumentus, tomēr nekādas nopietnas apsūdzības pret papu, lai piesprieztu 25 gadus, tajos neatradu. Bija aizdomas, ka viņu denuncējusi kaimiņiene, kurai ķērās pie sirds, ka skola mammas ģimenei ierādījusi istabu viņai agrāk piederošajā mājā.

Par laimi, šie 25 gadi ilga “tikai” četrus gadus. Pēc Staļina nāves, kam Padomju Savienībā sekoja tā saucamais atkusnis, 1956. gada sākumā papu reabilitēja, un viņš atgriezās mājās. Atceros to priecīgo dienu – papus būs mājās! Gaidīšana ļoti spilgti iespiedusies atmiņā – istaba īpaši saposta, likās, pat istabietas stāvēja tādas kā svētsvinīgas, aizturējušas elpu... Gaidījām visu dienu, jau kļuva tumšs, posāmies pie miera, kad pēkšņi – pie durvīm klauvē! Durvis parādījās gara auguma izskatīgs vīrietis, un mamma naktskreklā skrēja viņam pretī...

Mans labākais skolotājs

Pirmo reizi papu ieraudzīju trīsarpus gadu vecumā. Iespējams, tas, ka viņš nebija ar mums manas dzīves pirmajos gados, radīja zināmu distances izjūtu. Man viņa tēls veidojās, galvenokārt pateicoties mammas stāstiem un mīlestībai, papus rakstītajām vēstulēm un zīmējumiem. Pēc atgriešanās papus kļuva par manu labāko skolotāju. Jau agrā bērnībā iemācīja daudz ko, kas citiem bērniem sagādāja grūtības, — lasīšanu, rēķināšanu, arī pazīt pulksteni, pat šūt un lāpīt.

Kad Jānis atgriezās, strādāt skolā par skolotāju padomju vara viņam vairs neatļāva. Tomēr pedagoga kvalifikācija viņam bija, un papu pieņēma darbā Jelgavas Psihoneiroloģiskās slimnīcas jeb tā sauktās Ģintermuižas bērnu nodaļā. Tur viņš mācīja darbmācību, matemātiku, latviešu valodu un daudz ko citu. Atceros, ka papus daudz stāstīja par savu darbu, kas viņam tiešām gāja pie sirds. Viņš teica, ka daudziem bērniem vienkārši trūcis uzmanības un audzināšanas, ko viņš ar visiem spēkiem centās tiem sniegt, arī mācot praktiskus darbus, kopā strādājot. Pašu spēkiem tika uzcelta dzīvnieku māja, kur bērni iemācījās rūpēties par mājdzīvniekiem.

Tāpat kā ģimenē arī skolā papus ar visu sirdi iekļāvās gan darbā, gan kolektīvā, par ko liecina arī daudzie apbalvojumi. Zīmīgi, ka viņš bija darbā līdz savam pēdējam elpas vilcienam, aiziedams mūžībā 1986. gada 2. janvārī. Atceros, ka papu pavadīt bija ieradusies arī viņa sirsnīgie kolēģi. Varēja redzēt, ka Jānim Miķelēnam veltītie vārdi bija patiesi un nāca no sirds.

Mans papus jau mājās —
“atkopies” no izsūtījuma

Ģintermuižā padomju
svētku piecinieki, izrādās,
tādi nestabili

Mammas dzimta.

“Dzīves serenāde”

Manam vecamtēvam un vecaimātei no mammas puses bija ļoti interesanta dzīve un liktenis. Kad vekaistēvs stāstīja, ko pieredzējis, tad teica: “Manas dzīves serenāde”. Savus stāstus viņš atkārtoja vairākkārt, un šķita, ka mēs visi tos toreiz zinājām no galvas. Bet nu bija jau arī ko klausīties!

Manas mammas mamma Eda dzimusi 1889. gada 22. novembrī Skrundā pusgraudnieka ģimenē. Jau kopš agras bērnības viņai kā vecākajai meitai nācās ļoti smagi strādāt. Arī puišu darbus — zirgu jūgt, arklu vilkt. Šerpais kurzemnieces raksturs izpaudās visu mūžu, bet nekad ne pret mani. Sākoties Pirmajam pasaules karam, krievi kurzemniekus kā darbaspēku aizdzina uz Krieviju, un vecāmāte ar ģimeni nokļuva Petrogradā, kur vajadzējis strādāt zāļu jeb, kā šodien saka, farmācijas fabrikā.

1917. gadā viņai bija divdesmit astoņi gadi. Ar meitenēm esot uzvilkušas sarkanas kleitas un gājušas Ļeņinu klausīties. Apkārt daudz ļaužu, bet viņas izskatījušās tik skaistas, ka aizvestas uz pirmo rindu un “Ļeņinu” gandrīz ar roku varējušas aizsniegt. Vēlāk, sešdesmitajos un septiņdesmitajos, viņa man bieži mēdza teikt: “Nu, kā tagad te ir, tā nu gan toreiz “Ļeņiņš” neteica!” Viņa bija stipri kritiska pret to, kas notiek, jo “Ļeņiņš” nākotnes ainu esot zīmējis pavisam citādu.

Tuvojoties kara beigām, doties uz dzimteni vēl bija nedroši, tāpēc vecāmāte ar ģimeni no Petrogradas devās uz Sibīriju. Tur viņa satika savu Jāni, manu vecotēvu. Jānis bija dzimis Dobeles apriņķī 1885. gada 18. oktobrī, kā liecina “dzīves serenāde”. Pirmajā pasaules karā iesaukts cara armijā, karojis Krievijā un Polijā. Reiz kaujas laukā pirms vācu uzbrukuma racis ierakumus, kad klāt pieskrējis virsnieks un izrāvis viņu ārā no izraktā patvēruma. Vekaistēvs, šerps vīrs būdams, kā gāzis virsniekam ar lāpstu pa galvu! Karatiesa vecamtēvam par šo aizstāvēšanos piespriedusi nāvessodu. Taču saistībā ar kādu svarīgu notikumu cara ģimenē vekaistēvs ticis apžēlots un nāvessods atcelts.

Manas mammas tēva Jāņa Raģa tirdzniecības uzņēmumā starp abiem kariem visai ģimenei bija čakli jāstrādā, arī mammai

Jānis Sibīrijā iekārtoja savu tirdzniecības uzņēmumu. Vecāmāte pie viņa sāka strādāt par saimniecības vadītāju, bet pēc neilga laika vecamtēvam kļuvis skaidrs, ka šī ir tā istā meita, ko precēt, un 1918. gadā abi mijuši gredzenus. Pēc gada viņiem piedzimis meitiņa Anniņa, kas esot bijusi īpaši skaists bērns, — gaišiem matiņiem, zilām actiņām, kā eņģelītis.

1921. gadā mani vecvecāki izlēma doties atpakaļ uz Latviju. Ceļojums izvērtās ārkārtīgi smags. Vecaimātei līdzī bija vecāki, jaunākais brālis un māsa. Ceļā ļoti smagi saslimusi mana vecvecmāmiņa. Šķiet, tā bijusi holera, jo sākusies stipra vemšana un caureja. Vecaistēvs Jānis izdzirdējis, ka slimniecei varētu palīdzēt, ja viņa dabūtu ieēst baltmaizi. Viņš, lai glābtu sievasmāti, iemainījis savu zelta rokaspulksteni pret baltmaizes kukulīti. Diemžēl tas nepalīdzēja, un vecāsmātes mamma nomira. Tad saslima arī Anniņa, mazais eņģelītis, kas tolaik bija divus gadus veca, un arī viņu nebija iespējams glābt. Braucēji jau bija tikuši līdz Irkutskai, kad tur piedzima mana mamma Lizete Emīlija. Vecāmāte stāstīja, ka visi gauži sērojuši pēc Anniņas un jaundzimušajai ticis mazāk uzmanības. Vecāmāte mēdza pasmaidīt: Lizete Emīlija dzimusi ceļā, uz sliedēm, tāpēc nav varēts mazo īsti nomazgāt, un tā viņa palikusi kā tāds čigānbērns. Mana mamma tiešām neizskatījās pēc tipiskas latvietes, viņai bija melni mati, pati tumsnēja, acis gan gaiši zilas.

Ar jauno ģimeni atgriezies Latvijā, Jelgavā, vecaistēvs atkal nodibināja tirdzniecības uzņēmumu. Pēc trim gadiem pasaulē nāca mammas māsa Zenta Elvīra un vēl pēc trim — brālis Jānis, ko ģimenē sauca par Žani. Manai mammai, kā jau vecākajam bērnam, visu laiku nācās strādāt — viņa arī bija ļoti apzinīga. Zentiņa bija vieglāka rakstura bērns, visādas blēņas esot darījusi, par ko šad un tad nepelnīti nācās ciest vecākajai mātai.

Vecaistēvs vienmēr bija ļoti mīļš pret vekomāti. Viņi nekad pa istam nestrīdējās. Ja vecāmāte, skarbā kurzemniece, kādreiz sadusmojās, ka vīrs bija iedzēris kādu mēriņu pavairāk, un pabubināja uz viņu, tad vecaistēvs teica: “Nu, mīļo večiņ, nāc, dod vien’ bučiņ’!” Mans vecaistēvs bija feins un izskatīgs kungs, un daža “labvēle” steidza vecaimātei ziņot — redzi, tai sievai patik tavs vīrs un tai tur arī patik... Uz to vecāmāte atteikusi: “Nuja! Ja viņš nevienai citai nepatiktu, kāpēc tad man viņš būtu vajadzīgs?!”

Pie vecāsmātes Edas vienmēr labi, un ja vēl blakus vecaistēvs Jānis, kurš mani sauca par Puzuri...

Tajās reizēs, kad vecaistēvs ar ģimeni no Jelgavas tirgotāju biedrības ar kuģīti brauca uz Jūrmalu, notika lielā dziedāšana. Viņi abi bija varen labi dziedātāji. Manai vecaimātei bija ļoti skaista, īpaša balss, tembrā līdzīga kā Ancei Krauzei. Nav jau arī brīnums — abas taču nāk no Kurzemes! Daudz dziesmu un tautasdziesmu viņa man iemācīja.

Vecāmāte necieta, ja radi atnāca uz viesībām un tikai ēda un sarunājās. Viņa aizgāja cienījamā vecumā — astoņdesmit sešos gados, bet, atceros — vēl dažus gadus pirms tam vecāmāte nosēdās malīnā un teica: “Ko tad te visi atnākuši, izēsties vai? Dziedāt nemaz nedziedās?” Un visi radiņi uzreiz sākuši dziedāt.

No mājas uz māju

Mierīgo un pārticīgo vecvecāku dzīvi pārtrauca Otrais pasaules karš. Kad kara beigās padomju armija bombardēja Jelgavu, viņu skaistais trīsistabu dzīvoklis Krišjāņa Barona ielā, ko ģimene bija iegādājusies, nodega. Arī no iedzīves maz kas palika pāri. Vērtīgākās lietas — albums un sienas pulkstenis, kas man vēl tagad karājas viesistabā pie sienas. Vēlāk vecāmāte man atdeva arī tādu biezās ādas maku ar visu naudu, kas reformās bija zaudējusi vērtību, — tur bija gan cara laika rubļi, gan lati. Sūri, grūti pelnītā naudiņa pārvērtusies raibos papīriņos un metālā.

Padomju laikā pensiju vecvecākiem krievi neiedeva, jo pirms kara viņiem taču bija piederējis savs uzņēmums. Vecāmāte Petrogradā gan strādājusi farmācijas fabrikā, taču par to prasīja kaut kādus pierādījumus. Vecāmāte, kurzemniece, bija ļoti tieša, ar izteiktu taisnīguma izjūtu un raksturu, un, kaut arī varēja atrast lieciniekus, tomēr strikti paziņoja: “Ja neņem vērā gadus, kad pirms kara smagi strādāju, kaut arī savā uzņēmumā, tad man no tās varas neko nevajag!” Vecvecāki iegādājās gotiņu, iekopa dārziņu. Vecaistēvs iemācījās pīt groziņus, un to, ko paši saražoja, nesa uz tirgu pārdot. Tikai tā bez pensijas pēc kara varēja izdzīvot.

Kara beigu posmā mana mamma sāka strādāt skolā Jelgavā, viņai skaistā Barona ielas dzīvokļa vietā piešķīra dzīvokli Lapskalna ielā, arī trīsistabu, bet bez ērtībām. Tur apmetās visa ģimene — vecāmāte un viņas tēvs, vecaistēvs, mamma ar māsu un brāli. Karadarbība vēl nebija beigusies, naktīs uzlidojumi Jelgavai turpinājās, tāpēc vakaros nācās doties no pilsētas prom pie paziņām uz laukiem, bet no rīta atgriezties. Vienrīt, atnākuši atpakaļ, redz — dzīvokļa durvis uzlauztas, iekšā divi krievu karavīri. Šie paziņo, ka ejot uz Berlīni, tāpēc gribot te atpūsties, pēc dažām dienām būšot prom, lai atnākot tad. Vecaistēvs ar vecmāti krieviski prata, savs

laiks jau Sibīrijā bija nodzīvots, un viņiem bija skaidrs, ko tie virsnieki grib. Tā nu viņi brauca atkal uz laukiem, bet pēc trim dienām, atgriežoties mājās, konstatēja, ka dzīvokli jau iemitinājušās divas krievu ģimenes ar visiem bērniem. Visa iedzīve, trauki, drēbes, ko no ugunsgrēka bija izdevies vēl paglābt,— neko no tā viņi nedabūja atpakaļ. Ko bombardēšanā nebija paņēmusi uguns, to paņēma šie krievi, vienīgi sienas pulksteni un foto albumu izdevās atgūt. Krievu rokās esošie *kalašņikovi* šādā pārliecināšanas procesā bija spēcīgs arguments.

Tā nu, karam beidzoties, strādīgā ģimene bija palikusi uz ielas. Tomēr skolas direktors Jānis Preiss manai mammai ierādīja istabiņu skolas bibliotēkas ēkā, kas bija iekārtota privātmājā Brīvības bulvārī 8. Istabiņa varēja būt kādus astoņpadsmit kvadrātmetrus liela, ne vairāk. Tajā kambarītī visai ģimenei bija jāmitinās, līdz apprecējās mammas māsa, tad arī brālis, un viņi pārcēlās dzīvot citur. Mamma jutās atbildīga par saviem vecākiem un no viņiem nešķīrās. Arī tad ne, kad apprecējās ar manu papu Jāni.

Sākumā ģimenei virtuves nebija, ēdienu gatavoja skolas ēkā pāri ielai. Kad biju pavisam maza, lai mani nomazgātu, mammai ūdens arī tur bija jāsilda. Vēlāk turpat skolas ēkā, aiz bibliotēkas atrada nelielu istabiņu, kur nomitināt manus vecvecākus, kā arī ierādīja divus kvadrātmetrus “virtuvei”. Es, mamma un papus, kad viņš atgriezās no izsūtījuma, dzīvojām vienā istabā, bet vecvecāki — tālākajā istabā, uz kuru bija jāiet cauri bibliotēkas telpai. Tad jau mums bija braši — divas istabas! Brīžam jāpasmej — tās mazās istabiņas un Staļina dēļ esmu palikusi vienīgais bērns ģimenē.

Viss saskaitīts

Papus bija izcils pedagogs, un arī man daudz stāstīja un mācīja. Kad viņš atgūlās dīvānā lasīt avīzes, es ieritinājos azotē un prasīju parādīt burtus. Četru gadu vecumā jau mācēju lasīt un rēķināt — es skaitīju, skatoties uz vecāsmātes sienas pulksteni. Neviens nevarēja saprast, kā es rēķinu pēc pulksteņa, bet es tiešām, paskatoties uz to, zināju — divi un divi ir četri. Divi un trīs ir pieci. Desmit mīnus septiņi ir trīs. Tagad vairs īsti nezinu, kā to tik veikli biju iemanījusies. Rēķināt man ļoti patika. Ar papus palīdzību ātri iemācījos arī lasīt, un līdz skolas sākumam jau biju izlasījusi vai visu skolas bibliotēku.

Papus patiešām pacietīgi un prasmīgi vienmēr visu izskaidroja. Atceros, Jelgavas nomalē bija dīķis. Reiz, gar to abiem pastaigājoties, prasīju: “Cik tai dīķī varžu?” “Trīs simti deviņdesmit septiņas,” papus “precīzi” atbildēja. Papum patika tāds humors, viņš jokoja ar nopietnu seju. Arī man patīk šāds humors, lai gan reizēm pamanu, ka daudzi cilvēki to nesaprot un apjūk. Toreiz jau arī es nesapratu, ka viņš joko par tām vārdēm, vienkārši pieņēmu, ka tā arī ir — trīs simti deviņdesmit septiņas!

Bijām gādāt man jaunu cepuri.
Mamma ieteica pirkt ko vienkāršāku,
tomēr respektēja manu viedokli

**“Mana bērnība
tiešām bija skaista,
jo biju mīlēts bērns”**

Inese Vaidere

Sīkais inspektors

Skolas ēkas Jelgavā, Pārlielupē, pēc kara bija izvietotas trīs privātmājās — Brīvības bulvārī, Lāčplēša un Austrumu ielā, cita no citas netālu. Mūsu istabiņām Brīvības bulvārī 8 pretī atradās skolas stadions, kur notika fizikultūras stundas. Mēdzu paņemt savu mazo krēsliņu un apsēsties stadiona malā, lai vērotu, kā skolēni vingro un skrien pa sporta laukumu. Skolotājs Rolands Čuhalovs, kas vēlāk bija arī mans fizikultūras skolotājs un basketbola treneris, jokodamies teica, ka nu varot sākt nodarbību — inspektors ieradies! Vēl uzmundrināja mani: lai inspektors neslinkojot un labi pārbaudot, kā viņš strādā, kā bērni skrien. Tā no malas, vienkārši vērojot, es daudz arī iemācījos un vēlējos ātrāk pati uzsākt skolas gaitas.

Kad sīkais inspektors ar
savu krēsliņu bija ieradies
sporta laukuma malā,
nodarbība varēja sākties

Drošminieks pie zobārsta

Parasti visiem cilvēkiem ir bail no zobārsta, man gan ne. Man bija kādi četri gadi, kad jutu, ka viens piena zobs sācis kustēties. Tas man, protams, traucēja. Reiz jau biju gājusi mammai līdzī uz poliklīniku kādā Jelgavas nomales privātmājā, Rīgas ielā, tāpēc zināju, kur zobārsts strādā. Tā nu izdomāju, ka jāiet to zobu izraut, un viena pati devos turp. Četru gadu vecumā, pusotru kilometru no mājām. Toreiz bērnus tā nepieskatīja kā tagad, man bija liela brīvība. Tā bija laimīga un interesanta bērnība.

Poliklīnikā apsēdos gaitenī un gaidīju, kad mani sauks. Sēžu. Gaidu. Pēc laba brīža lielie pamana, ka bērns sēž viens pats. Nāk māsiņa un prasa: “Ko tu, bērniņ, te gaidi?” Saku: “Man zobīņš kustas, vajag izraut.” Un tad atceros to briesmīgo jautājumu: “Bet, meitiņ, vai tev kartiņa ir?” Nodomāju — tā, tūlīt mani aizsūtīs projām... Nav man tās kartiņas! Tomēr personāls izrādījās saprotošs, iesauca mani kabinetā, daktare Bērziņa zobu izrāva, un es, izrauto zobu rokā lepni turēdama, gāju mājās. Tur visiem vai nervu sabrukums — bērns pazudis! Četrgadnieks veselas divas stundas nekur nav redzēts! Bet te es lepna pārrodos ar savu zobu...

Divas jaukas lietas

Šad tad nācās arī slimot, toties tad es tiku pie divām jaukām lietām: es varēju sēdēt pie loga un vērot cilvēkus ārā, un otra — mamma man tādās reizēs pirka limonādi. Naudas ģimenē bija ļoti maz, jo skolā algas bija niecīgas un vecvecākiem pensija vispār netika piešķirta, tik vien bija, cik no tirgošanās ar vecātēva pītajiem groziņiem, no dārziņā izaudzētā un vecāsmātes govīm. Bet, kad es biju slima, man pirka limonādi! Arī vēlāk skolā nācās dzīvot taupīgi. Piemēram, smalkmaizīte ar ievārījumu toreiz maksāja deviņas kapeikas. Atceros, kā mēs ar draudzeni Guntu pirkām smalkmaizīti “uz pusēm” — vienu dienu es devu piecas kapeikas, viņa četras, citu dienu otrādi.

Ko ēd Sibīrijā un ko — Ģintermuižā

Papus Sibīrijas lēģerī bija īstu badu pārcietis. Bērnībā nejausi dzirdēju, kā viņš lielajiem par to stāstīja. Tajās retajās reizēs, kad Sibīrijā pienākušas paciņas no Latvijas, viņš ēdienu sadalījis mazos gabaliņos. Atsūtīto speķi stipri gribējies apēst uzreiz, tomēr viņš to sadalījis tik lielos gabaliņos, cik dienā drikst apēst, un tā izdzīvojis. Papum bija ļoti stingrs raksturs, ārkārtīgs gribasspēks sevi disciplinēt. Daudzi nespēja sevi saņemt rokās un visu, kas atsūtīts, uzreiz apēda. Tad sākās tāda caureja, ko nebija iespējams apturēt, un cilvēks nomira no organisma atūdeņošanās pāris dienu laikā. Papum daudzi likteņa biedri aizgāja bojā, bet viņš izdzīvoja. Cingās dēļ zobus gan pazaudēja. Vēl papus stāstīja, ka vietējie krievi, kam bija jāpiegādā pārtika, mēdza atvest kāpostu mucu un tad to “pietaisīt”, lēģerniekiem redzot, — ēdiet, fašisti, uz veselību!

Kad papus sāka strādāt Ģintermuižā, darbs viņam ļoti patika, bet bērni gan tur bija visādi. Es visiem saku, ka no tiem laikiem, kad viņš nāca mājās un stāstīja savus “Ģintermuižas stāstīņus”, man apetīti nav iespējams sabojāt, jo tas, ko viņš kādreiz brokastīs izmeta par Ģintermuižas pacientu uzvedību ēdienreizēs... Tā papus mūs ar mammu ķircināja. Toties bērnībā iemācījos cienīt ēdienu — šķīvis bija jāizēd tukšs. Pārtiku ārā nemetām.

“Kaut es redzētu...”

Tikko piedzimusi, es vecāimātei kļuvi par pašu mīļāko cilvēku pasaulē. Manas vecāsmātes Edas, mana mīļā vecupa, veselība sūrās strādāšanas dēļ jaunībā bija krietni iedragāta, kājas sāpēja, rokas savilkta. Ļoti sāpēja arī skausta nervi, un vedekla, ārste, nāca špicēt novokaīna blokādes. Bet es vecāimātei biju mīļākais cilvēks! Viņa vienmēr teica: “Kaut es redzētu, kā Inesīte sāk iet skolā, tad es varētu mirt... Kaut es redzētu, kā Inesīte pabeidz pirmo klasi, tad es varētu mirt... Kaut es redzētu, kā viņa pabeidz astoto, vienpadsmito klasi... Kaut es redzētu, kā viņa iestājas universitātē! Kaut es redzētu, kā viņa apprecas! Kaut es redzētu, kā Inesītei bērnīšs piedzimst...” Un to visu viņa sagaidīja. Universitāte bija pabeigta, Inesīte apprecējusies, bērnīšs piedzimis. Un pēkšņi vecāimāte apjuka — ko tad vēl... visu sagaidījusi... Un, kad manai vecākajai meitai bija gadiņš, vecāimāte ņēma un nomira.

Savas dzīves laikā vecāimāte daudz dziedāja, stāstīja par veciem laikiem, iemācīja man pazīt sēnes un ārstniecības augus. Man tas ārkārtīgi patika. Vēl tagad, kad atceros tās dziesmas, man jāraud. Atminos arī, kā es, brašais oktobrēns, atnācis mājās, stāstu vecāimātei, ka Dieva nav! Vecāimāte nebija baznīcā gājēja, bet, kad viņai stāstīju, ka Dieva nav, viņa formulēja, man šķiet, ideālu Dieva definīciju. Vecāimāte teica: “Tāds jau tas Dievs nav, kas sēž uz mākoņa maliņas, bet tak kāda būtne ir, kas to cilvēku vada!”

Būšu zinātniece!

Rokās rozes, atestātā piecinieki.
Sākas ceļš uz universitāti, zinātni

Kad piecu gadu vecumā man prasīja, par ko es vēlos kļūt, lepni teicu: būšu zinātniece! Tā es biju izdomājusi, lai gan nezināju, kāda tieši zinātniece vēlos būt. Tomēr man bija pilnīgi skaidrs, ka es izgudrošu ko tādu, kas cilvēkiem padarīs dzīvi vieglāku un labāku. Un interesantā veidā tas ir piepildījies, gan manas profesijas izvēlē, gan vēlāk balansējot un meklējot risinājumus politikā – vienmēr esmu piedomājusi, kādu reālu labumu, pienesumu vai ietaupījumu tas dod.

Tā kā biju vienīgais bērns ģimenē, man bija daudz laika, ko pavadīt domājot. Tā es izdomāju vairākas zinātniskas teorijas. Kas tās tādas, gan uzzināju vien vēlāk augstskolā. Sēdēju savā istabiņā, skatījos pa logu, vēroju, kā koki mainās gadalaikos, kā līst lietus, snieg sniegs un spīd saule. Un domāju. Izrādās, ka bērns jau mazos gados spēj domāt par lielām lietām. Cilvēkam ir vajadzīgs laiks domāšanai. Skumīgi, bet mūsdienās domāšana kļuvusi par retu greznību.

Mana mamma mani audzināja visai stingri. Pavisam mazai man bija gan jāmazgā grīda, gan jāsakopj istaba. Toreiz tas man pagalam nepatika, tāpēc vecāmāte dažreiz darbus izdarīja manā vietā. Mamma tad, atnākusi no darba skolā, jautāja: “Inesīt, vai traukus pati nomazgāji?” Es mammai nekad nemeloju un, galvu nodūrusi, atzinos, ka vecāmāte... Kad jau pieaugusi prasīju, kā mamma to uzminēja, viņa smaidīja: “Kad tu mazgāji, trauki statīviņā bija salikti ļoti kārtīgi, bet vecāmāte tam nepievērsa uzmanību.” Mamma – detektīvs! Tagad es ļoti labprāt gan mazgāju traukus, gan kopju māju. Patīk skaistums un kārtība visapkārt. Un esmu ļoti pateicīga mammai, ka viņa mani ir pieradinājusi pie darba.

Pārlielupes dārzos

Jelgavā, Pārlielupē, mums, bērniem, kopēja pagalma nebija, katram bija savs. Tā nu bērni pulcējās tuvējā Mašīnu un traktoru stacijas dārzā. Meiteņu mūsu pulkā bija maz, man visi draugi puikas. Bērniībā no puikām iemācījos kokos kāpt, kariņus spēlēt. Bērni bija draudzīgi, bet gadījās jau visādi. Reiz labākais draugs, kaimiņš Helmutš, mani tišām tik augstu uzšūpoja, ka izmeta no šūpolēm. Es — pļekš! — uz vēdera. Man aizsītās elpa, patiešām — labu brīdi nevarēju paelpot. Puika pārbijies aizlaidās. Pēc kāda laika elpu atguvu, bet biju šausmīgi apvainojusies, ka Helmutš mani tā... izmet no šūpolēm un nepalīdz.

Pie manis ciemojās daudzi bērni. Arī kaimiņmeitene Ārija, pāris gadu par mani vecāka, bija bieža viesņa. Te kādu dienu pazuda mani krājkasītes ietaupījumi. Tad nu mana mamma... Jā, mamma bija ļoti neparasts cilvēks. Viņa ne tikai prata izskaitlēt un paredzēt notikumus, bet, man šķiet, spēja notikumu gaitu kaut kādā veidā arī ietekmēt. Dažkārt pat sanāca komiski. Sešdesmitajos, tikko parādījās televizori, kopā ar mammu, viņas māsu un manām māsiņām skatījāmies detektīvfilmās. Jau pēc pirmajiem filmas kadriem mamma vienmēr pateica, kurš būs slepkava. Tiklīdz vainīgais parādījās, viņa teica: “Šis ir vainīgs!” Mēs atkal: “Paklau, nu ko tu! Tas nevar būt!” Bet mammai vienmēr izrādījās taisnība. Un taisnība bija arī toreiz, kad pazuda nauda. Mamma tūlīt pat pateica, kura meitene ir pie vainas. Mamma aizgāja uz viņas mājām un sacīja: “Zinu, ka esi naudu paņēmusi, labāk atdod.” Ārija tūlīt arī naudu atdeva.

Pārlielupes dārzu inspektore.
Es — vidiņā starp divām Guntām

Klavieres par gotiņas cenu

Mūsu ģimene bija muzikāla, visi dziedāja, papus spēlēja akordeonu, savukārt man ļoti gribējās iemācīties spēlēt klavieres. Vecāki teica, ka naudas, lai mūzikas skolā apgūtu klavierspēli, nepietiekot — bija vajadzīgi kādi piecdesmit rubļi gadā.

Trešās klases beigās, kad man jau bija pilni astoņi gadi, pati uz savu galvu izdomāju iestāties mūzikas skolā. Vecākiem nezinot, aizgāju un pieteicos. Iestājekšanāsenos pārbaudīja muzikālo dzirdi, lika dziedāt. Eksāmenus teicami izturēju, un tad vecākiem pienāca ziņa, ka bērns ir uzņemts mūzikas skolā un nu jāmaksā. Taču liekas naudas vecākiem nebija.

Tomēr pasniedzēji uzskatīja, ka man ir talants, ko nedrīkst laist zudībā. Par skolotāju norīkoja studentu, un tāpēc mācību maksu skola neprasija. Man laimējās, ka students bija izcils — vidzemnieks Artis Kumsārs —, viņš kļuva par ievērojamu tautas mūzikas un folkloras speciālistu. Redzot, ka mācības labi padodas, ar mani sāka strādāt pedagogs Māris Švinka, vēlāk pazīstams pianists, kurš kopā ar Raimonu Redbergu lieliski spēlēja klavieru duetus. Māris Švinka mani mācīja vairākus gadus, vēlējās izveidot par profesionālu pianisti, tādu, kas uzstājas ar orķestri. Man klavierspēle ļoti padevās, bieži uzvarēju arī solfedžo olimpiādēs.

Tomēr, kaut arī spēlēt man patika, klavierspēle nebija nopietna konkurente dažādām citām nodarbēm, tāpēc vasarā, piemēram, pie klavierēm piesēdos pavisam reti. Vecāki man nekad neteica: “tevi jāmacās” vai “tevi jāspēlē klavieres”. Visā skolas laikā mani neviens nekad nav kontrolējis. Viņi redzēja — bērns no skolas mājās vienmēr nes pieciniekus, par ko gan uztraukties? Taču klavieru spēlēšanu bieži noslinkoju...

Klavieres, kuras, pārdevusi govi, savulaik nopirka vecmāte, tagad kopā ar vecvecāku pulksteni ir manas mīlākās lietas mūsu viesistabā

Mūzikas skolu pabeidzu gluži labi, koncerts klavierēm ar orķestri, ko spēlēju izlaidumā, izdevās teicami. Mūzikas skola man ļoti daudz devusi — mums mācīja gan klavierspēli, gan solfedžo, gan mūzikas literatūru un mūzikas vēsturi. Vispārējai izglītībai tas nācis tikai par labu.

Iesākumā gāju vingrināties klavierspēlē uz skolas zāli, kad tā bija brīva. Vecmātei Edai patika klausīties, kā es spēlēju, un dažreiz viņa nāca man līdzi. Visvairāk viņai patika, kā es spēlēju Žilinska “Tautisko polku”. Tad vecmāte izdomāja — ja jau bērnam patīk spēlēt, jāpārdod govs un jāpērk klavieres. Jā, šīs pašas, kas man ir vēl tagad — *Offenbacher Hoflieferant* —, atceļojušas no Jelgavas uz manu Rīgas viesistabu. Klavieres gan ir ļoti vecas, tām ir vairāk nekā simt gadu, un plāksne, uz kuras turas stīgas, ir pārāk nosprīgota, tāpēc īsto skaņu vairs nav iespējams izvilināt. Sākotnēji tās bija melnas, bet, gadiem ejot, melnais ieguvījis tādu kā patinu — tumšbrūnu nokrāsu. Gluži kā vecāsmātes govs, ko Eda pārdeva, lai nopirktu mazmeitai klavieres. Tās man stāv goda vietā — melnas un senas. Kā pieminēklis mīļajai vecmātei.

Mums bija ļoti laba matemātikas skolotāja Rita Zeidenberga, kura mūs, skolēnus, rosināja sacensties. Es klasē parasti pirmā izrēķināju uzdevumus, taču sacensība bija spraiga.

Tā tas ir — jo vairāk esi noslogots, jo vairāk vari izdarīt. Bija klasesbiedri, kas negāja trenēties, neko īpašu nedarija, taču neko arī nepaspēja. Ja vajadzēja, devu arī mājasdarbus norakstīt. Nebija jau žēl, skaudība man nepiemīt ne vismazākajā mērā. Galu galā biju labākā skolniece skolā. Savukārt mana draudzene Gunta bija skolas labākā sportiste. Arī man sports labi padevās. Mazvērtības komplekss mums nepiemita. Kā līderes varējām ietekmēt skolas garu, tāpat klasē noteikt daudzas lietas. Jā, viegli bija skolas gadi. Tāpēc es arī “tai Būtnei” esmu ļoti pateicīga.

**“Cilvēkam
nepieciešams laiks
domāšanai”**

Inese Vaidere, TV 24, “Rampas ugunis”

Teicamniece bez medaļas

Skolas gadi — tās bija mācības, mūzikas skola, treniņi basketbolā, sestdienās un svētdienās spēles. Vēl vidusskolā mācoties, kopā ar labāko draudzeni Guntu brīvdienu vakaros gājām uz ballēm Jelgavā, Lauksaimniecības akadēmijas *hidriķos* — tā toreiz dēvēja Hidromeliorācijas fakultāti. Bijām nodibinājušas pazišanos ar atbildīgajiem par iekšā laišanu, jo akadēmijas ballēs drikstēja piedalīties tikai studenti. Bet balles tur bija kolosālas, un mums bija liela piekrišana. Draudzene smējās, ka mūs “izķer” ar pirmajām taktīm. Abas bijām atšķirīgas, mums nekad nepatika vieni un tie paši puiši, un tā mēs ļoti labi un draudzīgi pavadījām brīvdienu vakarus, dejodamas *hidriķos*.

Laikā, kad bija jāsāk domāt par augstskolu, nācās skaudri sastapties ar padomju dzīves īstenību. Ģimenēm, kurās vecākā paaudze bija piedzīvojusi brīvvalsts laikus un padomju varas represijas, padomju iekārta bija kaut kas absolūti nepieņemams. Manas draudzenes tēvs, tāpat kā manējais, bija represēts. Es biju skolas labākā skolniece un tīri laba sportiste, savukārt Gunta — skolas labākā sportiste un laba skolniece. Tomēr abas līdz vienpadsmitajai klasei nebijām iestājušās komjaunatnē. Un tad mūs izsauca direktore un klases audzinātāja — ja mēs nestāsimies komjaunatnē, saņemsim tādus raksturojumus, ka nevienā augstskolā mūs neuzņems! Lai tajos laikos varētu kaut cik attīstīties un kaut ko paveikt, piespieda darīt to, kam tu pretojies ar visu savu būtību. Mācīties gribējās, ko lai dara — iestājāmie arī. Bet tas pazemojums... Biju piedzimusi greizā valstī.

Meiteņu basketbola komanda, Jelgavas 4. vidusskolu beidzot.
Vidū — mūsu mīlais treneris Rolands Čuhalovs, es — ceturttā no labās

Tā kā kopš pirmās klases biju teicamniece, beidzot skolu, man pienācās zelta medaļa. Tomēr tāpēc, ka vēl iestājos un nebiju aktīva komjauniete, kā arī mans papus bijis izsūtījumā, zelta medaļa man gāja secen.

Kaut arī tā bija mana jaunība, padomju gadi man vienmēr saistīsies ar liekulību, spaidiem, vardarbību un meliem. Tajos laikos tikai retais spēja būt kā Gunārs Astra vai Lidija Lasmane, kuri aktīvi pretojās, kaut zināja, ka par to draud cietums. Absolūti lielākā daļa cilvēku tolaik bija spiesti samierināties, lai kaut kā izdzīvotu. Tomēr mēs tik un tā bijām gan kultūrā, gan zināšanās daudz pārāki par iebrucējiem krieviem — mūsu tā sauktajiem “atbrīvotājiem”. Padomju okupācija neiznīdēja latviešu inteliģenci un vēlmi mācīties, sevi attīstīt.

AUGT. PIEAUGT. IZAUGT

Ar kibernetiku dzīvē
Vilšanās ekonomikas sistēmā?
Tirgus ekonomika — kas tā tāda?
Gladiolas Brežņevam
“Prezidents” allaž manā pusē
Uzticēšanās kā atbalsts
Ar jokiem un smiekliem
Mans *Google*
Piebremzēt “Briseles raķeti”
Ja tu man esi
Lepnums par savējiem
Cirka Muris nāk uz Rīgu
Lidojošais Roberts
Mīļumiņš Manfrēds
Sports uzpilda “baterijas”
Kaltenes lilijas un “roņi”

Otrajā rindā es —
jaunā zinātniece

Arī tas ir bijis Dieva
pirksts, ka kļuva
par ekonomisti.
Desmit darba gadus
universitātē biju arī
katedras zinātniskā
sekretāre

Tērpus savulaik
modelēju pati.
Ar māšicu Baibu
ejam uz otras
māšīcas kāzām

Ar kibernetiku dzīvē

Vēl vidusskolas beigās nebiju izlēmusi, kādu augstskolu un profesiju izvēlēties. Vienlīdz labi padevās gan literatūra, gan vēsture, bet vismīļākie priekšmeti bija matemātika, ķīmija, fizika. Prātoju par Juridisko fakultāti, taču bija skaidrs, ka tur mani neuzņems papus izsūtījuma dēļ. Tad aizdomājos par fizmatiem, tomēr tie likās drusku par sausu. Pieļāvu, ka varētu iestāties ķimīķos, taču mammas brāļasieva, ārste, mani atrunāja — tas tomēr veselībai esot ļoti kaitīgi. Viņa ieteica pārinterēsies par ekonomistiem, jo ekonomikā matemātika savijas kopā ar reālo dzīvi.

Lauksaimniecības akadēmijas *hidriķos*, kur gājām uz ballēm, muzicēja ansamblītis, kurā spēlēja simpātisks ģitārists. Viņš mācījās Latvijas Universitātes Ekonomikas fakultātē, un tas bija papildu stimuls studēt turpat. Nodomāju: tas taču labi iet kopā — ekonomika saskanēs ar dzīvi. “Kibernetikā” ir daudz matemātikas, augstskolu beidzot, iegūšu kvalifikāciju “ekonomiste matemātiķe”. Tā izvēlējos tolaik pavisam jauno specialitāti “ekonomiskā kibernetika”.

Lai iestātos, bija jāiztur nopietns konkurss, jo tolaik tā bija ļoti moderna specialitāte, kurā studentus uzņēma tikai piekto gadu. Ekonomikas matemātiskās metodes pasaulē tik tikko sāka attīstīties. Mācīties bija interesanti, mums bija spēcīga grupa, labi pasniedzēji un ārkārtīgi intensīvi studiju gadi.

Vilšanās ekonomikas sistēmā?

Trešajā kursā bija jāmacās arī medicīna. Toreiz, krievu laikos, bija tā: puisiem militārā mācība, bet meitenēm – medicīna kara vajadzībām. Mācoties atklāju, ka medicīna man tik tiešām patīk, padevās procedūru veikšana, injekcijas, pārsiešanas. Labi pratu saistīt dažādus simptomus vienotā diagnozē. Praksē devāmies uz dažādām slimnīcu nodaļām. Reiz mūs, meitenes, aizveda uz tiesu medicīnisko ekspertīzi – bija jāskatās, kā tiek veikta sekcija. Sākumā bijām kādas piecdesmit meitenes no dažādām grupām. Studentes cita pēc citas ātri vien kļuva bālas un pameta sekciju zāli. Skats, maigi sakot, biedējošs – cilvēciņš guļ, viņam nozāgē galvaskausa virsmu, izņem smadzenes, ieliek bļodiņā, pēta. Tad uzšķērž. Nav nekas patīkams! Bet es prātoju – ja cilvēks, kas to dara, to skatu var izturēt un medicīnas studenti arī, tad kāpēc es nevarētu? Beigās no visām grupām bijām palikušas tikai piecas meitenes. Izturējām! Interesanti, ka savulaik, kad mana labākā draudzene aizgāja uz Medicīnas institūtu, arī es biju apsvērusi tādu domu. Neaizgāju galvenokārt viena iemesla dēļ – man ļoti nepatika vārdes, un to nu gan skaidri zināju, ka medicīnas studentiem tās ir jāpreparē. Tikai šī viena šķēršļa dēļ! Gadās, ka gluži smieklīga iemesla dēļ izvēlas vai neizvēlas kādu profesiju.

Pateicoties medicīnas nodarbibām, trešajā kursā sāku nopietni apdomāt, vai tomēr nevajadzētu mainīt profesiju, jo biju krietni vilusies – ne jau matemātikā, bet gan padomju ekonomikas sistēmā. Mēs veidojām matemātiskos modeļus, modelējām, kā ekonomikai vajadzētu attīstīties, bet partijas “augšās” tas nevienu neinteresēja. Sapratu, ka padomju sistēmas diktētajam plānam ir citi – politiski – mērķi. Piemēram, Latvijā, kur nebija ne izejvielu, ne darbaspēka, viss tika ievests, lai, nepamatoti attīstot dažādas rūpniecības nozares, ar uzticamiem cilvēkiem nostiprinātu toreizējo PSRS ārējo robežu. Kļuva skaidrs, ka manam darbam ar īstu ekonomikas zinātnei būs mazs sakars.

Otrajā kursā biju apprecējusies. Kā teicamniecei kopš pirmās sesijas man trešajā kursā piešķīra Ļeņina stipendiju. Simts rubļus mēnesī! Tolaik tā bija liela nauda – lielāka nekā vecāku alga skolā. Tad nodomāju – sākt visu no gala, stāties mediķos pirmajā kursā? Ceturtajā kursā, kad man bija divdesmit viens, piedzima vecākā meita Brigita. Tā arī materiālu apsvērumu un ģimenes apstākļu dēļ specialitāti nemainīju.

Tirgus ekonomika — kas tā tāda?

Pabeigusi universitāti, tūlīn sāku strādāt par pasniedzēju — lasīju lekcijas kapitālisma politekonomijā. Zināju, ka to pasniedz arī Rietumu universitātēs. Padomju sistēmā, protams, bija jāpiemin gan Markss, gan Ļeņins, tomēr tā bija laba iespēja pašai izstudēt un arī studentiem iemācīt tirgus ekonomikas pamatus. Toreiz, septiņdesmito beigās, astoņdesmitajos, likās, ka padomju sistēma ilgs mūžīgi. Cerība, ka kaut kas mainīsies, bija, tomēr īstas ticības pietrūka. Sistēma bija pārāk zvērīga un šķita nesagraujama. Tā kā padomju laika politika man nebija pieņemama, pateicu sev, ka negribu būt nekas vairāk kā ierindas docente universitātē. Neieņemšu nekādus amatus šajā sistēmā un strādāšu vienīgi pedagoga darbu. Mācīšu tirgus ekonomiku kā tālu un neiespējamu sapni.

Kad man bija jāizvēlas disertācijas tēma, radās dilemma: ko izvēlēties, ja biju pārliecināta par tirgus ekonomiku, bet Latvijā visi raksta tikai par plānsaimniecību? Toreiz padomu deva docents Andris Klauss, iesakot rakstīt par Rietumvāciju un par vadītāju izvēlēties kādu profesoru no Maskavas, taču studēt aspirantūrā tepat, Latvijas Universitātē. Man šī doma likās pievilcīga, lai gan daži kolēģi teica — ko tu par to kapitālismu, ņem taču sociālistisko plānsaimniecību!

Tomēr pretēji kolēģu ieteiktajam izvēlējos tematu “Rietumvācijas reģionālā ekonomiskā politika”. Disertāciju vadīt piekrita profesors Vladimirs Šenajevs. Par Vāciju viņš daudz zināja, un bija arī jauks cilvēks. Protams, disertācijā prasīja arī obligātās nodevas — ievadā, kā jau visiem tolaik, vajadzēja citēt PSKP kongresu lēmumus. Toties tālāk darbā varēju rakstīt par patieso reģionālo politiku Rietumvācijā. Redzēju, ar kādām metodēm tiek īstenota dažādu reģionu ekonomiskās attīstības izlīdzināšana. Domāju, kā būtu iespējams Rietumvācijas pieredzi pārņemt. Par disertācijas temata izvēli jāsaka — arī tur man Dievs stāvēja klāt, to vēlāk varēju likt lietā, veidojot reģionālo politiku neatkarīgajā Latvijā. Tā ir tik daudziem palīdzējusi. Deviņdesmitajos gados biju viena no nedaudzajiem tirgus ekonomikas speciālistiem Latvijā. Ko gan es iesāktu, ja savulaik būtu izvēlējusies sociālistisko plānošanu vai saimniecisko aprēķinu? Šāds darbs man būtu jāiemet papīrgrozā.

Gladiolas Brežņevam

Nicinājums pret padomju iekārtu manā ģimenē un draugu vidū bija pašsaprotams kā gaisss, kuru elpojām. Tikko sāku patstāvīgi domāt, man bija skaidrs, ka šis režīms cilvēkam ir dziļi pazemojošs un kropļojošs.

Ir smagi atcerēties tos laikus — tie man vienmēr saistīsies ar drūmām, nomāktām sejām, rindām veikalos, tukšām letēm, niknām, krieviski runājošām pārdevējām. Un vēl — rupji uzkliegtais, ka mūsu “suņu valodā” nerunāšot, lai mēs runājot “cilvēku valodā”. Tā okupācijas varas laikā tika nicināta un pazemota mūsu latviešu valoda, kas ir viena no senākajām un bagātākajām valodām pasaulē.

Atceros kādu pirmo septembri astoņdesmitajos, Brežņeva laikos. Toreiz tik spilgti ieraudzīju to ļauno absurdu, ka likās — sirds lūzīs. Pirmā skolas diena, svētki. Iet tādi mazi latviešu skolnieciņi ar gladiolām rokās, saposušies. Taču nesen bija pieņemta “Brežņeva konstitūcija”, kurā teikts: veidojas vienota padomju tauta, bet valodu atšķirību izzušana būs ilgāks process. Tāda frāze! Tas nu bija skaidrs — visus mērķtiecīgi pārvērtīs par krieviem, Kremli jau izstrādāts plāns, lai latviešu valoda izzustu. Pagaidām jau vēl bērni iet uz latviešu skolu mācīties latviešu valodā, bet cik ilgi viņiem ļaus savā zemē runāt savā valodā? Tā bija briesmīga sajūta.

“Prezidents” allaž manā pusē

Tādi bija padomju laiki. Tomēr arī toreiz cilvēki satikās, iepazīnās, draudzējās un iemīlējās.

1978. gada 8. novembrī, īsu brīdi pēc tam, kad draudzenes Dainas vārdadienā bija iepazinusies ar viņas bijušo kursabiedru Arturu Vaideru, viņš mani uzaicināja uz pirmo randiņu — klātienē noskatīties Rīgas “Dinamo” spēli. Biļetes dabūt bija grūti, bet viņš strādāja Sporta komitejā. Laikam bija stipri iepatikusies, jo tāpat vien meiteni uz tolaik absolūti ekskluzīvo pasākumu — hokeju — neaicināja. Sarunas raisījās viegli, sports mani vienmēr interesējis. Tajās dienās mums abiem bija traumēti ceļgali: man kreisais, Arturam — labais. Kad mūsējie iemeta vārtus vai kādā citā asākā spēles momentā, gadījās, ka viens otram uzsitām pa kāju tā, ka palēcāmies. Kā jau pirmajā randiņā, bijām nedaudz samulsuši, bet sporta traumas mūs abus sasmīdināja un satuvināja.

Mana pirmā laulība jau pirms pāris gadiem bija šķirta. Mūsu attiecības attīstījās strauji, un jāteic — jutāmies kā cimd ar roku. Neilgi pēc pirmajiem randiņiem man nācās braukt uz Maskavu, kur vācu materiālus disertācijai. Maskavā notika arī *Izvestija* kausa izcīņa hokejā, tāpēc Arturs nekavējoties izmantoja oficiālo iemeslu un atbrauca ciemos. Atceros, kā viņš toreiz bija uzcirties — viscaur stilīgs, bet rokās mammas adīti rakstaini dūraiņi. Man tas likās tik mīļi. Laika prognozes bija solījušas lielu salu, un minus trīsdesmit grādi arī bija.

Pirmo kopīgo Jauno gadu sagaidījām Rīgā. Radnieks, pie kura Arturs dzīvoja, bija devies viesos. Tie bija laiki, kad veikalos valdīja tukšums, bet Arturs, mani ciemos gaidīdams, bija uzklājis fantastisku galdu. Man gan nācās pārcept karbonādes, taču pārējā kulinārija bija lieliska. Arturs pajokoja, ka man pie viņa būs vien jāturas, jo vecāki dzīvo laukos un par lauku labumu trūkumu deficīta apstākļos nebūs jāsūdzas. Turklāt, ja viņam būtu brālis, nokautā cūka būtu jādala uz pusēm, bet, tā kā viņš ir vienīgais dēls, visa cūka tiek viņam. Tā mēs sākam ar jokiem un smiekliem.

Mēs ar Arturu Mākslas dienu
basketbola turnīrā

Jā! Es gribu būt kopā
ar tevi, līdz...

Kāzas mums sanāca trīsdaļīgas. Laulību reģistrācijā piedalījās tikai liecinieki. Atceros, kā mamma man rīta pusē saka: “Tu vēl tikai veido matus, bet Arturs jau ieradies! Skaists kā Amerikas prezidents!” Bija 2. oktobris, bet jau snīga pirmais sniegs. Bijām laimīgi, un slapjās pārslas mūsu prieku netraucēja. Decembrī, mana papus sešdesmit gadu jubilejā, ļāvām mūs sveikt maniem radiem, bet nākamajā vasarā, Artura tēva sešdesmit gadu svinībās, Artura dzimtajās mājās mūs godināja viņa tuvinieki. Katru gadu atzīmējam arī 8. novembri — mūsu pirmo norunāto tikšanos.

Artura padomu man ļoti pietrūkst. Viņš mani arvien atbalstīja un allaž bija manā pusē.

Es, Brigita un Arturs —
vēl trijātā

Uzticēšanās kā atbalsts

Mans stiprākais balsts un uzticamākais padomdevējs vienmēr bijusi ģimene. Mans papus — mans pirmais un labākais skolotājs. Mana mamma, uz kuras padomu vienmēr esmu varējusi paļauties. Līdz augstskolai mamma bija arī mana labākā draudzene, varēju viņai it visu izstāstīt. Viņa mani uzklausīja, saprata, un līdz ar to es viņai pilnībā uzticējos. Mammas dotie padomi bija izcili! Viņa no sirds jūta līdzī visu, ko daru, un līdz pat mūža nogalei ar lielu interesi sekoja līdz notikumiem Latvijā, pasaulē un politikā.

Kad iepazinās ar Arturu, dažu gadu laikā konstatēju, ka arī draudzenes man īsti nav vajadzīgas, jo ar vīru būt kopā ir bezgala interesanti un aprunāt viņu nejutu nepieciešamību. Tā Arturs kļuva par manu labāko draugu. Uzticējos viņam simtprocentīgi. Arturs ar lielu mīlestību un atbildību audzināja Brigitu un Līgu, bija arī sievasmātes mīļais un labais znots. Kad Brigitai piedzima Valters, es jau biju Eiropas Parlamentā un pusi nedēļas prom no mājām. Arturs kļuva par galveno palīgu mazdēla audzināšanā.

Vīri dažkārt mēdz būt greizsirdīgi, ja sievietei izveidojas patstāvīga karjera. Arturs izcilību sasniedza pats savā jomā, žurnālistikā, tāpēc prata arī man palīdzēt un priecāties par maniem sasniegumiem. Viņš cēlās kopā ar mani četros no rīta, lai aizvestu uz lidostu, un dažkārt gāja gulēt divos naktī, mani atvedis. Neesmu dzirdējusi, ka daudzi vīri tā rīkotos.

Biju gan greizsirdīga uz viņa dažkārt pat sešpadsmit stundu garajām darbdienām un darbu brīvdienās. Man gribējās vairāk būt kopā ar savu vīru. Lai gan zinu, ka dažkārt Arturs jutās vientuļš, kad daudz un bieži biju prom, tomēr viņš prata nesūdzēties.

Ar jokiem un smiekliem

Arturam bija lieliska humora izjūta, un tā ir viena no īpašībām, kāpēc es viņu uzskatīju par savu cilvēku. Vīram patika mani smidzināt. Atceros, kādā tālā zemē Arturs, tikai lai mani sasmidzinātu, rāpās augšup pa slīpu, gandrīz vertikālu palmu. Tas bija kolosāls skats, smējos līdz asarām. Citreiz viņš ļāva mazam mērkaķītim uzrāpties uz pleca un paieskāt galvu. Tādu smieklīgu gadījumu bija daudz.

Kad 1989. gadā pirmoreiz viesojāmies Amerikā pie manas tantes un onkuļa, atvaļināta ASV armijas majora, Arturs uzvilka viņa formastērpu un nofotografējās. Atpakaļbraucot domājām, kā un kur bildi noslēpt, jo bija jālido caur Maskavu un ar krievu institūcijām nekad neko nevar zināt. Tomēr fotogrāfiju ievest mums izdevās. To izmantot Arturs izdomāja vēlāk, kad kā žurnālists pieteica akreditāciju Kontinentālās hokeja līgas (KHL) spēlēm. Savu attieksmi pret šo politizēto pasākumu izrādīdams, Arturs kaitinot aizsūtīja akreditācijas karti šo bildi amerikāņu armijas formastērpā un ar interesi gaidīja, ko krievi par to teiks. Akreditāciju neatteica, taču karti uztaisīja bez fotogrāfijas, izvirzot prasību katrreiz uzrādīt arī personas aplieciņu.

Arturam ārkārtīgi patika pārģērbšanās, karnevāls, iejušanās dažādās lomās. Kopš mums ir Valters, vecākais mazdēls, Arturs vienmēr tēloja Ziemassvētku vecīti. Par tērpu un veidolu piedomāja jau labu laiku iepriekš. Piemēram, sataisījās tāds baismīgs ar rudu bārdu un lielām, melnām brillēm. Labs paziņa jokoja, ka te būtu darbs bērnu aizsardzības iestādēm. Citreiz saģērbās kā ķīniešu vai tepat kaimiņu igauņu vecītis, kurš pāri jūrai ieradies no Sāmsalas. Un profesionāli atdarināja katras valodas izrunu.

Reiz, savā vārdadienā atbraukusi mājās no Briseles un zinot, ka Arturs ir komandējumā, iegāju dzīvoklī un satrūkos – istabas vidū stāvēja mans vīrs! Izrādījās – Artura attēls pilnā augumā, un viņam pie kājām puķis – ļoti oriģināls apsveikums Inesēs. Vēlāk uzzināju, ka laikraksta *Diena* jubilejā bija izgatavoti šādi lieli nodaļu vadītāju attēli – fotogrāfijas uz bieza kartona, un Arturs savam siluetam bija atradis jaunu pielietojumu.

Valters pat nenojauš, ka Ziemassvētku vecītis ir viņa mīlais opis

Latvijas Sporta preses asociācijas prezidents ieradies uz manas grāmatas atvēršanas svētkiem

Ne vienmēr viss ir tā, kā izskatās. Ballītē Rīgas Latviešu biedrības namā

Mans Google

Arturu droši varēju nosaukt par Latvijas sirdsapziņu. Savos vērtējumos un vēstījumos viņš allaž bija taisnīgs un drosmīgs. Kā sporta žurnālists Arturs nekāroja pēc sensācijām, bet pārliecināja ar objektivitāti un atbildību. Viņš prata aizstāvēt pārliecību, bija nesavtīgs un savus principus nekad nenodeva. Erudīcijas un plašo zināšanu dēļ dēvēju viņu par savu *Google* — ja vajadzēja kaut ko steidzami uzzināt par sportu, ģeogrāfiju, politiku vai kultūru, atlika tikai pajautāt. Atbilde sekoja nekavējoties.

Arturs visu ģimeni iesaistīja dažādās sporta nodarbībās. Vecākajai meitai Brigītai bērnībā bija trauša veselība, bet ar sportošanu kaitēm tika pielikts punkts. Savukārt jaunākā meita Līga vienmēr pati iesaistījās dažādos sporta veidos, labi spēlēja tenisu, vingroja, izcīnīja godalgotas vietas orientēšanās sportā, bet volejbolā pat tika paņemta jaunatnes izlasē un pludmales volejbolā piedalījās jauniešu pasaules čempionāta astotdaļfinālā Taizemē. Vīra atbalstīta savulaik universitātē organizēju sporta pasākumus, arī ģimeņu spartakiādes.

Arturu saucu par ģimenes kultūras ministru. Kopš strādāju Briselē, viņš izplānoja, kur jāiet, kas jāredz. Nedēļas nogalēs teātri, opera, koncerti, izstādes. Mani valdzināja viņa izpratne un oriģinālais redzējums. Vīrs bija erudīts arī šajās jomās.

Mūsu abu ceļojumi lielākoties bija saistīti ar darbu. Vai nu es kā sieva pavadīju vīru — Starptautiskās sporta preses asociācijas Latvijas prezidentu —, vai arī Arturs kā vīrs — sievu deputāti. Jutos lepna, ka Arturs kā līdzvērtīgs un interesants partneris varēja piedalīties diskusijās par politiku ar maniem ārvalstu kolēģiem, bet sarunās par futbolu vienkārši spīdēja un pārsteidza visus ar savām enciklopēdiskajām zināšanām par katru valsti un futbolu tajā.

Arturs — mana
“staigājošā
enciklopēdija”

Vasarās devāmies uz Artura dzimto pusi Latgalē. Viņa dzimtās mājas un skola atradās skaistās Dubnas krastā. Man ļoti patika, ka Arturs ar saviem vecākiem un draugiem Latgalē runāja tikai latgaliski, mīlēja savu valodu, lepojās ar savdabīgu vārdu zināšanu, liekot arī pārējai ģimenei uzminēt, ko neparastāks latgaļu vārds nozīmē latviski. Taču vienlaikus nekad latgalisko nenodalīja no latviskā.

Arturs sakopa lauku birzīti, izveidodams parku, rūpējās par dārzu, izremontēja dzimto māju, lai mammai un mums ar bērniem ciemojoties būtu ērti. Viņš allaž atrada darbu, un uz ēdienreizēm vīru bija grūti sasaukt. Vēlāk, kad uzcēlām savu brīvdienu māju Kaltenē, daudz laika vadijām jūras krastā un jau atkal dārza darbos. Lai gan ceļots ir daudz un dikti, Latvijas skaistumu nespēj pārspēt nekas.

Palmas zaļo Maljorkā

Arturs mēģina iekarot palmas
galotni. Smējos līdz asarām

Siltajās zemēs

Pie Tadžmahāla mauzoleja

Arturs atkal mani smidina

Holivudā. To sauc par mīlestību

Piebremzēt “Briseles raketi”

Beidzis Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultāti, Arturs bija mans labākais padomdevējs, jo vēsturnieki un filozofi lielākoties orientējas visās jomās, arī politikā. Mēs ar Arturu bijām pāris, kas savā starpā ļoti daudz sarunājas. Tajos laikos, kad Arturs strādāja par pasniedzēju Fizikulas institūtā un es – universitatē, brīvdienās, pie brokastu galda runādami, dažreiz sēdējām stundām, tāpat arī pie vakariņām. Tas turpinājās arī vēlāk, kad jau darbojos politikā.

Darbs politikā nav rožu dārzs, un man allaž kļuva vieglāk jau no grūto brīžu izstāstīšanas vien. Strādājot ar Eiropas Parlamenta dokumentiem, tuviniekiem un draugiem padomu nejautāju – tur jātiek galā pašai vai jālūdz eksperta padoms. Taču par to, kas notiek Latvijā, viedokļus uzklusu labprāt. Arturam vienmēr bija kāds risinājums, kāds ieteikums. Atbalsta komanda ir svarīga, jo problēmu netrūkst un temps ir neticami straujš.

Arturam bija unikāla īpašība – māka ieklausīties citos, un viņam allaž tam atradās laiks. Arturs mani vienmēr aizstāvēja. Bija tik labi zināt, ka kāds allaž ir manā pusē. Mēs domājām līdzīgi, un nav arī nekāds brīnums, jo pēc horoskopa abi esam Jaunavas! Principiālu strīdu mums tikpat kā nav bijis, jo lietas redzējām vienādi, tikai raksturi atšķīrās. Vīrs mierīgs, bet es – strauja. Kā viens no draugiem teica – Arturs ģimenē ir stabilizējošais faktors, kas to “Briseles raketi” mazliet piebremzē.

Arturs vienmēr prata novērtēt to, ko biju izdarījusi. Kad 2017. gadā, jau pēc viņa aiziešanas mūžībā, saņēmu Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas Eiropas Lielo gada balvu, nodomāju: kā Arturs būtu priecājies! Būtībā šī balva bija arī viņa nopelns.

Soļojam uz Valsts prezidentes pieņemšanu.
Tikko izbrīduši Rīgas dubļainās ielas,
ar balles korpēm lielajā somā

Ja tu man esi

Mūsu sudrabkāzu gadā sniedzām interviju kādam žurnālam. Katru intervēja atsevišķi, un tikai pēc publikācijas uzzinājām, ko viens par otru bijām teikuši. Arturs cita starpā bija pateicis, ka viņš novērtē manu prasmi radīt mājīgumu un skaistumu. Tas man bija liels pārsteigums, jo likās, ka viņš, domās un darbos iegrimis, mājas vidi nemaz neievēro. Uz komplimentu teikšanu Arturs nebija nasks, faktiski tos neteica vispār. Ja jautāju, kā patīk tā vai cita kleita, viņš varēja smeļoties pateikt, ka svārki par īsu vai, labākajā gadījumā, ir *ok*.

Taču vienu komplimentu gan atceros. Biju atlidojusi no ārzemēm, naktī ilgi runājāmies, un tad pēc klusuma brīža viņš teica: “Es domāju, cik mana sieva ir neparasts cilvēks!” Pavisam samulsu, jo tas bija tik īpaši un negaidīti, ka spēju vien ko neskaidru pretī nomurmināt.

Uz Riodežaneiro — kas izrādījās Artura divpadsmitā un pēdējā olimpiāde — atlidojām otrajā nedēļā kopš spēļu sākuma. Somas, ko deva akreditētajiem žurnālistiem, it kā bija beigušās. Bet kā gan Arturs varētu neatvest mazdēlam Valteram kārtējo olimpiādes somu! Protams, nācās padomāt, un soma tika legāli iegūta un atvesta.

“Ja tu man esi, man nevajag ne debesis, ne zemi...” — šī dziesma man visu laiku skanēja ausīs, kad mans vīrs saslima un sapratām, ka slimība ir nopietna.

Mēs ar Arturu bijām kopā gandrīz četrdesmit gadus. Varu teikt, ka tā līdz šim ir bijusi labākā mana mūža daļa, kad jutos ļoti mīlēta un pasargāta.

Ja tu man esi...

Sudrabkāzas

Svinam Ziemassvētkus.
Manējie

Ziemassvētku galdam
Līga sarūpējusi īpaši
skaistu noformējumu

Lepnums par savējiem

Jaunavas horoskopa zīmē dzimušos raksturo kā strādīgus un apzinīgus cilvēkus. To centāties ieaudzināt arī meitās. Tāpat kā godīgumu. Lai gan godīgums, tas, ka pasaku to, ko domāju, man bieži vien radījis sarežģījumus.

Brigīta ir viena no vadošajām Latvijas arhitektēm, Līga ir diplomēta fiziķe, pievērsusies uzņēmējdarbībai audiovizuālajā jomā. Abām meitām pieder savi nelieli uzņēmumi. Gadiem ejot, viņās ieklausos aizvien biežāk. Zināt jaunu cilvēku domas ir ļoti noderīgi. Priecājos arī par pašiem mazākajiem. Kopš abas meitenes ir prom no mājām, jo īpaši novērtēju laiku, ko varu pavadīt kopā ar viņu ģimenēm.

Līgas dēlam Haraldam ir deviņi gadi, viņš ir ļoti strādīgs un apzinīgs bērns. Saka: man patīk tev palīdzēt. Viņa māsiņa, sešgadīgā Kate, nu jau arī ir gudra un prātīga, labi zina, kā panākt savu. Lai pārliecinātu Kati, man jāliek lietā viss mans pedagoga talants, brīžiem gandrīz vai pietrūkst padoma — tāds mazs spridzeklītis!

Brigītas Valteram jau deviņpadsmit. Viņš ir četrkārtējs Latvijas junioru čempions vindsērfingā, kā arī Latvijas čempions viļņu burāšanā un sērfošanā. Savulaik, būdams pats jaunākais savā vecuma grupā, Valters spēja kļūt par ātrāko un labāko. Puisis ir ļoti spēcīgs, nopietni trenē fizisko sagatavotību un, kad vien ir izdevība, burā. Tagad aizrāvies ar viļņu burāšanu. 2020. gadā ieguva 3. vietu pasaulē, bet 2021. gadā, būdams jaunākais, U-20 grupā pasaules čempionātā pārliecinoši iekļuva pirmajā astotniekā. Var mierīgi ar vējadēli apmest salto! Taisa tādus trikus, ka man sirds vai stājas... Pašlaik ir stabili viļņu burātāju četrinieka pasaulē. Sportisko panākumu virkne turpinās, starptautiskās sacensībās — Austrālijā, Čīlē, Marokā un citur — Valters allaž ir līderu vidū.

Turklāt Valteru interesē daba, bioloģijas studijas. Savās zināšanās par putniem un zivīm viņš var mēroties pierādījumiem ar pieredzējušiem speciālistiem. Uz pamatskolas beigšanu Valteram dāvinātais, vēl Latvijas laikā iznākušais, skaistais Alfrēda Brēma “Dzīvnieku valsts” izdevums un desmitiem citu grāmatu ir izlasītas no vāka līdz vākam. Jau mazs būdams, viņš pēc balss un izskata pazina simtiem putnu Latvijā, tagad arī Tenerifē, kur trenējas ziemas mēnešos, un citur pasaulē.

Valters putnus ne tikai vēro, bet arī zīmē, ļoti precīzi tverot tos linijās un krāsās. Zīmēšanas bloknots viņam vienmēr ir līdzī. Valtera iespaidota, arī es putnu pasauli tagad uztveru niansētāk un dziļāk.

Valtera zīmētie putni

Brigita ir viena no Latvijas vadošajām arhitektēm. Gada balvas un Lielās gada balvas arhitektūrā laureāte

Valtera viņu salto

Ar Valteru

Valsts prezidenta Edgara Rinkēviča "miesassargs"

Brigita, Valters un Lauva

Valters viļņu burāšanā stabili ir pasaules četrinieķā

Līga ar Kati (vēl pie māmiņas) un Viktoru

Pieskaņojos Līgai. Bet varbūt otrādi

Valtera vidusskolas izlaidumā

Kate ir dzimusi aktrise

Haralda pirmā skolas diena

Haralds atnācis uz
opim veltītās grāmatas
atvēršanas svētkiem

Brālītis un māsiņa

Haralds allaž rūpējas
par māsiņu Kati

Ar Līgu sagaidām
ķīniešu Jauno gadu

Kā pasmējos savos sociālajos
tīklos – ceļot ar diviem
bērniem nav viegli. ☺
Mēs visas trīs Prāgā

Cirka Muris nāk uz Rīgu

Kaķi manā atbalsta komandā allaži ieņēmuši sevišķu vietu. Visi “kaķisti” mani sapratīs, ka vēlos par tiem pastāstīt, jo kaķi man ir īpaši.

Jāteic, ka man patīk arī suņi, taču jau kopš bērnības man vienmēr mājās bijuši tieši kaķi. Atceros pirmo — lielu runci — pelēkmelni strīpainu, skaistu, respektablu kaķi. Mēs viņu saucām par Kisu. Medīgs bija, īsts bandīts, tomēr man ļoti mīļš. Viņš bija izkāvies ar visiem apkārtnes kaķiem un vienu dienu nepārnāca mājās, laikam bija kaut kur kritis kaujā.

Viens no pašiem īpašākajiem kaķiem bija Muris. Manai jaunākajai meitai varēja būt gadi divpadsmit, kad viņa laukos Artura mammai no kaimiņiem atnesa mazu kaķīti. Nosaucām par Muri. Kad viņam bija trīs mēneši, vīramātei nācās braukt uz slimnīcu Rīgā un kaķīti nebija kam atstāt, — atveda pie mums. Muri mēs tik stipri iemīļojām, ka, braucot atpakaļ, vīramāte kaķi līdzī nedabūja.

Muris fantastiski prata spēlēt bumbiņu. Kad es teicu: “Murīti, vietīnā!”, viņš iegrozījās pret skapi un, kad metu bumbiņu, to vai nu saķēra, vai atsita — nu īsts cirka kaķis! Murītis man bija ārkārtīgi pieķēries, ik rītu gaidīja, kad atvērsu acis, un tad visur soļoja līdzī. Kā es apsēžos, tā man klēpī un dod buču. Tad kaķi nebiju redzējusi. Viņš bija ļoti mīļš un gudrs.

Pa nakti Muris mēdza uzgulties mums uz kājām un, lai cik mīļš, labam miegam tomēr traucēja. Tad Arturs viņu ielika vannasistabā un aiztaisīja durvis. No rīta skatāmies — Muris ārā. Izrādās, viņš ātri iemanījies uzlēkt uz roktura un atvērt durvis. Tad mēs izgudrojām viltīgu triku. Vannasistabās savulaik bija tāda klapīte — ja grib durvis aizslēgt, tad augšpusē tā jāiespiež uz iekšu. Ielikām Muri vannasistabā, ar īlenu no mūsu puses klapīti atspiedām tā, ka durvis bija ciet. Pāris nakts bija miers, bet pēc dažām dienām Muris no rīta atkal ārā! Nevarējām saprast, kā viņam tas izdodas, taču vienreiz es pavisam nejauši to atklāju. Biju vannasistabā un pēkšņi redzu: kaķis pieceļas uz garām kājām, cik nu var izstiepties, ar ķepiņu pasit klapīti uz leju, pēc tam uzlec uz roktura — un laukā ir. Fantastiski apķērīgs!

Es ar Kisu

Bet Murim bija arī kāda bīstama īpašība — ja biju kur izbraukusi, runcis kļuva ļoti nikns. Arturam reiz pat rokai vēnu pārplēsa un arī meitai rokas ir saplēsis. 2000. gadā, kad vīrs bija Sidnejas olimpiādē, aizbraucu pie viņa. Jaunākajai meitai tolaik bija tikai četrpadsmit gadu, un mana mamma atbrauca palīdzēt saimniecībā. Pēc desmit dienām atgriezāmies mājās, bet mamma ir slimnīcā! Kaķis bija iekļupis kājās, pēc tam uzlēcis uz skausta un saplēsis seju! Mans mīļais Murītis! Ieraugot mani, viņš vienmēr bija kā jēriņš, pat ar naga galiņu nekad nebija ieskrāpējis. Sapratām, ka tā turpināties nevar. Aizvedām viņu uz laukiem atpakaļ pie vīramātes. Saku: “Murīt, padzīvo laukos, tu taču te jau pirms trim gadiem esi dzīvojis.” Runāju ar Muri kā ar cilvēku, un viņš uz mani skatījās tādām acīm! Sapratu, ka viņš man atbild: nuja, runā, runā, bet tu taču tagad aizbrauksi un mani te atstāsi...

Ar asarām acīs devāmies prom. Vīramātei teicu, lai Muris kādu laiku padzīvo istabā. Lai pierod, ka tās tagad atkal ir viņa mājas. Vīramāte vēlāk stāstīja — kā garām brauc kāda mašīna, tā kaķis lec logā. Visu laiku gaidījis. Pēc dažām dienām Murītis sadusmojies un ieķēries arī vīramātei kājās. Tad viņa Muri izstūmusi laukā, un kopš tā laika kaķīti neviens nav redzējis. Ļoti ilgi skumu pēc viņa. Spriedām — Muris joprojām nāk uz Rīgu.

Lidojošais Roberts

Kaķis Roberts – pilntiesīgs
ģimenes loceklis

Pēc piedzīvotā ar Murīti teicu – nē! Kaķus vairs negribu! Tāda kaķa kā Muris otra nebūs. Taču mūsu jaunākā meita arī dievina kaķus. Viņa nemitīgi lūdās, ka vajag jaunu kaķīti, bet mēs teicām – nē! Viss! Pagāja divi gadi, mums kaķa nav, bet bērns pēc tā ilgojas. Arturs pa dienu redakcijā, man arī darbi, Līga visu dienu līdz pat naktij viena.

Kad meitai palika septiņpadsmit, bijām nolēmuši nosvinēt šo dienu laukos. Vēl Rīgā esot, meitas draugs Artūrs atnes dāvanu – lielā somā kaķītis! No Talsu dzīvnieku patversmes. Tas bija Roberts. Skaists, ar neparasti smalku seju un profilu, bet tobrīd – tievs kā asaka, ērcains, blusains. Turklāt dzeltens! Nu nē! Man vienmēr bijuši stripainie, zaļganpelēkie vai pelēkie, bet te – dzeltens! Biju tik dusmīga, ka visu dienu ar meitas draugu nerunāju. Bet viņš kaķim jau mājiņu bija sagādājis, un galu galā tā taču bija dāvana – cits nekas neatlika kā samierināties. Vēlāk Līga atzinās, ka pati pierunājusi draugu uzdāvināt kaķīti, un Artūrs Talsu patversmē bija to izvēlējis. Protams, kaut meita bija solījusi rūpēties, vēlāk jau tieši man runcis bija jāved pie vetārstiem, jāattārpo, jāatbluso, jāsmērē pretērču ziedes. Bet grūti nebija, jo mīļš taču.

Nepagāja ilgs laiks, kad Roberts izveidojās par ārkārtīgi skaistu kaķi. Viņš bija arī ar ļoti labu un līdzsvarotu raksturu, tāds – ar pašcieņu. Un nevienam cilvēkam nekad nav nodarījis pāri. Taču kaķu cīņās, kā gadījās novērot, viņš bija nepārspējams uzvarētājs. Roberts vienmēr bija mums tuvumā, allaž klausījās un vēroja, kas notiek. Kad atnāca ciemiņi, viņš neiztrūkstoši bija klāt. Tiesa gan, vienīgais cilvēks, kam Roberts paretam iesēdās klēpī, biju es.

Kad Roberts bija aptuveni gadu vecs, es saslimu un uz dažām dienām pazaudēju balsi. Dzīvoju pa māju un pēkšņi iedomājos, ka neesmu kādu laiku manījusi Robertu. Kaķa nav! Skatos – virtuvē logs ir vaļā... un mans Roberts jau aizgājis pa dzegu kādus piecus metrus. Mēs dzīvojam ceturtajā stāvā, vecolaiku mājā ar augstiem griestiem – tas ir kā astotais stāvs jaunā mājā. Esmu šausmās, bet nevaru viņu pasaukt, un Roberts tik turpina iet tālāk pa dzegu! Zvanu vīram, bet parunāt nevaru, cik vien skaļi spēju, čukstu: “Nāc mājās, Roberts izgājis uz dzegas!” Vīrs tūlīt atbrauc, abi skatāmies – kaķa vairs nav! Tātad nokritis. Arturs noskrien lejā, bet arī tur kaķi neredz.

Prātoju, varbūt guļ savainots kādā kāpņu telpā. Kaut kur taču viņam ir jābūt! Jā, lejā pie mājas stāv kravas mašīna, un nabaga Robertiņš, savilcies kamoliņā, guļ pašā vidū zem svešā braucamā. Arturs netiek kaķim klāt. Dabūja rokā cilvēku, kam mašīna pieder, bet, kā viņš lēnītēm pabrauc uz priekšu, tā Roberts palien dziļāk zem auto. Kaut kā Arturs beigās tomēr izķeksēja to nabaga kaķi. Viņam bija savainots gurns, acis blāvas, blāvas... Nekad nebiju redzējusi kaķim tādas acis – pilnīgi bez dzīvības. Es tikai raudu – mans nabaga kaķītis... Ar pēdējiem spēkiem Roberts aizgāja līdz savai smilšu kastītei, bet arī vairs netika. Arturs tūlīt pat aizveda viņu pie vetārsta, bet tas saka – ja kaķim visi kauli vienā istabā, būs dzīvotājs!

Lauzts nekas nebija, tikai gurnā plisums. Mīļojām kaķīti, ārstējām, un jau pavisam drīz, pēc dažām dienām, viņš ar pievilkšanās metodi pat mēģināja uzrāpties uz krēsla.

Ar Robertu saistās vēl kāds interesants atgadījums. Kaimiņiem zem mūsu dzīvokļa trešajā stāvā ir liels balkons, un viņiem bija kaķenīte. Roberts bieži mēdza sēdēt uz palodzes un ar kaķenīti aprunāties. Kādu vakaru es, atbraukusi no Briseles, parunājos ar meitu, ar vīru, pēc kāda laika prasu – bet kur tad Roberts? Un šie – jā, kur ir Roberts? Nav! Pārmeklējam visu dzīvokli, skat, logs vaļā... Paskatos – mūsu Robertiņš tup trešajā stāvā uz balkona un izmisis ņaud, bet kaimiņu nav mājās. Ko nu darīsim? Tad Arturs ar Līgu izdomāja ģeniālu plānu. Ieklāja metāla pārtikas grozā Roberta paklājiņu, iesēja grozu virvē, nolaida lejā un mēģināja kaķim iestāstīt – nu, Robert, kāp iekšā! Kādu laiku kaķis pastīvējās, bet pēc brītiņa iekāpa arī. Tad grozu uzvilka augšā, un operācija “Roberta glābšana” bija laimīgi beigusies. Labi, ka bija nakts un pilsētas centrā nebija daudz liecinieku. No lejas skats noteikti bija stipri uzjautrinošs.

Robertam patika sēdēt neparastās pozās. Klēpi viņš sēdēja gluži kā bērns. Roberts bija ļoti medīgs kaķis. Viņa rekords laukos bija četras peles stundā. It kā “parketa kaķis”, dzīvojis galvenokārt pa māju, bet vajadzēja viņam tikt laukos! Roberts bija ļoti disciplinēts kaķītis, izcili tīrīgs. Kā draudzene reiz teica – Robertu var filmēt veļas pulvera reklāmā: viņa ķepas, vēderiņš un krūtiņa allaž bija mirdzoši balti!

Kad vakaros zvanīju no Briseles vīram ar jautājumu, ko dari, Arturs bieži atbildēja: “Mēs ar Robertu...”

Mīlumiņš Manfrēds

Robertiņš mums bija īpašs kaķis, nodzīvoja vairāk nekā sešpadsmit gadus, un es ļoti pārdzīvoju, kad viņš devās uz labākiem medību laukiem. Pandēmijas sākumā strādājām galvenokārt attālināti, un es atskārtu, ka arī bez kaķa var dzīvot. Kā smeļies — nav jāceļas agri no rīta viņu barot, tīrīt kastīti un savākt spalvas. Biju samierinājusies.

Bet tad, pavasarī, dienu pirms manas vārdadienas, ieradās ciemos vecākā meita ar mazdēlu un pasniedza man puķes. Jokojoties prasīju: “Bet kur tad dāvana?” Un tad ciemiņi ienes istabā palielu kastī dzīvnieku pārvadāšanai, un tai kastē... kaķis! Turklāt ar garu spalvu. Bet garspalvainie kaķi man nekad isti nav patikuši. Laikam to frāzi pat pateicu skaļi, taču mazdēls priecīgi teica: “Mamutiņ, tev būs kaķītis!” (tā bērni mani dēvē — par Mamutiņu). Tad nu par prieku mazdēlam apvaldīju sākotnējo reakciju. Ja meita būtu ieradusies viena pati, iespējams, viņu būtu aizsūtījusi atpakaļ ar visu dāvanu.

Noskaidroju, ka kaķis paņemts no Liepājas dzīvnieku patversmes, visu ceļu esot labi uzvedies, un garajā pārbraucienā ar auto viņam esot atskaņota īpaša kaķus nomierinoša mūzika.

Tad nu vajadzēja tikt skaidrībā par vārdu. Kaķim līdzī nāca mājdzīvnieka pase, kurā ierakstīts, ka runci sauc Boss. Kāpēc tieši Boss? Izrādās, viņš pirmos dzīves gadus pavadījis pie kādas dīvainas tantiņas kopā ar vēl 27 citiem kaķiem. Bijis nešpetns, necietis sugas brāļus un pratis izkarot šajā kompānijā savu vietu. Tā nu iesaukts par Bosu. Arī patversmē kaķis neesot spējis sadzīvot ar citiem kaķiem! Viņu un vēl vienu kaķenīti, kuru vienīgo Boss pieņēmis, ievietojuši nelielā atsevišķā telpā. To, ka viņam iepriekš grūti klājies, apliecināja gan traumētā actiņa, gan nolauztais astes galiņš, gan arī tas, cik ļoti viņam garšo zāle. Domāju, tā bija viņa bērniības garša.

Pandēmijas laikā, strādājot attālināti, Manfrēds bija neatsverams palīgs

Manfrēda bilde uz manu palīgu dāvanas

Mūsu kaķiem pārsvarā bijuši solidi, isti cilvēku vārdi, piemēram, Roberts, arī jaunākajai meitai bija kaķis Alfrēds, tagad ir Viktors. Zvanīju saviem Briseles palīgiem un teicu, ka saukšu savu kaķi par Arnoldu, ja vien viņi nepalīdzēs izdomāt citu vārdu! Tā laikam nobaidīju savu palīgu Arnoldu... Drīz birojā tika sarīkota “prāta vētra”, pēc kuras man atsūtīja sarakstu ar desmit kaķim šķietami piemērotiem vārdiem. Otrajā pozīcijā bija minēts Manfrēds. Paskatījos uz savu kaķīti un sapratu — jā, viņš ir Manfrēds! Kad runci par jauno vārdu informēju, viņš apmierināts ar cieņu to pieņēma.

Sākums ar Manfrēdu nebija viegls, lai gan pieklājīgāku kaķi par viņu nebiju sastapusi. Viņš izmanto tikai savu kastīti, skrāpē savu dēlīti, ir ļoti mīļš. Manfrēds gan sākumā bija nedrošs un no svešiem cilvēkiem baidījās, taču pret mani allaž ir mīluma kalngals. Kolīdz apsēžos, rāpjas klēpī, staigā nopakaļ un runājas. Šo lielo mīlestību bija pat grūti izturēt, jo Manfrēds uzreiz gribēja nākt gulēt gultā vai nu uz spilvena vai pat man uz galvas. Un visur pēc tam tā garā spalva! Teicu, ka tā vis nevarēs, un uz nakti Manfrēdam sagatavoju gulvietu vannasistabā. Taču viņš ir arī ļoti gudrs kaķis. Vienas dienas laikā iemācījās no iekšpuses attaisīt durvis, un no rīta kaķis atkal ir man uz galvas. Sapratu, ka tā es neizgulēšos. Apņēmos, ka iemācišu Manfrēdam gulēt apakšstāvā un nenākt uz guļamistabu. Tā nu kaķis ir samierinājies un vairs netraucē manu naktsmieru.

Otru gudrāku un fiziski attīstītāku radību kā kaķis man grūti iedomāties. Ne velti senajā Ēģiptē tos uzskatīja par svētiem dzīvniekiem. Esmu pārliecināta “kaķiste”.

Rīgas maratons jānoskrien.
Pēc skrējiena ir tāda
enerģija, ka var iet un gāzt
kalnus!

Sports uzpilda “baterijas”

Darbs Eiropas Parlamentā ir saspringts un saistīts ar nemitīgiem pārlidojumiem. Parasti nedēļas laikā tie ir divi, bet bijuši pat astoņi. Režīmu ievērot nav iespējams — regulāra neizgulēšanās un neregulāra ēšana ir mana darba sastāvdaļa. Ir jāguļ, kad vari gulēt, un jāēd, kad tam ir laiks. Lai atpūstos un atjaunotu spēkus, ķeros pie dārza darbiem, fiziskām aktivitātēm un kultūras. Nodarbes maiņa arī ir atpūta! Tā es uzpildu sava ķermeņa un gara “baterijas”.

Bērībā nācās paslimot, bet, lai tiktu galā ar slimošanu, pēc trešās klases skolas brīvlaikā kopā ar draudzeni nolēmām norūdīties un katru dienu no jūnija līdz pat septembrim no rītiem devāmies uz peldi tuvējā diķī. Mūs nekavēja ne lietus, ne vējš, ne arī lietū satikto ironiskās piezīmes. Jāteic, ka pēc tās vasaras rūdišanās kūres neslimoju līdz pat universitātes beigšanai. Mani vienīgo no visas ģimenes pat gripa neķēra.

Arī Arturs bija ļoti sportisks. Ar prieku un lepnumu jokoja, ka uz skolu ir devies sešos dažādos veidos — kājām, ar velosipēdu, šad tad ir vests ar zirgu vai auto, bet ziemā — ar slēpēm un pat slidām! Arturs bija izcilnieks visos sporta veidos, bet viņa vidusskolas rekords tāllēkšanā palicis nepārspēts četrdesmit gadus.

Es joprojām katru dienu vingroju, obligāta ir kontrastduša vai, kad iespējams, pelde, turklāt visu cauru gadu. No rītiem, ja vien dienas grafiks atļauj, skrienu — Briselē un Strasbūrā, arī Kaltenē gar jūru. Mēdzu paskriet arī Rīgas parkos.

Reiz ziemā, pirms viesošanās TV24 raidījumā “Rampas ugunis”, no rīta biju nopeldējusies jūrā. Raidījuma vadītājs bija neviltoti sajūsmināts un izbrīnīts, kā spēju to izdarīt, jo teicu viņam, ka vispār esmu salīga. Bet peldēšanās aukstā ūdenī taču norūda! Jūrā cenšos nopeldēties vismaz reizi nedēļā. Mana recepte, kā ieiet ledusaukstā ūdenī, ir vienkārša: jāatbrīvo ķermenis un jānoskaņo sevi — cik patīkami tas ir. Aukstajā ūdenī turos tik ilgi, cik varu izturēt, — dažreiz varbūt tikai pusminūti. Pēc šādas peldes ir fantastiska enerģija visai dienai. Kad jūra aizsalst, tad nu gan nekā.

Miera skrējiena dalībnieki arī mani
uzaicināja paskriet kādu gabaliņu līdz
pa Briseles Karalisko parku

Kaltenes lilijas un “roņi”

Mana dārza
lepnums un
smarža

Manu palīgu dāvinātā pasakainā
roze priecē mani līdz pat pirmajiem
saliem un arī vēl pēc tiem

Ja vien jūra nav aizsalusi, pelde
Kaltenes jūrmalā piešķir dienai tonusu

Meitas sagādāja man
brīnumainu pārsteigumu
jubilejā — “Gulbju ezera”
fragmentu uz platformas jūrā.
To varēju vērot no krastmalas

Kaltene ir mana mazā nedēļas nogales un vasaru paradīze. Tā iedvesmo un uzlādē visos gadalaikos neatkarīgi no laikapstākļiem. Kur ir visskaistākie saullēkti? Protams, Kaltenē! Te arī ir pats labākais mazais veikaliņš un visdraudzīgākās pārdevējas.

Savu dārzu cenšos turēt kārtībā — ravēt man patīk gluži labi. Dārza lepnums ir karaliskās lilijas. Tās Arturs reiz atveda no savas mammas lauku dārza. Iestādīja. Bažījāties, vai Kurzemes jūrmalas liesā smilšu augsne būs piemērota. Bet ieauga!

Vienugad, kā parasti, lilijas tik skaisti ziedēja, ka smaržoja visa apkārtnē. Izravēju liliju dobi, uzirdināju zemi un sāku gudrot, vai nevajag vēl ko izdarīt lietas labā — varbūt pēc ziedēšanas jāpārstāda? Te nu jāsaka — lai dzīvo sociālie tīkli! Ieliku *Facebook* ziņu, lūdzot padomu, un tie sabira kā no pārpilnības raga. Viedokļi pārliecinoši dalījās 50:50, tāpēc nolēmu neko nekustināt, bet turpināt priecāties un baudīt cēlos ziedus, kas Latvijā kļuvuši par retumu.

Kā jau teicu, Kaltenē peldos, kamēr vien jūra ir vaļā. Savā ikrīta skrējienā oktobrī skatos — jūrā brien stalts kungs ar kundzi. Aprunājāties. Izrādās, ka viņi ir kaltenieki un peldoties līdz Jaungadam. Zināja stāstīt, ka Kaltenē esot vēl citi ziemas peldētāji. Tātad neesmu viena, tikai līdz šim nebiju citus satikusi. Jau pierasts, ka pavasaros Kaltenē rikojam jūras malas uzkopšanas talku. Prātoju, varbūt sarīkot arī kādu “roņi” saietu un peldi?

KAD DURVIS ATVERAS

Tanka stobrs aiz stikla durvīm
Amerika! Vai tiešām tas notiek ar mums?
Dieva pirksts
Kā iepazīties ar miljonāriem
Apceļoju Vāciju
“Trešais” brauciens uz Ameriku
Latviešu Opra Vinfrija
“Sakramento klubs”
Uzticīga *Alma Mater*
Kāpnes pret pašas gribu
Gribu rīkoties pati
Rīgas vicemēre
Pakāpiens uz Saeimu

Tanka stobrs aiz stikla durvīm

Kad astoņdesmito gadu beigās parādījās pirmās iezīmes, ka padomju režīmā kaut kas tomēr varētu mainīties, abi ar Arturu aktīvi iesaistījāmies notikumos. Piedalījāmies visās demonstrācijās, bijām klāt pirmajās Latvijas Nacionālās neatkarības kustības sanāksmēs Arkādijas parkā. Darbojos arī universitātes Tautas frontes grupā. Taču jāteic, ka Tautas fronte mani nekad nav viesusi īpašu uzticību. Tur bija daudz godīgu cilvēku, bet bija jaušama arī čekas un partijas klātbūtne.

Arī uz barikādēm bijām abi ar vīru. Tas bija ārkārtīgi emocionāli, bet arī bīstami, jo mēs taču nezinājām, kas notiks. Atceros 13. janvāra demonstrāciju Daugavmalā, gājīenu no Vecrīgas pa tagadējo Krišjāņa Valdemāra ielu, tālāk pa Elizabetes ielu. Tajās dienās bija ļoti divaina sajūta — interfrontisti taču arī pulcējas. Mums visiem bija tāda apņēmība, tāds spēks! Un interfrontisti to juta, tāpēc arī pēc savas pulcēšanās stadionā izklīda.

Latvieši šai ziņā ir unikāla tauta — izšķirīgos brīžos mūsos mostas milzīgs gara spēks un vienotība. Plecu pie pleca iedami, bez vārdiem jūtam, ka ikkatrā no mums ir šis spēks un neviens mūs neapturēs. Iesim līdz galam! Lai kas arī notiktu — neatkāpsimies! Interfronte? Pārspēks? Ne no kā nebaidījāmies. Nozīmīga bija tikai Latvija.

1991. gada 19. augustā, puča laikā, tad gan uz brīdi likās, ka viss beidzies, vienā dienā sagruvis.

Tolaik vīrs strādāja laikrakstā *Diena*. Divas dienas vēlāk redakcijā, ēkā Doma laukumā, kur tagad atrodas Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome, visi kopā apspriedām situāciju. Meitas bija palikušas mājās vienas.

Kad apspriede beidzās, gājām laukā no ēkas. Lejā, gaitēņa galā, ir stikla durvis, un tieši tām pretī — tanka stobrs. Pavērsts pret mums. Tajā brīdī likās — mēs savus bērnus nekad vairs nesatiksim. Drausmīga sajūta... Vai tiešām mūsu Latvija, brīvība bijusi tikai sapnis? Mums kļuva skaidrs, ka tik vienkārši mēs no dzelžainā režīma brīvi nekļūsim. Tam tankam taču atkal pie mums bija jāatbrauc! Atceros, ko tobrīd domāju: tik saulaina augusta diena, tik skaista, un pēkšņi — viss beidzies! Atkal sāksies padomju meli un šausmas. Ārā netikām, gājām atpakaļ un gaidījām, kas būs.

Un notika brīnums — vienā brīdī tanki vienkārši aizbrauca. Pagriezās un aizbrauca. Neizšāvuši. Pienāca ziņa, ka pučs ir beidzies. Kā gan tāda laime iespējama? Neatkarība pēkšņi likās zaudēta, bet nu atkal... neticami... Mēs varam turpināt!

Amerika! Vai tiešām tas notiek ar mums?

1989. gadā, viesojoties pie manas tantes un onkula Amerikā, Arturs nofotografējās tēvoča ASV armijas majora formastērpā. Portretbildīti pēc 15 gadiem nosūtīja uz KHL, lai akreditētos hokeja spēlēm. Krievi akreditāciju neatteica, bet apliecību izgatavoja bez foto

Pirmoreiz devos “uz Ameriku” trīs gadu vecumā, lai meklētu papu, kas atradās no metnē Urālu kalnos. Otrreiz – 1989. gadā, lai apciemotu papus māsu Austru Pensilvānijā.

Astoņdesmito gadu beigās, kritot dzelzs priekšskaram, pavērās iespēja apmeklēt radniekus svešatnē. Uzzināju, ka Amerikā, Pensilvānijā, dzīvo mana papus māsa Austras tante. Vectēvs un vecmāte diemžēl jau bija devušies mūžībā. Lai mūs neapdraudētu, tēvamāsa nebija sarakstījusies ar brāļiem Latvijā.

Savulaik piespiedu emigrācijā no Latvijas bija devušies arī mana vīra Artura mammas onkuļi – Latgales skolotāji. Viena ģimene dzīvoja netālu no Čikāgas, otra – Kanādā, Hamiltonā, Toronto tuvumā. Artura mammas māsīca Anita uzaicināja mūs ciemos uz Ilinoisas štatu.

Atceros, Arturam kaut kādā fantastiskā veidā izdevās atrast kopīgu valodu ar *Aeroflotes* kasierēm un dabūt biļetes lidojumam ar *Aeroflotes* reisu Rīga–Maskava–Ņujorka. Tolaik biļetes nemaz tik daudz nemaksāja, bet dabūt tās bija sarežģīti. Lidojām uz Maskavu, palikām tur pa nakti pie manas disertācijas zinātniskā vadītāja ģimenes. Nākamajā dienā posāmies ceļojumam uz Ņujorku. Taču izrādījās, ka uz šo reisu bija pārdots vairāk biļešu, nekā var uzņemt pasažieru, un mums teica – lidosiet ar nākamo. Iebildu, ka tā nevarēs, jo mūsu Amerikas radi jau bija sagādājuši biļetes tālākajam lidojumam no Ņujorkas uz Čikāgu. Teicu – ja mūs neielaidīs lidmašīnā, tad *Aeroflotei* nāksies pirkt mums jaunas biļetes par “cieto” valūtu, un diez vai aviosabiedrība par to priecāsies. Atbildīgie sazinājās ar maiņas vecāko un nosprieda, ka mēs tomēr lidosim. Teica: lidosiet pirmajā klasē, jo ekonomiskajā vietu vairs nav. Laimīga nosmējos, ka to nu gan varēsim kaut kā pieciest!

Tomēr uzreiz doties uz lidmašīnas salonu nevarējām, vajadzēja pierādīt, kas tā par gleznu, ko vedām līdzī kā dāvanu radiem. Visus nepieciešamos dokumentus iepriekš bijām sagatavojuši, nevedām taču Purviša vai Rozentāla darbu, taču muižā vēl vismaz pusstundu mūs aizkavēja. Kad beidzot tikām gaisa kuģī un varējām atkrist mīkstajos krēslos līdzās pirmās klases VIP publikai – padomju nomenklatūrai un diplomātiem –, abi ar Arturu vēl nespējām noticēt, ka tiešām esam ceļā uz Ameriku. Durvis aiz mums uzreiz tika aizvērtas, taču no saspringuma izdevās atbrīvoties vien tad, kad stjuartes sāka piedāvāt pirmajai klasei paredzētās delikateses – sarkanos un melnos ikrus, šampanieti, konjaku... Krievu diplomāti visu garo ceļu negausīgi dzēra, bet man, lai atslābinātos, stjuarte laipni ieteica mazu malciņu konjaka. Protams, ka šāda “uzņemšana” mums bija liels piedzīvojums.

Šenonā, kur lidmašīna pa ceļam nosēdās uzpildīt degvielu, mums izsniedza *Coca-cola* un *Sprite* bundžiņas, kuras neatvērām, bet taupījām visu ceļojuma laiku un kā īpašus suvenīrus atvedām uz Latviju.

Čikāgā mūs sagaidīja radi, apskāvāmies, un, lai gan nebijām izsalkuši, radi mūs ieveda ātro uzkodu restorānā *Burger King*. Tobrīd mums tas šķita gandrīz kā pasaulē labākais restorāns – mirdzošs, gaišs, tīrs.

Amerikas apmeklējumā sastapāmies arī ar Artura tanti Ritu no Kanādas – viņa atbrauca ar mums tikties pie Niagāras ūdenskrituma. Ritai termosā līdzī bija karsta kafija – beidzot varēju nobaudīt īstu aromātisku kafiju, jo Amerikā, kā zināms, ar kafiju saprot ūdeņainu padzērienu brūnā krāsā.

Kad viesojāmies pie Artura radiem, viņi jautāja, vai nevaru izcept speķa pīrādziņus, ar kādiem pirms gada bijām viņus cienājuši Latvijā.

Cik tur tā darba! Vajadzīgi tikai milti, raugs, krējums, sviests, cauraudzītis un pipari. Man pīrāgi Latvijā vienmēr padodas un ir ļoti gardi, bet, Amerikā gatavojot, jutu, ka viss ir citāds – gan raugs, gan milti. Izcepu. Pīrāgi bija ēdami, un visi slavēja, tomēr tie nesmaržoja un negaršoja tā kā Latvijā. Tie bija amerikāņu pīrāgi no amerikāņu izejvielām.

Kad no Anitas mājas zvaniju savai tantei Pensilvānijā, nevarēju atbrīvoties no sajūtas, ka mūs noklausās vēl kāds trešais. Padomju laika bailes bija dziļi iesēdušās. Papus zināja, ka Jelgavas dzīvoklī mums regulāri tika uzstādītas noklausīšanās iekārtas. Kad runājām pa telefonu, vienmēr bija jāpatur prātā, ka sarunājoties nevar teikt visu, ko gribētos. Skaidrs, ka Amerikā mūs neviens nenoklausījās.

Mūsu ceļojuma otrā daļa sākās ar pārbraucienu. Mums pretī bija atbraukusi mana tēvamāsa Austrā ar vīru Osvaldu. Kaut bija skumji šķirties no Anitas, tikpat sirsnīgi mūs sagaidīja arī Pensilvānijā. Mani divi brālēni un divas māsīcas arī bija ieradušies mūs satikt. Osvalds bija Korejas kara veterāns un viņam – ASV armijas majoram – bieži nācās mainīt dienesta vietas, tāpēc bērniem nebija iespēju mācīties latviešu valodu. Tā nu sarunājāmies anglicki.

Izciemojāmies jauki un sirsnīgi.

Atpakaļlidojumā Ņujorkā izmēģināju kādu triku – savā Baltijas krievu valodas akcentā laipni aprunājos ar krievu stjuartēm un puspalīgam apjautājos, vai mūs atkal nevarētu apsēdināt pirmajā klasē, jo tā taču bijām lidojuši šurp. Un izdevās! Tā nu arī atpakaļceļā baudījām visus padomju elitei domātos labumus par ekonomisko cenu.

Dieva pirksts

Domāju, ka Dievs stāvēja klāt gan manas profesijas, gan disertācijas temata izvēlē. Teicēnā “Palidzi pats sev, tad arī Dievs tev palīdzēs” ir dziļa patiesība. Tāpēc cenšos izdarīt pilnīgi visu, kas konkrētajā situācijā iespējams, un tad jau ir redzams – tas darbojas vai ne. Zem guloša akmens ūdens netek. Un, ja kaut kas tomēr nenotiek kā iecerēts, pēc kāda laika izrādās – ir labāk, ka gribētais nemaz nav noticis.

Kad Latvija atjaunoja neatkarību, sapratu – arī tas ir bijis Dieva pirksts, ka esmu ekonomiste. Studiju gados Latvijas Universitātē labi iemācījos vācu valodu. Irma Štāle bija izcila pasniedzēja. Pusotra gada laikā viņa mūsu prātos vācu valodu iegravēja tā, ka varējām gan runāt, gan lasīt. Līdz šai dienai vienmēr izvēlos ar vāciešiem runāt vācu, nevis angļu valodā, lai apgūto nezaudētu.

Vācija man vienmēr bija šķitusi pievilcīga kultūras zeme, kaut arī tāla un nenasniedzama. 1986. gadā kā docente uzrakstīju pieteikumu, lai brauktu stažēties uz Pasaules ekonomikas institūtu Ķīlē, Rietumvācijā. Nobrīnījos, kad to apstiprināja, jo biju gandrīz droša, ka mani nelaidīs tēva izsūtījuma dēļ. Vācijas brauciena sakarā mani drīz vien izsauca uz namu, kas tagad atrodas Stabu, kādreizējā Fr. Engelsa ielā. No pārrunām sapratu, ka braukt man atļaus, tikai būs jāuzraksta atskaite par to, ar ko tikšos, ko redzēšu. Nojautu, kas ar šādu atskaiti bija domāts, un no brauciena atteicos. Ar čekistiem es nekad nesadarbošos! Tas nebija viegli, jo sapratu, ka savu sapņu zemi tā arī neredzēšu. Toreiz vēl nebija pat cerību, ka valstī tik drīz notiks pārmaiņas.

Par valodām man allaž bijusi interese, un tās arī viegli padevās. Bērnībā no filmām apguvu krievu valodu, skolā un universitātē – vācu, bet, kā smeļies, lai saprastu, ko dzied *Beatles* un *Rolling Stones*, studiju gados vakaros gāju arī Skolotāju namā apgūt angļu valodu. Tolaik nebija pat nojausmas, ka bez angļu valodas kādreiz nevarēšu iztikt.

Atjaunotajā valstī trīs svešvalodu prasmes man, ekonomistei, deva lielas priekšrocības. Varēju pretendēt uz ārvalstu stipendijām un izmantot interesantas iespējas.

Kā iepazīties ar miljonāriem

Kad dzelzs priekšskars pavērsās, 1990. gada rudenī pieteicos uz Vācijas Akadēmiskā apmaiņas dienesta zinātniskā darba stipendiju un to saņēmu. Beidzot nokļuvu Vācijā, Ķīlē! Tie bija vieni no manas dzīves skaistākajiem mēnešiem. Tā pirmreizības sajūta!

Trīs mēnešos Vācijā pamatīgi uzlaboju arī vācu sarunvalodas prasmes.

Jau pirmajā dienā pie Ķīles Pasaules ekonomikas institūta iepazinos ar jaunu studentu vārdā Anja. Satiku viņu brīdī, kad meklēju ceļu no institūta uz Ķīles Universitāti. Apvaicājos, kā uz turieni labāk aiziet, bet viņa piedāvāja mani turp aizvest savā auto. Pa ceļam pastāstīju, ka Latvija nupat atguvusi neatkarību no Padomju Savienības, tāpēc arī man radusies iespēja atbraukt uz ārzemēm. Viss, ko stāstīju, Anju ļoti interesēja. Nepagāja ne pāris dienu, kad nejauši iepazītā vācu meitene man piezvanīja uz viesnīcu, kurā dzīvoju, un uzaicināja ciemos pie savas ģimenes.

Anjas vecāki – Klauss un Zilke Kisjo (*Kisczio*) – bija vēl visai jauni cilvēki, ārkārtīgi sirsnīgi un laipni, uzreiz atradām kopīgu valodu un sadraudzējāmies. Jaukā vācu ģimene izrādīja man Ķīles apkārtni, ar auto pabijām gan Lībekā, gan Hamburgā.

Bijām kādu mēnesi pazīstami, kad mani jauniegūtie draugi ierunājās, ka Klausu uzņēmumā *Kloppenburg* tiek atklāta liela jauna noliktava. Vai arī es nevēlētos aiziet paskatīties? Skaidrs, ka man kā ekonomistei tas šķita ļoti interesanti. Uzreiz noskaidroju, kādas ir milzu noliktavas būvniecības izmaksas. Divdesmit pieci miljoni marku – tāda bija atbilde. Atklāšanas dienā, aizdevusies uz šo miljoniem vērtu būvi, konstatēju, ka tur ieradušies tikai kādi desmit lūgtie viesi. Es, manu draugu ģimene un vēl pāris draugu. Jautāju Zilkei, ko īsti viņas vīrs dara šajā uzņēmumā. Klauss ir tā īpašnieks – atbildēja Zilke. Tā veselu mēnesi nenojautu, ka esmu iepazinusies un sadraudzējusies ar miljonāru ģimeni.

Pēc kāda laika ciemos pie manis uz Vāciju pēc jauno draugu izsaukuma (toreiz tāds vēl bija vajadzīgs) tika uzaicināta mana mamma. Vēlāk, arī pēc viņu izsaukuma, mani Ķīlē apciemoja mana vecākā meita Brigīta. Abas tika laipni uzņemtas Kisjo mājās.

Mani Latvijas kolēģi ar līdzjūtību savulaik bija teikuši, ka Ziemassvētkos Vācijā būšu viena pati, jo vāciešiem tie ir ģimenes svētki. Taču viss izvērtās pavisam citādi. Uz svētkiem paviesoties savās mājās mani bija uzaicinājuši vai visi mani vācu kolēģi — pa diviem uzaicinājumiem katrai dienai. Pirms Ziemassvētkiem pie manis atbrauca vīrs. Protams, uz svētku vakariņām ar prieku devāmies pie mūsu draugiem — Kļausa, Zilkes un Anjas.

Tikuši brīvajā pasaulē, pirmoreiz piedzīvojām, kā Ziemassvētkus svin Vācijā. Paēdām greznas, gardas vakariņas — sudraba galda piederumi, svecas, porcelāns, cepetis un vīns. Pēc tam devāmies uz dievkalpojumu baznīcā. Jāteic gan, ka pēc tik sātīgas maltītes vācu valodā lasītā sprediķa laikā bija visai grūti noturēt acis vaļā.

Pēc Kisjo ģimenes mājas nekad nebūtu pateikusi, ka viņi ir miljonāri, kādus tos iztēlojamies. Viss bija skaists un moderns, bet lietas — funkcionālas, praktiskas un ar saprātu pirktas. Ja ieskatījās, varēja redzēt, ka tās ir smalkas un acīmredzot dārgas, taču to vērtību deviņdesmito gadu sākumā es īsti nespēju noteikt. Sākumā biju pilnīgi pārliecināta, ka viņi ir vienkārša vāciešu vidusslāņa ģimene. Tagad gadu griezumā varu salīdzināt, ar ko atšķiras miljonāri Vācijā, Amerikā un, teiksim, jaunbagātnieki Krievijā.

Ar Kļausu un Zilki Kisjo viņu
veikalā *Kloppenburg* Ķīlē

Apceļoju Vāciju

Pirmajā Vācijas braucienā apceļoju arī valsti. Atceros, kā par 136 vācu markām varēja nopirkt *Super Spar* biļeti un desmit dienu laikā ar vilcienu apbraukāt kaut visu Vāciju.

Tiesa gan, tolaik par vienu marku Vācijā veikalā varēja nopirkt labi, ja pudeli sulas, toties Latvijā to varēja iemainīt pret 50 rubļiem un ģimenei sanāktu pārtika veselai nedēļai! Tomēr izmantoju šo vienreizējo iespēju un saplānoju ceļojumu. Universitātes vācu kolēģi un vietējie latvieši man ieteica, kur pie viņu radiem vai draugiem varētu dabūt naktsmājas. Tā atkal ieguvu jaunus draugus.

No šī ceļojumu laika man atmiņā visvairāk palikusi Štutgarte. Bija ieplānota nakšņošana pie pensionētas skolotājas *Frau* Margarētas Bollmanes. Viņa bija tik stingra, ka uzreiz noinstruēja, kā man jāuzvedas, pieteica pat neaizmirst savākt savus matus vannasistabā...

Sapratusi, ka protu vācu valodu un izpildu visu, kā teikts, kundze atmaiga un aicināja mani palikt vēl pāris dienu. Tā mēs sadraudzējāmies uz ilgiem gadiem, apmainījāmies vēstulēm. Viņa pat sāka sūtīt paciņas manai mammai, galvenokārt labu apģērbu, zinot, ka Latvijā tolaik mums nebija viegla iztikšana. Kundze pati bija piedzīvojusi pēckara grūtības un saprata, cik daudz nozīmē palīdzība tam, kuram klājas grūtāk. Kādā brīdī vēstules vairs nepienāca, un es satraucos, ka mūsu labvēlei kas atgadījies ar veselību, varbūt devusies viņsaulē. Mēģināju uzzināt ko vairāk, taču ziņas attiecīgās Vācijas iestādes man nesniedza. Labprāt aizbrauktu un noliktu ziedus uz jaukās Štutgartes kundzes kapu kopiņas.

“Trešais” brauciens uz Ameriku

1994. gadā ar Fulbraita stipendiju kabatā kā viesprofesore devos uz Amerikas Savienotajām Valstīm. Minesotas Universitātē būtu varējusi pavadīt gadu, pilnveidojot savu mācību kursu “Starptautiskās finanses”. Taču, tā kā man nekad nav gribējies būt ilgi prom no mājām, izvēlējos īsāko iespējamo termiņu — piecus mēnešus.

Sākums Amerikā bija interesants, ar pamatīgu adrenalīna piedevu. Minesotas Universitātes Finanšu institūtā mani sagaidīja iestādes direktors, kas gari un plaši sāka stāstīt par institūtu. Centos klausīties ļoti uzmanīgi, taču tik daudz ko no stāstītā nesapratu, ka sāku bažīties, ko nu lai daru. Nākamajā dienā aprunājos ar citiem amerikāņiem, saviem nākamajiem kolēģiem, un nopriecājos, ka visu lieliski saprotu, — saziņa nekādas problēmas nesagādā. Nolēmu atzīties, ka man ir grūtības, sarunājoties ar institūta direktoru. Kāds atvieglojums mani pārņēma, kad kolēģi nomierināja, atklājot, ka direktoram esot valodas defekts un arī paši amerikāņi viņu saprotot ar grūtībām.

Institūta gaitenī bija mazs galdiņš, tur vienmēr varēja pieiet un pagatavot tēju vai kafiju. Nopriecājos, ka varēšu ietaupīt kādu dolāru no savas stipendijas. Bet no “kroņa” kafijas atteicos jau trešajā dienā. Negāja pie dūšas tas brūnais šķidrums, ko sauc par amerikāņu kafiju. Pārgāju uz tējām. Tas nāca man tikai par labu. Latvijā biju pieradinājies pie regulāras kafijas dzeršanas, ko attaisnoju ar savu zemo asinsspiedienu. Kopš tā laika dzeru galvenokārt tikai tēju, kas, šķiet, ir arī krietni veselīgāk.

Ar prieku vienmēr atbalstu praktiskā biznesa izglītības veicinātāju Latvijas skolās *Junior Achievement Latvia*

Amerikāņi ir smaidīgi, laipni, vienmēr apvaicājas, kā klājas. Tomēr mani kolēģi, kas likās sirsnīgi un draudzīgi, ne reizi mani neuzaicināja ciemos pie sevis uz mājām. Neviļus salīdzināju šo braucienu ar jauko laiku Ķīlē. Man šķiet, ka amerikāņi savās rūpēs un cīņās ir tik ļoti iegrimuši, ka viņus interesē tikai viņi paši. Vāciešus interesē arī citi cilvēki.

Minesotā bija arī liela latviešu kopiena. Pateicoties viņu atsaucīgumam, tiku izvadāta pa pilsētu un tuvāko apkārtni. Satiku brīnišķīgās Rozenbergu un Lūsu ģimenes, kuras man palīdzēja iepazīt Amerikas dzīvi un sadzīvi, biju biežs un gaidīts ciemiņš viņu mājās, kā arī latviešu kopienas pasākumos.

**“Ja mēs kā valsts
gribam attīstīties,
visa pamatā liekama
izglītība. Cilvēkam
ar augstāku izglītību
ir lielākas iespējas”**

Inese Vaidere, TV 24, “Preses klubs”

Latviešu Opra Vinfrija

Stažējoties Amerikā, varēju izmantot vēl kādu labu iespēju: Fulbraita stipendija ļāva apmaksāt divus ceļojumus, ja mani uz vieslekcijām uzaicinātu kāda cita Amerikas augstskola. Uzrakstīju vairākām universitātēm vēstules ar piedāvājumu nolasīt lekcijas par padomju ekonomikas krahū un Latvijas “pārejas ekonomiku”. Atsaucība bija liela. Izvēlējos doties uz Amerikas dienvidiem – uz Džeksonas Štata universitāti Misisipi, kas tradicionāli tiek saukta par “melno” universitāti. Pēc stereotipiem šķita, ka diezin vai amerikāņu studentiem, kuri izslavēti ar savām švakajām ģeogrāfijas zināšanām, interesēs mans temats. Biju patīkami pārsteigta, ka studenti ne tikai zināja, kur atrodas Latvija, bet arī uzmanīgi klausījās, aktīvi piedalījās lekcijās un uzdeva saturīgus, interesantus jautājumus. Jutos gandarīta par savu izvēli.

Otra augstskola, kuru izvēlējos, bija Sakramento Universitāte Kalifornijā. Kādu no manām lekcijām tur noklausījās un par Latviju ieinteresējās divi amerikāņu juristi. Pēc lekcijas viņi pienāca man klāt un pateica ļoti jauku komplimentu – salīdzināja mani ar amerikāņu televīzijas sarunu šovu vadītāju Opru Vinfriju, jo es mākot piesaistīt un noturēt auditorijas uzmanību, esot interesanta. Opra Vinfrija ir ne tikai TV zvaigzne, bet arī sieviete, kas visu savā dzīvē sasniegusi pati. Tāpat kā es. Protams, ar savu mīļo atbalstu.

“Sakramento klubs”

Kā jau ļaudīm ar amerikāņu biznesa tvērienu, abiem juristiem radās doma, ka mums vajadzētu uzrakstīt pieteikumu kādai ASV valdības programmai.

Atgriezusies Latvijā, saņēmu no abiem juristiem vēstuli, ka ir iespēja iegūt ASV grantu, ja apņemtos būt par programmas vadītāju. Latvijā man jāizveido grupas, uzaicinot cilvēkus no valsts pārvaldes, akadēmiskās un uzņēmēju vides, kam būtu noderīgi papildināt ASV savas profesionālās zināšanas uzņēmējdarbībā. Nosacījums — angļu valodas prasme. Visu noorganizēju un uz Sakramento Universitāti Kalifornijā citu pēc citas aizvedu trīs grupas. Katrā pa divdesmit cilvēkiem. Uz trijām nedēļām.

Pasākumi Amerikā bija ļoti labi organizēti. Klausījāmajās lekcijas par mazo un vidējo uzņēmējdarbību, par finanšu jautājumiem. Nonākuši Amerikā, cilvēki gribēja arī savu reizi vakarā izklaidēties, taču nākamajā rītā deviņos visi kā viens sēdēja “skolas” solā. Mani aizbilstamie bija ļoti disciplinēti, zināja, ka ar mani nekādi joki nebūs. Visās trijās grupās bija lielisks mikroklimats, nebija nekādu konfliktu.

Protams, mēs ne tikai mācījāmies, bet arī izmantojām iespēju apskatīt Ameriku. Izīrējām auto un aizbraucām uz Lielo kanjonu. Citā nedēļas nogalē devāmies uz Napas ieleju paraudzīties, kā audzē vīnogas un darina pasauleslavenos vīnus. Tā bija sagādījis, ka visās trijās grupās bija satikušies cilvēki ar izcilām balsīm. Devāmies uz vīndarītavu dziedādami. Amerikāņi, kas brauca mums līdzi, bija vai mēmi no pārsteiguma, jo neticēja, ka var tā divas ar pusi stundas no vietas dziedāt, turklāt nevienam dziesmu neatkārtojot. Mums, latviešiem, tas nav nekas neparasts. Pēc vīna nogaršošanas atpakaļceļā dziesmas atkal neatkārtojās, un tika dziedāts ar vēl lielāku entuziasmu.

Uz Sakramento Universitāti Kalifornijā deviņdesmito gadu vidū aizvedu trīs latviešu grupas apgūt biznesa pamatus

Lasu lekcijas Džeksonas Štata universitātē Misisipi

Vēlāk Latvijā pat nodibinājām “Sakramento klubu”, jo braucieni vienoja, tie bija motivējoši, iedvesmojoši, un cilvēki vēlējās turpināt draudzēties. Toreiz, deviņdesmito gadu vidū, trīs nedēļu brauciens uz Ameriku, turklāt Kaliforniju, bija kaut kas fantastisks. Amerikāņi šos braucienus pilnībā apmaksāja. Latvijas iedzīvotājs tajos laikos parasti nevarēja iegādāties pat lidojuma biļeti uz Ameriku. Cilvēki bija ļoti pateicīgi par šo iespēju.

Ja prati valodas, deviņdesmitajos gados pavērās plašas iespējas — gan papildināt profesionālās zināšanas, gan arī redzēt pasauli. Jāpiemin arī Rokfelleru programma, pateicoties kurai varēju mēnesi dzīvot Itālijā, turklāt kopā ar vīru, lai strādātu pie izdevuma par reģionālo politiku. Toreiz šādas stipendijas un granti bija pieejami, ja projekts šķita interesants, noderīgs, un valodu prasme tā īstenošanai pietiekama.

Uzticīga *Alma Mater*

Latvijas Universitātē strādāju kopš studiju beigšanas. Astoņdesmitajos gados docenta alga bija trīs simti divdesmit rubļu, un tā bija tiešām laba alga. Savukārt vienu brīdi deviņdesmitajos gados universitātē saņēmu pat piecus tūkstošus rubļu, tikai par tiem gandrīz neko nevarēja nopirkt.

Deviņdesmito gadu sākumā ārkārtīgi pieauga inflācija. Izmantojot Rietumu ekonomikas un valodu zināšanas, iesaistījos dažādos projektos, lai kaut cik nopelnītu. Divi bērni taču! Vīrs arī pelnīja, tomēr tajā laikā pat ar abām algām bija grūti iztikt.

Deviņdesmito gadu vidū veidojās laikraksts *Labrīt*. Galvenais redaktors Ivars Bušmanis mani uzaicināja strādāt par savu vietnieci. Es protu rakstīt, māku rediģēt, taču žurnālistam jāgrib ātri uzzināt jaunumus un tūlīt tos pastāstīt. *Labrīt* strādāja brīnišķīgi cilvēki, avīze bija saistošs projekts, tomēr visu sirdi tajā ielikt nevarēju. Tas bija interesanti, tomēr sapratu, ka žurnālistika nav īsti domāta man. Darbs laikrakstā deva nenovērtējamu pieredzi, tomēr paliku pie universitātes.

Vairāk nekā divdesmit piecus gadus studentiem pasniedzu ārvalstu ekonomiku un starptautiskās finanses. Apvienot universitātes un Eiropas Parlamenta deputātes pienākumus nav bijis viegli, taču gandarījums, ko sniedza darbs ar jauniešiem, motivēja mani daudzu gadu garumā pirmdienu rītos pirms lidojuma uz Briseli vai piektdienās pēc atgriešanās lasīt lekcijas LU Ekonomikas un vadības fakultātes studentiem.

Ar prieku atceros Latvijas Universitātē pavadīto laiku. Man darbs ļoti patika, un vēl tagad ir brīnišķīgas attiecības ar kādreizējiem studentiem. Daudzi no viņiem kļuvuši par sabiedrībā zināmiem un novērtētiem cilvēkiem. Ir prieks un gandarījums, kad bijušie studenti nāk klāt pasākumos, lidostā kaut kur pasaulē vai apstādina uz ielas un ir pateicīgi par to, ko esmu viņiem iemācījusi.

“Augstākā izglītība nav tikai zināšanu apguve — tā izkopj spēju domāt plaši, izprast sabiedrības procesus un saskatīt kopsakarības, kas veido mūsu pasauli”

Inese Vaidere

Kāpnes pret pašas gribu

Deviņdesmito gadu sākumā palīdzēju sagatavoties vēlēšanu cīņām savam labam paziņam, kurš tolaik piedalījās neatkarīgās Latvijas Augstākās Padomes vēlēšanās. Viņu ievēlēja, bet pati politikā iet gan negribēju. Tomēr manas publikācijas un uzstāšanās bija pamanījuši cilvēki no LNNK un lūdza uzrakstīt viņiem Saeimas priekšvēlēšanu ekonomisko programmu. Uzrakstīju, un to atzina par labāko no visām. Arī mani aicināja sarakstā. Ilgi ķepurojos pretī, teicu, ka politikā darboties negribu.

Tomēr LNNK kā kustība man simpatizēja, jo nacionālās idejas vienmēr bijušas tuvas. Kad Māris Grīnblats veidoja valdību kopā ar Nacionālās neatkarības kustību, mani lūdza uzņemties ekonomikas ministres amatu. Šo valdību gan neapstiprināja – pietrūka vienas vai divu tolaik pārpirkto balsu. Tad nāca Šķēle un ar uzņēmēja piegājienu valdību izveidoja. Kad par ekonomikas ministru apstiprināja Guntaru Krastu, es kļuva par ministrijas parlamentāro sekretāri. Tie bija ražīgi gadi. Manā vadībā tika izveidota reģionālā politika Latvijā, izstrādāts likums “Par īpaši atbalstāmajiem reģioniem”. Tas bija vērtīgs darbs, un esmu gandarīta, ka varēju palīdzēt cilvēkiem gan Latgalē, gan Kurzemē, gan citur.

Kad Krasts vēlāk kļuva par premjeru, biju viņa padomniece ekonomikas jautājumos, bet kad 1998. gadā ievēlēja jaunu Saeimu, kļuva par vides ministri. Man, ekonomistei, nonākušai vides aizstāvju pulkā, nācās ļoti daudz strādāt. Ministrijā bija izcili speciālisti, konsultējos ar departamentu direktoriem, iestāžu vadītājiem. Visu ātri apguvu, cilvēki atzina – ir labi, ka šo ministriju vada ekonomiste, jo finansēs jau viss arī būtībā “atduras”. Izveidoju vides nevalstisko organizāciju kongresu, par ko NVO cilvēki bija ļoti pateicīgi. Taču pēc šīs valdības demisijas kongresi vairs netika rīkoti. Patiešām žēl, jo tā bija laba un svarīga lieta, tika uzklusēta sabiedrības balss. Tolaik biju piekodinājusi visiem ministrijas departamentu direktoriem: tikko kā likumprojekts tiek iesniegts izskatīšanai, man noteikti jāzina, ko par to domā nevalstiskās organizācijas. Pat ja nav iespējams ņemt vērā viņu viedokli, mums jābūt par to informētiem. Nevalstisko organizāciju pārstāvjiem ir jāpiedalās lēmumu pieņemšanā un jāzina, ko domājam un grasāmies darīt. Cilvēki šādu pieeju augstu novērtēja, un vēl tagad par to saņemamu atzinību.

Gribu rīkoties pati

Noslēdzoties Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas posmam, kļuva par Vairas Viķes-Freibergas padomnieci. Man tajā laikā piedāvāja arī vēstnieces amatu, pat divās valstīs, tomēr gribējās kaut ko dinamiskāku. Vēlējos nevis tikai pārstāvēt valsts politiku, bet paust savu viedokli. Tāpēc pieņēmu Valsts prezidentes piedāvājumu. Vaira Viķe-Freiberga ir izcila personība, viņai ir savs domāšanas veids, bet man šis darbs neizrādījās īsti piemērots. Jutos nonākusi pretrunās, jo man gribas īstenot savus lēmumus, nevis dot padomus citiem. Tādēļ šo darbu ilgī neturpināju.

Mani bija noskatījuši vācieši un uzaicināja par vadītāju Vācijas Tautsaimniecības pārstāvniecībai Latvijā. Tas notika tā. Vācijas Tautsaimniecības pārstāvniecības Baltijā vadītājs Ralfs Tišers mani uzaicināja uz kafijas tasi. Viņš bija atbildīgais par Baltijas reģionu un vēlējās, lai es Latvijā izveidoju spēcīgu Vācijas Tautsaimniecības pārstāvniecības biroju. Ralfs lūdza mani apklausināt savus draugus un paziņas, jo pārstāvniecībai bija vajadzīgi jauni darbinieki. Tomēr izvēlējos ievietot darba sludinājumu, lai savu komandu varētu izvēlēties konkursa kārtībā. Uz vienu vietu pieteicās sešdesmit pretendenti. Pēc pieteikumu atsijāšanas palikām pie piecpadsmit kandidātiem. Interesanti, ka pirmās piecas vietas ieņēma dāmas. Puišu zināšanas izrādījās ne tik labas, toties ambīcijas pēc lielas algas — milzīgas. Kāds kungs ar vājām valodu prasmēm, kurš bija strādājis Satiksmes ministrijā, paziņoja, ka vēlamā alga būtu vismaz astoņsimt latu. Toreiz, deviņdesmito gadu beigās, tā bija milzu alga. Izvēlējos Ingu, kurai bija lieliskas vācu valodas prasmes, kompetence ekonomikā un samērīgas algas prasības. Ar viņu vēl pēc pārstāvniecības laika, Eiropas Parlamentā, kopā nostrādājām četrpadsmit gadus. Pamazām iesaistīju darbā arī pārējās meitenes no konkursantu labākā piecnieka. Triju gadu laikā bija izveidojies brīnišķīgs kolektīvs.

Ar Vairu Viķi-Freibergu un viņas vīru Imantu
Valsts prezidenta Edgara Rinkēviča
inaugurācijas ceremonijā 2023. gadā

Beigusi pildīt vides ministres pienākumus, kļuva par
Valsts prezidentes Vairas Viķes-Freibergas padomnieci

Pārstāvniecības galvenais uzdevums bija piesaistīt vācu investīcijas, nodrošināt uzņēmējus ar informāciju par biznesa iespējām Latvijā, pārstāvēt viņu intereses. Par vāciešiem parasti saka: viņiem nav tā labākā humora izjūta. Mans reģionālais šefs Ralfs Tišers bija laimīgs izņēmums. Labs joks vai asprātīga anekdote viņam vienmēr bija pie rokas. Darbs bija ārkārtīgi radošs un man patika, taču mans ceļš veda tālāk.

Kopā ar Vācijas Tautsaimniecības
pārstāvniecības Baltijā šefu Ralfu Tišeru

Tas nav tikai lozungs.
Esot politikā, ir jāstrādā.
Kandidējot uz Rīgas domi

Vides ministre Inese
Vaidere kopā ar Lielrīgas
reģionālās vides pārvaldes
vadītāju Raimundu
Vejoni apmeklē
Hidrometeoroloģijas
pārvaldes gadadienas
pasākumu, ko vada
Gundars Āboliņš

Ar Vides aizsardzības un reģionālās
attīstības ministrijas kolēģiem
sporta spēlēs. Mēs varam!

Divus gadus (2002–2004) biju
Baltijas jūras Vides aizsardzības
komisijas (HELCOM) prezidente.
Strādāju gan Helsinkos, gan Rīgā

Rīgas vicemēre

Biju viena no saraksta līderēm, kad 2001. gada martā startēju Rīgas domes vēlēšanās. Kļuvi par deputāti, un pēc tam mani ievēlēja par Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieci. Nācās šķirties no darba Vācijas pārstāvniecībā, jo sapratu, ka šos abus darbus apvienot nevarēšu.

2001. gadā Rīga svinēja savu 800. jubileju. Izveidojām tiešām lielisku svētku programmu. Divās saulainās dienās, 17. un 18. augustā, Rīgā visās malās dziedāja, muzicēja, dejoja un priecājās.

Pilsētas svinību nedēļas laikā Rīgas domē uzņēmām desmitiem pilsētu mēru no visām pasaules malām. Rīgas domes priekšsēdētājs Gundars Bojārs gan gribēja tikties tikai ar viesiem, kas iebruca no austrumu puses – Krievijas un Centrālāzijas. Tā nu man tika Eiropas ciemiņi, kur lieti noderēja valodu zināšanas. Tieši svinību kulminācijā, pārstāvēt Rīgas vadību, Doma laukumā uzrunāju desmittūkstoš rīdzinieku un viesu četrās valodās. Bija lieliska svētku diena!

Domē redzēju daudzas iespējas, ko varu paveikt Rīgas labā. Kā atbildīgā par pilsētas attīstību, piemēram, uzstāju, ka visa infrastruktūra ir jāveido ar Eiropas Savienības atbalstu. Taču Bojāra, Dolgopolova, Kreitusa un Amerika “savienībai” – ja to tā varētu nosaukt – mana pieeja darbam un lēmumiem nebija pieņemama. Puiši lēma: tas nekas, ka dārgāk, tomēr labāk orientēties uz privātām kompānijām un “necaurspīdīgiem” darījumiem, no kuriem atlec savs labumiņš. Tāpēc mani ārkārtas sēdē no vietnieces amata atbrīvoja. Tas notika tieši 23. augustā, kā mazs Molotova–Ribentropa pakts. Ļoti emocionāls brīdis. Rīdzinieki uz ielas pēc tam nāca klāt un ar asarām acīs izteica atbalstu, jūta līdzī. Tas nenoliedzami bija mierinājums, jo bija žēl, ka nevarēju turpināt iesākto.

Pakāpiens uz Saeimu

Darbs Rīgas domē, nonākot opozīcijā, izveidojās kā pakāpiens uz Saeimu, jo cilvēki ļoti pozitīvi novērtēja manis paveikto domes vicemēres amatā. Pēc Saeimas vēlēšanām 2002. gadā kļuvi par Ārlietu komisijas vadītāju, kur lieti noderēja mana līdzšinējā starptautiskā pieredze gan vides ministres amatā, gan Baltijas jūras vides aizsardzības komisijas (HELCOM) prezidentes statusā. Un, protams, valodu zināšanas. Pirms iestāšanās Eiropas Savienībā bija ļoti daudz darba.

Tajā laikā vēl cerējām, ka izdosies uzlabot attiecības ar Krieviju. 2003. gadā vizītē uz Latviju uzaicināju Krievijas Federācijas padomes Ārlietu komitejas priekšsēdētāju Mihailu Margelovu, pēc kura ielūguma biju iepriekš viesojusies viņa vēlēšanu apgabalā Krievijā. Tā bija pirmā tik augsta līmeņa Krievijas politiķa vizīte pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas. Tikšanās laikā ar Saeimas deputātiem Margelova nostāja bija draudzīga – viņš ne tikai neizteica pārmetumus Latvijai, bet arī bija pārliecināts, ka tiem krievvalodīgajiem, kuri šeit dzīvo, ir jāapgūst latviešu valoda, turklāt viesis ar cieņu izturējās pret mūsu Pilsonības likumu.

Tas izraisīja lielu neapmierinātību Jānī Jurkānā, kurš tolaik Saeimā vadīja Latvijas un Krievijas parlamentu draudzības grupu un centās visus pārliecināt par nepieciešamību piešķirt krievu valodai oficiālu statusu Latvijā un automātisku pilsonību visiem, kas okupācijas laikā bija ieradušies mūsu zemē. Jurkāna paustā attieksme pret Margelova draudzīgo nostāju viesi sadusmoja. Vēlāk sarunā ar mani viņš izteicās, ka Jurkāna Latvijas politikā vairs nebūs. Interesanti, ka tā arī notika. Tas spilgti izgaismoja runas par Jurkāna saikni ar Krieviju. Zīmīgi arī, ka vēlāk Jānis Jurkāns kļuva par Alfrēda Rubika palīgu Eiropas Parlamentā.

Bet, kad masu informācijas līdzekļi nosauc Jurkānu par atjaunotās Latvijas pirmo ārlietu ministru, man allaž gribas pajautāt – kāpēc gan nenosaukt viņu par bijušo Rubika palīgu? Un kāpēc nepajautāt: kādas intereses Jurkāns pārstāvēja ārlietu ministra amatā? Un kāpēc toreiz Edvīna Inkena veidotajā un Egila Zariņa vadītajā raidījumā, kurā tika atspoguļoti desmit svarīgākie nedēļas notikumi, Margelova vizīte un viņa paustais netika pat pieminēti?

EIROPAS PARLAMENTA DEPUTĀTE KLIEDĒ MĪTUS

“Izskatās, esmu ievēlēta. Ko nu?”

Kompromisu meklējot

Briselē ar misiju

Astoņi strādā par deviņiem

Manas mājas ir Latvijā

Briseles krēsli

Darba kalendārs kā krāsains grīdceliņš

Es balsotu par Rīgu, nevis Briseli

Tulkojot ierēdņu valodu

Arī viens ir daudz

Lielāks svars

Man ir 25 stundas

Viena darba diena Eiropas Parlamentā

Kā sarunāties par budžetu

Politikā – sabiedrības spogulis

Viena diena Latvijā

Sieviete politikā

Pārstāvu savu valsti

“Izskatās, esmu ievēlēta. Ko nu?”

2004. gadā bija gaidāmas pirmās Eiropas Parlamenta vēlēšanas, un apvienības “Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK vadība uzstāja, ka man tajās jāstartē. Taču ļoti negribējās braukt prom no Latvijas, pat uz neilgu laiku ne. Man patika darbs Saeimā, arī Latvijā dzīvot vienmēr ir patīcis. Tolaik par Eiropas Parlamentu zinājām maz, bija tikai apjaušana, ka jābrauc uz Briseli, projām no ģimenes. Nē, nē, to es nedarišu! Notika partijas valdes sēde, uz kuru, kā šodien atceros, bijām ieradušies divpadsmit valdes locekļi. Ar vienpadsmit balsīm “par” un ar vienu – manu – “pret” mani ierakstīja Eiropas Parlamenta deputātu kandidātu sarakstā. Partijas vadība uzsvēra, ka sarakstam vajagot “vilkmi”, un, tā kā manu kandidatūru atbalsta, par mani cilvēki balsos. Teicu – nu labi, bet lieciet mani sarakstā tādā vietā, lai mani nekādā ziņā neievēlētu. Tā mani ierakstīja piektajā vietā. Ļoti komfortabla vieta: ne es piedalījos vēlēšanu kampaņā, ne aģitēju, nedz arī pati vēlēju, jo vēlēšanu dienā kā Baltijas jūras vides aizsardzības komisijas (HELCOM) prezidente atrados ANO sanāksmē Ņujorkā. Divus gadus biju braukusi uz sēdēm Helsinkos, vienlaikus strādādama arī Rīgā kā deputāte Saeimā.

Vakarpusē sāka pienākt apsveikumi. Pirmo atsūtīja Rīgas galvenais mākslinieks Atis Lūsis. Sākumā nesapratu, ar ko mani apsveic. Esmu komandējumā, strādāju Apvienoto Nāciju Organizācijas komisijā, te pēkšņi, pēc provizoriskiem datiem, Inese Vaidere ir ievēlēta Eiropas Parlamentā! Tad gan sāku domāt, ko lai iesāk. Vīrs tobrīd bija komandējumā Eiropas futbola čempionātā Portugālē. Rakstu viņam īsiņu: “Izskatās, esmu ievēlēta. Ko nu?” Tikmēr biju noskaidrojusi: ja atsakos no Eiropas Parlamenta mandāta, zaudēju arī pārējos. Pavisam atteikties no iespējas strādāt politikā negribēju, tādēļ pēc neilgas svārstīšanās piekritu kļūt par Eiropas Parlamenta deputāti.

Ārlietu komisija manā
vadībā uzaicināta pie
Valsts prezidentes

Saeimas Ārlietu
komisijas priekšsēdētāja
2003. gadā konferencē
par iestāšanos Eiropas
Savienībā

Kompromisu meklējot

Grūti pat iedomāties: ģimene palika Latvijā, bet jūs devāties uz Briseli?

No intervijas sieviešu žurnālam

Pirmais sasaukums sadzīviski man bija ārkārtīgi grūts. Toreiz no Rīgas uz Briseli bija tikai viens lidmašīnas reiss, ap septiņiem no rīta. Piecos jāceļas. Jaunākā meita tolaik mācījās vienpadsmitajā klasē. Gribas taču ar mammu aprunāties! Svētdienu vakaros mēs bieži runājām līdz vēlai naktij, bet pēc pāris stundām jau jāceļas. Ar vīru nedēļas gaitā sarakstījos e-pastā, runājām pa telefonu. Viņam nebūt nebija viegli ikdienā palikt vienam. Arī es izjutu prombūtnes skumjas, taču pēc pirmajiem četriem gadiem jau biju iestrādājusies, iepazinusi daudzus kolēģus un pieradusi pie jaunā režīma.

Mūsu jaunākā meita Līga grāmatā “Vaiders” atceras:

“Kad man bija jau astoņpadsmit un mamma nedēļas sākumā aizbrauca uz darbu Eiropas Parlamentā, mums [ar tēti] divatā sākās zelta dzīve — dažkārt pulsts un alīnš rokā, skatījāmies visas sporta pārraides pēc kārtas. Ar ēst gatavošanu sevi pārāk neapgrūtinājām, laikam biežāk pārtikām no desmaizēm. Varēja atvērt ledusskapi un pa taisno iekosties desas luņķī un pēc tam tādā pašā stilā piekost sieru un maizi. Šķīvis un dakšiņas bija lieka greznība. Nekāds lielais pavārs tētis nebija, bet radoši un labi marinēja gaļu. Veikalos mācēja atrast ko tādu, ko es nepirktu, bet — tik garšīgu! Vakaros kopā gājām uz sporta spēlēm, kino, uz dažādiem pasākumiem, vakariņās. Traukus mazgājām ceturtdienās, jo vakarā no Briseles ieradās mamma. Tad arī vajadzēja beidzot sakārtot māju un saklāt gultas.”

Kad no Briseles pārrados mājās, centos atrast laiku ģimenei un arī lieliskajiem Latvijas kultūras notikumiem. 2024. gadā vēlētāji man piešķīra jau piekto mandātu pēc kārtas. Jāatzīst — darbs Eiropas Parlamentā nozīmē to, ka personīgajai dzīvei laika paliek ļoti maz.

Briselē ar misiju

Jūs teicāt, ka savu darbu Briselē uztverat kā misiju Latvijai.

Kā to saprast?

Jautājums tikšanās reizē Latvijā

Bez iedomības varu teikt: savu darbu Eiropas Parlamentā jau no pirmās dienas līdz pat šim laikam vienmēr esmu uztvērusi tieši tik nopietni – kā misiju. Kad 2004. gadā Latvija tikko bija iestājusies Eiropas Savienībā, mēs, deviņi deputāti, devāmies uz Briseli ar īpašu uzdevumu – pārstāvēt un strādāt Latvijas labā.

Eiropas Savienība tolaik bija ieguvusi desmit jaunas dalībvalstis no dažādiem Eiropas reģioniem. Biju laimīga tāpēc, ka atrados starp pirmajiem, kam uzticēts iepazīstināt Rietumu pasauli ar Latviju. Biju lepna, ka tieši es varu pastāstīt, kas mēs esam, kāds īstenībā bijis mūsu liktenis un kādu valsti tagad, atguvuši neatkarību, vēlamies celt. Pavērās plašas un reālas iespējas strādāt savai valstij.

Kad pirmdienās ierodos Briselē, mans ierastais maršruts ir lidosta–Parlaments.

Diena nereti līdzinās smagam, bet ātram ritenim. Darbs ir ne vien intensīvs, bet arī aizraujošs – te komiteja, te darba grupa, te no Latvijas kāda organizācija atbraukusi, te vēstnieks, te tiešraide vai ieraksts –, un tā līdz septiņiem astoņiem vakarā. Bieži gadās vēl arī darba vakariņas vai cits kāds pasākums, kas noteikti jāapmeklē, jo tur taču satikšu kolēģus, ar kuriem jāuztur attiecības, – ja nu vajadzēs atbalstu, risinot to vai citu jautājumu. Reāli darbs Briselē beidzas desmitos, bet Strasbūrā dažkārt arī pēc divpadsmitiem naktī. Strādāju līdz vēlam vakaram, tad dodos uz viesnīcu. No rīta – atkal uz biroju.

Slodze ir milzīga, tomēr no sava darba gūstu pozitīvu emociju lādiņu, jo daudz ko izdevies panākt. Protams, panākumi rada vēlmi iesāktu turpināt. Tāpēc esmu pateicīga un gandarīta, ka Latvijas cilvēki man uzticēja darbu turpināt arī nākamajos sasaukumos – 2009., 2014., 2019. un arī 2024. gadā, kas man bija jau piektais sasaukums pēc kārtas. No tiem, kurus ievēlēja kā pirmos 2004. gadā, Parlamentā esam palikuši tikai divi.

Man vienmēr ir svarīgi zināt Latvijas ļaužu domas. Un liels ir gandarījums, redzot, ka cilvēku viedoklis par Eiropas Parlamentu mainās pozitīvā virzienā. Gribas ticēt, ka tas notiek, arī pateicoties man un manam misijas darbam.

Astoņi strādā par deviņiem

2004. gadā ievēlējām deviņus Parlamenta deputātus, bet jūs teicāt — mīnus viens! 2019. gadā ievēlējām astoņus, bet jūs —, ka esat tikai pieci. Kas tā par aritmētiku?

Matemātikas skolotāja jautājums

Pirmais Latvijas deputātu “desants” Parlamentā 2004. gadā. Astoņi no mums spēja būt komanda, aizstāvēt Latvijai svarīgus jautājumus. Savukārt Tatjana Ždanoka pēc iekļūšanas Eiropas Parlamentā sāka darboties pretēji — ieradās Strāsbūrā ar krievu skolēnu delegāciju, piketēja pie Parlamenta un mēģināja stāstīt par “šausminošajiem” cilvēktiesību pārkāpumiem Latvijā. Mēs, pārējie astoņi deputāti, uzrakstījām lakonisku, skaidrojošu vēstuli, kuru nosūtījām visiem kolēģiem. Protams, šis deputātes iecere — izplatīt dezinformāciju — izgāzās. Šādu aktivitāšu dēļ allaž saku, ka Latvijai Eiropas Parlamentā pirmajā sasaukumā bija deviņi mīnus viens deputāts.

Manā otrajā Eiropas Parlamenta sasaukumā — no 2009. līdz 2014. gadam — mūsu komanda bija sarukusi vēl vairāk — deviņi mīnus trīs deputāti. Trīs cilvēki — Ždanoka, Rubika un Mirska — darbības liecināja, ka viņi nepārstāv Latvijas intereses. Turklāt Mirskis, kas runā tikai krieviski, nespēja sarunāties nevienā no oficiālajām Eiropas Savienības valodām, bet Rubiks no tām varēja sazināties tikai latviski.

Jāuzsver, ka Eiropas Parlamentā krievu valoda netiek lietota. Tātad šie kungi pat nebija spējīgi veikt savus tiešos pienākumus un iesaistīties diskusijās ar Eiropas Parlamenta kolēģiem.

2014. gadā, sākot īstenot savu trešo deputāta mandātu, Latvijai lojālie deputāti bijām tikai pieci, lai arī no Latvijas tikām ievēlēti astoņi. Ždanoka, Mamikina un Grīgules balsojumi parasti bija pret Latvijas interesēm.

2019. gadā saņēmu savu ceturto mandātu. No astoņiem deputātiem, kas pārstāv Parlamentā Latviju, par trim deputātiem atkal nebija pārliecības, ka viņi iestāsies par mūsu valsts interesēm. Saskaņojot Nils Ušakovs man vienmēr saistīsies ar viņa nodevīgo izvēli 2012. gada valsts valodas referendūmā, kur iestājās par to, lai arī krievu valodai būtu valsts valodas statuss. Cīņa par krievu valodas lietojuma paplašinājumu vienlaikus bija un ir cīņa pret latviešu valodu.

To, ka Tatjana Ždanoka Eiropas Parlamentā strādā Kremļa, nevis Latvijas interesēs, zinājām jau kopš 2004. gada. Viņa gadiem Eiropas Parlamentā ir veikusi pretvalstiskas darbības, diskreditējot Latviju. Kolēģiem vienmēr skaidroju patieso situāciju mūsu valstī — gan par nepilsoņiem, gan krievu valodas lietojumu. Tomēr, kad Krievija uzsāka karu Ukrainā, bija jārikojas asāk, tāpēc vērsos pie EP viceprezidentes Heidi Hautalas, pārliecinot, ka Ždanokas darbošanās viņas frakcijā — Zaļo un Eiropas Brīvās apvienības grupā — paver dezinformācijai lielu tribīni, turklāt diskreditē šo frakciju. Divas nedēļas pēc šīs sarunas Ždanokai nācās atstāt minēto frakciju, un 2024. gadā viņai beidzot tika liegta arī iespēja kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Žēl, ka tas aizņēma tik ilgu laiku. Arī šajā, manā piektajā sasaukumā esam deviņi, un nav pārliecības, ka Ušakovs darbojas Latvijas labā.

Manas mājas ir Latvijā

“Eiroparlamenta deputāti taču pārceļas uz dzīvi Briselē un par Latviju aizmirst...”

Izplatīts mīts

Kliedēšu mītus par darbu Briselē. 2004. gadā, sākot tur strādāt, mums, Latvijas deputātiem, tāpat kā citu jauno dalībvalstu pārstāvjiem, vēl nebija īsta priekšstata, kas ir Eiropas Parlaments. Bija skaidrs, ka būs jābrauc uz Briseli, uz laiku jāpamet mājas, bet to, kā tieši darbs notiks, protams, nezinājām ne mēs, ne – vēl jo vairāk – plašāka sabiedrība.

Arī tagad, lai gan Latvija Eiropas Savienībā nu jau ir vairāk nekā 20 gadus, sabiedrībā par Eiropas Parlamenta deputātu darbu vēl joprojām ir daudz mītu un neskaidrību. Cilvēkiem šķiet, ka kopš ievēlēšanas visi esam pārvākušies uz dzīvi Briselē, kur, atrauti no Latvijas reālās dzīves norisēm, nodarbojamies ar kādām tālām, mūsu valstij mazsvarīgām lietām.

Manas mājas, protams, ir Latvijā. Briselē un Strasbūrā dzīvoju viesnīcās. Uz sēdēm dodos katru pirmdien un atgriežos mājās ceturtdien vai piektdien, ja vien nedēļas nogalē nav jādodas kādā komandējumā vai jāpiedalās konferencē. Jā, protams, ir daļa Eiropas Parlamenta deputātu, kas irē vai pat ir nopirkuši dzīvokļus Briselē, un ir arī vairāki tādi, kas aizmirst, ka nedēļas nogales paredzētas darbam valstīs, no kurām viņi ir ievēlēti.

Piektdienas, un dažkārt arī sestdienas un svētdienas, izmantoju, lai personīgi tiktos ar cilvēkiem Latvijā. Ļoti labprāt dodos turp, kur mani aicina. Cilvēkiem ir svarīgi, lai viņi tiktu sadzirdēti arī tad, ja palīdzēt uzreiz nav iespējams. Tāpat kā bērnu vienā dienā nevar uzaudzināt, arī visu, kas Latvijas cilvēkiem un valsts izaugsmei vajadzīgs, nav iespējams paveikt vienā dienā. Taču, mērķtiecīgi darbojoties, daudz kas ir paveicams ilgākā laikā.

Pāvilostā

Atvērt koferi – tas zemapziņā ir kā trauksmes zvans, kas signalizē, ka nu laiks doties prom no mājām. Neciešu kravāt koferus! Pārāk daudz laika prasa pārliecināšanās, ka viss nepieciešamais paņemts līdzī. Ja parastajai sesijai seko izbraukumi uz citām valstīm vai pat kontinentiem, vienmēr jāpārdomā, kādi pasākumi gaidāmi, kādas tikšanās plānotas, kādu kultūru un valstu cilvēkus satikšu. Galu galā arī, cik silti vai auksti tur būs. Un tas prasa laiku. Tā es koferu kārtošanu vienmēr atlieku uz pēdējo brīdi. Arī pārējo laiku Latvijā cenšos izmantot maksimāli. Lidostā parasti ierodos neilgi pirms reisa. Kolēģi smejas: “Re, Inese arī klāt, tad jau lidmašīna var pacelties!”

Jāņu vakarā

Kaltenē

Briseles krēsli

Vai varat “piecos vārdos” paskaidrot — kas un par ko atbild Briselē?

Tikšanās bibliotēkā Latgalē

Ļoti īsi pastāstīšu, kas un kādos krēslos sēž Briselē un par ko kurš atbild. Eiropas Savienības limenī ir četras institūcijas — Eiropas Komisija, Eiropas Parlaments, Eiropas Savienības Padome un Eiropadome. Tās visas atbild par Eiropas likumu izveidi. Līdzās šīm četrām ir vēl daudzas un dažādas institūcijas.

Visi likumi, kas tiek pieņemti Eiropas mērogā, sākotnēji nāk no Eiropas Komisijas, ko pēc hierarhijas varētu pielīdzināt mūsu valdībai Latvijā. Tālāk šos likumus mēs, deputāti, vērtījam Eiropas Parlamentā. Dažkārt šie likumi pēc mūsu iebildumiem tiek mainīti, un pat būtiski. Pēc tam jāpanāk vienošanās ar ES Padomi, kuras sastāvu veido Eiropas valstu ministri. Tikai tad, kad ir notikusi vienošanās starp visām trim šīm institūcijām, likums tiek pieņemts. Taču Eiropas Parlamentam ir tiesības likumus arī noraidīt. Savukārt Eiropadomi veido visu 27 ES valstu vadītāji. Tie nosaka ES politisko kursu un pieņem tādus lēmumus, kā, piemēram, sankciju piemērošana pret Krieviju.

Vairāk nekā četras piektdaļas no visiem likumiem, kas tiek pieņemti nacionālajā parlamentā, balstās uz tiem, kurus veidojam Eiropas Parlamentā. Eiropas Komisija izstrādā direktīvu un regulu projektus, tos nodod mums izskatīšanai līdzīgi kā valdība Saeimai Latvijā. Mēs, deputāti, varam novērst projektu nepilnības, ar mērķtiecīgu darbu panākt arī savas valsts interešu lielāku ievērošanu.

Briselē pieņemtie lēmumi nonāk katras valsts attiecīgajās ministrijās un valdībā. Tad sākas darbs pie to ieviešanas un īstenošanas. Daudzi likumi, kā, piemēram, regulas, ir obligātas visām dalībvalstīm. Bet ir arī direktīvas, kuras katra valsts var pati izlemt, kā ieviest. Jāsasniedz vien mērķis, par ko ir vienošanās. Mēs, latvieši, parasti esam ļoti centīgi un direktīvas ieviešam ļoti burtiski un strikti. Dažkārt tas ir labi, bet ne vienmēr, jo pastāv risks zaudēt savā konkurētspējā.

Darba kalendārs kā krāsains grīdceliņš

Jūsu darba kalendārs ir iezīmēts četrās krāsās. Ko tas nozīmē?

Tipisks manu Briseles ciemiņu jautājums

Eiropas Parlamenta darba grafiks dalās ne tik daudz pa dienām, kā ierasts Latvijā, bet gan pa nedēļām. Darba kalendārs iezīmēts četrās krāsās — kā stellēs izausts grīdceliņš. Darbs notiek gan Briselē, gan Strasbūrā.

Sarkanā krāsā iezīmētas Strasbūras nedēļas — pa vienai nedēļai katrā mēnesī. Saskaņā ar Eiropas Savienības dibināšanas līgumu divpadsmit nedēļas gadā deputāti un Parlamenta darbinieki dodas uz plenārsēdēm jeb plenārsesijām Strasbūrā, lai no deviņiem rītā līdz vēlai naktij lemtu, balsojot par tiem jautājumiem, kas apspriesti frakcijās un komitejās Briselē. Obligāta klātbūtne zālē nepieciešama vien uz balsošanas un runas laiku, jo paralēli notiek komiteju un delegāciju sēdes, semināri, tikšanās. Tā ir saspringtākā darba nedēļa mēnesī, kad īpaši grūti izšķirties, kurā no pasākumiem piedalīties ir svarīgāk.

Tās Eiropas Parlamenta darba nedēļas, kuras oficiālajā kalendārā iezīmētas sārtā krāsā, ir paredzētas darbam komitejās. Par tām pastāstīšu vēlāk.

Savukārt gaiši zilā krāsā iezīmētās nedēļas ir laiks, kad savu viedokli formulē frakcijas jeb politiskās grupas, kā tās šeit tiek dēvētas. Eiropas Tautas partijas frakcija, kurā strādāju arī es, ir vislielākā — 2025. gadā tajā darbojas 188 deputāti no visām 27 dalībvalstīm. Eiropas Tautas partijas frakcija, kas iestājas par konkurētspējīgāku un drošāku Eiropu, kā arī sociālo tirgus ekonomiku, ir viskonsekventākā Ukrainas aizstāve. Mūsu frakcijā strādā vācu kristīgie demokrāti, un arī pārējo valstu delegāciju politika ir līdzīga. Tas ir ietekmīgākais politiskais spēks Eiropas Parlamentā, kurā kopā strādā 720 deputāti.

01						02						03					
	1	2	3	4	5	5	6	7	8	9	9	10	11	12	13	14	
①			6	13	20	27						3	10	17	24	31	
②			7	14	21	28						4	11	18	25		
③			8	15	22	29						5	12	19	26		
④	1	8	15	22	29							6	13	20	27		
⑤	2	9	16	23	30							7	14	21	28		
⑥	3	10	17	24	31							8	15	22	29		
⑦	4	11	18	25		1	8	15	22		1	9	16	23	30		
⑧	5	12	19	26		2	9	16	23		2	10	17	24	31		
04						05						06					
	14	15	16	17	18	18	19	20	21	22	22	23	24	25	26	27	
①		7	14	21	28			5	12	19	26		2	9	16	23	30
②		8	15	22	29			6	13	20	27		3	10	17	24	
③	1	9	16	23	30			7	14	21	28		4	11	18	25	
④	2	10	17	24		1	8	15	22	29		5	12	19	26		
⑤	3	11	18	25		2	9	16	23	30		6	13	20	27		
⑥	4	12	19	26		3	10	17	24	31		7	14	21	28		
⑦	5	13	20	27		4	11	18	25		1	8	15	22	29		
07						08						09					
	27	28	29	30	31	31	32	33	34	35		36	37	38	39	40	
①		7	14	21	28			4	11	18	25		1	8	15	22	29
②		8	15	22	29			5	12	19	26		2	9	16	23	30
③		9	16	23	30			6	13	20	27		3	10	17	24	
④		10	17	24	31			7	14	21	28		4	11	18	25	
⑤		11	18	25		1	8	15	22	29		5	12	19	26		
⑥		12	19	26		2	9	16	23	30		6	13	20	27		
⑦		13	20	27		3	10	17	24	31		7	14	21	28		
10						11						12					
	40	41	42	43	44	44	45	46	47	48		49	50	51	52	1	
①		6	13	20	27			3	10	17	24		1	8	15	22	29
②		7	14	21	28			4	11	18	25		2	9	16	23	30
③		8	15	22	29			5	12	19	26		3	10	17	24	
④		9	16	23	30			6	13	20	27		4	11	18	25	
⑤		10	17	24	31			7	14	21	28		5	12	19	26	
⑥		11	18	25				8	15	22	29		6	13	20	27	
⑦		12	19	26		1	8	15	22	30		7	14	21	28		
⑧		13	20	27		2	9	16	23	30		8	15	22	29		

[illegible]

Es balsotu par Rīgu, nevis Briseli

Jautājums vidusskolā

Reizi mēnesi ierēdņi un dokumenti vizinās starp divu valstu pilsētām – Briseli Beļģijā un Strasbūru Francijā. Eiropas Parlamenta plenārsesijām 12 reizes gadā jānotiek Strasbūrā. Lēmumam, ar kuru varētu mainīt Eiropas Parlamenta darba vietu, nepieciešama visu valstu vienbalsīga piekrišana. Un pašlaik grūti iedomāties, ka Francija nobalsotu par to, lai Strasbūra zaudētu privilēģijas un finanšu ieguvumus, ko tai sniedz Parlamenta mītnes vietas statuss. Priecājos par Strasbūras arhitektūru un mājīgumu, taču Parlamenta ēka ir visai mulsinoša. Pārvietojoties arhitektoniski skaistajās, bet cilvēciski grūti saprotamajās ēkas elipsēs, deputātiem un viesiem ir liela iespēja apmaldīties. Katrā sesijā sastopu cilvēkus, kuri vaicā, kā no šīs ēkas izkļūt. Ja man būtu jāizvēlas Eiropas Parlamenta mājvieta, es balsotu, protams, vislabāk par Rīgu vai, kompromisa gadījumā, par Strasbūru, bet ne par Briseli. Man patīk Strasbūras šarms, ko Brisele ir pamanījusies pazaudēt.

Brisele kļuvusi par tādu kā birokrātijas un ierēdņu galvaspilsētu. Šī pilsēta ir slikti pārvaldīta un nedroša. To apliecina arī policijas un pilsētas pārvaldes bezspēcība traģisko teroraktu laikā 2016. gadā. Bija vajadzīgi četri mēneši, lai noķertu teroristu, kurš slēpās turpat Briselē. Jo izrādījās, ka atbilstoši normatīvajiem aktiem policijas reidus nedrīkst rīkot naktīs. Lai netraucētu! Tā nu terorists mierīgi varēja gulēt līdz brīdim, kad šo nežēdzīgo likumu atcēla. Arī kad 2023. gada oktobrī pasaules ziņu kanālos bija Izraēla un Gaza, Briseles policija dienām dzina pēdas arābu teroristam, kurš futbola mača laikā nogalināja cilvēkus. Visai aktīvi ir kabatzagļi, īpaši autobusus no lidostas. Nevaru teikt, ka policijas un citu dienestu darbs Briselē būtu augsti profesionāls. Pēdējā laikā pilsētas varasvīri sadomājuši izskatīties videi draudzīgi, haotiski slēdzot atsevišķu ielu posmus automašīnām. Rezultātā ceļš krietni pagarinās, bet izmešu daudzums pilsētā palielinās.

**“Ja par politiku
jāparunā, tad —
ar jaunajiem.
Ja politikā kaut
kas jāizdara, tad —
lielākoties
ar pieredzējušajiem!”**

Inese Vaidere, TV 24, “Preses klubs”

Tulkojot ierēdņu valodu

Kā mazināt Briseles ierēdņu birokrātiju?

No karstas TV diskusijas

Ierēdņi ir, kā mana vecāmāte teiktu, tāda interesanta padarīšana. Ja kāds kaut kad spēs sagraut Eiropas Savienību, tad tie būs ierēdņi, birokrātija. Var vienīgi apbrīnot, ar kādu entuziasmu birokrātija rada arvien jaunus regulējošos dokumentus. Eiropas Komisijas retorika jeb žargons, kā es to saucu, cilvēkiem bieži vien nav saprotams. Arī es palaikam, lasot vienu otru dokumentu, gudroju, kas īsti ar to gribēts pateikt. Kā universitātes mācībspēks vienmēr esmu centusies izteikties skaidri un saprotami. Ja cilvēks kādu jautājumu pārzina, parasti viņš spēj to izskaidrot vienkārši.

Ja kāds ir kļuvis par Briseles ierēdņi, tad uz mūžu. Izdari savu minimumu un saņem labu algu. Vai šāda attieksme ir motivējoša? Kā to mazināt? Ir jāveicina rotācija. Un krietni jāsamazina ierēdņu privilēģijas, nesatricināmās pozīcijas. Mēs, Eiropas Parlamenta deputāti, tiekam vētīti reizi piecos gados, izejot cauri vēlētāju filtram. Tāpat vajadzētu izvērtēt arī katru ierēdņi.

Arī viens ir daudz

Vai iespējams sadraudzēties ar septiņsimt kolēģiem?

Oponenta jautājums diskusijā

Eiropas Parlamenta deputāti nāk no dažādām partijām un nacionālajām delegācijām. Nav iespējams sarokoties un iepazīties ar visiem vairāk nekā septiņsimt kolēģiem. Savstarpēja iepazīšanās notiek ilgākā laika posmā. Tāpēc iepriekšējā darba pieredze un nodibinātais kontaktu loks Parlamentā ir deputāta bagātība. Tagad, kad strādāju jau piektajā sasaukumā, it īpaši izjūtu, cik svarīga ir iepriekšējos gados uzkrātā pieredze un zināšanas.

Eiropas Parlamentā nav tā kā nacionālajos parlamentos, kur ir pozīcija un opozīcija. Šeit ikvienā jautājumā veidojas jauns balsu vairākums. Ja ir kas īpaši svarīgs tavai valstij, tad kolēģi ir jāpārliecina balsot tā, kā uzskati par pareizu. Viens deputāts var panākt ļoti daudz, ja atrod domubiedrus citās nacionālajās delegācijās un frakcijās.

Kopā strādājot, piemēram, komandējumos, konferencēs, vēlēšanu novērošanā, delegācijās, arī dažādos pasākumos, iespējams cilvēkus iepazīt tuvāk un arī noskaidrot, kādi ir viņu uzskati. Tad iespējams pārliecināšanas sarunas balstīt uz iepriekšējo pieredzi un tādējādi krietni ietaupīt laiku.

Man ir vēl kāds pienākums — esmu ievēlēta arī par Eiropas Parlamentārās asociācijas viceprezidenti. Tas ir forums, kas veicina sadarbību starp deputātiem no dažādām valstīm un atšķirīgām politiskajām frakcijām. Līdz ar to šajā amatā ir iespēja plašāk pievērst uzmanību Latvijas interesēm Eiropas Savienībā. Tā ir iespēja diskutēt par visdažādākajiem jautājumiem.

Darbs pie tarifu celšanas Krievijas produktiem bija ļoti intensīvs, daļa kolēģu bija jāpārliecina individuālās sarunās. Te — uzrunājot kolēģus plenārsēdē pirms balsojuma un vēlreiz skaidrojot, ka mums ir nekavējoties jāpārtrauc Krievijas kara finansēšana

Tā, piemēram, pirms kāda laika vadīju vērtīgu deputātu diskusiju par importa tarifu celšanu minerālmēsliem no Krievijas, lai beidzot pārtrauktu to, ka ES, pērkot Krievijas produktus, finansē Krievijas brutālo karu Ukrainā. Kā vadošā deputāte virzīju šī likuma pieņemšanu Eiropas Parlamentā, panākot liela vairākuma kolēģu atbalstu tam.

Kad kļūsti atpazīstama starp septiņsimt kolēģiem, spēj sarunāties vairākās valodās un izveido darbspējīgu komandu, tad tu vari arī kaut ko panākt savas valsts labā.

Lielāks svars

Kopā ar citu politisko grupu kolēģiem organizējām konferenci “No kara līdz okupācijai: 80 gadi kopš Eiropas dalītās uzvaras 1945. gadā”

Ar Eiropas Parlamenta kolēģiem — maniem austriešu un zviedru draugiem Sofiju Kirheri un Jērgenu Varbornu

Vai strādājot lielā frakcijā var tikt sadzirdēts?

Parlamenta specifiskas pārzinātājs

Pirmajā sasaukumā es strādāju mazākā frakcijā, un man bieži vaicāja, vai, strādājot mazā frakcijā, vispār var kaut ko panākt. Savas priekšrocības un iespējas ir gan mazai, gan lielai frakcijai. Mazā ir vieglāk iegūt uzstāšanās laiku plenārsēdēs, jo tas tiek stingri limitēts. Savukārt lielākas frakcijas kopējam viedoklim ir lielāks svars, kaut arī viedokļus saskaņot nākas daudz grūtāk. Frakcija cenšas balsot vienādi, taču katrs deputāts var pieņemt arī atšķirīgu lēmumu, ievērojot savas valsts intereses. Esmu to darījusi ne vienu reizi vien. Piemēram, par Dabas atjaunošanas regulu. Mūsu ETP frakcija, galvenokārt pakļaujoties vācu lielo lauksaimnieku spiedienam, lēma šo regulu neatbalstīt. Tomēr es, kaut riskēju ar to pazaudēt vairākus vācu un nīderlandiešu draugus un frakcijas vadības labvēlību, nolēmu — ja balsojuma laikā izdosies iestrādāt vairākus lauksaimniekiem svarīgus grozījumus, kas vienlaikus neapdraudēs dabu, es regulu gala balsojumā atbalstīšu. Un tā arī notika. Ar nelielu balsu vairākumu regulu pieņēma. Es rūpīgi sekoju balsojumam par katru pantu un redzēju, ka svarīgākās izmaiņas izdevās iekļaut! Diemžēl manas abas kolēģes šīs pozitīvās izmaiņas neievēroja un kopā ar frakciju nobalsoja pret šo svarīgo regulu. Pēc vasaras pārtraukuma, kad pieņemtā likuma balsojumi tika izanalizēti, frakcija atklāja, ka likums pieņemtajā redakcijā tomēr ir atbalstāms... Nu neatbalstītājiem nācās meklēt skaidrojumus un taisnoties.

Lielā frakcijā katram atsevišķam deputātam ir grūtāk pievērst uzmanību un pārliecināt kolēģus, ka tas, par ko iestāties, ir patiesi svarīgi; toties, ja tas izdodas, tad lēmuma svars ir daudz, daudz lielāks.

Man ir 25 stundas

Kā viens cilvēks var pagūt tik daudz izdarīt? Vai jums ir sekretāre?

Īsa replika diskusijā

Man nav sekretāres, taču ir palīgi. Gan Briselē, gan Rīgā. Viņiem ir būtiska loma deputāta darbā. Mans darba temps ir straujš, prasības pret sevi un citiem darbā — ļoti augstas. Mani palīgi apzinās, ka viņu darbadiena nesākas deviņos no rīta un nebeidzas sešos vakarā. Ir nemitīgi jāseko līdzi jaunākajām ziņām un aktualitātēm, pasākumi bieži notiek arī vakaros, bet Latvijā — brīvdienās.

Palīgi zina, ka daudz laika jāvelta pasākumu sagatavošanai. Ļoti cenšos, lai manis organizētie pasākumi vienmēr būtu pārdomāti un rūpīgi izplānoti. Esmu droša, ka mani palīgi, kuri spēj izturēt šo trako tempu un turēt līdzi augstajām prasībām, dzīvē nepazudīs, jo tādi darbinieki katram darba devējam būs milzīgs ieguvums.

Mana lieliskā Briseles komanda — Inta un Iluta — pie Eiropas Parlamenta ēkas Strasbūrā

Viena darba diena Eiropas Parlamentā

8.30—9.30 diskusija ar jomas pārstāvjiem un EP kolēģiem par mazo un vidējo uzņēmumu izaugsmes iespējām un šķēršļiem.

9.30—12.30 Eiropas Tautas partijas frakcijas sēde, kurā apspriežam pozīciju Eiropas aizsardzības un militārajos jautājumos. Lai gan lielo valstu deputātus dažkārt nav viegli pārliecināt, diskusijās iestājos par mūsu ārējās robežas stiprināšanu, kā arī par lielāku atbalstu militārajai industrijai tieši mazajās valstīs.

13.00—14.00 tikšanās ar Latvijas vēstnieci Eiropas Savienībā. Ir būtiski uzturēt kontaktu ar Latviju, Latvijas interesēm. Tāpat ikdienā noris cieša sadarbība ar Latvijas Pārstāvniecību Eiropas Savienībā. Konsultējoties ar atbildīgo ministriju pārstāvjiem, ir iespējams likumus uzlabot, ņemot vērā mūsu intereses.

14.30 komitejas balsojums. Patērētāju tiesību aizsardzības komitejā apstiprinām uzlabojumus noteikumos, piemēram, par pasažieru tiesībām ceļojot, par Eiropas aizsardzības rūpniecības programmu.

16.00 intervija *Euronews*. Skaidroju būtību regulai, par kuru Eiropas Parlamentā esmu atbildīga. Starptautiskās tirdzniecības komitejā izstrādājam jaunus tarifus, ko piemērot produktiem, kurus Eiropa vēl arvien iepērk no Krievijas. Šiem tarifiem ir jākalpo, lai tirdzniecību ar Krieviju pārtrauktu pavisam. Ir jābeidz finansēt Krievijas kara mašīnu, un tas jādara nekavējoties.

16.30—17.30 tikšanās ar apmeklētāju grupu no Latvijas, stāstot par savu darbu Eiropas Parlamentā.

Intervija *Euronews*

17.30–18.00 darbs birojā, iepazīstoties ar dokumentiem un sagatavojoties nākamajai sanāksmei.

18.00–19.00 Baltijas un Ziemeļvalstu deputātu un komisāru tikšanās. Neformālas sarunas ir atslēga sadarbības stiprināšanai.

19.00–21.00 Eiropas Enerģētikas foruma diskusijas par atjaunīgās enerģijas ieviešanu. Lai gan drošība ir prioritāte, turpinām ekonomiku attīstīt videi nekaitīgā veidā, piemēram, enerģiju gūstot no saules, nevis fosilajiem avotiem.

Sarkanais paklājs ir arī Eiropas Parlamentā

Kā sarunāties par budžetu

Cik valodas jāzina? Un cik valodās jūs runājat?

Pavisam nevainīgs jautājums

Eiropas Parlamenta plenārsēdēs ir nodrošināts sinhronais tulkojums visās 24 oficiālajās Eiropas Savienības valodās. Tomēr jūtos labi, ka varu brīvi sarunāties angļu un vācu valodā. Šajos gados esmu apguvusi arī franču un itāļu valodu tā, ka spēju sazināties sarunvalodas līmenī. Tā kā esmu ievēlēta par viceprezidenti delegācijai Eiropas un Latīņamerikas parlamentārāajā asamblejā, nākas apgūt arī spāņu valodas pamatus.

Valodu zināšanas ārkārtīgi atvieglo darbu. Piemēram, gandrīz visi vācieši prot angļu valodu, tomēr, ja tu runā viņu dzimtajā valodā, kontakti veidojas krietni labāk. Vācu delegācija ir ļoti nozīmīga, un viņu atbalsts ir svarīgs, lai panāktu vēlamos rezultātus.

2013. gada vasarā uz Latviju uzaicināju Moniku Holmeieri, ietekmīgo Budžeta komitejas deputāti no Vācijas, kura, starp citu, ir Bavārijas kādreizējā Ministru prezidenta Franča Jozefa Štrausa meita. Zināju, ka rudenī tiks pieņemts daudzgadu budžets. Iepazīstināju Moniku klātienē ar mūsu pozīciju un, domāju, ka tas daudz palīdzēja, jo Latvijas vajadzības tika ievērotas labāk.

Divdesmit gadus strādājot starptautiskā vidē, ar pilnu pārliecību varu apgalvot – valodu zināšanas ir atslēga uz panākumiem. To katrā tikšanās reizē uzsveru arī skolēniem un studentiem.

Politīķi – sabiedrības spogulis

Kādas rakstura īpašības nepieciešamas politiķim?

Jautājums Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijā

Pirmkārt, ir jāpatiek tam, ko tu dari. Otrkārt, ir skaidri jāformulē rezultāts, ko gribi sasniegt. Treškārt, ir jāredz, kā to var sasniegt, un mērķtiecīgi jāstrādā uz to.

Ja cilvēks ir politikā, jāreķinās ar teicienu 24x7 un 365 dienas gadā. Politikā tu atrodi visu laiku, esi pilna laika deputāts. Esot politikā, tu nekad isti nevari “atslēgties”. Domas par risinājumiem jautājumiem neatstāj arī vakaros un brīvdienās. Turklāt cilvēki tevi atpazīst, viņus interesē tavš viedoklis. Cilvēki tevi vērtē.

Bieži var dzirdēt – tur tie visi, kas politikā, ir zagļi un vispār nejēdz vadīt valsti. Paskatos uz Eiropas Parlamentu vai Saeimu un redzu, ka to sastāvs atspoguļo cilvēkus, kuri ievēlējuši šos deputātus. Ir gudri un čakli deputāti, kas apzinīgi definē savus mērķus un tos īsteno, bet, tāpat kā dzīvē, ir arī tādi, kas nav ne tik strādīgi, ne arī tik godīgi, kā varētu vēlēties.

Kādreiz ļoti pārdzīvoju, ja par mani teica ko sliktu, tagad esmu sapratusi, ka visiem neizpatikšu. Negatīvajiem komentētājiem var būt arī savi politiski motīvi lietas apgriezt otrādi. Anonīmos komentārus parasti nēlasu, bet, ja izlasu, tad nodomāju, ka cilvēkam palicis vieglāk, izģāžot savas dusmas. Svarīgi ir mēģēt nēlaist pārāk tuvu šādas negācijas, bet darīt to, ko uzskati par svarīgu un labu esam.

Esmu iemācījusi arī nošķirt graudus no sēnalām – pamatotu kritiku uztveru nopietni un allaž ņemu vērā.

**“Politikā ir
sabiedrības
spogulis — ir gudri
un čakli, bet, tāpat
kā dzīvē, ir arī
tādi, kas nav ne tik
strādīgi, ne arī tik
godīgi”**

Inese Vaidere

Tiekoties ar
jauniešiem, vienmēr
pozitīvas emocijas

Viena diena Latvijā

**Vakar viesojos pie jums Briselē. Bet šodien jūs jau esat pie mums
Aucē! Kā tas iespējams?**

Tikšanās laikā Aucē

Pastāstīšu par visai tipisku nedēļas nogali.

Ceturtdien vēlu vakarā atlidoju no Briseles. Mana darba piektdiena Latvijā iekrita Olimpiskajā dienā. Un tā izskatījās apmēram šādi: no rīta desmitos esmu “olimpiskā sūtne” Auces vidusskolā, ap vienpadsmitiem tiekos ar sieviešu organizāciju, pēc tam — ar pašvaldības vadītājiem, bet jau divos jābūt pie cilvēkiem Saldū. Piecos vakarā esmu skolā Dobelē, bet mājās — deviņos. Piektdienas darba kārtība Latvijā ir tikpat intensīva, cik otrdiena, trešdiena vai ceturtdiena Briselē. Un šādas ir gandrīz visas manas darba dienas.

Temps kā sprintā. Taču man patīk tas, ko daru.

Vakarā jāpaspēj arī uz Valsts
prezidenta inaugurācijas balli

Olimpiskajā dienā
Aucē

Festivālā "Lampa"
Cēsīs

Sieviete politikā

Vai savas karjeras laikā esat sastapusies ar stereotipu – ko gan sieviete spēj politikā?

Jautājums Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijā

Man personīgi nav nācies saskarties ar šādu attieksmi. Tomēr, piemēram, Somijā, lai sievietes tiktu pie teikšanas politikā, bija jāievieš kvotas. Arī Vācijā savulaik valdīja tradicionālais sadalījums *KKK – Kinder, Küche, Kirche* –, kas sievietei ierādīja vietu pie bērniem, virtuvē un baznīcā. Savukārt padomju sociālisma iekārtā pārprastas līdztiesības bija pat krietni par daudz – sievietes brauca ar traktoru, strādāja šaftā. Taču ne politikā.

Eiropas Parlamentā cilvēkus vērtē pēc tā, ko tu spēj panākt, vai proti pārliecināt savus kolēģus, vai tev ir pietiekami liela autoritāte. To, cik labi vai slikti tu darbojies savā sfērā (un politika arī ir darba sfēra), nosaka nevis tavs dzimums, bet gan kompetence.

Tomēr vienlaikus jāatzīst, ka sievietēm, lai pierādītu savu kompetenci, dažkārt jāiegulda vairāk pūliņu. Politikā konfidencialas lietas parasti jāizrunā divatā vai jāizdiskutē nelielā kompānijā. Vīrieši politiķi tādās reizēs var aiziet kopā iedzert alīņu un aprunāties. Ja es aizietu ar kādu kolēģi iedzert kādu vīna glāzi, tas varētu radīt pārpratumus.

Daudzu skatījumā joprojām izplatīts ir stereotips – vīrišķīgs vīrietis uzvalkā izskatās labi un pietāv politikai, bet sievišķīga sieviete, kas labi izskatās un ģērbjas, politikā īsti neiederas. Tāpēc daudzas manas kolēģes cenšas līdzināties vīriešiem – atdarināt izturēšanos, staigāt vīrišķīgos kostīmos. Es nebaidos būt sievišķīga arī apģērbā. Arī tas papildina un raksturo manu personību, ir daļa no manas būtības. Galu galā Dievs cilvēkam ir devis ne tikai dvēseli un prātu, bet arī ārējo izskatu. Mums vienlīdz jārūpējas par visu šo kopumu.

Pārstāvu savu valsti

Vai Eiroparlamenta dāmām arī ir savi *dreskodi* vai ģērbšanās stils?

Jautājums, ko uzdeva kāda no Latvijas dāmām

Reiz Kuldīgā, stāstot auditorijai par savu dzīvi un darbu, teicu, ka četrdesmit gadus esmu lasījusi lekcijas Latvijas Universitātē. Pēc tikšanās, kad kuldīdznieki vēl gribēja ar mani aprunāties, pie manis pienāca kāda dāma un vaicāja, vai driksot uzdot sievišķīgu jautājumu. Protams! Viņa neticot, ka esmu universitātē nostrādājusi četrdesmit gadus, jo man taču neesot vairāk par trīsdesmit astoņiem! Šo repliku, protams, uztvēru kā komplimentu.

Protams, man nav iespēju savam izskatam veltīt daudz laika, taču esmu iemācījusies to racionāli sadalīt. Ar daudz ko tieku galā pati. Dāmas iet pie kosmetologa, uz masāžām, bet man tam nepietiek laika. Matu sakārtojumu veidoju pati. Un nekad neesmu izmantojusi stilistes palīdzību.

Bet, jā, man ir svarīgi labi izskatīties. Izvēloties apģērbu, cenšos pārliecināties par tā kvalitāti. Pārdomāju, ar ko varēšu to saskaņot, kad un kur vilkšu. Manas mammas lieliskā gaume, kuru viņa centās attīstīt arī manī, ir krietni palīdzējusi. Man patik piedomāt par detaļām.

Runājot par ģērbšanās stilu un *dreskodiem* — tos katrs sev izvēlas pats. Ir, protams, arī pasākumi, kur *dreskods* ir noteikts, bet tā tas ir visur pasaulē, ne tikai Briselē un ne tikai Eiroparlamentā. Es uzskatu, ka mans izskats liecina arī par manas valsts tikumiem un vērtībām, tāpēc tas man ir svarīgi.

18. novembra svētku svinīgā
pieņemšana Rīgas pili

**“Dažkārt cilvēki
jautā — ko var izdarīt
tāds viens deputāts
no septiņiem
simtiem? Ļoti daudz
ko var izdarīt —
tikai vajag pieredzi,
kontaktus, mērķi un
dūšu”**

Inese Vaidere

Pilsoņa pienākums
izpildīts!

BALTIEŠI SAPURINA EIROPAS PARLAMENTU

Mēs esam no Ziemeļeiropas!

Komitejās — Latvijas intereses

Trāpu desmitniekā jeb pliķis Lavrovam

Krievija — Eiropas Savienības stratēģiskā
partnere?!

Eiropas Savienotās Valstis?

Vislētākā enerģija — taupot

Miljoni Latgalei

“Es esmu valsts”

Slēdzot tirdzniecības līgumu ar britiem, mēs neļausim «izslasīt ķiršišus no putukrējuma», izteikusies Eiropas Parlamenta deputāte Inese Vaidere (Jaunā Vienotība).

**Vaidere
piedāvā britiem
kompromisu:**

**«Toties mēs ļausim
jums biežāk būt
ķiršīš!»**

ILUSTRĀCIJA — ZINĀTĀJS ZEMĀLĀNS

Mēs esam no Ziemeļeiropas!

Kad 2004. gadā mēs – desmit jaunās dalībvalstis – ieradāmies Briselē, mūsu pozitīvā enerģija gluži vai sapurināja Parlamenta namu. Mums bija cits – neapšaubāmi svaigāks – skatījums uz dažādām tēmām. Līdz ar mums parādījās jaunas aktualitātes.

Vispirms jau – mēs, baltieši, nedzīvojam Austrumeiropā! Austrumeiropa tika saistīta ar Austrumu militāro bloku, kas beidza pastāvēt jau 1989. gadā, un tajā varmācīgi tika iekļautas arī okupētās Baltijas valstis. Parlamentā mums, baltiešiem, izdevās pārliecināt un nostiprināt savu piederību ģeogrāfiskajam apzīmējumam “Ziemeļeiropa”, kurā līdzās piecām Ziemeļvalstīm ietilpst arī mēs trīs – Igaunija, Latvija, Lietuva. Austrumeiropai atbilst pavisam cita ģeogrāfiskā bloka valstis, kurā starp desmit citām valstīm ir arī Ukraina, Moldova un Polija.

Tā mēs sākām – noskaidrojot un sakārtojot vēsturiskās un ģeogrāfiskās patiesības. Pirmajā sasaukumā sevišķi spilgti izjutu to, ka Eiropas Savienība vēl nedarbojas kā vienots spēks. To redzējām attieksmē pret Krieviju. Atsevišķas valstis centās risināt jautājumus ar Krieviju divpusēji, tomēr tieši mēs, jaunpienācēji no Ziemeļeiropas valstīm, ieviesām skaidrākus principus. Pateicoties mūsu pūliņiem, Eiropas attieksme pret Krieviju mainījās un kļuva stingrāka.

Ar laiku distanci jāpiebilst – mūsos ieklausījās, taču diemžēl īsti līdz galam nesaņēma. Tomēr mūsu pieredze, kas veidojusies atšķirīgā vēsturiskā situācijā, ir devusi daudz enerģisku impulsu “vecās Eiropas” valstīm un lieti noderējusi it visur – sēžu zālē, Briseles gaitenīs un arī, strādājot komitejās.

Manfrēds Vēbers, Eiropas Tautas partijas prezidents,
ieklausās un respektē Latvijas deputātus

Komitejās — Latvijas intereses

Savs viedoklis debatēs jāaizstāv

Cilvēki man jautā, kāpēc Eiropas Parlaments reizēm nespēj pieņemt operatīvus lēmumus? Ar ko nodarbojas komitejas?

Pavisam ir 22 komitejas un divas apakškomitejas. Katrs deputāts parasti darbojas divās komitejās, un debates tajās ir publiskas. Lielākā daļa sanāksmju tiek pārraidītas tiešraidē.

Parlaments savā darbībā ir elastīgs, tāpēc īpašos gadījumos tiek izveidotas arī ārkārtas komitejas. Piemēram, pēc tā sauktā *LuxLeaks* skandāla 2014. gadā, kad atklātībā parādījās ziņas par miljardiem dolāru, kurus pasaules lielākie uzņēmumi, tostarp *Apple*, *IKEA* un *Pepsi*, varēja nenomaksāt nodokļos, pateicoties darījumiem ar Luksemburgu. Toreiz Parlamentā izveidojām īpašo komiteju nodokļu nolēmumu jomā.

Jāsaka, 2019. gadā biju izrādījusi intuīciju, izvēloties komitejas, kurās strādāt, pat nenojaušot, cik svarīgas drīz vien izrādīsies tieši ekonomika un vide, jo piecu gadu laikā tika izstrādāti ap divdesmit jauni klimata likumi, un man bija svarīgi, lai tie būtu ekonomiski pamatoti, sabalansēti un praktiski ieviešami, jo neviena vides problēma nevar tikt atrisināta bez ekonomiskiem līdzekļiem. Esmu ne tikai par zaļu ekonomiku, bet arī redzu mehānismus, kā to saprātīgi ieviest.

EuroLat delegācijas sastāvā tiekoties ar
Latīņamerikas valstu parlamentāriešiem

Trāpu desmitniekā jeb pliķis Lavrovam

Eiropas Parlamentā esmu strādājusi visās komitejās, kuras EP uzskata par svarīgākajām: Starptautiskās tirdzniecības, Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības, Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas, Ekonomikas, Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma, Ārlietu un Budžeta komitejās.

Šajā sasaukumā strādāju pat veselās četrās komitejās, kas vienam deputātam ir daudz. Izšķīros par labu Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komitejai, Starptautiskās tirdzniecības komitejai un arī Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komitejai, kā arī Īpašajai komitejai mājokļu krīzes risināšanai Eiropas Savienībā. Kādēļ šīs? Jo šajos piecos gados svarīgākais ir Latvijas drošība, ekonomiskā izaugsme un atbalsts Ukrainai līdz tās pilnīgai uzvarai karā.

Darbs komitejās ir pavēris reālas iespējas uzraudzīt, lai Latvijas intereses, to vai citu jautājumu risinot, būtu pārstāvētas.

Pirmajos divos sasaukumos strādāju Ārlietu komitejā, jo Latvijā biju bijusi Saeimas Ārlietu komisijas priekšsēdētāja. Ārlietu komitejā ir iespēja iztaujāt citu valstu augstākās amatpersonas – premjerus, prezidentus, ministrus –, novērtēt un dažreiz arī ietekmēt viņu politiku. Viens piemērs.

Vēl 2006. gadā, kad Krievija skaitījās Eiropas Savienības stratēģiskā partnere, tās ārlietu ministrs Sergejs Lavrovs bija izteicis vēlēšanos runāt ar Eiropas Parlamenta Ārlietu komiteju. Šī iespēja viņam tika dota, bet ar nosacījumu, ka būs jāatbild uz visiem uzdotajiem jautājumiem. Tā nu izmantoju iespēju atgādināt ministram, ka, iestājoties Eiropas Padomē, Krievija bija uzņēmusies saistības izstrādāt kompensācijas programmas cilvēkiem, kuri Baltijas valstu okupācijas laikā tika deportēti uz Sibīriju, kā arī repatriēt uz Krieviju 17 000 pensionēto militārpersonu, kas vēl joprojām atrodas Latvijā.

Tāpat varēju tieši un bez aplinkiem pavaicāt, kad Krievija atzīs Baltijas valstu okupācijas faktu. Protams, Lavrovs, kā parasti, konkrētu atbildi nesniedza – runāja vispārīgās frāzēs, tomēr viņš man piedāvāja pēc sēdes kaut kad satikties un apspriest šos jautājumus individuāli. Lavrova piedāvājumu gan nekad neesmu izmantojusi. Interesanti, ka uzdot jautājumus bija pieteikušies vairāki desmiti Ārlietu komitejas kolēģu. Taču es biju viena no pieciem laimīgajiem, kam komitejas priekšsēdētājs, vācu politiķis Elmars Broks deva vārdu. Laikam jau zināja, ka mans jautājums trāpīs desmitniekā.

Krievija — Eiropas Savienības stratēģiskā partnere?!

Sākot darbu Ārlietu komitejā, vaicāju, kāpēc Krievija tiek saukta par Eiropas Savienības “stratēģisko partneri”, bet citas valstis — piemēram, Ukraina, Baltkrievija un Gruzija, — tikai par “kaimiņiem”? Komitejas priekšsēdētājs Elmars Broks man atbildēja: “Krievija tā vēlējās!”

Jau toreiz Krievija bija ļoti tālu no Eiropas Savienības stratēģiskās partneres pozīcijām. Krievijas interesēs vienmēr ir bijis šķēlt Eiropas valstis un diktēt savus noteikumus. Atceramies, kā situācija saasinājās, kad Krievija okupēja Abhāziju un Dienvidosetiju, atsalumu attiecībās radīja Krimas pussalas aneksija 2014. gadā. Un tad — Krievijas iebrukums Ukrainā 2022. gadā. Krievija nebija rēķinājusies ar Eiropas valstu un ASV vienotību, nostājoties Ukrainas pusē. Arī ar izsvītrošanu no pasaules elites ne.

Ārlietas ir tā joma, kurā Eiropas Savienības dalībvalstīm ir bijis grūti vienoties, īpaši attiecībā uz Krieviju. Tomēr tagad Parlamentā valda visai liela vairākuma vienprātība, ka mūsos, Baltijas valstu deputātos, vajadzēja labāk ieklausīties, ka mums attiecībā uz Krieviju bija taisnība. Nenoliedzami, Krievija bija liels produkcijas noieta tirgus, jo sevišķi Vācijas automobiļu un Francijas militārajai nozarei, Itālijas pārtikas ražotājiem un Grieķijas tūrisma industrijai. Un tas joprojām mēdz ietekmēt politiskās izvēles.

Mēs, Baltijas valstu un Polijas kolēģi, zinājām, kādā valodā jārunā ar Krieviju. Krievija atzīst tikai spēka valodu un ciena vienīgi tos, kas ciena paši sevi. Jau 2014. gadā aktīvi uzstāju, ka nepieciešams izveidot sarakstu ar tām Krievijas un Ukrainas amatpersonām, kurām būtu jāliedz iebraukšana Eiropas Savienībā, nosakot personalizētas diplomātiskās sankcijas. Sarakstu apstiprinājām, taču to vēl būtu vajadzējis krietni papildināt, jau toreiz kā agresijas galvenos vaininiekus iekļaujot tajā Krievijas visaugstākās amatpersonas. Toreiz neizdarīto turpinājām pilna mēroga karam sākoties, nu jau iedarbinot cīņas mehānismus ar lielāku jaudu.

Pēdējos gados izveidojusies īpaši laba sadarbība ar lietuviešiem — bijušo premjeru Andriusu Kubiļu un bijušo aizsardzības ministri Rasu Juknevičieni, kas ir arī Eiropas Parlamenta Vēstures atceres grupas vadītāja. Mūsu viedokļi par visiem svarīgajiem jautājumiem — Krievijas teroru Ukrainā, NATO stiprināšanu un citiem — pilnībā sakrīt.

Krievijas agresija Ukrainā atvērusi acis arī tām valstīm, kuras līdz tam attiecībās ar Krieviju bija piekopusas reālpolitiku. Tomēr dažas valstis — Ungārija, Slovākija — problēmas rada joprojām.

Sākoties karam, biju viena no pirmajām, kas teica — sankcijām nebūs liela efekta, ja neatteiksimies pilnībā no Krievijas gāzes. To izdevās iestrādāt arī ES sankcijās pret Krieviju... ar dažiem izņēmumiem un atvieglojumiem valstīm, kuras nevis nevar, bet negrib atbrīvoties no Krievijas enerģētikas importa. Darbs pie pilnīgas atteikšanās no Krievijas energoresursiem turpinās, esmu apņēmības pilna to panākt.

Eiropas Savienotās Valstis?

Līdzās ziņām par drausmīgajiem noziegumiem karš Eiropā nesis arī kādu labu vēsti – Eiropa ir kļuvusi vienotāka. Kara apstākļos pierādās princips, ka, kopā darot, sanāk efektīvāk, ātrāk, ietekmīgāk. Paskatāmies kaut vai uz enerģētikas jomu. Daudz vienotu un labu lēmumu ir pieņemts, kas mums palīdzēja pārvarēt 2023. gada ziemu un nenosalt, kā Putins būtu gribējis un ar ko mums draudēja.

Esmu dzirdējusi satrauktus jautājumus, vai šī kopības pastiprināšanās nenovedīs mūs pie Eiropas Savienotajām Valstīm ar Briseli kā vienīgo galvaspilsētu. Ikdienā redzu, kā Briselē strādā ierēdņi, un jāatzīst, ka tur valda pārāk daudz birokrātijas. Briseles ierēdņi nevar labāk zināt, kas katrai dalībvalstij darāms. Daudzās sfērās viņi mūs visas mēģina mērīt ar vienu olekti. Federāla Eiropa nozīmētu, ka kāds no augšas zina, kā tev labāk rīkoties. Bet tā tas nav un nedrīkst būt!

Minēšu piemēru. Brisele vēlējās noteikt, ka mēs vairs nedrīkstētu apkurē izmantot malku, granulas, šķeldu. Mēs, vairāki deputāti no Baltijas, Somijas, Zviedrijas, atrotījām piedurknes, pierādot, ka situācija pie mums atšķiras, piemēram, no Maltas, kur koku nav vispār. Arī kūdras jautājumā mums ar šīm valstīm ir vienots skatījums – skaidrs, ka purvi un kūdra ir jāsaglabā, taču kūdra ir ļoti vajadzīga lauksaimniecībā, mežsaimniecībā. Aizliegt kūdras ieguvei Latvijā būtu neprāts. Kopā ar citu Ziemeļvalstu pārstāvjiem strādājam pie tā, lai kūdras nozare noteiktā darbības veidā tiktu atzīta par videi nekaitīgu.

Tik tiešām, ir daudz jautājumu, kuru risināšanā mēs efektīvāk varam strādāt kopā, reizē respektējot arī katras valsts specifiku, vajadzības un intereses.

Eiropas Parlamenta plenārsēžu zāle, kur katram no 720 deputātiem ir sava iezīmēta vieta

Ar Eiropas Parlamenta
prezidenti Robertu Metsolu
mums ir ļoti sirsnīgas
attiecības. Viņa patiesi
ieklaušās mūsu problēmās un
meklē risinājumus

Eiropas Komisijas prezidente
Urzula fon der Leiena vada
Komisiju jau kopš 2019. gada

Ar Eiropas Tautas
partijas frakcijas Vācijas
delegācijas vadītāju
Angeliku Nibleri
sarunājamies vācu valodā

Ienesam politikā krāsas.
ETP frakcijas kolēģes
rumāniete Adina Joana
Valeana un vāciete
Sabīne Ferheiena

Kopā ar Parlamenta Skandināvijas valstu kolēģiem panācām, ka koksni joprojām drīkst izmantot enerģētikā

Ježijs Buzeks, bijušais Polijas premjers, Parlamenta prezidents (2009–2012), Eiropas Enerģētikas foruma prezidents un lielisks Parlamenta kolēģis daudzu gadu garumā

Vislētākā enerģija — taupot

Enerģētikas jautājums Latvijai vienmēr ir bijis svarīgs. Tādēļ jau kopš sava deputātes darbības sākuma izvēlējos darboties arī Eiropas Enerģētikas forumā (EEF). Esmu tā viceprezidente un finanšu pārzinātāja, kas ir otrs atbildīgākais postenis organizācijā. Šajā forumā kopā ar Eiropas Parlamenta bijušo prezidentu Ježiju Buzeku, bet tagad ar bulgāru deputāti Cvetelinu Penkovu, lejam gan par foruma satura prioritātēm, gan līdzekļu izmantošanu.

Forumā līdzās politiķiem diskutē eksperti, energokompānijas, kā arī visas Eiropas vadošās sabiedriskās enerģētikas organizācijas. Gādāju par to, lai Enerģētikas forumā tiktu apspriesti Latvijai būtiski jautājumi, ieskaitot energoefektivitātes uzlabošanu un atjaunīgo energoresursu attīstīšanu, izmantojot Eiropas finansējumu.

Un vēl. Vislētākā enerģija ir tā, ko nelietojam vispār. Jātaupa — jāsamazina enerģijas patēriņš gan valsts sektorā un uzņēmumos, gan arī individuālā līmenī. Jāpārskata mūsu paradumi — piemēram, samazinot temperatūru telpās, mazāk enerģijas izmantojot tarifa dārgākajās stundās, lieki neatstājot ierīces rozetēs.

Miljoni Latgalei

Vēlos pastāstīt par kādu darbu, ko paveicu Latvijas labā, izmantojot savas pilnvaras Budžeta komitejā.

“Gadsimta plūdi Latgalē”, “Latgale slikt” — tādi virsraksti bija lasāmi ziņu karstākajā sadaļā 2017. gada augustā, septembrī un oktobrī. Nokrišņu daudzums Rēzeknes pusē dažās dienās augustā sasniedza gandrīz ceturto daļu no visa gada normas. *Latvijas Valsts ceļi* bīstamības dēļ slēdza pārdesmit vietējās nozīmes autoceļus un divus valsts reģionālās nozīmes ceļus. Uz laukiem bojā gāja ne tikai nenokultā labība, bet arī jau iesētie ziemāji.

Mana vīra dzimtās mājas atrodas skaistās Dubnas krastos, Vārkavas novadā. Tik augstu ūdenslīmeni neviens te nebija pieredzējis. Bija applūdušas ganības, mājas. Ar motorlaivu apbraukājām pārplūdušos laukus, pat izpeldējos applūdušajā piemājas plavā.

Redzot šo postažu, nolēmu rīkoties. Uz karstām pēdām 2017. gada rudenī rakstīju Ministru prezidentam, zemkopības ministram un labklājības ministram, lai tiktu pēc iespējas ātrāk veiktas kopējo zaudējumu aplēses.

Piekluve Eiropas Savienības Solidaritātes fondam, kas piedāvā līdzekļus dabas katastrofu radīto zaudējumu segšanai, ir visām Eiropas dalībvalstīm, tāpēc svarīgi bija nekavēties.

Šī bija tiešām unikāla iespēja Latvijai pretendēt uz palīdzību, lai visi līdzekļi posta seku likvidēšanai nebūtu jārod tikai mūsu valsts naudasmakā. Par zaudējumu apjomu tika ziņots Eiropas Komisijai.

Nekavējoties izstrādāju ziņojumu Eiropas Parlamentam par situāciju Latgalē. 2018. gada novembrī Strasbūrā Parlaments vienbalsīgi apstiprināja manis sagatavoto ziņojumu par 17,7 miljonu eiro piešķiršanu Latvijai 2017. gada plūdu seku likvidācijai no Eiropas Savienības Solidaritātes fonda.

Parlaments tikko apstiprinājis manu ziņojumu par 17,7 miljonu eiro piešķiršanu Latvijai

2018. gadā Briselē noorganizēju starptautisku konferenci “Duālas kvalitātes produkti vienotajā tirgū. Ko darīt tālāk?” ar komisāra Navračiča atskaiti par paveikto

“Es esmu valsts”

Uzrunājot kolēģus plenārsēdē
par nepieciešamību
nekavējoties atteikties no
Krievijas enerģijas importa

Strādājot Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komitejā, iestājos par Latvijas uzņēmējiem labvēlīgas biznesa vides radīšanu Eiropā — lai uzņēmējiem visā Eiropā būtu līdzvērtīgas iespējas pārdot savu produkciju un pakalpojumus, piemēram, nosakot vienādas preču kvalitātes prasības, atvieglojot tirdzniecības iespējas un vienkāršojot tiesību aktus.

Lai Eiropas ekonomika attīstītos straujāk, vairāk jāatbalsta mazie un vidējie uzņēmumi, kas veido uzņēmumu lielāko daļu. Likumus allaž vērtēju arī no mazo uzņēmēju pozīcijas — lai būtu iespējami mazāk birokrātijas, lai netiktu uzlikts lieks slogs.

2018. gada oktobrī Eiropas Parlamentā atklāju Mazo un vidējo uzņēmumu zvaigžņu balvas pasniegšanas ceremoniju. Kategorijā “Parauguzņēmums” balvu saņēma *Madara Cosmetics*, kuru biju ieteikusi. Uzņēmuma vadītāja Lotte Tisenkopfa-Iltner kopā ar savu komandu paveikusi lielisku darbu, lai *Madara Cosmetics* kļūtu par vienu no vadošajiem kosmētikas ražotājiem Ziemeļeiropā un līderi Latvijā. Produkti ir dabiski, sertificēti un tiek ražoti Latvijā.

Manu sirdi jau agrāk sasildīja Lottes teiktais par Latviju: “Jūtos šokēta, kad man tiek jautāts: kā jums, uzņēmējiem, valsts palīdz? Valsts mums ir ģeniāla. Tā ir brīva, bet pārējais ir manā ziņā. Es esmu valsts, es to veidoju tādu, kādu gribu. Tā vajadzētu darīt visiem.”

VĒL VESELĪGĀK, VĒL ZAĻĀK

Pandēmija aptur skrējieni
Debesis beidzot vaļā
Ražot videi draudzīgāk
Ar miljonu – 17 darbavietas
Kā dzīvot “zaļi”? Sāc ar krūzīti!
Pilotprojekts – ko tas nozīmē?
Kā ietaupīt 132 miljardus

Pandēmija aptur skrējienu

Un tad pēkšņi un negaidīti visā pasaulē izplatījās Covid-19 pandēmija. Tas bija šoks, dzīve apgriezās kājām gaisā.

Virusa Covid-19 pandēmija 2020. gadā mūs visus apturēja skrējienā. Pēkšņi martā tika atceltas sēdes, konferences, tikšanās, lidojumi. Pirmajās dienās Eiroparlamentā tāpat kā visur pasaulē valdīja apjukums. Bet jau dažu dienu laikā sākām pielāgoties jaunajiem apstākļiem, meklējot veidus, kā turpmāk pieņemt lēmumus. Ierastā dzīve apstājās 12. martā, bet pirmie Eiropas Parlamenta attālinātie balsojumi atsākās 26. martā.

Kā notika attālinātais balsojums? Balsojām, izmantojot e-pastu. Proti, mītnes zemē izdrukā balsošanas biļetenu, deputāts atzīmē savu balsojumu, paraksta, ieskenē vai nofotografē šo dokumentu un pa e-pastu nosūta Parlamentam. Šādi balsu skaitīšana aizņēma nesalīdzināmi vairāk laika nekā parasti, tomēr tas ļāva nodrošināt būtisko lēmumu pieņemšanu.

Ierobežojumu dēļ visā Eiropā bija sākusies ekonomiskā lejupslīde. Esmu gandarīta, ka, veidojot Parlamenta pozīciju par to, kā atkopties no šīs krīzes, ņēma vērā manus ieteikumus par Latvijas prioritātēm, tostarp – Eiropas Savienības vienotā tirgus darbības efektīvu nodrošināšanu, atbalstu mazajiem uzņēmējiem un Eiropas Savienības autonomijas stiprināšanu zāļu ražošanā.

Parlamentā uz vietas strādāja mani Briseles palīgi. Reizēm viņi nāca birojā uz maiņām, reizēm strādāja katrs savā kabinetā. Pandēmijas laikā notika divas vai pat trīs balsojuma sesijas dienā: no rīta, pusdienā un vakarā no astoņiem līdz deviņiem. Gan deputāti, gan palīgi līdz vēlam vakaram sēdēja pie datoriem un apstrādāja balsojuma lapiņas.

Strādāju attālināti

Tas bija grūts laiks, taču to izturējām un ieguvām jaunu pieredzi. Pandēmijas liegumi bija piebremzējuši arī mani. Strādājot mājās pie datora, vēroju, kā nokūst sniegs aiz loga, kā pāri jūrai lido gājputni. Neatceros, kad savā darba skrējienā tā biju izbaudījusi pavasara atnākšanu Latvijā. Acis atpūtinot, tiešsaistes sesiju starplaikos izgāju dārzā pabrīnīties, kā sniegpulkstenīši katru dienu atmostas arvien brašāk. Pavasari pat pandēmija nespēja apturēt.

Debesis beidzot vaļā

Ar Ryanair bosu Maiklu O'Liriju

Parlaments ar pandēmijas laika
īpašajām norādēm izskatās neierasti

Parlaments ar pandēmijas laika īpašajām norādēm izskatās neierasti. Pēc četrus mēnešus pārtraukuma 2020. gada jūlija sākumā debesis daļēji tika atvērtas, un beidzot varēju doties uz savu darbavietu Eiropas Parlamentā Briselē. Vismaz uz dažām plenārsēžu dienām, kurās Angela Merkele ziņoja par Vācijas prezidentūrā iecerēto. Ierodoties kabinetā, mani sagaidīja burvīgs puķu pušķis. Mani lieliskie palīgi Inta un Arnolds! Tik mīļi! Bijām viens pēc otra patiesi noilgojušies.

Parlamentā visur saņemtas iešanas norādes, koridori nosacīti sadalīti divās plūsmās. Liftos drikstēja pārvietoties tikai pa diviem, turklāt ar ieteikumu stāvēt stūros ar muguru vienam pret otru. Pie ieejas mērīja temperatūru. Karstajās dienās dažiem pat lika atdzēsēties, ja kāds bija pārāk sakarsis. Tad mērīja vēlreiz. Visi staigāja maskās. Visur izvietoti dezinfekcijas līdzekļi. Jāteic, tikai pēc acīm un auguma ne visus izdevās atpazīt uzreiz. Tomēr satikt “dzīvajā” kolēģus, kuri, drosmīgi pārvarot daudzos noteikumus, bija ieradušies darbā no mītnes zemēm, bija patīams prieks.

Eiropas klimata politiku skaidrojot

**“Nedrīkstam
aizsteigties ratiem
pa priekšu, pieņemot
daudzus videi it kā
ļoti draudzīgus
likumus, bet bez
reālas idejas, kā
tos saskaņot ar
ekonomiku”**

Inese Vaidere

Ražot videi draudzīgāk

“Eiropas zaļais kurss”. Jā vai nē?

Eiropas Savienības zaļais kurss sākās kā ļoti pozitīva un vajadzīga iniciatīva — samazināt kaitīgos izmešus atmosfērā, uzlabot pārtikas, gaisa kvalitāti, atkārtoti pārstrādāt dažādus materiālus, galu galā — mazināt mūsu negatīvo ietekmi uz vidi, jo nevar noliegt, ka cilvēka rīcība pārāk bieži ir videi kaitējoša. Patiesībā sasniegt zaļā kursa mērķus ir mūsu visu interesēs. Zaļais kurss piedāvā vērienīgu ilgtermiņa plānu, kā izveidot vidi saudzējošu, inovatīvu ekonomikas izaugsmes modeli. Ilgtspējīga ekonomika nav jāuztver kā problēma, bet gan kā iespēja. Ja šīs inovatīvās pārmaiņas Latvijā veiksīm pirmie, tad tieši mēs varēsim iekarot pasaules tirgu ar videi draudzīgiem produktiem un tehnoloģijām.

Tomēr arī labas lietas var sabojāt, nerīkojoties apdomīgi. Problēma ar zaļo kursu izrādījās tāda, ka to pārāk radikāli uzspiest centās Eiropas Komisijas viceprezidents Franss Timmermans no Nīderlandes. Saprātis, ka prasību iedzīvotājiem un uzņēmējiem ir par daudz, viņš pats savu amatu pameta.

Nedrīkstam aizsteigties ratiem pa priekšu, pieņemot daudzus videi it kā ļoti draudzīgus likumus, bet bez reālas idejas par to, kā tos saskaņot ar ekonomiku. Tādēļ tagad arvien plašāk zaļā kursa vietā runājam par jaunu tīras rūpniecības kursu, kas salāgo zaļā kursa plānus ar rūpniecības attīstību un pārkārtošanu. Eiropas Savienības valstu tirgus ir maksātspējīgākais pasaulē. Ar mums vēlas tirgoties visi, arī lielie vides piesārņotāji — ASV un Ķīna. Tas dod mums pamatu diktēt savus noteikumus — ko un no kā mēs pirsim. Tādēļ tirdzniecības līgumos pamazām iestrādājām striktākus vides noteikumus, lai tie attiektos ne tikai uz mūsu ražotājiem, bet arī importētājiem.

Balsoju par Eiropas Savienības
ikgadējo budžetu, kurā Latvijai
atvēlēti nozīmīgi līdzekļi

Reizēm dzirdami arī skaļi aicinājumi uz ātru rīcību, taču ar “klimata glābēju” kliegšanu vien rezultātu panākt nevar. Klimata aktivistu kustība *Last Generation* un citi šķietami klimata aktivisti bieži vien vairāk par visu vēlas izcelties, ieraudzīt sevi TV, tādēļ iet pat tik tālu, ka bojā arhitektūras pieminekļus un gleznas muzejos. Un tā nu nekādā ziņā nav videi draudzīga rīcība.

Preses konferencē pēc
Kirgizstānā notikušajām
vēlēšanām sniedzu ziņojumu kā
novērošanas misijas vadītāja

Māstrihtā pie ES līguma

**“Renovētas mājas
nozīmē uzlabotu
dzīves telpu,
mazākus apkures
rēķinus un iespēju
iedzīvotājiem
pašiem regulēt
telpu temperatūru,
arī pievilcīgākas
apkaimes”**

Inese Vaidere, Eiropas Renovāciju vēstniece Latvijā viedokļrakstā *Delfi.lv*

Ar miljonu — 17 darbavietas

**“Gribējām nosiltināt savu māju, taču tam vajadzīga visu iedzīvotāju
piekrišana. Ir tādi, kas negrib liekus tēriņus.”**

**“Mūsu māju nosiltināja, un tagad maigākos ziemas periodos dienā
apkuri izslēdzam. Guļamistabā vispār ieslēgta uz minimālāko.”**

No komentāriem Facebook

Nozīmīgs ilgspējīgas ekonomikas virziens ir ēku atjaunošana. Trīs ceturtdaļas Latvijas ēku joprojām nav energoefektīvas — novecojušas, slikti ventilētas, nepietiekami apsildītas un mitras. Tas rada ievērojamus siltuma zudumus, kaitē iedzīvotāju veselībai un drošībai. Savukārt energoefektīvu ēku uzturēšana ir krietni lētāka. Renovācija ļauj siltumenerģijas patēriņu un rēķinus samazināt pat vairāk nekā uz pusi. Turklāt, atjaunojot mājokli, tiek palielināta arī īpašuma vērtība un pieaug mājokļu kalpošanas ilgums.

Ir pēdējais laiks rosīgi ķerties pie ēku atjaunošanas, par ko jau ilgu laiku esmu iestājusies kā Eiropas Renovāciju vēstniece Latvijā. Nākamajos desmit gados mūsu valstī vajadzētu vismaz divkārtot ēku atjaunošanas apjomu. Man kā ekonomistei patīk skaitļu valoda. Ar katru miljonu eiro, kas ieguldīti ēku atjaunošanā, vidēji tiek radītas septiņpadsmit jaunas darbavietas. Tādēļ, atjaunojot mājas, jāizvēlas Latvijā ražoti materiāli, jāizmanto vietējās zināšanas un tehnoloģijas, lai nauda paliktu Latvijā.

Atceros, ar kādu enerģiju atjaunojām vīra dzimtās mājas Latgalē. Ģimenē visi bija vienisprātis: maksimāli jāsaglabā mājas vēsturiskais izskats, bet tā jānosiltina un jāapšuj ar turpat netālajā gaterī iegādātiem apdares daļiem. Kad svētījām tur Ziemassvētkus, bija skaisti, silti un mājīgi. Vecajai, bet mīļajai mājai tika iedota jauna elpa.

Preses konferences ir tikai pamanāmākais elements ieguldītajam darbam

Ar kolēģi Čārlzu Tannoku vienmēr bijušas saturīgas diskusijas. Breksita dēļ tās diemžēl palikušas pagātnē

Esam daļa no Eiropas

Eiropas Parlamenta Mediju centrā

Kā dzīvot “zaļi”?

Sāc ar krūzīti!

Ja man kāds jautā — kā dzīvot “zaļi” tagad un tūlīt, ar ko lai sāk? —, es atbildu: sāc ar krūzīti! Cik vien iespējams, atsakies no plastmasas un arī no papīra traukiem! Eiropas Parlamentā blakus ūdenim mums ir noliktas plastmasas krūzītes — tas ir ērti cilvēkiem, kuri te viesojas, jo viņiem nav līdzī savas krūzītes. Taču darbinieki, un es uz to uzstāju, pēc ūdens var iet ar savu krūzi vai pudeli. Un kāpēc gan rīta kafiju kioskā neieliet savā termokrūzē, kuru var lietot gadiem? Gada griezumā raugoties, šādā veidā ikviens var dot savu, nemaz ne tik niecīgu, pienesumu zaļajam dzīves veidam. Padomājiet vien, cik šādu vienreizlietojamu papīra vai plastmasas krūziņu tiek izmests!

Savā ģimenē novēroju, ka ļoti labs atbalsts visam “zaļajam” ir jaunieši. Tas, cik “zaļi” dzīvojam, lielā mērā ir atkarīgs no izglītības līmeņa. Jo augstāks tas ir, jo vairāk cilvēks motivēts darīt videi draudzīgas lietas. Liela loma ir arī skolām un skolotājiem, jo bērni šajā jomā var ļoti sekmīgi audzināt savus vecākus rīkoties “zaļāk” — šķirot atkritumus, dot lietām “otro mūžu”, nepirkt ātri izmetamas lietas.

Ilgāku mūžu lietām piedod arī iespēja tās salabot. Tādēļ Parlamentā ar degsmi iesaistījos darbā pie likuma, kas mudina patērētājus ierīces nevis aizstāt, bet remontēt. 2024. gadā pieņemtie noteikumi uzlabo iespējas elektropreces salabot vienkāršāk un lētāk nekā iegādāties jaunas preces.

Pilotprojekts —

ko tas nozīmē?

Pilotprojekts ir izmēģinājuma projekts, kurā parasti pārbauda kādu lielu projektu pirms tā īstenošanas pilnā apjomā.

Pilotprojektus Eiropas Savienības budžetā var iesniegt ikviens Eiroparlamenta deputāts, ja vēlas panākt, lai piešķir līdzekļus kādas jaunas, svarīgas problēmas risināšanai. Taču tikai pavisam neliela daļa iesniegto priekšlikumu tiek atzīti par pietiekami labiem finansējuma saņemšanai. Lai pilotprojektu atzītu par veiksmīgu, tam jābūt ne vien aktuālam un inovatīvam, bet arī kvalitatīvi izstrādātam.

Konkurence vienmēr ir ļoti sīva, tādēļ jūtu lielu gandarījumu, kad Eiropas Savienības budžetā iekļauj manus priekšlikumus. Jau agrāk esmu izstrādājusi vairākus pilotprojektus. Pagājušajā sasaukumā panācu vairāku miljonu eiro piešķiršanu cīņai pret Krievijas viltus ziņām. Tāpat tika atbalstīts mans projekts, kas paredz pētīt un novērst produktu divējādo kvalitāti Baltijas un Austrumeiropas valstu un Rietumeiropas veikalu plauktos. Gandrīz miljons eiro piešķirti, lai tiktu turpināts mans pilotprojekts, kas paredz novērst labas pārtikas izmešanu atkritumos.

Viens no pilotprojektiem ir saistīts ar skaistu vidi, kurā mums dzīvot. Tieši par to iestājas “Jaunā Eiropas *Bauhaus*” iniciatīva. Man izdevies panākt divu miljonu eiro lielu atbalstu “Jaunā Eiropas *Bauhaus*” zināšanu platformas izveidei. Tagad ikviens var ērti vienkopus skatīt informāciju par *Bauhaus* standartiem, finansējuma iespējām un izsludinātajiem projektiem.

Mans svaigākais pilotprojekts ir veltīts reālam Ukrainas atbalstam — pētījums par juridiskajām iespējām, kā konfiscēt līdzekļus Krievijas noziegumos iesaistītajām personām, nododot tos Ukrainai. Pirmais šāds lēmums jau ir pieņemts par 35 miljardu eiro fonda izveidi Ukrainai.

Kā ietaupīt 132 miljardus

Kā jau minēju, viens no pilotprojektiem, ko esmu izstrādājusi, darbojoties Parlamenta Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komitejā, ir veltīts cīņai pret pārtikas nonākšanu atkritumos.

Vai esat padomājuši, cik daudz pārtikas izmetat atkritumos? Vai vienmēr veikalā nopērkat tikai to, kas vajadzīgs? Vai negadās pagatavot vairāk, nekā spējat apēst? Cik bieži konstatējat, ka daļa nopirktā ir jāizmet?

Izrādās, ikviens Eiropas Savienības iedzīvotājs, arī Latvijā, ik gadu atkritumos vidēji izmet vairāk nekā 130 kilogramu pārtikas! Kopumā tā ir aptuveni trešdaļa no visas saražotās pārtikas, naudas izteiksmē – 132 miljardi eiro – gandrīz viens Eiropas Savienības gada budžets.

Ar visā pasaulē izmestās pārtikas daudzumu varētu pabarot trīs miljardus cilvēku. Konkrētie rīcības plāni pārtikas atkritumu mazināšanai jāizstrādā katrai dalībvalstij. Tātad arī Latvijā mācīsimies šķirot atkritumus un radīt savas atkritumu šķirošanas kultūras tradīcijas.

Mans ledusskapis nekad nav pārpildīts, mani satrauc, ja esmu nopirkusi par daudz, produkti sabojājas un jāmet ārā. Piens, krējums un biezpiens – man daudz nevajag, bet šie produkti jābauda svaigi. Tāpēc vienmēr stingri pārdomāju, lai iegādātos tikai tik, cik varu izlietot.

2023. gada jūnijā, vadot konferenci
“Kā samazināt pārtikas nonākšanu atkritumos?”

Ar NATO ģenerālsekretāru,
bijušo Nīderlandes premjeru
Marku Riti mums ir
draudzīgas attiecības

NATO jāsaglabā savas
pamatvērtības — sabiedroto
vienotība un apņēmība
kopīgi aizstāvēt dalībvalstis
pret jebkādiem drošības
draudiem

PRET ĻAUNUMU BEZ PIEKĀPĪBAS

24. februāris atver acis

“Sapratu, ko Inese mums gribēja teikt!”

Latvija — piemērs Eiropai

Krievijas nauda Ukrainai

Pārmērīgi kritizējot sevi,
barojam Putina troļļus

Kā atpazīt un cīnīties
ar Krievijas viltus ziņām?

24. februāris atver acis

Manā darba kalendārā ar melnu iekrāsoju 2022. gada 24. februāri.

Ziņa par Krievijas iebrukumu Ukrainā mani sasniedza Rīgā, kur iepriekšējā vakarā biju ieradusies no sanāksmēm Stokholmā un Viļņā. Saņēmu e-pastus no saviem Eiroparlamenta kolēģiem, visi bijām satraukti. Karš Eiropā? Ir taču 21. gadsimts! Redzēju, kā šis notikums daudziem atvēra acis, jo ne viens vien tika uzskatījis, ka Baltijas valstis pārspilē Krievijas draudus.

Atceros, ka 2014. gadā, kad Krievija iebruka Krimā, saviem Ārlietu komitejas kolēģiem ārkārtas sēdē uzsvēru – pret Krieviju ir vajadzīgas visstingrākās sankcijas, turklāt tieši individuālās sankcijas, jo krieviem pārlietu patīk braukt izklaidēties uz Spāniju, sievietes iepirkties Itālijas un Francijas modes veikalos, bet viņu bērniem studēt Londonā, Parīzē un citu Eiropas pilsētu prestižajās augstskolās.

Toreiz kolēģi šos ieteikumus baidījās pieņemt. Taču šādas sankcijas Krievijas varas struktūru pārstāvjiem un propagandistiem būtu bijušas ļoti sāpīgas. Jau tad bija nepieciešami īpašumu aresti, izraidīšana no Eiropas Savienības – tas, ko Eiropā beidzot saprata pēc 2022. gada 24. februāra... Kaut gan pat tad tas notika lēni – vajadzēja pieredzēt Bučas, Mariupoles traģēdijas, lai saprastu, ka tas nav tikai Putina karš, tas ir Krievijas karš. To pierādīja arī šīs valsts pilsoņu plašais atbalsts uzbrukumam Ukrainai – aptaujas vēstīja, ka 80 procenti Krievijas iedzīvotāju atbalsta Putina uzsākto karu. Slima, propagandas vīrusa skarta nācija, kuru tik vienkārši pabarot ar viltus ziņām.

**“Nekādi izdevumi
nevar būt par
lieliem, ja uz spēles
ir likts miers,
brīvība, demokrātija”**

Inese Vaidere, TV 24, Speciālizlaidums

“Sapratu, ko Inese mums gribēja teikt!”

Lai apturētu karu, Eiropas Savienībai pēc iespējas ātrāk bija jāiemācās dzīvot bez Krievijas resursiem. Vairāk nekā 40 procentu dabasgāzes un ogļu, kā arī 27 procenti jēlnaftas tika importēti no Krievijas. Un pats svarīgākais – maksājot par šiem resursiem, Eiropa būtībā finansēja Krievijas karu Ukrainā.

Tādēļ mēs, deputātu grupa, 2022. gada martā sākām veidot rezolūciju par to, ka Eiropai pilnībā jāatsakās no Krievijas resursiem – gāzes, naftas, akmeņogļēm. Piemēram, gāzes ziņā Vācija tobrīd vēl bija pilnīgi atkarīga no Krievijas. Skatījos Vācijas televīziju un redzēju: lai arī kara šausmas Ukrainā tika parādītas korekti, tomēr bieži dominēja bažas – ko darīt, visam paliekot dārgākam?

Kad Parlamentā jau vairākas stundas bijām diskutējuši par rezolūciju, lūdzu atkal vārdu un sacīju: ir saprotamas vāciešu raizes par cenu pieaugumu un ēku apkuri, bet tas nav salīdzināms ar to, ka Ukrainā ik dienu tiek slepkavoti cilvēki! Izdevās emocionāla un iedarbīga runa. Tieši pēc tās Vācijas delegācijas vadītāja Angelika Nīblere sacīja – jā, es saprotu, ko Inese mums visiem gribēja teikt. Un arī vācu delegācija piekrita, ka par to rezolūcijas pantu, saskaņā ar kuru Eiropai pilnībā jāatsakās no Krievijas energoresursiem, Eiropas Tautas partijas frakcijai tika noteikts obligātais balsojums. Nozīmīga, simboliska uzvara.

Lai Krievijas armiju padzītu no Ukrainas zemes, turpinu iestāties arī par uzbrukuma ieroču un tehnikas ātrāku piegādi Ukrainai. Katra vilcināšanās diena nozīmē jaunus upurus. Eiropas Savienība spērusi vēl vienu soli tālāk. Ukraina tiek aicināta uzsākt sarunas par pievienošanos Eiropas Savienībai. Tas ir vēsturisks solis Ukrainai un Eiropas Savienībai, bet liela izgāšanās Putinam.

Latvija – piemērs Eiropai

Ilgu laiku Rietumeiropas valstis dzīvoja ilūzijā, ka sadarbība ar Krieviju ir pragmatisks, ekonomiski izdevīgs risinājums. Gāzes cauruļvadi, kas stiepās cauri Baltijas jūrai, tika uzskatīti par sadarbības garantu, kas it kā neļaus Krievijai kļūt par agresoru. Lielās ekonomikas – Vācija, Francija, Itālija – iepirka ne tikai energoresursus, bet arī minerālmēslus un izejvielas, kas padarīja Eiropas lauksaimniecību un rūpniecību atkarīgu no Maskavas labvēlības. Tajā pašā laikā Baltijas valstis, īpaši Latvija, uz šo situāciju skatījās pavisam citādi. Mēs zinājām, ka Krievijas gāze nav tikai gāze, Krievijas nafta nav tikai nafta – tā ir ierocis, kuru Kremļa režīms var izmantot jebkurā brīdī.

Kad Krievija sāka savu pilna mēroga iebrukumu Ukrainā, Eiropa piedzīvoja šoku – enerģētiskās atkarības sekas kļuva acīmredzamas. Kamēr daudzas valstis pēkšņi saprata, ka viņu infrastruktūra un ekonomiskās saites ar Krieviju var kļūt par draudu, Latvija jau bija spērusi soļus, kas tagad kalpo kā paraugs pārējai Eiropai. Mēs bijām pirmie, kas atteicās no Krievijas gāzes, pirmie, kas pārtrauca raidīt Krievijas televīzijas kanālus, pirmie, kas sāka runāt par nepieciešamību reāli saraut atkarību no agresora valsts. Mūsu lēmums pārtraukt minerālmēslu un graudu importu no Krievijas sākotnēji tika uzņemts ar skepsi, bet pēcāk kļuva par piemēru visas Eiropas lēmumiem.

Ar Eiropas Komisijas
prezidenti Urzulu
fon der Leienu
un komisāru
Valdi Dombrovski
noliekam ziedus pie
Brīvības pieminekļa

Daudzu gadu gaitā neskaitāmās diskusijās un sanāksmēs esmu teikusi, ka Krievijas energoresursi ir stratēģisks ierocis. Esmu brīdinājusi, ka ilūzija par “savstarpēju atkarību”, ko daudzi Rietumeiropā uzskatīja par stabilitātes garantu, patiesībā ir lamatas. Krievija nekad nav bijusi uzticams partneris, un tās ekonomiskās saites ar Eiropu vienmēr ir bijušas pakļautas politiskai manipulācijai. Šodien Eiropā, runājot par enerģētisko neatkarību un atkarības mazināšanu no autoritāriem režīmiem, Latvija tiek minēta kā pozitīvais piemērs. Mēs parādījām, ka tas ir iespējams, taču nepietiek tikai ar to, ka mēs esam spējuši pārraut šo saikni, — visa Eiropa vairs nedrīkst piegādāt degvielu Krievijas kara mašīnai. Un tagad mums jādara viss, lai arī pārējā Eiropa neatgrieztos pie vecajiem ieradumiem, ja kādā brīdī nākotnē attiecības ar Krieviju atkal “it kā varētu kļūt labas”. Jo, ja vēsture mums kaut ko ir iemācījusi, tad to, ka par atkarību no Krievijas vienmēr jāmaksā augsta cena. Latvija ir pierādījusi, ka spēja atteikties no agresora ietekmes nav vājums, bet spēks. Un šis spēks šobrīd ir nepieciešams visai Eiropai.

Krievijas nauda Ukrainai

Efektīvs līdzeklis, kā iedarboties uz agresorvalsti, ir identificēt un konfiscēt īpašumus tām personām, kuras iesaistītas noziedzīgās darbībās pret Ukrainu vai atbalsta Putina režīmu, un izmantot šos resursus Ukrainas atbalstam. Tāpēc izstrādāju pilotprojektu, un esmu patiesi gandarīta, ka izdevās 2023. gada Eiropas Savienības budžetā iekļaut pusmiljonu eiro pētījumam par juridiskajām iespējām, kā efektīvāk ne vien iesaldēt, bet arī konfiscēt Kremļa darboņu un oligarhu īpašumus — noguldījumus, dzīvokļus, jahtas, dārglietas. Tas kalpo par pamatu uzsākt tālākas juridiskas darbības, lai terorisma atbalstītāju aktīvus daudzu miljardu eiro vērtībā varētu izmantot Ukrainas atjaunošanai un kara upuru atbalstam. Pētījums palīdzēs Eiropas Savienības dalībvalstīm pamatot saikni starp īpašumiem, kas pieder ar Kremli saistītām personām vai organizācijām, un Krievijas noziegumiem.

Esmu pārliecināta, ka mans pilotprojekts uzlabos Eiropas Savienības sankciju efektivitāti nākotnē arī pret citiem noziedzniekiem un kriminālām struktūrām.

Pirmais svarīgais solis ir sperts: Parlamentā lēmām par ļoti lielu — 35 miljardu eiro — aizdevumu Ukrainai, kuru segs, izmantojot ienākumus no Krievijas Centrālās bankas iesaldētajiem aktīviem Eiropas bankās. Tie ir milzīgi līdzekļi 210 miljardu eiro apmērā, kas ik gadu nes miljoniem eiro peļņas. Pirms balsojuma par šo lēmumu plenārsēdē, pārliecinot kolēģus, uzsvēru: par Ukrainas sagraudātās infrastruktūras atjaunošanu ir jāmaksā pašai agresorvalstij — Krievijai. Un nevis tad, kad karš beigsies, bet jau tagad! Katra vilcināšanās nozīmē kara ieilgšanu un jaunus upurus. Ukrainas cilvēkiem jāatjauno savas mājas, slimnīcas, skolas, paralēli turpinot aizstāvēt savu valsti.

Pārmērīgi kritizējot sevi, barojam Putina troļļus

Tieši tagad, kara apstākļos, skaidri redzam un saprotam, ka atrašanās Eiropas Savienībā un NATO klātbūtne mums ir vienīgais veids, kā varam izdzīvot un justies pasargāti. Jā, Eiropas Savienība daudzās situācijās ir parādījusi, ka ir lēna, birokrātiska, ne vienmēr tā ieklausās pilsoņos. Spilgtākais piemērs bija imigrācijas jeb bēgļu krīze. Eiropas durvis tika vieglprātīgi atvērtas. Reizē ar patvēruma meklētājiem ieradās arī personas ar netīriem nolūkiem, kas tagad spilgti atklājas dažādos notikumos. Drošības situācijās, teroraktos cilvēki Eiropā nereti jūtas neaizsargāti.

Skaidrs, ka 27 valstīm ir grūti vienoties. Valstu ekonomiskās un politiskās intereses ir dažādas, bez kompromisiem un strīdiem iztikt nevar. Patiesībā pēdējās desmitgadēs esam sākuši dzīvot arvien labāk. Latvija veikusi milzu lēcieni labklājības virzienā. Atcerēsimies astoņdesmito, deviņdesmito gadu Latviju. Mūsu ekonomika padomju okupācijas laikā bija nostādīta uz galvas, ne uz kājām. Esot Padomju Savienības okupācijā, mēs pildījām Maskavas militārā kompleksa pasūtījumus, un rūpnīcu dūmeņi kūpēja dienām un naktīm. Taču no tā nebija nekāda labuma Latvijas iedzīvotājiem. Pēc PSRS sabrukuma mūsu ekonomikā bija izrauts milzu robs. Vai tad tukšie veikalu plaukti, rindas, pastāvīgais deficīts un baiļu sajūta bija tas, par ko vajadzētu skumt? Cilvēki, kuri nedomā, par prieku Kremļa troļļiem uzķeras uz nepamatotas kritikas saukļiem, piemēram, ka tika iznīcināta vietējā ražošana.

Ar šādu kritiku mēs palīdzam Krievijas propagandistiem. Valstīs, kurās ir mazāka Krievijas ietekme, arī kritikas ir mazāk. Par to liecina šai problēmai veltīti pētījumi. Latvijā pamazām, ne bez grūtībām, toties konsekventi, tiek radīta jauna, moderna ražošana. Kad cilvēki sūdzas, ka pēc neatkarības atgūšanas Latvijā tika iznīcināta visa ražošana, paskaidroju, ka patiesībā mirušas ir tikai tās nozares, ko krievi radīja, lai pabarotu savu militāri rūpniecisko kompleksu, tās, kuras izveidoja, lai varētu ievest lielu daudzumu iedzīvotāju okupētās Latvijas teritorijā.

**“Mēs, latvieši,
esam Krievijas
melu detektori”**

Inese Vaidere, Facebook diskusija

Kā atpazīt un cīnīties ar Krievijas viltus ziņām?

Vēl pirms Ukrainas kara bija labi redzama Krievijas propagandas postošā ietekme uz Eiropas iekšējiem procesiem, tostarp vēlēšanām.

Kad sāku par šo problēmu runāt Eiropas Parlamentā, man izdevās atrast dzirdīgas ausis — 2018. gadā novirzījām pirmos trīs miljonus eiro cīņai ar viltus ziņām no Krievijas.

Viltus ziņu mērķis ir vājināt sabiedrības uzticēšanos valstij, kā arī izraisīt nesaskaņas Latvijas iedzīvotāju starpā. Ukrainā katru dienu skan gaisa trauksmes, bet arī mēs ik dienu esam pakļauti krievu propagandas uzbrukumiem. Melu mašīnērija darbojas. Viltus ziņu novēršana beidzot ir izvirzīta kā viena no prioritātēm visas Eiropas Savienības ārpolitikā.

Arī 2024. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās Krievija izmantoja dažādus veidus, tostarp viltus ziņas, lai kreiso un ultralabējo partiju pārstāvji varētu maldināt vēlētājus. Bija arī “melnās” kampaņas pret tiem, kas aktīvi nostājušies pret krievu agresiju.

Krievijas mērķis ir radīt nesaskaņas Eiropas Savienības valstu starpā, liekot lietā veco čekas metodi — sanaidot. Labā ziņa ir tā, ka Ukrainas kara laikā esam uztrenējušies un labāk sagatavoti cīņai ar viltus ziņām.

Ļaunums ir infekciosts un vairojas, ja tam ļauj izplesties. Turpinoties Krievijas agresijai Ukrainā, 2023. gada rudens nāca ar vēl vienu karu. 7. oktobra rīts daudzām, ne tikai Izraēlā, šķita kā murgains sapnis, no kura gribas pamosties. “Hamās” teroristi ilgi bija plānojuši un tad Izraēlā sarīkojuši istu asinspirti. Redzam arī teroristu ciešo saistību ar Krieviju, ar tās vēlmi novērst pasaules uzmanību no kara Ukrainā.

Krievijas agresori un palestīniešu teroristu grupējums “Hamās” ir līdzīgi — tāds bija Eiropas Komisijas prezidentes Urzulas fon der Leienas vērtējums.

Man jautā, vai daudzu gadu garumā Eiropas Savienības sniegtā palīdzība palestīniešiem nonākusi pareizajās kabatās. Kur nonāk un kam tiek tērēta Eiropas nauda ārpus tās robežām? Šis jāvērtē vēl skrupulozāk, vēl stingrāk. Mums jābūt pilnīgi drošiem, ka nauda nenonāk teroristu rokās.

IZSTĀSTĪT LATVIJU

Laiks, kad bija jāklusē

Kā izstāstīt “Padomju stāstu”?

23. augusts — visiem eiropiešiem kopīgs

Piemirsta lappuse Eiropas atmiņā

9. maijs — Latvijas atkārtotas okupācijas
pirmā diena

Patiesība par Abreni

Apsūdzība Kremļa marionetēm

Vēsture desmit ceļa stabiņos

Rēķins Krievijai tiks piestādīts

Cik daudz tērēt savai drošībai

Laiks, kad bija jāklusē

2004. gadā kļūstot par Eiropas Parlamenta deputāti, kā vienu no uzdevumiem sev izvirzīju mūsu vēstures skaidrošanu ārvalstu kolēģiem. Līdz deviņdesmitajiem gadiem Rietumos par mums tikpat kā nekas nebija zināms, vienīgi izlūkdienestiem. Padomju vara bloķēja jebkuru informāciju par saviem briesmu darbiem. Pat Latvijā mēs visai maz ko zinājām par savas pagātnes baisajām lappusēm. Arī mans papus Jānis par deportācijām un slepkavībām gandrīz neko nestāstīja. Kā vēlāk izrādījās, abi ar mammu bija nolēmuši labāk nerunāt, lai bērns netišām neizplāpājas. Turklāt vecāki jau zināja tikai to, kas noticis ar viņiem pašiem un viņu draugiem.

Jelgavā dzīvojām divstāvu mājas otrajā stāvā, bet uz māju regulāri nāca kaut kādi cilvēki, it kā ugunsdzēsēji, un ik pa brīdim, nepaskaidrojot iemeslu, aizplombēja bēniņus. Vecākiem bija skaidrs, ka mūsu mājā tiek uzstādītas noklausīšanās iekārtas. Sarunājoties ģimenē nejutāmies droši.

Man ir skumji, ka daudzi aizmirsuši tos šausmu laikus, kad cilvēkiem piespieda darīt to, ko viņi negribēja, kad lika runāt to, kam neticēja, un spieda melot, kaut gribējās izkliegt patiesību. Klusēšana manā un daudzās citās ģimenēs tolaik nebija no brīva prāta.

**“Latvijas ceļš uz
brīvību ir līdzinājies
upes straumei —
spītējot krācēm un
akmeņiem, tā vijās
cauri un spēja atrast
ceļu uz priekšu”**

Ineses Vaideres apsveikums 18. novembrī

Piedalījos dokumentālās
filmas “Padomju stāsts”
veidošanā un finansēšanā

Izstādes “Totalitārisms Eiropā”
atklāšanā Briselē 2013. gadā ar
Prāgas platformas prezidentu
Jēranu Lindblādu

Uzrunājot Bavārijas konsulāro korpusu Minhenē par “*Die Sicherheitsarchitektur Europas aus baltischer Sicht*” jeb Eiropas drošības arhitektūru no Baltijas valstu skatpunkta. Protams, vācu valodā. Līdzās diplomātiem auditorijā bija pārstāvēti arī Bavārijas uzņēmēji, politiķi un zinātnieki

Ar Eiropas Parlamenta prezidentu vācieti
Hansu Gertu Peteringu (2007–2009)

Kā izstāstīt “Padomju stāstu”?

Kad 2005.–2006. gadā radošā apvienība *Labvakar* un politologs Edvīns Šnore vērsās pie Eiropas Parlamenta deputātiem ar lūgumu finansiāli atbalstīt atbildes filmu Krievijas melīgajam propagandas safabricējumam “Baltijas nacisms”, no visiem uzrunātajiem atsaucāmies tikai mēs ar Ģirtu Kristovski. Nepieciešamais līdzekļu apjoms bija ievērojams. Tomēr aicinājām filmu veidot, turklāt plašāku – ne tikai kā atbildi uz “Baltijas nacismu”, bet parādīt, kas patiesībā bija padomju iekārta. Tā filmas veidotāju ideja ar mūsu ierosinājumu un ieguldījumu galu galā realizējās ļoti vajadzīgā kinodarbā “Padomju stāsts” (*The Soviet Story*).

Katru reizi, kad skatījos filmas “melno” materiālu, nespēju valdīt asaras. Bija izdevies izcili emocionāls dokumentāls darbs. Filmā parādīts, kā 1939. gadā noslēdza Molotova–Ribentropa paktu, kas iedarbināja Otrā pasaules kara palaišanas mehānismu, kā krievu un vācu virsnieki tolaik lielā vienprātībā saskandināja glāzes. Pat propagandas plakāti nacistiskajai Vācijai un komunistiskajai Padomju Savienībai bija gandrīz vienādi, tikai vienus rotāja kāšķrusti, bet otrs – sarkana zvaigzne vai sirpis un āmurs. Arī maršu melodijas sacerēja pēc vācu parauga. Ļoti tiešā veidā – ar fotogrāfijām un dokumentāliem kadriem – filmā parādīts arī holodomors Ukrainā, ko izraisīja Krievija un kas prasīja 10 miljonu ukraiņu dzīvību.

Intervijā starptautiskajiem medijiem stāstu par filmu “Padomju stāsts”

Pēc filmas pirmizrādes pie manis pienāca angļu deputāts Kristofers Bīzlijs, un teica: “Ja tagad to parādītu Anglijā, cilvēki neticētu, ka tā tas bijis. Domātu, ka filma ir viltojums.” Eiropā bija iesakņojies uzskats, ka hitlerieši ir uzbrucēji, slepkavas un mocītāji, bet krievi ir labie – “atbrīvotāji”. “Padomju Savienība, Krievija, atbrīvoja Eiropu no nacisma” – šo tēzi nebija pieņemts apšaubīt. “Padomju stāsts” uzskatāmi parādīja un pierādīja, ka abi režīmi ir līdzvainīgi kara izraisīšanā, turklāt staļinisti savos valdīšanas gados noslepkavoja pat vairāk nevainīgu cilvēku nekā nacisti.

Filma ir kļuvusi populāra, vairākos festivālos tā guvusi atzinību un apbalvojumus. “Padomju stāsta” disku savulaik esmu dāvinājusi Latvijas skolām, arī muzejiem un bibliotēkām, tagad filma pieejama internetā.

Pagājuši 90 gadi kopš holodomora Ukrainā. Mainījušies Krievijas valdnieki un valsts iekārtas, bet redzam – ļaunuma rokraksts nemainās. Sapņojot par PSRS atdzimšanu, Putins stingri seko Staļina rokasgrāmatai: represijas, baiļu iedzišana un pastāvīgi meli saviem iedzīvotājiem.

23. augusts — visiem eiropiešiem kopīgs

**Par Molotova—Ribentropa paktu un slepenajiem protokoliem
lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju uzzināja tikai Atmodas laikā.**

Lai panāktu kāda īpaša lēmuma pieņemšanu Eiropas mērogā, Eiropas Parlamenta deputātiem savulaik bija iespēja izstrādāt tā sauktās rakstiskās deklarācijas. Lai tās stātos spēkā, nepietika ar rokas pacelšanu balsojumā, bija jāsavāc vairāk nekā puses deputātu parakstu. Tā mums, pieciem domubiedriem no Latvijas, Lielbritānijas, Vācijas, Igaunijas un Ungārijas, 2008. gadā radās doma, ka 23. augusts — diena, kad 1939. gadā noslēdza Molotova—Ribentropa paktu, — jānosaka par visas Eiropas staļinisma un nacisma upuru kopīgu piemiņas dienu.

Izstrādājām deklarāciju, un sākās parakstu vākšana. Tie bija jāsavāc trīs mēnešu laikā. Ja neizdotos, deklarācija zaudētu spēku. Pirmos simt, simt piecdesmit parakstus dabūt bija viegli, jo parakstījās cilvēki, kam šāds lēmums bija saprotams un personīgs. Pēc tam mums vajadzēja gan zvanīt, gan rakstīt e-pasta vēstules, gan nepagurstot stāstīt. Atceros, pat aiz rokas vedu dažus deputātus uz tam paredzēto telpu parakstīties. Kāds “vēlāk”? Nāc tūlīt!

2008. gadā Eiropas Parlaments pieņēma deklarāciju par 23. augustu kā staļinisma un nacisma upuru kopīgu piemiņas dienu visā Eiropā. Joprojām gandarījums par milzu darbu, ko paveicām kopā ar vēl četriem citu valstu deputātiem, uzrakstot šo deklarāciju un panākot tai atbalstu

Mūsu pūliņi nesa augļus — parakstījās vairāk nekā četrsimt deputātu, un 2008. gada rudenī toreizējais Eiropas Parlamenta prezidents Hanss Gerts Poterings no plenārsēdes tribīnes nolasīja šo deklarāciju, nosaucot arī mūsu vārdus. Viņš uzsvēra, ka, pateicoties šiem deputātiem, deklarācija no šī brīža ieguvusi likumīgu spēku un 23. augusts kļuvis par staļinisma un nacisma upuru kopīgu piemiņas dienu visā Eiropā. Jutu milzīgu gandarījumu par padarīto darbu — jā, tas ir paveikts visas Eiropas līmenī.

Daudzas valstis šo deklarāciju ir iestrādājušas savos nacionālajos likumos — tostarp arī Baltijas valstis. Aicināju Saeimu, pamatojoties uz pieņemto deklarāciju, iekļaut 23. augustu atzīmējamo dienu sarakstā. Rakstīju toreizējam Saeimas priekšsēdētājam Gundaram Daudzem, tikos ar viņu personīgi, lai pārrunātu šo ierosinājumu. Sākotnēji Daudze bija atturīgs un patiesībā — neieinteresēts. Tad izstāstīju par šo iniciatīvu *Latvijas Avīzes* žurnālistiem. Kad nu interesi izrādīja Latvijas lielākais laikraksts, tad arī Daudze vairs nevarēja iebilst — virzīja priekšlikumu tālāk Saeimai, un tas tika pieņemts. Kopš tā laika 23. augusts — Eiropas staļinisma un nacisma upuru atceres diena — Latvijā ir atzīmējamo dienu vidū.

Piemirsta lappuse Eiropas atmiņā

“Padomju laikā Rietumos mūs bieži uzskatīja par krieviem. Vai tad viņi neatzina to, ka esam okupēti? Un vai tagad kaut kas ir mainījies?”

Jautājums, tiekoties ar iedzīvotājiem

2005. gadā Ārlietu komitejā, veidojot Eiropas Parlamenta rezolūcijas projektu par Eiropas Savienības attiecībām ar Krieviju, nolēmu, ka tajā noteikti jābūt aicinājumam Krievijai atzīt Baltijas valstu okupāciju.

Lai manis izstrādātos rezolūcijas teksta papildinājumus apstiprinātu, man bija jāatrod sabiedrotie — deputāti no citām valstīm un frakcijām. Uzmanību savu igauņu kolēģi Tomasu Hendriku Ilvesu. Viņš, kā allaž, labas idejas bija gatavs atbalstīt. Atsaucās arī somu Āri Vatanens, no Francijas ievēlētais četrkārtējais rallija “Parīze—Dakara” uzvarētājs un eksperts Krievijas jautājumos. Tā man radās vēl divu frakciju atbalsts.

Svarīgs solis vēsturiskās patiesības atzīšanā bija 2009. gada aprīlī pieņemtā Eiropas Parlamenta rezolūcija par Eiropas sirdsapziņu un totalitārismu. Tā iezīmēja jaunu posmu, oficiāli atzīstot komunisma un nacisma totalitāro režīmu vienlīdz noziedzīgo dabu. Tika stingri nosodīti visi noziegumi pret cilvēci un masveida cilvēktiesību pārkāpumi, ko veikuši visi totalitārie un autoritārie režīmi.

Par tradīciju kļuvusi no Baltijas valstīm uz Sibīriju izsūtīto cilvēku vārdu lasīšana pie Eiropas Parlamenta ik gadu jūnijā

Rezolūcija bija pamats Eiropas Atmiņas un sirdsapziņas platformas radīšanai starpvalstu pētniecības institūtiem, kuri specializējas totalitārās vēstures jomā, kā arī Eiropas mēroga dokumentācijas centra/memoriāla izveidei totalitāro režīmu upuriem. Šīs platformas dibināšanas statūtus 2011. gada oktobrī Prāgā parakstīja 20 organizācijas no 13 Eiropas Savienības dalībvalstīm. Pēc mana ierosinājuma starp tā sauktās Prāgas platformas dibinātājiem bija arī Latvijas Okupācijas izpētes biedrība, kuras vārdā man kā šīs biedrības Konsultatīvās padomes priekšsēdētājam bija gods parakstīt dibināšanas dokumentus.

Viena no iecerēm, kas tiks īstenota, ir upuriem veltīts memoriāls Briselē. Esmu tikusies ar Eiropas Atmiņas un sirdsapziņas platformas prezidentu Mareku Mutoru, kā arī ar ķīniešu izcelsmes britu arhitektu Czivaju So (*Tszwai So*), lai apspriestu šīs totalitārisma upuriem veltītās Eiropas līmeņa piemiņas vietas izveidi. Eiropas Parlamenta Vēstures atceres grupas sanāksmē nolēmām mākslinieka viziju atbalstīt un aktīvi palīdzēt, lai pārliecinātu Briseles pašvaldību ātrāk ķerties pie projekta īstenošanas.

Saskaņā ar ieceri paredzēts pārbūvēt vienu no Briseles laukumiem, to nokļājot ar plāksnēm, uz kurām iemūžinātas totalitārisma upuru vēstules, kas dziļi personīgi atklāj, kā nacisms un komunisms sagrāva miljoniem likteņu. Tajā iederētos daudzu Latvijas ģimeņu liecības, arī manējās.

9. maijs — Latvijas atkārtotas okupācijas pirmā diena

2012. gadā Briselē sarīkoju starptautisku konferenci “Okupācija pēc atbrīvošanas”

Ar kolēģi ETP frakcijā, bijušo Lietuvas Aizsardzības ministri Rasu Juknevičieni kopā darbojamies Eiropas Parlamenta Vēstures atceres grupā

**“Uzvaras zvaniem skanot, mēs pie dzīru galdiem netikām aicināti.
Mūsu dzimteni atkal ietina sarkanā migla...”**

No kāda latviešu trimdinieka atmiņām

Rūgtas patiesības deva Eiropas Parlamentam tika arī konferencē “Okupācija pēc atbrīvošanas”, kuru 2012. gada 8. maijā sarīkoju Briselē. 9. maijs — pirmā diena pēc kara — Rietumeiropas valstīm bija pirmā diena pēc atbrīvošanas, bet mums tā kļuva par atkārtotas okupācijas pirmo dienu. Tas bija strīdīgā 9. maija priekšvakars, un mēs konferencē runājām par pusgadsimtu ilgo padomju armijas klātbūtni Latvijā un pārējās Baltijas un Austrumeiropas valstīs, kā arī tās izvešanu un atstātajām sekām. Atcerējos, kā vēl 2005. gadā Žans Klods Junkers — toreizējais Luksemburgas premjerministrs, vēlāk Eiropas Komisijas prezidents — savā uzrunā teica: “8. maijs man ir dižākā svētku diena, kuru esmu piedzīvojis, jo šajā dienā Eiropa tika atbrīvota no nacisma.”

Nespēju iedomāties, ka šodien kāds augsta ranga Eiropas politiķis šādā runā nepieminētu okupāciju, ko nākamā diena — 9. maijs — atnesa Baltijas, Viduseiropas un Austrumeiropas valstīm. Tas liecina, ka Eiropas vēstures izpratne ir būtiski mainījusies.

Tagad 9. maiju Eiropā atzīmē kā Eiropas dienu, kas veltīta mieram un Eiropas vienotībai. Tā ir vēsturiskās Šūmaņa deklarācijas gadskārta.

Patiesība par Abreni

Kad sarunas par robežlīgumu ar Krieviju tuvojās finālam, mēs jau bijām pildtiesīga NATO un Eiropas Savienības dalībvalsts. Šo sarunu laikā es biju Eiropas Parlamenta deputāte un labi atceros, ka tobrīd Krievija bija ieinteresēta saglabāt Eiropas Savienības “stratēģiskā partnera” statusu. Tāpēc Eiropas institūcijas pieprasīja Krievijai noslēgt robežlīgumu ar Latviju un Igauniju. Gribu uzsvērt — nevis Latvijai bija izvirzīta šāda prasība, bet tieši Krievijai! Cik gandarīti ar kolēģi Tomasu Hendriku Ilvesu bijām, ka bumba nu ir Krievijas laukuma pusē!

Kā nepatīkams un pilnīgi nevajadzīgs pārsteigums nāca ziņa, ka mūsu ārlietu ministrs Artis Pabriks un premjers Aigars Kalvītis paši (un nevis Krievija) piedāvā noslēgt robežlīgumu ar Krieviju, atdodot krieviem Latvijas teritorijas daļu — mūsu Abreni.

Atceros, ka toreiz Pabriks, būdams ārlietu ministrs, ļoti agresīvi un uzstājīgi iestājās par Abrenes atdošanu Krievijai. Pat bez jebkādas kompensācijas! Tomēr pēdējā brīdī viņš nobijās no sabiedrības negatīvā viedokļa un vienošanos parakstīt nācās Kalvītim, ar kuru plecu pie pleca Pabriks par atdošanu bija cīnījies. Tā Abrene Krievijai tika uzdāvināta. Tagad varam tikai nojaust, ko Kalvītis par šo iztapību ir saņēmis. Ko un vai saņēma Pabriks — mēs nezinām.

Tāda ir patiesība, kā tika parakstīts šis pazemojošais līgums par Abrenes atdošanu.

Apsūdzība Kremla marionetēm

2012. gada februārī, dažas dienas pirms Latvijas referenduma par iespējamo otrās valsts valodas — krievu valodas — ieviešanu, Strasbūrā, Eiropas Parlamentā sarīkoju konferenci “Kāpēc latviešu valodai ir jāpaliek vienīgajai valsts valodai Latvijā”. Bija svarīgi pārējai Eiropai pastāstīt, ka, pretēji referenduma organizētāju paustajam, patiesībā mēs, latvieši, esam tie, kuri tiek diskriminēti paši savā valstī. Uz konferenci uzaicināju Inu Druvieti, Ilmāru Mežu un Edvīnu Šnori, kā arī Krievijas pilsoni, bet Latvijas patrioti Jeļenu Jekateriņičevu. Arī citu valstu deputāti — Eiropas Parlamenta lielākās frakcijas toreizējais prezidents un ilggadējais Eiropas Tautas partijas priekšsēdis Žozefs Dauls no Francijas, bijušais Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs Ježijs Buzeks no Polijas, Vācijas deputāts Bernds Poselts un citi — uzsvēra, ka pilsonība nozīmē ne tikai tiesības, bet arī pienākumus, no kuriem svarīgākais ir iemācīties tās valsts valodu, kurā pilsonis dzīvo. Vēl tiešāk — deputāti uzsvēra, ka Latvijai nav jākļūst par “mazo Krieviju” Eiropā.

Konferencē kā rozīte uz dzimšanas dienas kūkas bija krievietes Jeļenas Jekateriņičevas uzstāšanās. Krievijas pilsone, kas Latvijā bija nodzīvojusi jau sešpadsmit gadus un izveidojusi sekmīgu uzņēmumu, uzrunā pasākuma dalībniekiem uzsvēra, ka mūžīgās sūdzības par krievu diskrimināciju Latvijā ir absurdas un nomelnojošas. Pretī sēdošajai Ždanokai, kura arī bija ieradies uz konferenci, lika samulst viņas vārdi: “Es jūs apsūdzu, Ždanokas kundze, morālā noziegumā veselās Latvijas krievu paaudzes priekšā, kuriem jūsu neproduktīvā darbība uz laikiem ir sabojājusi dzīvi. Pirms vairāk nekā piecpadsmit gadiem, kad šī politiķe sāka savu karjeru, viņa un viņas līdzbiedri saviem vēlētājiem apsolīja īstenot divus melīgus un ciniskus mērķus: panākt pilsonību nulles variantā un krievu valodu kā otro valsts valodu. Labi apzinoties, ka valsti veidojošā nācija nekad

2012. gadā konferencē Strasbūrā “Kāpēc latviešu valodai jāpaliek vienīgajai valsts valodai Latvijā” kopā ar ETP grupas prezidentu Žozefu Daulu, bijušo Parlamenta prezidentu Ježiju Buzeku un vācu deputātu Berndu Poseltu

nepiekritīs šīm graužošajām idejām un ka to īstenošana nav iespējama, Ždanokas kundze savu politiskās karjeras platformu būvēja, maldinot savus piekritējus. Pilsonību kā dāvanu, Tatjana Arkadjevna, nedod neviena valsts pasaulē, ieskaitot Krieviju.”

Atceros emocionālo pacēlumu, kādu jutu pēc šīs konferences, kā arī tad, kad uzzināju referendumu rezultātus. Pārliecinošs Latvijas pilsoņu vairākums – trīs ceturtdaļas – nobalsoja pret valsts valodas statusa piešķiršanu krievu valodai. Manā skatījumā, tas pieprasīja nekavējoties veikt izmaiņas likumos, kas ļautu par valsts naudu finansēt tikai skolas ar mācību programmu valsts valodā un rast saprātīgu alternatīvu bezgalīgajiem valsts finansētajiem latviešu valodas kursiem.

Gadu pēc referendumu, 2013. gadā, pulcinot uz konferenci Rīgā valsts valodas politikas veidotājus un ministrus, secinājām, ka izdarīts nav praktiski nekas. Mūsu senā un skaistā valoda, kas pārcietusi okupācijas gadu rusifikāciju, joprojām nebija reāli ieguvusi valdošo statusu. Jauniešiem, kas neprata krievu valodu, aizvien vēl bija grūtības atrast darbu Latvijā.

Pagājuši vēl desmit gadi. Kremļa sekotāji atkal pauž sašutumu: krievu skolas pāriet uz mācībām latviešu valodā, un viņiem, veciem cilvēkiem, jākārtos valsts valodas eksāmens! Laikā, kad Latvija atguva neatkarību, viņi bija jauni cilvēki, bet trīsdesmit gadu laikā tā arī nevēlējās iemācīties latviešu valodu. Laiks noregulēt pulksteni un sākt dzīvot pēc Latvijas, ne Kremļa laika.

Labi, ka vismaz tagad ir sperti pirmie nopietnie soļi pārejai uz mācībām tikai latviešu valodā.

Atzīmējot Latvijas valsts simtgadi, ar prieku uz Eiropas Parlamentu vedu izstādi "Latvijas gadsimts". Atklāšanā piedalījās arī Eiropas Parlamenta prezidents Antonio Tajani un Eiropas Komisijas viceprezidents Valdis Dombrovskis

Vēsture desmit ceļa stabiņos

“Latvijas simtgadē brīžiem šķita, ka Latvija atrodas Briselē. Tik daudz latviskā, visur skan mūsu valoda...”

Kāda Briseles latvieša iespaidi

Jau labu laiku pirms mūsu valsts lielās jubilejas gudroju, kā labāk parādīt Latviju ārpus tās robežām. Radās ideja — izstāde Eiropas Parlamentā! Un tā ar lielu prieku uz Briseli vedu ceļojošo izstādi “Latvijas gadsimts”.

Kopdarbā pie izstādes izveides vienojās sešdesmit astoņi Latvijas muzeji. Eiropas Parlaments bija viena no pirmajām šīs ceļojošās izstādes pieturām. Desmit ceļa stabiņos koncentrēti tika izstāstīta visa Latvijas vēsture.

Izstādes atklāšanā Eiropas Parlamenta prezidents Antonio Tajani savā apsveikuma runā teica: “Jūsu cīņa pret Padomju Savienību ir paraugs visiem šajā ēkā. Es atbalstīju jūsu brīvību, būdams Romā. Pateicoties Eiropas Savienībai, mēs šodien dzīvojam brīvībā.”

Mani draugi, mani kolēģi, arī mūsu brāļi igauņi un lietuvieši, Eiropas Parlamenta deputāti, bija ieradusies, lai apsveiktu mūs Latvijas 100. dzimšanas dienā. Visi izstādes apmeklētāji un viesi uzsvēra jēdzienu “kopā”. Kopā mēs esam spēcīgi.

Rēķins Krievijai tiks piestādīts

Daudzu gadu garumā esmu uzturējusi ideju par to, ka Krievijai jāatbild par okupācijas laikā Latvijai nodarīto. Kopā ar Latvijas Okupācijas izpētes biedrību sarīkojām vairākas starptautiskas konferences. Konferenču referāti apkopoti grāmatā “Padomju Savienības nodarītie zaudējumi Baltijā”, kas dienasgaismu ieraudzīja arī angļu un krievu valodā.

Gandrīz 50 gadus ilgā padomju okupācija kardināli mainīja Baltijas valstu tautsaimniecību, iedzīvotāju sastāvu un vidi. Taču vissmagākie bija demogrāfiskie zaudējumi. Kā novērtēt nogalināta cilvēka dzīvi? Cik maksā mana papus deportācija uz Sibīriju un tai sekojošie viņa karjeras ierobežojumi? Kā novērtēt nedzimušos bērnus un pazudušos cilvēkus, kuri būtu varējuši sniegt savu ieguldījumu Latvijas labākai dzīvei? Demogrāfijas jomā, ja to izteiktu naudā, tie ir miljardos eiro mērāmi zaudējumi – mūsu nācijā tika izrauts milzīgs robs.

Lielākā daļa Latvijas rūpnīcu bija padarītas par padomju militāri rūpnieciskā kompleksa sastāvdaļu. Šī sasaiste bija saindējusi Latvijas ekonomikas asinsriti un ļoti sarežģīja neatkarību atguvušās Latvijas ekonomikas atveseļošanos, kurā savas ekonomiskās un politiskās intereses netraucēti varēja īstenot tādi personāži kā Lembergs, Godmanis, Šķēle, Naglis un citi.

Okupācijas zaudējumu aprēķināšanas komisija aplēsa, ka tautsaimniecībai nodarītie zaudējumi varētu būt virs 300 miljardiem eiro un sasniedz desmit miljonus zaudētu cilvēkgadu, kurus vēl vajadzēja izteikt ekonomiskās vienībās.

Lai gan labi apzinās, ka Krievija kā PSRS tiesiskā un politiskā mantiniece, atšķirībā no Vācijas, nodarītos zaudējumus, visticamāk, nekad nekompensēs, tomēr izvirzīt prasību nepieciešams nākotnes labā. Mēs, baltieši, jau esam apguvuši mācību, ka krievi atzīst tikai spēku, ciena tikai tos, kas ciena paši sevi. Un mēs visu atceramies – rēķins Krievijai tiks piestādīts. Tas, ka zaglis, piemēram, atstāj restorānu labi paēdis, bet nesamaksājis, nenožīmē, ka šis parāds nepastāv.

Cik daudz tērēt savai drošībai

2023. gada aprīļa sākumā, pašā Ukrainas kara karstumā, divi sirmgalvjī pie Saeimas nama visai trokšņaini piketēja pret valsts aizsardzības dienestu. Tajā dienā Saeimā notika debates par šo ārkārtīgi svarīgo jautājumu.

Klaigātāji gan bija skaļi, taču jāteic, ka Latvijā skaļāk paustie viedokļi parasti ir mazskaitlīgi. Tie, kas neklaigā, ir darītāji un gatavi iet un aizstāvēt savu valsti.

Skaidrs ir viens – šādi piketi liecina, ka Latvijas medijos un sabiedrībā joprojām ir spēcīga Krievijas ietekme. Tieši to Krievija gaida un berzē rokas – lai mums nebūtu ne vēlmes, ne gatavības aizstāvēt savu valsti, lai netiktu stiprināts patriotisms. Manā ieskatā ir ļoti svarīgi pareizi organizēt Valsts aizsardzības dienestu. Lai nebūtu tā, ka balstīsimies tikai uz jauniešiem, kas tikko pabeiguši skolu. Mums vajadzīgi nobrieduši vīrieši. Jāsāk nevis ar astoņpadsmitgadīgajiem, piemērots sliekšnis ir 28 gadi.

Vai ir prātīgi tērēt tik daudz naudas aizsardzībai? – dzirdēti arī tādi jautājumi. Mums aiz žoga ir lielākais agresors Eiropā, mums ir jābūt spējīgiem sevi aizstāvēt. Jāsaka, te labi darbojas Zemessardze. Daudzi puisi, arī vīri un dāmas, iziet Nacionālo bruņoto spēku rezervista militārās apmācības kursu. Tas tiešām ir iedvesmojoši, un man ir gandarījums par mūsu cilvēkiem, kas izbrīvē laiku apmācībām, lai būtu gatavi dienestam bruņotajos spēkos.

LEPOJAMIES: VALODA, TALANTI, TRADĪCIJAS

Dzimtā valoda

Runājot latviski, topam stiprāki

Kuras valodas vēl jāmacās

Dalīties priekā un lepnumā

Mēs visi esam vienā laivā

Parlamentārieši skatās kino

Ar patiku darīts darbs dziedē

Vai tiešām Baltā galdauta svētki?

Kā latvietim padzirdīt govi

Dzimtā valoda

“Stāvi stipri. Strādā droši!” — šie vecajā drukā rūpīgi izšūtie vārdi lasāmi uz Rīgas Latviešu biedrības karoga. 1873. gadā tie aicināja veidot tautas kopības apziņu, kopt un sargāt nācijas garīgās un kultūras vērtības.

Cik sevi atceros, drūmajos padomju laikos viens no smagākajiem pārdzīvojumiem bija toreiz vispārpieņemtā necieņa pret latviešu valodu. Atmosdā sākumā, izdzirdot dziesmu “Dzimtā valoda” brīnišķīgajā Jāņa Groduma izpildījumā, allaž uzgriežu radio visā skaļumā, dziedāju līdz un raudāju. Ar cerību, ka mūsu valoda nepazudīs.

Globalizācijas ietekmē latviešu valodā arvien biežāk sastopami svešvārdi, joprojām sarunvalodā jūtama krievu valodas ietekme, piesārņojam savu runu ar parazītvārdiem, pieļaujam elementāras gramatikas kļūdas. Tik tiešām, man vai zobi sāk sāpēt, ja dzirdu — kāds ministrs vai ierēdnis saka: es domāju, KAD... Tas kaD ir rupjš latviešu valodas pareizrakstības un pareizrūnas likumu pārkāpums, ārkārtīga nevižība pret savu dzimto valodu. Palīgteikuma ievadītārvārdus “ka” un “kad” atšķirību var iemācīties ikviens no mums. Ministriem, deputātiem, skolotājiem jābūt paraugam, viņu latviešu valodai jābūt izkoptai — kā vārdos, tā arī rakstos. No kā tad jaunieši skolās lai mācās?

Mēs visi kļūdāmies, pat filologi, jo latviešu valoda ir dzīva un attīstās. Reiz sāku domāt, kā būtu pareizi teikt: “jūs darīsiet” vai “jūs darīsiet”? Izrādās, valodnieki lēmuši, ka pareizas ir abas formas. Kļuvu lepna par sevi, ka šādu niansi biju uzķērusi. Taču, no otras puses, ja runāsim sterilā un nogludinātā valodā, arī nebūs interesanti. No tribīnes es nekad neteikšu, piemēram, vārdu “štruntīgi”, bet sarunā — kāpēc ne? Runājot publiski, valodai jābūt pareizai, izņemot, ja runātājs apzināti lieto vienkāršrunas vārdus, lai kaut ko īpaši akcentētu.

Ar studiju biedreni
Māru Zālīti

Silvija Brice iedvesmo
ne tikai mani

Ar virtuozu un bagātu latviešu valodu mani vienmēr sajūsmina Silvijas Brices tulkojumi un ieraksti sociālajos tīklos. Šad un tad ar prieku metos Silvijas diskusijās *Facebook*. Tāpat kā es, viņa ar pateicību atceras savas skolotājas, kas, citēju Silviju, “man iemācīja nevainojamu latviešu valodu ar saliktajiem laikiem, ko bez pūlēm lietoju joprojām, atšķirot “varēja”, “bija varējis”, “būtu varējis būt” un “bija varējis būt bijis”.” Silvija mani iedvesmo, jo varu no viņas daudz mācīties.

Runājot latviski, topam stiprāki

**“Turiet jūs, latvieši, savu valodu godā, un jums labi klāsies virs zemes.
Jo, kas sevi pašu negodā, to arī citi negodās.”**

Juris Alunāns

Latvijā ir sašķelta sabiedrība, bet es allaž esmu iestājusies par sabiedrības “desegregāciju”. Kā gan iespējams pilnvērtīgi saliedēt sabiedrību, ja daļa mūsu valsts jaunākās paaudzes jau no bērnības joprojām netiek rosināta sarunās ar audzinātājiem un skolotājiem, dziesmās, rotaļās runāt latviski un saprast Latviju? Ja mēs uzreiz, tiklīdz kļuvām neatkarīgi, būtu lēmuši vispārējo izglītību Latvijā sniegt tikai valsts valodā, tagad būtu izaugusi vienota, pārsvarā patriotiska paaudze un nebūtu vairs atbalsta tādiem politiskajiem spēkiem, kuru rīcību diktē Maskava. Bet tie, kam tas nepatīktu, Latviju būtu atstājuši. Cilvēki dalītos pēc cita principa — kāds konservatīvāks, kāds liberālāks, cits sociālists, un gan latvieši, gan cittautieši būtu krietni pārvirzījušies uz priekšu vienotas nācijas veidošanā.

Protams, visu atrisināt nav vienas dienas uzdevums. Latvijā konsekventi runājot latviski ar tiem, kuri mani uzrunā krieviski, neesmu sastapusies ar agresīvu reakciju — lielākoties ar mani sarunu turpina latviski. Tajās retajās reizēs, kad mans sarunbiedrs izrādās mūsu valsts viesis, piemēram, no Gruzijas, man nav iebildumu sazināties krieviski. Šajās attiecībās ir vajadzīga tikai pašcieņa — neatkarīgajā Latvijā saziņas valoda ir latviešu valoda.

Zināmu gandarījumu sagādā tas, ka ir sperts solis latviešu valodas stiprināšanas virzienā, vidusskolās sākot pakāpenisku pāreju uz mācībām valsts valodā. Savukārt līdz 2025. gadam arī pirmsskolā un pamatizglītībā pāriesim uz mācībām tikai valsts valodā. Stingrākas prasības valsts valodas lietošanā noteiktas arī skolu direktoriem un pedagogiem. Ar Ukrainas karu fonā esam kļuvuši drošāki un nepiekāpīgāki savos uzstādījumos par valsts valodu.

Kuras valodas vēl jāmacās

Kādā LTV “Rīta Panorāmā” redzēju jaunos basketbolistus, kuri, ģērbusies tautastērpos, centās izteikties latgaliski. Radās iespaids, ka puīšiem tā ir pilnīga svešvaloda. Domāju, ka tā ir daudziem. Arī man, zemgalietei, būtu tieši tāpat, ja vien es tik bieži nebūtu ciemojusies Latgalē pie vīra vecākiem un draugiem. Latviešu valodu mācot, būtu noderīgi dažas stundas veltīt latgaliešu valodai kā latviešu valodas paveidam, arī ventīņu dialektam. Tāpat, vismaz elementārā līmenī, varētu pamācīt lietuviešu un igauņu valodu. Savulaik, abu pasaules karu starplaikā, skolā mācīja gan Igaunijas, gan Lietuvas himnu. Manam ierosinājumam, ko izteicu sociālajos tīklos, piekrita arī toreizējais Eiropas Savienības Tiesas tiesnesis Egils Levits. Būdam Latvijas Valsts prezidents, Levits vairākkārt izteicās par valodas stiprināšanu, tas viņam rūpēja krietni vairāk nekā iepriekšējiem prezidentiem. Viņš arī uzsvēra, ka otrajai svešvalodai, ko māca skolās, jābūt kādai no Eiropas Savienības valodām, nevis krievu valodai.

Nu ledus ir sakustējies — tagad Izglītības un zinātnes ministrija strādā pie grozījumiem izglītības standartā, nosakot, ka visās skolās kā otrā svešvaloda būs jānodrošina kāda no Eiropas Savienības valodām. Cerams, ka drīzumā tiks atrisināts svešvalodu pedagogu pieejamības jautājums. Šobrīd Latvijā nav pietiekami daudz skolotāju, kas varētu mācīt vācu, franču vai spāņu valodu, un tā ir nolaidība.

Divpadsmit reizes gadā Eiropas Parlaments dodas uz Strasbūru, kas ir Elzasas reģiona administratīvais centrs. Elzasiešu valodu, kas ir augšvācu dialekts, vietējie ir gandrīz pazaudējuši, lai gan viņu skaits ir ap diviem miljoniem. Elzasa ir bijusi gan Vācijas, gan Francijas sastāvā, okupācijas varas tai gājušas pāri tieši tāpat kā Latvijai. Kopš Elzasa kļuvusi par Francijas sastāvdaļu, oficiālā valoda ir franču. Vecāka gadagājuma cilvēki mājās vēl runā elzasiešu valodā, bet jaunākā paaudze — tikai franciski. Lai gan pēdējā laikā arī jaunās paaudzes vidū interese par elzasiešu valodu ir pieaugusi.

Reģionālās valodas un dialekti ir kultūras milzu bagātība, ko nedrīkst pazaudēt.

Ar Janu Duļevsku lepno
zemgaliešu ieloču svārkos

2008. gadā uz
Eiropas Parlamentu
aizvedu latviešu
Dziesmu svētkus.
Lai kolēģi saprastu,
kas isti latviešiem ir
Dziesmu svētki, kopā
dziedājām un gājām
rotalās

Izstādes “Jugendstila
Rīga – Eiropas
kultūras galvaspilsēta
2014” atklāšanā
ansambļa *Latvian
Voices* šarmantās
dalībnieces apbūra
klātesošos gan ar
dziesmu, gan ar
latvietēm piemītošo
daļumu

Dalīties priekā un lepnumā

Mums, latviešiem, ir tik daudz kā lieliska: valoda, folklorā, tradīcijas, talanti, prasmes.

2008. gadā, kad Latvijā svinējām XXV Vispārējos latviešu Dziesmu un XV Deju svētkus, nolēmu Parlamentā tos parādīt ne vien fotogrāfijās, bet arī dzīvā veidā. Uz Briseli atbrauca divpadsmit koristi, kas spēja pieskandināt visu Eiropas Parlamentu. Vakariņu laikā viņi savā starpā azartiski aizsāka “dziesmu karus” – viens mazs pulciņš pret otru: kurš zina vairāk dziesmu par dzīvniekiem? Kurš par augiem? Par tautumeitām? Vieni dzied trīsbalsīgi, otri trīsbalsīgi dod pretī, un visa zāle tādā pozitīvā šokā. Pirms došanās projām piecēlāmies un nodziedājām “Gaismas pili”. Visi klātesošie aplaudēja! Vēl tagad atceros, kā viesmilis stāvē aiz bāra letes, skatās ar pārsteiguma pilnu sejas izteiksmi un slauka ar divi glāzi – ilgi, ilgi slauka.

Ciemojoties pie manis Eiropas Parlamentā, cilvēki māk pieskandināt arī to. Muzikālās Jelgavas 4. vidusskolas direktors Agris Celms ar skolotājām bija pamanījušies Parlamentā atrast klavieres un tik skaistu dziesmotu pārsteigumu man sagādāja.

Nozīmīgs 2013. gada rudens pasākums Eiropas Parlamentā bija Rīgai kā 2014. gada Eiropas kultūras galvaspilsētai veltītā izstāde par Rīgas jūgendstila mantojumu. Unikālu “garšu” pasākumā radīja vokālais ansamblis *Latvian Voices*. Skaistās latviešu meitenes ar skanīgajām balsīm koši dzeltenajos tērpos izskatījās kā no teiksmas izkāpušas, bet latviešu tautasdziesmu apdares brīnišķīgi ierakstījās jūgendstilam raksturīgajos vijumos un likumos. Pārliecinājos, ka kolēģi, kuriem laimējās būt klāt šajā mirklī, skaisto notikumu, bagātinātu arī ar latviešu gardumiem un Latvijas vīniem, ilgi nespēja aizmirst.

Mēs visi esam vienā laivā

Kad režisors Gints Zilbalodis sāka strādāt pie filmas “Straume”, viņš, iespējams, nevarēja iedomāties, cik tālu šis stāsts aizpeldēs. Taču tāpat kā filmas galvenajam varonim — tumši pelēkajam kaķītim, kurš tiek ierauts straumē un ir spiests mācīties uzticēties citiem, — arī viņam nācās spert soli nezināmajā. Filmas režisors iepriekš bija strādājis viens, bet šoreiz viņam blakus bija komanda. Un komanda paveica šķietami neiespējamo.

Latvijā mēs bieži domājam, ka esam par mazu, lai ko sasniegtu, ka pasaules straume mūs aiznesīs un mēs pazudisim. Ka lielākajām valstīm ir vairāk iespēju, vairāk naudas, vairāk cilvēku. Bet filma “Straume” pierādīja, ka mūsu spēks nav skaitļos — tas ir spējā noticēt, ka mēs varam. Un mēs varam. Jo “Oskars” latviešu filmai — tas ir izcils panākums!

Filmu nominējām arī prestižajai Eiropas Parlamenta LUX skatītāju balvai, kuru tā arī saņēma. Pirmo reizi šai balvai nominēta Latvijā radīta filma un uzreiz — ar uzvaru. Es aktīvi aicināju ārvalstu kolēģus balsot par “Straumi”. Man bija svarīgi, lai šis stāsts, ko radījuši mūsu talantīgie mākslinieki, tiktu novērtēts ne tikai Latvijā, bet visā Eiropā. Šī filma ir daudz vairāk nekā vienkārši animācija — tā ir apliecinājums tam, ka mazai valstij ar pieticīgiem resursiem var būt lieli sapņi un spēks tos piepildīt. “Šī ir milzīga atzinība nelielas valsts nelielai industrijai un talantīgajiem autoriem, kuri šajā pieticīgajā realitātē spējuši radīt brīnumu,” svinot filmas panākumus sacīja kinokritiķe Dita Rietuma. Un viņai ir taisnība — brīnumi patiešām notiek. Bet tikai tad, ja kāds brīnumiem notic pietiekami stipri, lai par tiem cīnītos. Gints Zilbalodis ir viens no tiem, kas noticēja. Un ar viņu — visa viņa komanda, visa Latvija. Mēs visi esam vienā laivā. Mums jāpārvar mūsu atšķirības un jāatrod veidi, kā sadarboties. Ja to spēsim, mēs tiksim tālāk, nekā jebkad esam iedomājušies.

Saņemt LUX balvu bija ieradies “Straumes” komponists Rihards Zaļupe

“Straumes” kaķītis pusgadu rotāja Parlamenta gaitenīšus

Ar režisoru un producentu Matisu Kažu

Parlamentārieši skatās kino

Mans vīrs Arturs savulaik ierosināja Parlamentā izrādīt latviešu filmas. “Sapņu komanda 1935” ar režisoru Andreja Ēķa un Aigara Graubas piedalīšanos izraisīja vēl nepieredzētu interesi. Savukārt filma “Segvārds Vientulis” ar režisoriem Normundu Puci un Ilzi Vidausku tika vērtēta kā svarīga vēstures mācība: ja nezināsim pagātņi, ir liela varbūtība, ka šausminošie notikumi nākotnē var atkārtoties.

Atelpu baudījām arī, kad uz Briseli aizvedu Vijas Beinertes filmu “Rit mūža rats”. Šī filma ir īpaša ar to, ka tajā sastapušās divas izcilas personības – filmas varonis Raimonds Pauls un lieliskā režisore Vija Beinerte.

Raimonda Paula mūzika lieliski papildina arī vienu no Latvijas valsts simtgadei veltītajām filmām – Annas Vidulejas “Homo Novus”. Nolēmu šo pārpratumu komēdiju par trīsdesmito gadu mākslinieku bohēmu Rīgā aizvest uz Briseli. Eiropas Parlamentā uz filmas pirmizrādi ieradās arī filmas radošā komanda. Skatītāji, kam pietrūka sēdvietu, ērti iekārtojās uz grīdas. “Aktierim – jo vairāk skatītāju, jo lielāks gandarījums,” vērojot sanākušo publiku, man ausī iečukstēja mūsu visu mīlētais aktieris Gundars Āboliņš, kas filmā atveido aizkustinošu gleznu pircēju no provinces ar “biezo” naudasmaku.

Gribu pieminēt vēl kādu manu kinematogrāfisko iniciatīvu – dokumentālās filmas “Ar degsmi par brīvu Latviju” pirmizrādi Eiropas Parlamentā, kas notika 2019. gadā. Uz pasākumu Briselē bija ieradusies filmas koncepta autore, kustības “Mans Doms” vēstnese Ilze Dobeļe. Filma ataino gan barikāžu notikumus, gan tiem veltītās skulptūras radišanas procesu Doma baznīcā.

Uz Briseli aizvedu arī Latvijas simtgades filmu “Homo Novus” un viesos uzaicināju filmas radošo komandu: Gundaru Āboliņu, Kasparu Zvīguli, Imantu Strādu un producentu Jāni Kalēju

Jauns apmeklējumu rekords – vairāk nekā 300 skatītāju!

Gandrīz neticami, kā tik politizētu arhitektūras milzeni kā Eiropas Parlaments mums izdodas kaut uz brīdi pārvērst kultūras iestādē. Šo iespēju tikt pie augstas raudzes kultūras novērtē ne tikai mani kolēģi, bet arī Briselē strādājošie un dzīvojošie latvieši.

Filmu pirmizrādes, koncerti – tā ir unikāla iespēja parādīt mūsu kultūru Eiropas Parlamentā. Mums ir ļoti bagāta kultūra. Un tā šobrīd pasaulē dažkārt tiek vērtēta pat augstāk par dabas bagātībām.

Andrejs Ēkis filmas “Sapņu komanda 1935” pirmizrādē Briselē

Uz Briseli aizvedu ne tikai Dziesmu svētkus, bet sarūpējām arī latvisku cienastu

Ar patiku darīts darbs dziedē

Man ir laimējies, ka manā tuvumā nav čikstuļu. Tos, kas visbiežāk žēlojas — ai, te ir tik slikti, valdība slihta, mēs, latvieši, neko nespējam —, galvenokārt pamanu tikai sociālajos tīklos. Vairums latviešu ir darbīgi un varoši.

Pastāstīšu par lauku ļaudīm Latgalē, Vārkavas pusē. Ik pa laikam ierodoties vīra dzimtajās mājās, var labi pamanīt un novērtēt pārmaiņas. Vietējie ļaudis padomju laikā strādāja kolhozā no rīta līdz vakaram — būtībā verga darbu bez atbilstošas samaksas. Tagad visiem sakoptas saimniecības, atjaunotas mājas, iegādātas mašīnas, izaudzināti bērni un izglītoti mazbērni. Protams, laukos visi strādā daudz un smagi, bet viņi pūlas sev un savai valstij, un rezultāts ir acīmredzams — viņiem patiešām izdodas!

Nevienam, ja kāds to vēlas, nevar aizliegt strādāt ārvalstīs. Taču žēl noraudzīties, kā mūsu izglītotie cilvēki, kuriem piemīt latviešiem raksturīgā augstā darba kultūra, dodas uz citām valstīm — dažkārt uz neatgriešanos. Visbiežāk aizbrauc mazpilsētu ekonomiskās situācijas dēļ. Pamest savu valsti tomēr ir ļoti nopietns lēmums. Daži saka — kad Latvijā situācija uzlabosies, atgriezīšos! Bet kuri tad būs tie, kas to situāciju uzlabos? Ja aizbraucēji Latvijā strādātu tik smagi kā, piemēram, Skotijas zivju saldētavā, tad arī te ātri tiktu uz zaļa zara. Visi jau, protams, nav vienādi — daži aizbrauc uzkrāt zināšanas vai pieredzi, lai pēc tam atgrieztos. Un viņi vieš cerību.

Vai tiešām Baltā galdauta svētki?

**4. maijs – Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena.
Kalendāros tā atzīmēta ar sarkanu krāsu, jo ir svinamā diena.**

Ar prieku vienmēr dodos uz savu dzimto pilsētu Jelgavu. Reiz pavasarī, 4. maijā, tiku uzaicināta uz konkursa noslēgumu Jelgavas 4. vidusskolā. Deviņās Latvijas pilsētās bērni bija vākuši materiālus par Brīvības ielu vēsturi, arī Jelgavā. Pastāstīju viņiem par māju Brīvības bulvārī Jelgavā – tajā es nācu pasaulē. Pastāstīju arī, kā tolaik šī iela izskatījās, parādīju fotogrāfijas. Brīvības bulvāris savienojas ar Izstādes ielu, kur pirms kara rikoja tautas sasniegumu izstādes, ko apmeklējis arī Valsts prezidents Kārlis Ulmanis.

Tiekoties ar jauniešiem, vienmēr aprunājamies par dzīvi. Arī tajā reizē Jelgavā jautāju, vai viņi man piekrīt, ka 4. maija svētkus nevajadzētu dēvēt par Baltā galdauta svētkiem. Tie taču ir Latvijas neatkarības atjaunošanas svētki! Jā, mēs tos svinam pie baltiem galdautiem, bet nosaukt šos svētkus par Baltā galdauta svētkiem gan nav pareizi, jo šie svētki nav tikai mielasts. Izrādījās, bijām vienprātīgi, un izpelnījies pat vētrainus aplausus.

Reiz no sava vēstuļu drauga, bijušā rīdzinieka, publicista Franka Gordona, kurš tagad mīt Izraēlā, saņēmu e-pastu. Franks no mūsu svētku un atzīmējamo dienu kalendāra, paturot svarīgākās, bija izmetis pāris dienas ar melnajām lentēm. Piemēram, decembra pirmajā svētdienā kalendārā ir rakstīts, ka ir “Pret latviešu tautu vērsta totalitārā komunistiskā režīma genocīda upuru piemiņas diena”. Kas īsti šī ir par piemiņas dienu? Mums taču ir 25. marts, 14. jūnijs, 4. jūlijs, kad pie Latvijas karoga stiprinām sēru lentīti. Varbūt tiešām Latvijas svētku kalendārā ir par daudz skumjo dienu?

Šoreiz ar Eiropas Komisijas prezidenti Urzulu fon der Leienu un Valdi Dombrovski tikāmies Rīgā

Ar ārlietu ministri Baibu Braži

“Latvijas valsts ir mūsu tautas stāsts par spēku, drosmi un ticību nākotnei”

Ineses Vaideres apsveikums 18. novembrī

Kā latvietim padzirdīt govi

“Kāpēc Eiropas Savienības regulas dažkārt šķiet sarežģītas vai pavisam neizpildāmas?”

Jautājums preses konferencē

Ir pieņemts uzskatīt, ka politiķim jābūt informētam par visu: gan par lietām, kas tieši skar viņa darba lauku, gan arī par vispārējām un pat ļoti specifiskām tēmām. Reizēm arī pavisam vienkārša saruna dod noderīgu impulsu.

Atvaļinājuma laikā laukos parasti aprunājamies par dzīvi ar lauku kaimiņiem. Atceros, ka viengad viņi man satraukti stāsta, ka tagad būšot spiesti daudz naudas izdot — jātaisa dziļurbums, lai var lopus padzirdīt. Kā tā? Tas noteikti ir pārpratums! Bet kaimiņi pastāv uz savu — Zemkopības ministrija esot atsūtījusi noteikumus, kuros saskaņā ar Eiropas norādēm teikts, ka lopus turpmāk varēs dzirdīt tikai ar dzeramo ūdeni. Saku — tas nav iespējams, jo kas gan notiks ar gotiņu, ja pēc tam, kad būs pieradusi pie dzeramā ūdens no dziļurbuma, tā izlems kādā peļķē padzerties?

Nosūtīju vēstuli Zemkopības ministrijai, lai noskaidro situāciju — vai tiešām tā rakstīts Eiropas dokumentos? Pēc laiciņa saņēmu atbildi: toreizējais zemkopības ministrs atvainojās, ka tas esot nepareizs regulas nosacījumu tulkojums — lopi jādzirda nevis ar dzeramo ūdeni, bet ar ūdeni no “pārbaudītiem” avotiem. Ministrija noteikumus izlaboja, kaimiņi un citi zemnieki varēja atviegloti uzelpot, daudzus tūkstošus ietaupīt un turpināt dzirdīt lopīņus no upēm, diķiem, avotiem. Tā viena neliela tikšanās un īstajam adresātam nosūtīta vēstule novērsa lielus un nevajadzīgus izdevumus zemnieku saimniecībām. Tomēr joprojām nesaprotu, kas bija to aplamo dokumentu pamatā — nekompetence, pārlieka centība vai arī, kā smeļies, dziļurbēju lobisms?

Gadījumu, kad izdevies palīdzēt, ir daudz, visus neizstāstīsi. Cilvēkiem ir vērts runāt ar mums, deputātiem — gan personīgi, gan e-pastu vai vēstuli atsūtot. Man ik dienas e-pastā ieceļo vairāki simti elektronisko sūtījumu, taču vēstules no Latvijas vienmēr izlasu. Zinu, ka reizēm nevajag daudz, lai palīdzētu, vajag tikai rīkoties.

Sniedzu interviju
Latvijas Televīzijai

Ar Ilzi Dobeli Briselē

LTV "Rīta Panorāmā"

TV3 studijā pēc "900 sekundēm"

TV24 intervē Velta Puriņa

TV24 "Preses klubā" ar Sandiju
Semjonovu un Arni Kaktiņu

Ar CNN
žurnālistu
Ričardu Kvestu

Ar LTV žurnālistu, "Aizliegtā
paņēmiena" vadītāju
Gunti Bojāru pēc raidījuma

Esmu lepna, ka mani
vairākkārt intervējusi,
iespējams, drosmīgākā
Latvijas žurnāliste Ieva
Vārna

Viesojos TV3
ziņu studijā

NO ZILUPES LĪDZ LIEPĀJAI UN RĪGAS PILIJ

Tikšanās ar cilvēkiem Latvijā iedvesmo

Mēru temperatūru pierobežā.

Kas notiek ar mazajām skolām

Pie piensaimniekiem, podniekiem
un muižkungiem

Vairāk lepnuma!

Vai Valsts prezidentu Latvijā vajadzētu
vēlēt tautai?

“Gribu pārmaiņas, bet ne manā sētā”

Par šo mūs drīkst apskaust

Tikšanās ar cilvēkiem Latvijā iedvesmo

**Latvija izbraukāta krustu šķērsu — Alūksne, Zilupe,
Liepāja, Ventspils, Krāslava, Viļaka, Bauska, Nereta...
Man patīk tikties ar cilvēkiem Latvijā.**

Eiroparlamenta deputātiem, kas ievēlēti no Latvijas, vēlēšanu apgabals ir visa valsts. Tātad — mēs pārstāvam visu valsti. Redzu, ka starp Eiropas Parlamenta deputātiem daudzi, pārvākušies uz Briseli, labprātāk rosās sociālajos tīklos, uzstājas dažādās konferencēs, bet tikties ar iedzīvotājiem dodas reti. Mums ir jātiekas ar cilvēkiem reģionos, jāuzklausā viņu rūpes. Man šādas tikšanās rada ļoti pozitīvas emocijas. Cilvēki ir priecīgi, nāk klāt, stāsta, ir pārsteigti, ka pat no Briseles pie viņiem ierodas uzklausīt! Gadās, ka prasa autogrāfu, tad gan jūtos neērti, jo esmu tāds pats cilvēks kā visi, tikai mums katram savs darbs darāms. Neatsaku arī kopā nofotografēties, vien pasmejot, ka jāpozē kā rokzvaigznei.

Strādājot Eiropas Parlamentā, esmu tikusies ar cilvēkiem gan Rīgā, gan visos Latvijas novados. Zemgale, protams, īpaša, jo Jelgava ir mana dzimtā pilsēta, taču arī Kurzeme mīla — tā ir manas vecāsmātes dzimtene un tagad arī manas otrās mājas. Savukārt Vidzeme — tēva vecāku dzimtā puse, bet no Latgales nāk vīra ģimene. Un Rīgā ir manas mājas gandrīz visu dzīvi.

Lepojos, ka Latvijā ir tik daudz iedzīvotāju, kuri zina par darbu Eiropas Parlamentā un ar patiesu interesi cenšas uzzināt pēc iespējas vairāk par aktualitātēm un Briselē notiekošo. Arī mani bagātinājusi katra tikšanās. Turklāt man patīk strādāt tā, lai ir rezultāts, nevis tikai runāt un kritizēt.

Brīvā laika man nav daudz, dažkārt pēc darba nedēļas Briselē vai Strasbūrā gribas pabūt mājās, tomēr cenšos tikties ar cilvēkiem Latvijas novados pēc iespējas biežāk. Arī atvaļinājumu pavadu Latvijā, jo vasarā nekur nav labāk.

Iepazīstināt ar aktualitātēm un tās izskaidrot ir viens no maniem darba pienākumiem

Atklāju senioru dziesmu svētkus Vidzemē

Latvijas Jauno zinātnieku apvienībā pārrunājam aktualitātes zinātnes un pētniecības jomā

Represēto salidojumā Ikšķilē. Cilvēki, kas cietuši no padomju okupācijas, nav zaudējuši ne dzīvesprieku, ne sirds siltumu

Man patik viesoties Latgalē, bet mana vīra dzimtā Vārkava ir īpaša. Vārkavieši var lepoties, ka Artura mīlestība uz sportu sākās tieši te, skolā. Stāstu par grāmatas “Vaiders” tapšanu

Jelgavas tipogrāfija ir labāko vidū Latvijā un veiksmīgi sadarbojas ar izdevējiem citviet Eiropā

“Aizslēdzot lauku skolu, dažkārt aizslēdzam arī visu pagastu”

Inese Vaidere

Mēru temperatūru pierobežā. Kas notiek ar mazajām skolām

Manas uzmanības fokusā allaž ir pierobežas reģioni. Arī pirmskara Latvijā tiem pievērsa lielu uzmanību. Šie reģioni, to labklājība un cilvēku apmierinātības līmenis Latvijai ir sevišķi svarīgs, tāpēc savās vizītēs vienmēr iekļauju tālākos Latvijas nostūrus, lai tur pamēritu cilvēku noskaņojuma temperatūru.

Mani ļoti satrauc mazo skolu liktenis. Neapšaubu lielo vidusskolu efektivitāti un kvalitāti, taču mazās lauku pamatskolas ir kas vairāk par skolām, tās pilda arī kultūras centra funkcijas. Tajās ne tikai mācās bērni, bet arī pieaugušie nāk baudīt kultūru un atpūsties. Aizslēdzot skolu, dažkārt aizslēdzam arī pagastu. Es ļoti gribētu, lai katra mazā skola tiktu izvērtēta individuāli: cik tā laba un vajadzīga šai konkrētajai vietai. Es esmu par to, lai skolotājus motivētu nākt uz tālākajiem reģioniem, maksājot lielākas algas nekā Rīgā.

Nekādi nevaru apgalvot, ka mazajās skolās izglītība ir sliktāka nekā lielajās, tieši otrādi — dažkārt nelielās klasēs pedagogs var iemācīt bērnam vairāk. Esmu redzējusi, ka mazajās skolās mēdz būt ļoti labi rezultāti. Turklāt bērns tiek morāli piesaistīts šai vietai, ir motivēts pēc studijām atgriezties. Šo skolu pedagogi saka: kāpēc mūs apvairo? Maza skola nenožīmē sliktu kvalitāti. Cilvēki pierobežā ir arī drošības jautājums.

Rīgā čikstam, ja bērnam jābrauc no Purvciema uz Pārdaugavu ar pārsēšanos. Bet lauku bērns dažkārt ceļas sešos no rīta un brauc līdz skolai 20 kilometrus.

Pie piensaimniekiem, podniekiem un muižkungiem

Savulaik televīzijā redzēju sižetu par vīnogu audzēšanu Dvietē, Augšdaugavas novadā. Šo nodarbi kādreiz aizsāka ievērojamais Latvijas selekcionārs Pauls Sukatnieks. Tagad viņa dzimtajā Dvietē, mājā, kurā selekcionārs dzīvoja, ar pašvaldības atbalstu izveidots muzejs. Sazvanījām Sukatnieka muzeja vadītāju Vandu Gronsķu un devāmies, kā es ar maniem palīgiem to nodēvēju, vīnogu ekspedīcijā.

Nedēļas nogalei ielānām arī Vietalvas apmeklējumu, kur man ir izveidojies labs kontakts ar piensaimnieku kooperatīvo sabiedrību. Ceļojuma maršrutam pieķērām klāt Rēzekni, lai iegrieztos Latgales vēstniecībā *Gors*. Tajās brīvdienās Preiļos notika novada un pilsētas svētki, un braucienu noslēgt ielānām ar viesošanos Dvietē. Tā programma Latgales un Sēlijas trīs dienu apmeklējumam bija gatava. Paguvām paviesoties arī podnieku darbnīcā “Cepliši” pie slavenās Vogulu ģimenes. Apmeklējām Pelēču un Aizkalnes pagastu rīkoto sirsnīgo saietu, kurā tika sveikti satīcīgākie pāri — zelta un sudrabkāzu jubilāri.

Nākamās dienas rītā devāmies uz Preiļu pilsētas svētkiem, bet tālāk — uz neaizmirstamu piedzīvojumu Dvietes muižā, kur mūs sagaidīja eleganti tērptas muižkundzes un muižkungi ne tikai no Dvietes, bet arī no apkārtnējam vēsturiskajām muižām. Skanēja dzīvā mūzika, un visus gaidīja gards mielasts — pīrāgi, silta zupa, uzmundrinoša kafija.

Pēcpusdienā uz salidojumu Dvietē pulcējās vietējās skolas absolventi un darbinieki. Svētki izvērtās skaisti un sirsnīgi, bija patiesi žēl, ka mums jāatgriežas Rīgā un nevaram palikt uz zaļumballi.

Latgales ekspedīcijas laikā satikām daudz laimīgu un darbīgu cilvēku. Latgale ir pelnījusi, lai tai biežāk pievērstu uzmanību. Arī ļaudīm Krievijas un Baltkrievijas pierobežā jājūtas novērtētiem par to, ka viņi ar savu darbu, ģimenēm stiprina Latviju.

Īstas latvju
saimnieces!

Preiļos

2023. gada septembrī pie Brīvības pieminekļa, sagaidot mūsu basketbolistus no Pasaules kausa finālturnīra. Ar galveno treneri Luku Banki

Vairāk lepnuma!

Bieži aizdomājos, kā mēs paši uztveram savu valsti. Viens piemērs.

Viesojos Igaunijā Iekšējā tirgus komitejas izbraukuma sēdē par digitālo tirgu. Igaņi bija sagatavojuši saturīgu prezentāciju. Klausījos un domāju – pie mums jau tas viss arī ir. Mēs nekādā ziņā neesam sliktāki! Viņi savu digitālo ekonomiku māk labi iepakot, tomēr digitālās vēlēšanas gan ir ļoti apšaubāma lieta.

Konstruktīva kritika ir nepieciešama, kamēr vaidēšana – cik viss slikti – nevienam nenāk par labu. Ja to nemitīgi dzird jaunie cilvēki, tad pa taisno no skolas sola dosies prom no valsts. Žēl, ka masu mediji labprātāk rāda trūkumus un kritiku, bet labo, padarīto noklusē – to varot uztvert kā reklāmu. Šī līdzsvara trūkst.

Īstu pozitīvisma eksploziju mums sagādāja hokejisti un 3x3 basketbolisti. Mūsu basketbolisti izrādījās īsta Latvijas sapņu komanda. Man patīk hokejs, bet basketbols ir demokrātiskāks sporta veids – to var spēlēt un tajā trenēties ikviens bez lieliem finansiāliem ieguldījumiem. Tāpēc ceru uz jauno paaudzi, kuru šīs uzvaras noteikti iedvesmojušas trenēties vēl cītīgāk.

Izšķirīgos brīžos latvieši var. Būt lepnēm par savu valsti! Strādāt ar lepnumu, ar pozitīvu virzību! Uzsitīsim sev pa plecu un teiksim: mēs esam lieliski un dzīvojam lieliskā valstī!

Ar leģendāro sporta žurnālistu
Gunāru Jākobsonu

Ar bobslejisti Oskaru Melbārdi,
Intaru Dambi un skeletonistu treneri
Daini Dukuru

Ar 3x3
basketbolistu
Nauri Miezi “Trīs
Zvaigžņu balvas”
pasniegšanā

Ar slaveno
futbolistu
Kasparu
Gorkšu

Ar divām leģendām —
sporta žurnālistu Anatoliju
Kreipānu un sava laika
vienu no pasaules
labākajiem basketbolistiem
Valdi Valteru

Artura Vaidera fonda īpašās balvas —
Gada sporta žurnālists — pirmais laureāts
Dāvids Ernštreits pasākumā “Latvijas
Gada balva sportā” 2016. gadā

Starptautiskais
mediju futbola
turnīrs “Artura
Vaidera kauss”
Jelgavā 2018. gadā

Vai Valsts prezidentu Latvijā vajadzētu vēlēt tautai?

Vairākkārt uzdots jautājums

Latvijas Republikas Satversme ir ļoti līdzsvarota, tā neparedz prezidentam tādas funkcijas, par kurām būtu jābalso visai tautai. Ja mēs tagad sāktu nopietni domāt par tautas vēlētu prezidentu, mums nāktos vispirms būtiski mainīt Satversmi. Savukārt to drīkst darīt tikai 100 Saeimas deputāti, kuru lēmumam mums jāuzticas. Apšaubu, vai mums derētu dot prezidentam tādas pilnvaras, kādas tās ir, piemēram, ASV, Francijā, Krievijā. Strādājot Parlamenta komitejās, redzu, kādas problēmas ir prezidentālajām republikām Centrālāzijā. Dažkārt pat var pabrīnīties — liela tauta, bet tāds prezidents... Tiešām nebija cita, ko izvēlēties?

Līdzsvars Latvijā — valdība, Saeima un prezidents — pašlaik ir pieņemams, un mainīt neko nevajag.

Vai liegums tautai vēlēt prezidentu nav tāda kā neuzticēšanās tautas lēmumam? Es atbildu: deputāti arī ir tauta, un mūs cilvēki ir ievēlējuši, uzticējušies. Viena lieta gan ir skaidra — jo vairāk prezidenta kandidātu, jo labāk. Mums atklāti jādiskutē par kandidātu īpašībām, lai mēs paši labāk saprastu, kādam jābūt ideālam prezidentam.

Ko mēs sagaidām no prezidenta? Iedvesmu, motivāciju, grūtās situācijās pareizos vārdus, kas palīdz! Ar prieku vēroju, cik dinamiski mūsu Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs strādā jau no pirmās savas prezidentūras dienas. Rinkēviča teiktajā ieklausās ne tikai Latvijā. Tieši tāds līderis Latvijai ir vajadzīgs.

Valsts prezenta
Edgara Rinkēviča
inaugurācijas
sarīkojumā
Rīgas pili

Fotografējoties ar Valsts prezidentu, aiz muguras esošajā ekrānā pēkšņi parādījās uzraksts “Mūsu prieks un lepnums” ☺

“Gribu pārmaiņas, bet ne manā sētā”

Anglosakšiem ir tāds interesents akronīms NIMBY – *not in my back yard*. Tulkojumā: tikai ne manā sētā! Gribas dzīvot labāk, bet, lūdzu, reformas sāciet citur, ne manā sētā! Celiet to rūpnīcu, bet citur – ne blakus manai mājai! Bieži vien šādu cilvēku noskaņojumu izmanto politiskās partijas, īpaši opozīcija.

Šādas situācijas, kad cilvēki atgaiņājas no pārmaiņām un reformām, rodas, ja tās nav pietiekami labi izskaidrotas. Piemēram, ko uzņēmējs iegūs, ja samazinās atbalsta iestāžu skaitu, vienlaikus padarot tās efektīvākas? Kādas darbavietas, ienākumus gūs iedzīvotāji, ja netālu uzcels rūpnīcu? Atcerēsimies, cik šķēpu nolauzts pirms *Rail Baltica* būves. Ikvienu reforma, ikvienas pārmaiņas, pārbūve un pārveide trenē arī mūsu māku paskatīties tālāk par savu degungalu un augstāk par savu sētu.

Mani satrauc nepārdomāti vēja parku izvietojuma plāni Latvijā. Protams, mums ir nepieciešama lētāka un videi draudzīga enerģija. Tomēr šo parku izvietojumā jāņem vērā iedzīvotāju intereses. Ne visas ārvalstu investīcijas nes Latvijai labumu. Daudz nozīmīgākas ir vietējo uzņēmēju un vides aizsardzības intereses. Latvijai nav jāklūst par enerģijas eksporta valsti citu interesēs.

Par šo mūs drīkst apskaust

Latvija var izrauties priekšgalā nozarēs, kur vajadzīgs intelektuāls ieguldījums, piemēram, digitālajā nozarē. Mūsu informācijas tehnoloģiju speciālisti un uzņēmumi ir ļoti kvalificēti. Allaž ar prieku konstatēju, ka interneta un mobilo sakaru līmenis Latvijā ir patiesi augstā līmenī. Tomēr mums vēl jāuzlabo katra Latvijas iedzīvotāja digitālās prasmes.

Gribu pieminēt Latvijas mežus. Mūs tik tiešām apskauž par tiem. 54 procenti mūsu valsts teritorijas ir klāti ar mežiem. Maltā – nulle procentu! Mums Latvijā pietiek mežu gan lai baudītu dabu, gan lai gūtu ekonomisku labumu. Tā ir joma, kurā jāstrādā inovatīvi, ar pievienoto vērtību. Tomēr pēdējā laikā parādās pārāk daudz kailcirsu. Ir arī ļauns, bet visai pamatots jociņš: Vācija agrāk kurināja krievu gāzi, tagad – Latvijas kokus.

Mums ir veiksmīga lauksaimniecība. Mūsu produkcija ir gardāka un daudz tīrāka nekā tā, ko, piemēram, ražo Nīderlandē. Mēs jau tagad Eiropas Savienībā esam 5. vietā pēc bioloģiskajām platībām lauksaimniecībā.

Viesojos Latgales pierobežas saimniecībā “Kotiņi”, kur iepazīnos ar tās saimnieku – atraktīvo un pozitīvas enerģijas pilno Rolandu Keišu. No 14 hektāriem saimniecība izaugusi līdz 3000. Sakopta un liela saimniecība, kurā īstenoti aptuveni 20 Eiropas Savienības projekti.

Latvijā veiksmīgi attīstās arī modernās tehnoloģijas. Īpaši atmiņā iespiedusies ciemošanās Liepājā, kur Klāvs Ašmanis savā uzņēmumā ražo bezceļu elektriskos skrejriteņus *Mosphera*. Tie pazīstami ar to, ka tiek izmantoti militārajā industrijā, un tos atzinīgi novērtējuši Ukrainas bruņotie spēki. *Patria* rūpnīca Valmierā ir vēl viens pierādījums tam, ka Latvijā ir liels potenciāls aizsardzības industrijas attīstībai.

Liepājā ražo daudz
moderu un nepieciešamu
inovatīvu produktu

LATVIJAS DĀRGAKMENĪ ESAM MĒS PAŠI

Zelta zālē mirdz Latvijas sievietes

Pozitīvisma pote

Simts vēstures mirkļi un pašaudzēti vēži

Novada dzīvā ziņu lente

Mani ordeņa kavalieri

Labās kājas kurpe un žurkas galvaskausiņš

Viņi ražo enerģiju novados

Zelta zālē mirdz Latvijas sievietes

Ar lielu prieku cenšos atbalstīt un organizēt konkursus un sarīkojumus, kas iepazīstina ar Latvijas lieliskajiem cilvēkiem.

Latvijas svarīgākais resurss ir mūsu cilvēki. Tomēr, visbiežāk mums trūkst nepieciešamās pašapziņas, lai paslavētu sevi, novērtētu savas prasmes un talantu bagātību. Tāpēc rīkoju dažādus konkursus – lai paslavētu!

Vissenākais un iedvesmojošākais konkurss, kuru atbalstīju vairāk nekā desmit gadus, bija *Latvijas Avīzes* organizētais vēstulju konkurss “Sieviete Latvijai”. Kandidātes vērtēja trīs kategorijās: par uzdrīkstēšanos būt uzņēmējai, par ģimenes stiprināšanu un par darbu sabiedrības labā. Konkursa balva un simbols bija “kristāla kurpīte” – lai katra laureāte justos kā princese savā ballē. Kopš biju kļuvusi par konkursa atbalstītāju, laureātes papildus “kristāla kurpītei” balvā saņēma braucienu uz Briseli.

Atzīmējot konkursa 15 gadu jubileju, kopā ar *Latvijas Avīzi* sarīkojām salidojumu – Latvijas sieviešu konferenci, ļaujot satikties visām šo gadu laureātēm. Ieradās liels pulks – sapošušas, skaistas, smaidīgas. Rīgas Latviešu biedrības Zelta zāle laistījās ne tikai no zeltītajiem kroņlukturiem un kristāla spoģuļiem – mirdzēja un ziedēja Latvijas sievietes.

Salidojuma viesņa Inguna Kronberga no Aizkraukles bija sarūpējusi atmiņu grāmatu. Tajā ir man veltīts ieraksts: “Pateicoties jums, katru gadu sievietes var uzziņēt kā varavīksnes.” Pēc šīs konferences absolūta pozitīvisma, daudzajiem smaidiem un sirsnīgajām sarunām, šķiet, radās spārni, kas nesa vēl ilgi.

“Kristāla kurpīte”
pelnijušas ne tikai
konkursa uzvarētājas

2013. gadā kopā
ar *Latvijas Avīzi*
svinējām konkursa
“Sieviete Latvijai”
15 gadu jubileju,
rīkojot konferenci

Pozitīvisma pote

No konkursa “Sieviete Latvijai” izauga kāds cits konkurss. Ļoti daudz vēstuļu tika sūtītas nominācijā par darbu sabiedrības labā. Rakstīja arī par tām sievietēm, kuras no sirds veic savu tiešo darbu, — par feldšērēm, sociālajām darbiniecēm, ģimenes ārstēm. Tā nu sadarbībā ar žurnālu *36,6* tapa īpašs konkurss “Mana feldšērīte”.

Kādā no apbalvošanas pasākumiem lauku feldšērīte atcerējās: “Reiz cauri sniegiem vedām topošo māmiņu. Kur nu vedām — nesām! Transports jau netiek klāt! Bet kas cits atliek — sniegā taču nedzemdēs! Kad beidzot nokļuvām līdz transportam, mazais tai smagajā mašīnā arī atsteidzās.” Šīs sievietes nekad neteiks: man darba laiks beidzies, piezvaniet rīt ap astoņiem. Feldšērītes laukos apciemo ikvienu veco cilvēku, pazīst visas saimes.

Savulaik, kad tikos ar Bauskas ļaudīm, kāda satraukta kundze pauda sašutumu par valdību un tās attieksmi pret cilvēkiem, par grūto dzīvi un dēlu invalīdu, kura kopšanai viņa bija ziedojusi visu savu dzīvi. Tomēr es sajutu — kaut arī sirds viņai pilna, tā ir gaiša un atsaucīga. Izlēmu arī viņu uzaicināt ciemos uz Briseli. Krieviete Valentīna pēc brauciena kļuva par vienu no labākajām Parlamenta darba skaidrotājām, kādu man nācies sastapt. Viņas aktīvais raksturs, atsaucīgā un absolūti taisnprātīgā dzīves uztvere visu jauno informāciju uzsūca kā sūklis un atdeva katram, kurš to vēlējas. Vēlāk baušķenieki man smaidot stāstīja, ka Valentīnai brauciens uz Briseli bijis kā īsta pozitīvisma pote.

Āgenskalna tirgus piedzīvojis
renesansi, pateicoties brāļiem
Dambergiem. Mārtiņš lepns!

Kurzemnieku viedokli
vērts ieklausīties

Modes dizainera Dāvida komentārs
Facebook: “Ar vienu no stilīgākajām
dāmām”

Sarunas ar
jauniešiem iedvesmo.
Viesojoties Latgalē

Vairākus gadus biju
Oskara Kalpaka
piemiņai veltītā skolēnu
literārā konkursa
patronese. Ziemassvētku
ieskaņā apbalvoju
laureātus

Ar daudzsološo
pavāru Piparu
kopā gatavojam
zero waste recepti

Ar aktieri Kārli
Arnoldu Avotu

Ar Juri
Žaģaru jutos
kā Holivudā

Aktieris Arturs
Krūzkops ir arī
influenceris,
kas intervēja
mani sociālajiem
medijiem

Ar izcilo
komponistu
Pēteri Vasku

Abi ar Andri Keišu esam
Jelgavas 4. vidusskolas
absolventi

Ģirts Jakovļevs ir īsta
teātra un kino lēģenda

Arī ar Renāru Kauperu
esam novadnieki

Dejas izrāde
“Vārna. Lidojums
vienā cēlienā” –
pasaules līmeņa
darbs

“Skroderdienas Silmačos”
ar Juri Lisneru var
skatīties kaut simts reižu

Dārta Danēviča ir ne tikai
lieliska aktrise, bet arī
interesanta sarunu biedre

Ar Viktoru Lapčenoku

Ketija Šēnberga
un Renārs
Zeltiņš – “Trīs
Zvaigžņu balvas
2022” vadītāji

Ar Valsts policijas priekšnieku
ģenerāli Armandu Ruku

Cēsis ar mēru Jāni Rozenbergu un
viņa vietnieku Ati Egliņu-Eglīti

Simts vēstures mirkļi un pašaudzēti vēži

Viens no maniem ilggadējiem sadarbības partneriem ir biznesa izglītības veicinātājs Latvijas skolās – *Junior Achievement Latvia*. Tā kontā ir skolēnu biznesa plānu konkurss, kas norisinās ik gadu, piesaistot ekonomikas skolotājus un biznesā ieinteresētus skolēnus. Bērni mācās dibināt uzņēmumu, ražot un pārdot preces vai pakalpojumus, veikt finanšu aprēķinus. Kas tik nav redzēts šajos konkursos – cimdi skārienjutīgajiem tālruņiem, zosu dūnu darinājumi, pašu audzēti vēži!

Ir vēl kāds konkurss, kuru vēlos īpaši izcelt. 2017. gada nogalē aicināju vidusskolēnus piedalīties konkursā “100 vēstures mirkļi novadā – vietas un cilvēki”. Mans mērķis, izsludinot šo konkursu, bija mudināt jauniešus sameklēt un izstāstīt stāstus par viņu dzimto vietu. Kaut vai to, kā izskatījās ielas pirms piecdesmit vai septiņdesmit gadiem, ar kādām laivām brauca jūrā, kā cilvēki ģērbās, ko ēda. Piemēram, piecdesmitajos, arī vēl sešdesmitajos gados ekskursijās brauca kravas automobiļos – ekskursanti sēž uz soliēm gar bortu malām. Ir svarīgi, ka šīs atmiņas tiek pierakstītas. Vēlējos, lai skolēni nevis nokopē informāciju no interneta, bet paveic tiešām ko lietderīgu – aprunājas ar cilvēkiem – tuviniekiem, kaimiņiem. Labāko stāstu autorus aicināju ciemos uz Eiropas Parlamentu.

Priecājos Briselē uzņemt arī erudīcijas spēles “Zini! Mini! Uzzini!” laureātus no Valmieras. Komandu ciņa ir sīva, bet uzvarētāji šādās spēlēs ir visi, jo prāta asināšanās pavadītajam laikam ir liela pievienotā vērtība.

Katrs no šiem konkursiem ir arī sastapšanās ar brīnišķīgiem cilvēkiem. Bet ir gadījies arī tā, ka lasu avīzē kādu rakstu un pēkšņi – re, kāds kaut ko sevišķu paveicis, izgudrojis, uzvarējis kādā sacensībā. Tā esmu pie sevis Briselē ciemoties uzaicinājusi jaunos zinātniekus, olimpiāžu uzvarētājus, skolēnu pašpārvalžu dalībniekus, erudīcijas konkursu laureātus.

Mūsu jauniešiem ir istā
deva patriotisma un Eiropas
piederības apziņas

Barikāžu atceres ugunskurs

Vilis Vitols, mecenāts un gaišs
cilvēks, kopā ar brīnišķīgo
dzīvesbiedri Martu

Lidija Lasmane simbolizē mūsu
tautas nevardarbīgo cīņu par
Latvijas neatkarības atjaunošanu

Apsveicu Juri Rubeni, saņemot
Valstiskuma balvu 2021. gadā

Visu laiku labākais
Rīgas mērs —
Vilnis Ķirsis

Ar Romas Katoļu
baznīcas Rīgas
arhibīskapu
metropolītu
Zbignevu
Stankeviču

Kristīnai Andžai,
zimola *ONE-ZERO*
radītājai, pasniedzu
“Latgales reģiona
uzņēmēju gada
balvu 2024”

Novada dzīvā ziņu lente

Latvijas Nacionālajai bibliotēkai esmu dāvinājusi
visas savas izdotās grāmatas, arī “Misija Latvijai.
Epizodes” pirmo izdevumu

Mana īpašā saikne ar Latvijas bibliotekāriem radās, savulaik apmeklējot novadu bibliotēkās rīkotos Grāmatu svētkus. Bibliotēkas ir katra novada kultūras centrs un tāda kā maza skola. Rudenī laukos mēdz būt tumši un auksti, bet, ieejot bibliotēkā, apņem siltums. Nereti tieši bibliotēkas ir vienīgā vieta, kur sanāk cilvēki, lai uzzinātu jaunāko, ja pasts, skola un kultūras nams ir slēgti.

Novadu bibliotēkām esmu dāvinājusi visas grāmatas, kas tapušas ar manu atbalstu un līdzdalību. Ik gadu labākos novadu bibliotekārus priecājos sveikt Eiropas Parlamentā Briselē — žēl, ka nevaru aizvest visus. Tieši bibliotekāres (absolūtajā vairākumā — dāmas) vienmēr ir tās, kuras iegūto informāciju par Parlamentu vislietderīgāk prot izmantot, — savā novadā viņas ir kā dzīvā ziņu lente.

Mani ordeņa kavalieri

Manam darbam nebūtu ne daļas no pašreizējās ietekmes, ja mani Latvijā neatbalstītu daudz labu, gaišu un atsaucīgu cilvēku.

Vairākkārt esmu pajokojusi, ka man vajadzētu izveidot ordeni, kuru pasniegt īpašiem cilvēkiem. Taču, kamēr šāda ordeņa nav, cenšos izmantot iespējas, kuras sniedz mans “dienesta stāvoklis” Eiropas Parlamentā. Viena no tādām ir Eiropas Pilsoņu balva, ko piešķir katru gadu un kurai laureātus izvirza deputāti.

Viens no iedvesmas cilvēkiem savulaik man bija Latvijas Lauku sieviešu apvienības vadītāja Rasma Freimane. Rasma gadiem ilgi bijusi šīs organizācijas ideju ugunsurs, un 2012. gadā viņa pelnīti saņēma Eiropas Pilsoņu balvu.

Jauka un atsaucīga dāma ar tvērienu ir arī Biruta Eglīte. Viņa ilgus gadus bija Lauku bibliotēku atbalsta biedrības vadītāja. Pateicoties Birutas neatlaidībai un optimismam, visā Latvijā dažādos novados tikuši rikoti Grāmatu svētki. Uz tiem brauca ministri, premjeri un valsts prezidenti. Ikviens tur klātesošais lauku cilvēks varēja uzdot viņiem jebkuru jautājumu.

Eiropas Pilsoņu balvu pēc mūsu delegācijas ierosinājuma saņēma vēl kāda apbrīnojama Latvijas sieviete — *ziedot.lv* vadītāja Rūta Dimanta. Vietne *ziedot.lv* ir kļuvusi par jaudīgu labdarības organizāciju, kas spējusi daudziem palīdzēt dzīves grūtākajās situācijās. Svinīgajā ceremonijā Briselē Rūta savas uzrunas noslēgumā teica: “Esmu lepna būt latviete un Eiropas pilsone!” Bet 2024. gadā varēju sveikt Rūtu kā Valstiskuma balvas ieguvēju.

2018. gadā Eiropas Pilsoņu balvu ieguva kustība “Iespējamā misija”, kas jau desmit gadus ir strādājusi, lai palīdzētu talantīgiem augstskolu absolventiem un profesionāļiem kļūt par iedvesmojošiem skolotājiem un nākotnes līderiem. Vēlāk balvu Briselē saņēma vēl viena manis nominēta aktīva un gaiša personība — Bērnu slimnīcas fonda un Pusaudžu resursu centra vadītāja Liene Dambiņa. Viņas vadītais fonds ir lielākā nevalstiskā organizācija Latvijā, kas rūpējas par bērnu veselību, piesaistot sabiedrības palīdzību.

Eiropas Pilsoņu balva piešķirta arī līdzdalības platformai *ManaBalss.lv*, kas ir pasaules mērogā unikāla sabiedriskā organizācija. Kopš 2011. gada no vairāk nekā 100 ar tās starpniecību izvirzītajām pilsoņu iniciatīvām, kas tikušas izskatītas Saeimā un ministrijās, 60 iniciatīvas ir mainījušas esošo likumdošanu un praksi.

Liels gandarījums bija Briselē tikties arī ar 2022. gada Eiropas Pilsoņu balvas ieguvēju *Hospiss LV* pārstāvēm Ilzi Zosuli un Daci Zušmani. Kamēr gaitenī sarunājāmies, garām gāja Eiroparlamenta prezidente, mana laba draudzene Roberta Metsola. Iepazīstināju viņu ar mūsu meitenēm Ilzi un Daci. Kopā nofotografējāmies, prieks bija gan viņām, gan man — vēlreiz varēju palepoties ar mūsu tautiešu sasniegumiem.

2023. gadā Eiropas Pilsoņu balvai izvirzīju kustības “*Twitter konvojs*” dibinātāju Reini Pozņaku. Reiņa uzņēmība un līdera dotības ļāvušas sniegt atbalstu Ukrainai, piesaistot arī citus labdarus. Projekta laikā Ukrainā nogādāts vairāk nekā 1100 dažādu transportlīdzekļu aptuveni divu miljonu eiro vērtībā. Domāju, ka Reiņa paveiktais bija izšķirošais faktors, kas 2024. gadā viņu padarīja par manu kolēģi Eiropas Parlamentā.

Briselē tiekots ar 2022. gada Eiropas Pilsoņu balvas ieguvējām, *Hospiss LV* pārstāvēm Daci Zušmani un Ilzi Zosuli. Fotomirklim mums piebiedrojušies Eiropas Parlamenta prezidente Roberta Metsola

Liene Dambiņa, Bērnu slimnīcas fonda un Pusaudžu resursu centra vadītāja, kuru 2021. gadā nominēju Eiropas Pilsoņu balvai

Ar Rasmu Freimani – pirmo Eiropas Pilsoņu balvas ieguvēju no Latvijas – apbalvošanas ceremonijā Briselē 2012. gadā

Lauku bibliotēku atbalsta biedrības vadītāja Biruta Eglīte – Eiropas Pilsoņu balvas ieguvēja 2013. gadā

Pēc mūsu delegācijas ierosinājuma 2015. gadā Eiropas Pilsoņu balvu saņēma *ziedot.lv* vadītāja Rūta Dimante

2023. gadā Eiropas Pilsoņu balvai izvirzīju kustības “*Twitter konvojs*” dibinātāju Reini Pozņaku

Labās kājas kurpe un žurkas galvaskaustiņš

Es ticu, ka ir iespējams Latviju padarīt par tīrāko valsti pasaulē.

Latviešiem jau izsenis piemītusi liela godbijība un cieņa pret dabu. Tāpēc ir loģiski, ka tieši mūsu valsts ir viena no retajām pasaulē, kurā kopš 2008. gada norisinās kopīga vides sakopšanas akcija “Lielā talka”. Liels prieks par Vitu Jaunzemi, “Lielās talkas” projekta vadītāju, kura jau daudzus gadus aicina mūs visus rūpēties par vidi un tās tīrību.

Par tradīciju kļuvusi arī manis organizētā talka Kurzemes pusē, Rojas novadā, kurā aicinu ikvienu uz kopīgu jūras krasta sakopšanu. Talkas lielākie atbalstītāji, kuri parasti jau pavasara sākumā pirmie interesējas, vai atkal to organizēšu, ir Rojas invalīdu biedrības biedri. Talkas rīts, kā par laimi, vienmēr ir bijis skaists un saulains. Neilgi pēc deviņiem visi pulcējamies pie Kaltenes bibliotēkas, kur priecājamies par atkalsatikšanos, sadalām darbus, izkustinām kaulus rīta rosmē un iestiprināmies brokastīs. Tad dodamies gar jūras krastu starp Valgalciem un Roju, uzlasot sasīsto pudeļu lauskas un vācot atstātos atkritumus. Man ir milzīgs gandarījums, ka mūsu kopējais darbs atmaksājas — gan stiklu, gan atkritumu ar katru gadu paliek arvien mazāk.

Talka noslēdzas pie Rojas Jūras zvejniecības muzeja ar čaklāko talcinieku apbalvošanu, sadziedāšanos, zivju zupu un interesantāko atradumu izrādīšanu. Vienugad uz skatuves sarindojām atrastos “dārgumus” – tīri labu zeķi (žēl, ka tikai viena), labās kājas sporta kurpi, kuru kāds varbūt joprojām meklē, un no ūdens izzvejotu tīru, baltu žurkas galvaskausiņu... Un tā jau tikai daļa no atrastās mantas! Dzintara gabaliņi un vesela sauja

Talkojam Kaltenē

Pirms talko, ir jāiesildās

siknaudas tika atzīti par tiešām vērtīgiem atradumiem. Šādi pasākumi ir ne tikai ieguldījums kopīgās vides sakopšanā, bet arī saliedē cilvēkus un dāvā pozitīvas emocijas.

Kaltenes jūras piekraste kopš 2022. gada atzīta par Latvijas tīrāko pludmali, tātad tā ir viena no tīrākajām pasaulē. Tas ir mūsu darba rezultāts.

**“Mums Latvijā
nav reto metālu.
Toties mums ir
izglītoti un darboties
griboši cilvēki”**

Inese Vaidere

Viņi ražo enerģiju novados

Sakoptība un skaistā ainava ir Latvijas īpašais zīmols. Savulaik biju iesaistījies Latvijas Pašvaldību savienības kūrētājā konkursā “Sakoptākais pagasts”. Vērtēju balvas “Pagasta odziņa” pretendētus – katra pagasta īpašos cilvēkus, kuri ar savu darbu, vai visbiežāk vaļasprieku, rada ap sevi labdabīgu auru.

Raugoties uz to, ko dažkārt novadā spēj paveikt tikai daži aktīvi cilvēki, kuru prasme ir iesaistīt, uzrunāt, aicināt un istajā brīdī pateikt atbalsta vārdu, šķiet, ka “pagastos ar dvēseli” arī ikdienas problēmas izjūt mazāk. Kad Briselē ieradās Kurzemes “pagasta odziņa” – Ugāles mācītājs un ērģelbūvētājs Jānis Kalniņš ar kundzi –, redzēju, ka ar tik dzīvespriecīgiem un optimistiskiem cilvēkiem pietiktu, lai radītu enerģiju visam Kurzemes novadam! Un to pašu varu teikt par Vidzemes “odziņām” Aivaru un Ilonu Radziņiem, kuri Vecpiebalgā savā zemnieku saimniecībā radījuši īstu medus zīmolu.

Mums, latviešiem, netrūkst ne ideju, ne radošuma, ne viesmīlības. Atceros kādu jauku viesošanos tālajā Zilupē, kur mani viesmīlīgi uzņēma gan vidusskolā, gan novada pašvaldībā un bibliotēkā. Ar lepnumu izrādīja Zilupes un tās apkārtnes ievērojamākos apskates objektus, no kuriem var izcelt stāstiem un mītiem apvīto Savelinku kapliču un grandiozo Pasienes baznīcu.

Raugoties uz pašvaldību rūpēm un jautājumiem, kas risināmi saistībā ar reģionālo politiku, redzu, ka pārmaiņu laiks Latvijā vēl nav beidzies. Tomēr, pateicoties cilvēkiem, kuri savā novadā rada no pesimisma, žēlošanās un vispārēja nolieguma brīvu zonu, katram Latvijas novadam ir savs nozīmīgs resurss izaugsmei.

Visskaistākā valsts
pasaulē ir Latvija...

Liepājā

Talsos, atzīmējot Eiropas dienu

Alūksnē

Kuldīgā

BRISELES VIESU DIENAS

“Labākais, kas ar mani noticis”

“Koru kari” Briselē

Ar ozola kuplajiem zariem

Zibsnis ar turpinājumu

Laipni lūgti Eiropas Parlamentā!

“Labākais, kas ar mani noticis”

Viens viesis — labi, divi — labāk, trīs — prieks, bet daudz — laime.

Austrumnieku paruna

Jau sākot ar pirmo apmeklētāju grupu, katram ciemiņam, kuru uzņemu pie sevis Eiropas Parlamentā Briselē, veltu īpašu uzmanību. Vēlos, lai ļaudis iepazītu ne vien Parlamentu un manu darbu, bet arī pilsētu, nedaudz no kultūras, iepazītos savā starpā. Daudzi teikuši — ai, cik labi, ka par mani tā rūpējas, pašam ne par ko nav jādomā! Nereti dzirdu — labākais, kas ar mani noticis. Viesi bieži ielido uztraukušies, noguruši — daži brauc no tāliem laukiem un pat diennakti nav gulējuši. Dienas gaitā cilvēki mainās — atbrīvojas, kļūst smaidīgāki, atvērtāki.

Pirmajā grupā, ko vedu uz Briseli, bija Latvijas Nacionālo karavīru biedrības un Latvijas Nacionālo partizānu apvienības kungi cienījamos gados. Padomju laikā viņi nekur īsti nebija tikuši, jo skaitījās neuzticami. Ārzemēs — Rietumeiropā — nonākuši pirmo reizi. Šiem kungiem piemīt kas īpašs, ko varētu nosaukt par iedzimtu inteliģenci: dabiska elegances, vēlme palīdzēt un prasme to izdarīt galanti, neuzkrītoši, pašsaprotami. Kungam cienījams vecums, bet viņš nav atrunājams nest dāmas koferi. “Es taču esmu jūsu ieroču nesējs!” — tā viņš uzstāj.

Viesnīcnieks pārsteigts: Briseles vidū viesnīcai sienas līgojas, jo sirmie vīri dzied savas tautasdziesmas un ziņģes līdz sešiem rītā. Kaumiņos izmitinātā grupas dalībniece brokastīs, moži smaidot, saka: “Mani piecos no rīta pamodināja vīri, dziedot “Ozolīti, zemzarīti”, — ļoti mundrs dienas sākums!”

Pirmajā reizē kungi bija paņēmuši līdzīgu savu maizi, speķi, kortelīti — nevarot taču zināt, kā Briselē baros! Ja nu tikai gliemeži būs jāēd? Savus ciemiņus jau vairākus gadus vedu uz vienu no omulīgākajiem Briseles restorāniem, kur galdā tiek celtas īpaši sagatavotas ribiņas. Tad nu viesi dažkārt mēģina sacensties, kurš visvairāk varēs apēst. Līdz šim nepārspēts rekords viesu vidū ir bijis astoņi ribiņu gabali vienā vakarā.

“Koru kari” Briselē

Mēs, latvieši, esam vareni dziedātāji — neviens vakars nav pagājis bez kārtīgas izdziedāšanās. Savus viesus Briselē ik reizi aicinu dziedāt. Parasti sāku pati ar “Es nenācu šai vietāi savu miegu izgulēt”. Un tad jau tālāk dziesmas raisās cita pēc citas. Latvieši, kas tikai nupat Briselē iepazinušies, dziedot izveido īstu kori!

Īpaši atceros pašas pirmās kopīgās vakariņas 2004. gadā — sēdējām pie gara koka galda. Kad visi bija pasēdējuši pie alus kausa un nelielām uzkodām, nolēmām — latvieši taču var padziedāt! Sākām ar “Zem ozola kuplajiem zariem” un pa visu krogu, kā jau latvieši, dziedājām vienu dziesmu, otru, trešo... Apmeklētāji sarosījās un sāka skatīties, kas tur notiek? Iesākām “Mīlais, nesteidzies”, pie blakusgaldiņa kāds pulciņš ārzemnieku klusām piebalsoja “*Que sera, sera*”. Kad dziedājām “Pie dzintara jūras”, netālu sēdošie vācieši uztvēra melodiju un laida līdzī vāciski. Tik lieliska sajūta! Īstens pierādījums tam, ka dziesma vieno. Kad beidzām dziedāt, sekoja pamatīga aplausu vētra.

2015. gadā pie manis viesojās talantīgā dziedātāja un dziesmu autore Aminata, togad viņa pārstāvēja Latviju Eiropas dziesmu konkursā. Jaunā māksliniece ar balsi un dziesmu Vinē apbūra daudzus miljonus klausītāju, ļaujot mums būt lepnēm ne vien par fantastisko priekšnesumu, bet arī par Latviju un tās cilvēkiem.

Starp viesiem ir bijis daudz pedagogu, bibliotekāru, uzņēmēju, studentu, skolēnu, radošo profesiju pārstāvju un sportistu. Šo gadu laikā man ir bijis gods uzņemt olimpiskos un pasaules medaļniekus sportā — skeletonistus brāļus Dukurus, kamaniņu braucējus brāļus Šicus, bobslejistu Oskaru Melbārdi ar viņa komandu un citus. Neaizmirstams laiks pavadīts kopā ar kinorežisoru Jāni Streiču, izcilo dziedātāju Olgu Rajecku, TV satura veidotāju Janu Duļevsku, aktrisi Dārtu Daneviču, aktieri un režisoru Intaru Rešetinu, gleznotāju Robertu Muzi, kinorežisorēm Viju Beinerti un Lūciju Ločmeli, olimpieti Zinti Ekmani un daudziem citiem. Tie visi ir talantīgi un aizrautīgi cilvēki, kuri ar savu darbu ir iedvesmojuši mani un citus sev līdzās.

Latvijas ziemas
olimpiskais
lepnums – brāļi
Dukuri un brāļi
Šici

Aminata ir ne tikai
lieliska dziedātāja,
bet arī komponiste
un režisore

Olga Rajecka ar vīru
Ivo Bankavu ciemojas
Briseļē

Kopā ar
hokeja
lēģendu
Artūru Irbi
un Stenlija
kausu Briseļē

Līdzās brāļiem Auzāniem staro
ikviena latviete

Patiess prieks kā viesi uzņemt
izcilo režisoru Jāni Streiču

Konkursa “Sieviete Latvijai”
laureātes un dziedošie aktieri

Ar ozola kuplajiem zariem

Ne mazums cilvēku ikdienā dara vajadzīgus un grūtus darbus, uztverot tos kā pašsaprotamus. Īstenojot projektus Latvijā, esmu centusies atbalstīt tieši šādus cilvēkus, un viņi, redzot, ka darbs tiek novērtēts, uzzied vēl vairāk.

Īpaši labi atceros pirmo “sieviešu desantu” Briselē, kad turp devās konkursa “Sieviete Latvijai” laureātes. Brauciens uz Briseli notika no 20. līdz 22. jūnijam, tieši pirms Jāņiem. Grupu sagaidīja mans palīgs Jānis. Sievietes viņu ieraudzījušas, nostājušās lokā un laidušas vaļā līgodziesmas, turklāt kronējušas ar kuplu, no dzimtenes ozolzariem sapītu vainagu. Jānis vēlāk stāstīja, ka uz mirkli vai puse lidostas apstājusies izbrīnā. Kā to vainagu viņas bija iznesušas cauri visām kontrolēm, grūti iedomāties, jo mana palīdzība, pavadot grupu Rīgas lidostā, to nebija manījusi.

Ikreiz ar maniem viesiem ir bijis kāds piedzīvojums, un katru reizi tā “blice” ir citāda. Bet noskaņojums gan vienmēr ir nemainīgi pozitīvs.

Cilvēki katrs savā novadā deg par to, ko dara, un notiek izcilas lietas. Viņi ir tie īstie Latvijas motorīni un zobratīni. Bieži ir tā: cilvēks aprūpē savu zemnieku saimniecību, ir liela ģimene – četri, pieci, pat desmit mājnieki kopā ar vecmāmiņām, brālēniem un viņu bērniem, bet vēl viņam kāda nevalstiskā organizācija vadāma, kādi interešu kursi organizējami. Turklāt tāds vēl pagūst gan uzaicināt viesus, gan kori dziedāt un deju kolektīvā padejot.

Zibsnis ar turpinājumu

Kopīgajās vakariņās Briselē Gudenieku suiti, braši dziedot, iesvētīja mani savā pulkā

Eiropas Parlamenta žurnāls *Parliament Magazine* reiz nosūtīja deputātiem ziņu par iespēju piedalīties Eiropas Parlamenta gada kalendāra veidošanā. Ikvienam varēja iesūtīt fotogrāfiju, kas raksturo viņa valsti. Man laimējās būt vienai no divpadsmit uzvarētājiem – kalendārā ielika manis sūtītu foto, kur šarmantas dāmas Jāņu noskaņā skaistajos Nicas tautastērpos sēž pie svētku galda. Tiešām liela veiksmē, jo fotogrāfiju iesniedzēju bija krietni vairāk par divpadsmit – gada mēnešu skaitu. Mans foto tapa nejauši – festivāla laikā Alsungā, un jaukās dāmas nepazinu. Tad es sapratu: ja bilde ir kalendārā, tās sievietes jādabū rokā un kalendārs jāparāda. Tik vien ar vīru atcerējāmies kā bildēšanas vietu un dienu. Uzmeklējām Liepājas novada kultūras daļas koordinatori, aizsūtījām bildi, un tā kāda kundze atpazīst, ka tās taču Otaņķu sievas! Uzaicinājām viņas uz Briseli. Pārsteidzām pamatīgi, sievas vēlāk smēja – ne par dziedāšanu, bet par ēšanu dabūjušas Briselē paviesoties.

Neilgi pēc tam Liepājas rajona skolās organizējām konkursu par Liepājas vēsturi, novadu, par Eiropas Parlamentu. Apbalvošana Liepājā iekrita Adventes laikā, svinīgais pasākums plānots skolēniem un skolotājiem no visa novada. Laiks, kad tas notiek, ir gaidāmā Ziemassvētku prieka pilns. Man radās doma aicināt uzdziedāt Otaņķu dāmas. Organizatore samulsusi — ko tad tās sievas skolēniem... Varbūt labāk flautisti, viņai tāda esot zināma, vislabāk jau Reiniku, bērniem sievas nepatikšot. Bet es biju pārliecināta, ka Otaņķu sievām jābūt. Atbrauca. Un kā dziedāja! Aizrāva visus, pat kautrīgie pusaudži liksmoja līdzī, jo pie skaisti greznotās eglītes pašas otaņķnieces iedērējās kā dāvana. Tas izrādījās tikai šķitums — “kā nu tādas kundzes vidusskolēniem varētu patikt”. Jaunieši ļoti labi jūt to, kas ir neviltots un nāk no sirds.

Pēc laika atkal liktenis saveda mūs kopā: devos uz Nīcas Grāmatu svētkiem piedalīties diskusijā ar valsts pārvaldes ekspertiem un novada ļaudīm, tikties ar bibliotēku vadītājiem, un, re, mani sagaida un apdzied Otaņķu sievas! Izrādās, viena no Otaņķu ansambļa dalībniecēm — Vineta Jušķevica — ir bibliotēkas vadītāja.

Tā viens nejaušs fotoaparāta ziņsnis izveidoja sirsnīgu un emocionāli sātīgu draudzību. Sastopoties ar atsaucīgiem cilvēkiem, jūtu, ka viņi manu darbu saprot, un šis atbalsts ir ļoti svarīgs.

Tādu stāstu ir daudz: esmu iepazinusies it kā nejaušības dēļ, bet pēc kāda laika šīs tikšanās atkārtojas, un izveidojas kaut kas daudz noturīgāks par garām aizslidējušu mirkli.

**“Jaunieši ļoti labi
izjūt to, kas ir
neviltots un nāk
no sirds”**

Inese Vaidere

**EURO
LAT 2025**

EuroLat

SESIÓN MESA DIRECTA

SAN SALVADOR | 27 - 28 febrero

MANS DARBALAUKS — ABAS PUSLODES

Pāri Eiropas robežām

Pieskarties “zvaigznēm”

Ķīna: kustība bez pārtraukuma

Amerikā izprot baltiešu bažas.

Tramps laipo ar Putinu

Eiropa jaunā realitātē

Pāri Eiropas robežām

“Vai, strādājot tikai Briselē un Strasbūrā, iznāk braukt arī kaut kur tālāk?”

Jautājums, tiekoties ar vēlētājiem

Vissvarīgākais man vienmēr bijis strādāt Latvijai, bet tam palīdz arī darbs ar citām valstīm. Tā ir vēl viena Eiropas Parlamenta šķautne — darboties delegācijās, kuras uztur attiecības un veic informācijas apmaiņu ar trešo valstu parlamentiem.

Pirmos desmit Eiropas Parlamenta gadus biju delegācijās darbam ar Krieviju, Gruziju, Ukrainu, Dienvidāfriku un Latīņamerikas valstīm, pēc tam viens no maniem darbības virzieniem vairāku gadu garumā bija delegācijā sadarbībai ar Centrālāsijas valstīm — Kazahstānu, Kirgizstānu, Uzbekistānu, Tadžikistānu, Turkmenistānu, kā arī Mongoliju. Šīs valstis bija svarīgas gan no ekonomiskās sadarbības viedokļa — tām ir lielas dabas bagātības, resursi, brīvas biznesa nišas —, gan arī kā iespējami partneri politikas jomās.

Tagad esmu ievēlēta par Eiropas Parlamenta delegācijas attiecībām ar Latīņameriku viceprezidenti. Tā ir ietekmīga loma Latvijai Eiropas Parlamenta otrā lielākajā delegācijā darbam ar ārvalstīm. Ko mūsu valstij dod darbs ar šīm tālajām zemēm? Tā ir iespēja attīstīt ekonomisko sadarbību, noslēgt izdevīgus tirdzniecības līgumus. No šī reģiona importējam derīgos izrakteņus, arī pārtiku, augļus, dārzeņus. Mums ir ļoti nozīmīgi, lai dažādotu izejvielu piegādātājus, savukārt patērētājiem svarīgi, lai pārtika atbilstu augstajām Eiropas pārtikas drošības prasībām. Turklāt ārvalstu delegācijas vienmēr izmantoju, lai pastāstītu politiķiem par Latviju.

Pieskarties “zvaigznēm”

Tādas tikšanās paceļ un iedvesmo.

Šajos darba gados daudzkārt izdevies tikties ar izcilībām. Katru no šiem iedvesmas cilvēkiem apvij īpaša aura.

Reiz pēc konferences kādā no Dienvidaustrumāzijas valstīm organizatori mani un kādu kungu pirms lidojuma ieveda īpašā uzgaidāmajā zālē. Skatos — šis kungs ir Vācijas bijušais kanclers, Vācijas atkalapvienošanās “tēvs” Helmūts Kols! Iepazināties, uzsākām sarunu un sirsnīgi parunājām, jo vācu valodu pārvaldu. Man nekad nav bijusi pārlieka bijība pret autoritātēm, šādās situācijās viegli atrodu kontaktu. Helmūts Kols daudz ko zināja arī par Latviju. Jāatceras, ka viņš ir viens no Māstrihtas līguma ierosinātājiem, šis līgums savukārt ir viens no Eiropas Savienības attīstības pamatākmehānismiem. Kola ieguldījums Vācijas atkalapvienošanā ir nenovērtējams. Sešpadsmit gadi Vācijas kanclera posteņi ir zīme tam, ka viņa valdībai bija milzīga uzticēšanās.

Vēlos pieminēt arī savu draugu Tomasu Hendriku Ilvesu, bijušo kolēģi Eiropas Parlamentā. Būdams Igaunijas prezidents, Ilvess bija īsts Baltijas valstu līderis. Tagad līdera loma pārgājusi pie Edgara Rinkēviča, un šīs lomas izdošanos viņam no sirds novēlu.

Man nereti vaicā, vai pastāv solidaritāte starp kaimiņvalstīm? Protams, ar absolūto vairumu manu igauņu un lietuviešu kolēģu visbiežāk saprotamies no pusvārda – mums ir kopīga pagātne, radniecīgais ceļš uz neatkarību un plecu pie pleca darītais darbs, lai atgrieztos Eiropas valstu saimē. Jau teicu, ka Tomass Hendriks Ilvess Parlamenta pirmajā sasaukumā kļuva par manu domubiedru un draugu. Viņa asais prāts un pārliecība, kuru viņš nebaidījās paust, bija neatsverami kopīgajā darbā. Kad 2006. gada 9. oktobrī Ilvesu jau apstiprināja par Igaunijas prezidentu, nākamajā pirmdienā viņš vēl ieradās ierastajā darbā Eiropas Parlamentā. Sveicot viņu, puspalokam teicu, ka nevaru īsti noformulēt savas izjūtas – vai priecāties par to, ka mans draugs kļuvis par prezidentu, vai drīzāk bēdāties par to, ka esmu zaudējusi kolēģi, ar kuru bijusi tik lieliska sadarbība. Apjautājos arī, uz kuru valsti viņš plāno doties savā pirmajā ārvalstu vizītē. Uz Somiju vai Latviju – skanēja atbilde. Teicu: Tomas, nu, protams, uz Latviju! Un patiešām, Ilvess savai pirmajai ārvalstu vizītei izvēlējās Latviju! Viņš allaž uzsver: Igaunijai ar Latviju ir visvairāk kopīgā.

Tagad mani līdzīgas sajūtas pārņem attiecībā uz ilggadēju Parlamenta kolēģi Andriusu Kubiļu – bijušo Lietuvas premjeru. Viņš kļuvis par ES komisāru, ieņemot ļoti svarīgu – Aizsardzības un kosmosa komisāra – posteni. Parlamentā kopā plecu pie pleca strādājām Ukrainas atbalsta grupā, tādēļ zinu – viņš allaž būs viens no spēcīgākajiem Ukrainas sabiedrotajiem un draugiem Briselē.

Īpaša vieta manā zvaigžņu plejādē ir Latvijas brīvās domas simbolam, drosmīgākajam cilvēkam, ko esmu satikusi – Lidijai Lasmanei, kurai 2025. gadā atzīmējām 100 gadu jubileju. Ļoti saviļņojoša bija tikšanās ar pašu Lidiju viņas jubilejas sakarā un rīkojot grāmatas “Lidijas ziedīni. Lidijas Lasmanes atziņu dārzs” prezentāciju Eiropas Parlamentā. 14 no savām 100 dzimšanas dienām Lidija ir piedzīvojusi padomju cietumos, kur, par spīti visam, viņas spēcīgais gars nav ticis salauzts. Ļoti priecājos, ka Lidija ar prieku piekrita sarunai. Joprojām atceros viņas silto roku pieskārienu un draudzību. Tas bija kā pieskarties īstai zvaigznei, īstai leģendai.

Ar Tomasu Hendriku Ilvesu dažas dienas pēc viņa ievēlēšanas par Igaunijas prezidentu

Lidijas Lasmanes silto roku pieskāriens

Ķīna: kustība bez pārtraukuma

Iknedēļas lidojumu standarta maršruts Rīga—Brisele—Rīga, tāpat kā stundas laika starpība, ir jau ierasta lieta. Taču dažreiz ir nācies pulksteni grozīt gan uz priekšu, gan atpakaļ vai ik dienu, turklāt pa vairākām stundām. Te dodos Austrumu, te — Rietumu virzienā. 2019. gadā Eiropas Parlamenta Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komitejas darba vizītē viesojos Ķīnā un Japānā. Bet pa vidu Austrumiem paspēju pabūt arī Amerikas Savienotajās Valstīs. Tās bija vajadzīgas un nozīmīgas vizītes.

Ķīna ar tās vairāk nekā 1,4 miljardiem iedzīvotāju ir ļoti jaudīgs tirdzniecības partneris. Gandrīz divsimt Ķīnas pilsētās katrā ir vairāk nekā miljons iedzīvotāju. Labas iespējas šajā tirgū ir Latvijā ražotajiem “zaļajiem produktiem” — pārtikai, dizaina priekšmetiem. To apliecina Latvijas uzņēmumi, kas jau veiksmīgi darbojas vai veido sadarbību ar Ķīnas partneriem, piemēram, *Madara Cosmetics*, *Laima* un vairāki citi Latvijas zīmoli.

Tomēr daudzi uzņēmēji vēl tikai meklē taisnākos tirdzniecības ceļus uz Ķīnu un veidu, kā to izdarīt visefektīvāk. Ar augsta līmeņa vietējām amatpersonām diskutējām par sarežģīto standartizācijas praksi Ķīnā, kas Eiropā ražotajai produkcijai rada daudz šķēršļu. Preces, kas ienāk Ķīnā, var viegli tikt kvalificētas kā standartiem neatbilstošas. Piemēram, komiska šķiet prasība Eiropas somām izturēt tā saukto “kratīšanas” testu. Itāļu elegantajās smalkādas rokassomiņās ievieto smagumus, un tās tiek kratītas septiņsimt reižu. Izturēs? Tad derēs. Tādējādi Ķīnā ir iespējams ierobežot produkcijas importu ar dažādu netarifu barjeru palīdzību. Ļoti izplatīta profesija šajā valstī, un arī citur, ir profesionālais pircējs jeb lietotājs (*professional consumer*), kurš pērk preces, tās analizē un meklē neatbilstību standartiem. Ja kāds no preču daudzveidīgajiem “standartiem” nav ievērots, ražotājkompanijai uzliek sodu, kas var būt ekvivalents pat trīskāršai izstrādājuma cenai. Un no šim soda naudām profesionālie pircēji arī dzīvo.

Ar Eiropas Parlamenta delegāciju apmeklējām Šanhaju. Ķīnas ābeci vieglāk apgūt, ja otra puse panāk solīti pretī. Arī galda kartes noformējumā

Japānā diskutējām par multu, standartizāciju, produktu drošību, patērētāju aizsardzību un citām tēmām. Gan Ķīnā, gan Japānā vizīšu laikā izskatīto tēmu loks ir biznesa drošības standarta paka — priekšnoteikumi, kā valstīm veiksmīgi veidot tirdzniecības saites, kas apmierinātu abas puses. Japāņu dzīves gudrība vēsta — tas, kurš ļoti vēlas tikt augšā, izgudro kāpnes. Jāsaka, tās jau ir izgudrotas, jāpāpjas tik augšup. Tomēr jākāpj, ievērojot vēl kādu austrumnieku gudrību: ātri — tas ir lēni, bet bez pārtraukuma! Un tas jāņem vērā, strādājot ar abām šīm valstīm.

Rēķinoties ar pašreizējo politisko situāciju un politiskajām spēlēm, ko Ķīna uzsākusi ar Krieviju, attiecības ar šo valsti mums jāveido ļoti gudri un piesardzīgi. Nedrīkstam būt pārāk atkarīgi, tāpēc Eiropas Savienība strādā arī pie tā sauktās stratēģiskās autonomijas — proti, vairāk cenšoties pašiem sevi nodrošināt gan ar stratēģiskajām izejvielām, gan stratēģiskajām precēm.

Ķīniešiem nepatīk, ka viņus māca, bet mēs varam radīt vidi, kas liktu viņiem mainīties.

Amerikā izprot baltiešu bažas. Tramps laipo ar Putinu

2018. gadā kopā ar Eiropas Parlamenta delegāciju devos uz ASV.

Viesojāties Vašingtonā, kur tikāties ar ASV kongresmeņiem, pētniekiem un zinātniekiem. Diskutējām par pasaulei svarīgām tēmām. Zīmīgi, ka tieši mūsu viesošanās laikā noritēja arī Trampa un Putina tikšanās Somijā.

Zinot Trampa īpašo attieksmi pret Krieviju, ASV kongresmeņi pirms šīs tikšanās prezidentam bija speciāli atgādinājuši, ka sarunās jāuzsver Krievijas starptautisko tiesību pārkāpumi saistībā ar iebrukumu Ukrainā un Krimas aneksiju. Vai Tramps to izdarīja? Nē! Līdz tam visi ASV prezidenti vienmēr bija uzsvēruši, ka Krievijā ir problēmas ar demokrātiju un tiek pārkāptas cilvēktiesības.

Savukārt mūsu Parlamenta delegācija, tiekoties Vašingtonā, Krievijas vārdu izloceja kārtīgi. Apspriedām, ka Krievija aktīvi ražo ne tikai viltus ziņas, bet arī, kā es to formulēju, neīstus viedokļus (*fake news and fake views*). Acīmredzama bija Krievijas cenšanās sakūdit Eiropas valstis citu pret citu.

Hadsona institūtā apspriedām arī citas svarīgas transatlantiskas un globālas tēmas. Transatlantiskās saites tikšanās laikā tika salīdzinātas ar ģimeni, tās ir dziļas un svarīgas, bet arī ģimenēs reizēm gadās domstarpības, kas jārisina sarunās.

ASV atzinīgi novērtēja Baltijas valstu pienesumu NATO — mūsu artavu divu procentu apmērā no iekšzemes kopprodukta. Kongresmeņi lieliski izprot baltiešu bažas, tāpēc vēlreiz apliecināja uzticību NATO un tās 5. pantam — ka uzbrukums vienai NATO dalībvalstij tiks uzskatīts par uzbrukumu visai aliansei.

Kad savulaik Rīgā sagaidījām ASV prezidentu Džordžu Bušu, bijām pārcentušies ar drošības pasākumiem. Pilsēta kā izmirusi

Kopā ar kongresmeņiem, militārpersonām, kā arī Hadsona institūta zinātniekiem 2018. gada vasarā ASV apspriedām svarīgas transatlantiskas un globālas tēmas

Tomēr Eiropai beidzot ir kļuvis skaidrs — mums jāturpina stiprināt aizsardzības nozari arī pašiem. Visām Eiropas valstīm jārisina vienota problēma: mums ir divdesmit septiņas dažādas militārās sistēmas, tāpēc ieroči, tehnika bieži ir nesavietojami. Daudz vairāk jāiegulda bruņojuma ražošanā, paš aizsardzībai un Ukrainas aizstāvēšanai. Daļai Eiropas Savienības valstu arī ievērojami jākāpina militārie tēriņi.

Eiropa jaunā realitātē

Kad pasaulē valda neparedzamība, Eiropai ir tikai divas iespējas — pielāgoties vai kļūt stiprākai. Attiecības starp Eiropu un ASV vienmēr bijušas izaicinājumiem bagātas, bet līdz šim tās balstījās uz kopīgām vērtībām un stabilitāti. Manis pārstāvētajai Eiropas Tautas partijai, kas gadiem ilgi bija galvenais transatlantisko attiecību virzītājspēks Eiropā, vienmēr ir izdevies veidot stabilu sadarbību ar ASV Republikāņu partiju, taču ir pienācis laiks, kad Eiropas politiskais centrs vairs nav uz viena viļņa ar ASV vadību. Baltā nama atbalsts Ukrainai nav tik viennozīmīgs, kā mēs to vēlamies. Arī tirdzniecības attiecības nav tik pozitīvas kā agrāk.

Trampa neparedzamība ir kļuvusi par jaunu faktoru, ar kuru Eiropai jāiemācās rēķināties. Lēmumi, kas iepriekš šķita pašsaprotami, tagad ir nenoteikti — vai ASV turpinās atbalstīt Eiropu? Vai transatlantiskās saites paliks tikpat stipras kā agrāk?

Dažādu valstu reakcija uz jauno realitāti sāk atšķirties. Dažas valdības vēlas pielāgoties jaunajai ASV politikai, cerot, ka tas dos tām lielāku manevrēšanas brīvību, kamēr citas saprot, ka šis ir brīdis, kad Eiropai pašai jāuzņemas lielāka atbildība. Mēs ilgi esam uzskatījuši, ka Eiropas nākotni nosaka citi. Tagad ir laiks to noteikt pašiem.

Baltijas valstīs, kuras vēsturiski ir ļoti paļāvušās uz transatlantisko sadarbību, šī situācija tiek uztverta piesardzīgi — no vienas puses, nenoteiktība rada bažas, bet, no otras, — tā dod iespēju stiprināt Eiropas vienotību un spēju pašai sevi aizsargāt. Mēs esam jaunas realitātes priekšā. Jautājums ir — vai mēs šo iespēju izmantosim, lai kļūtu spēcīgāki? Lēmums būs jāpieņem pašai Eiropai. Turpināt paļauties uz ārējiem spēkiem vai arī beidzot veidot savu neatkarīgu stratēģiju? Vairs nav laika vilcināties.

Eiropas Tautas partijas frakcijas
studiju dienās Splitā, Horvātija

Neapolē, Itālijā. Līdzās
saspringtām diskusijām
iespaidīgs notikums bija
kāpiens Vezuvā. Skaisti un,
protams, neparasti. Vēlreiz
pārliecinājos, cik noderīgas
ir manas ikdienas fiziskās
aktivitātes — virsotnē
uzkāpu bez aizēšanās

GAN DARBS, GAN EKSOTIKA

Redzēt patiesos apstākļus
No upes iepeldējuši krokodili!
Latvieši džungļu biezoknī
Kad sirds sāk kūleņot
Viesnīcā sagaida varāni
Ej nu sažini, ko tāds zvērs domā!
Viesos pie pasaulē pieticīgākā prezidenta
Urugvajā
Jūras veltes nav īsti manā gaumē
Gambijā balso ar lodītēm
Nogalini mikrobus!
Vjetnamā dzīve uzlabojas

Redzēt patiesos apstākļus

Sajust īsto gaisotni un redzēt patiesos apstākļus, kādos mīt vietējie iedzīvotāji. Stiprināt sadarbību ar Eiropu.

Gandrīz visi ceļojumi, kuros esmu devusies, bijuši saistībā ar darbu. Eiropas Parlaments ir daudznāciju parlaments, tādēļ mums bieži notiek sanāksmes kādā no dalībvalstīm. Ir tā dēvētās “studiju dienas” frakcijām, kuras organizē kāda no nacionālajām delegācijām. Divreiz tādas esam sarīkojuši arī pie mums Latvijā.

Šādos ikdienišķos darba komandējumos parastais maršruts ir lidosta—viesnīca—ministrija vai kāda cita iestāde. Itin kā esi apmeklējis valsti, bet no tās tikpat kā neko neesi sajutis — tik, cik pa auto logu, un varbūt vēl tuvāko apkārtni ap pasākuma norises vietu. Tāpēc īpaši man patīk tie komandējumi, kuros Eiropas Parlamenta deputāti tiek aicināti kā novērotāji piedalīties dažādu valstu vietējās vēlēšanās.

Pabūts daudzviet pasaulē, bet prātā palikuši eksotiskāki ceļojumi, kas bijuši saistīti ar vēlēšanu novērošanu ārpus Eiropas. Tad parasti cenšos neuzturēties tikai apmeklētās valsts galvaspilsētā, bet arī izbraukt ārpus tās. Tikai tā var sajust īsto gaisotni un redzēt patiesos apstākļus, kādos mīt vietējie iedzīvotāji. Dažreiz, ja oficiālā programma noslēdzas piektdienā, uz sava rēķina iespējams paņemt dažas dienas klāt un kaut nedaudz iepazīt valsti.

**“Dzīve vispār ir
diezgan uzjautrinoša.
Iemeslu par kaut ko
pasmieties var atrast
ik dienu. Galvenais —
netēlot sevišķi
svarīgu personu”**

Inese Vaidere, Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijas skolēnu parlaments, Ēnu dienas intervija

No upes iepeldējuši krokodili!

Viens no spilgtā atmiņā palikušiem komandējumiem ir saistīts ar vēlēšanu novērošanu Austrumtimorā. Tā ir neliela salu valsts Dienvidaustrumāzijā, netālu no Austrālijas krastiem. Lai turp nokļūtu, ar četriem avioreisiem bija jālido gandrīz diennakti.

Parasti uz šādām vietām brauc novērotāju grupa, kurā ir pārstāvētas dažādas parlamenta frakcijas. Lidojam katrs no savas valsts un satiekamies galamērķī, kur mums izsniedz ierēdņu jau iepriekš sagatavotu darba programmu. Kā atpazīšanas zīmi velkam īpašu novērotāja formastērpu. Esam apgādāti arī ar informatīviem materiāliem. Pēc vēlēšanām gatavojam Ārlietu komitejai ziņojumu par redzēto — cik godīgi viss noticis, vai vēlēšanu norisē nav pamanīti pārkāpumi.

Austrumtimora ir ļoti eksotiska vieta. Kopš 2002. gada tā vairs nav Indonēzijas sastāvdaļa, bet starptautiski atzīta neatkarīga valsts. Šī komandējuma laikā kopā ar novērotāju no Vācijas izbraucām ārpus valsts galvaspilsētas Dili. Vietējie iedzīvotāji ar interesi lūkojās uz mums, baltajiem cilvēkiem, taču klāt nenāca, un pat bērni neko neprasīja, kā tas notiek, piemēram, Indijā.

Interesants piedzīvojums atgadījās, kad kādā no pusdienlaikiem nolēmu ar taksometru aizbraukt uz vietējo pludmali nopeldēties. Bija jauks laiks, apkārt plunčājās bērni, divdesmit deviņu grādu siltajā ūdenī varēja justies gluži kā vannā: kā smeļies — peldi un svīsti. Bet, kad atbraucu atpakaļ, uzzināju, ka ap manu peldes laiku jūrā no upes esot iepeldējuši krokodili! Pie sevis klusībā nosmejās, ka laikam jau tomēr krokodils nebūtu izvēlējis pusdienām mani, bet kaut ko jaunāku un mīkstāku...

Latvieši džungļu biezoknī

Eiropas Parlamenta pirmajā sasaukumā *EuroLat* jeb Eiropas un Latīņamerikas parlamentārajā asamblejā tiku ievēlēta par vienu no viceprezidentiem. Sanāca daudz ceļot pa Latīņameriku — Čile, Peru, Argentīna, Brazīlija, Urugvaja. Reiz devāmies uz Gvatemalu. Nolēmām, ka mans vīrs Arturs dosies kopā ar mani un paliksim vēl dažas dienas ilgāk, lai gūtu labāku priekšstatu par eksotisko valsti. Arturs bija iepazinies ar Latvijas goda konsuli Gvatemalā, un viņa mums ieteica, kur vērts aizbraukt un ko redzēt. Paviesojāmies arī pie goda konsules viņas mājā vulkāna pakājē. Devāmies ekskursijā uz Tikalu — leģendām apvīto maiju civilizācijas senpilsētu, ko mūsdienu pētnieki atklāja džungļu vidū.

Pēc ekskursijas turpat džungļos nolēmām piesēst mazā brīvdabas kafejnīciņā iemalkot tēju. Pēkšņi saku Arturam, ka dzirdu netālu pie galdiņa latviešu valodu. Piegājām klāt, aprunājāmies, pasmejāmies par tādu sagādīšanos. Tā nu pašā džungļu biezoknī tik tiešām satikām tautiešus, kārtējo reizi gūstot apstiprinājumu teicienam, ka latvieši ir visur!

Latīņamerika iegūst arvien svarīgāku lomu Eiropas skatījumā — gan tādēļ, lai mēs varētu nodrošināt stratēģisko autonomiju, gan arī, lai veicinātu un dažādotu tirdzniecību, pateicoties *Mercosur* līgumam. Tas ir viens no iemesliem, kādēļ arī šajā — savā piektajā — sasaukumā esmu kļuvusi par *EuroLat* delegācijas viceprezidenti.

Kad sirds sāk kūleņot

Peru komandējuma noslēgumā uz sava rēķina paņēmu vēl dažas dienas klāt un vienatnē no galvaspilsētas Limas devos uz noslēpumainās inku impērijas laikā būvēto cietoksni Maču Pikču (tulkojumā — Vecais kalns).

Senais cietoksnis atrodas kalnos, gandrīz divarpus kilometru augstumā virs jūras līmeņa, tāpēc ceļotājus brīdināja, ka vispirms jāaklimatizējas, jāmalko speciāla mate coca tēja un tikai tad var lēnām un prātīgi doties apskatīt vienu no pasaules brīnumiem, kas iekļauts arī UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā.

Taču es padomāju, ka spēšu ātri pielāgoties kalnu apvidum. Uzbraucot ar vilcieniņu līdz apskates sākumpunktam, ieraudzīju uz klints lamu. Esmu taču sportiska, nolēmu pārlēkt pāri grāvim, lai nokļūtu tai tuvāk. Pēc straujā lēciena man sirds sāka tā kūleņot! Nekas jau nenotika, tomēr sapratu, ka gidu ieteikumi jāuztver nopietni.

Iespaidis par kalnu plato, kur saglabājušās paliekas no senās pilsētas, bija neaizmirstams. Apkārt pavērās tāds skaistums, ko vārdos pat grūti aprakstīt.

Viesnīcā sagaida varāni

Atceļā no Peru bija paredzēta pārsēšanās Bonerā, vienā no Mazajām Antiļu salām, kādreizējā Nīderlandes kolonijā. Uz salas biju domājusi pavadīt divas dienas, lai pēc tam lidotu tālāk uz Amsterdamu. Ielidoju vēl vakarā. Viesnīcā, kur bija rezervēta naktsmītne, nemanīju ne apkalpojošo personālu, ne viesus. Tikai atstāta zīmīte un mana numuriņa atslēga.

No rīta saulīte uzlēkusi, es, labi atpūtusies, nolēmu izpeldēties viesnīcas baseinā. Aizeju līdz baseinam, bet uz tā malas sasēduši augumā palieli varāni un ar interesi vēro mani. Nu neko, mazliet papeldēju, viņu kompānijā īpaši patīkami gan tas nebija, jo varāni atgādina mikrokrokodilus. Nolēmu aiziet nedaudz pastaigāties aiz viesnīcas, bet arī tur sēž varāni!

Boneras varāni esot unikāli un aizsargājami, tomēr ilgāk uzkavēties viņu sabiedrībā nevēlējos, tāpēc devos uz pilsētas centru. Tā bija sakopta, uz tūristiem orientēta pilsētiņa, ko savulaik cēluši nīderlandieši. Skaisti! Un tad jau pēc vienas dienas, kas pavadīta kopā ar varāniem, biju gatava mesties atpakaļ Eiropas civilizācijā.

Ej nu sazeni, ko tāds zvērs domā!

Viena no skaistākajām vietām, kur līdz šim būts, ir Igvasu ūdenskritums, kas atrodas uz Argentīnas un Brazīlijas nacionālo parku robežas un ir lielākā ūdenskritumu kaskāde pasaulē. Pa ceļam uz Parlamenta sanāksmi Urugvajā nolēmu to apskatīt. Apmetos viesnīcā netālu no ūdenskrituma Brazīlijas pusē. Biju paņēmusi līdzī sporta tērpu un apavus, lai no rīta izskrietu kādu loku, jo tā noteikti var pagūt redzēt vairāk nekā ejot.

Uzsāku skrējieni pa taku ūdenskrituma virzienā, kad redzu — takas malā sēž paliels zvērs, augumā apmēram metru garš, un skatās uz mani. Samulsu, nezinot, kā īsti būtu jāizturas, tāpēc palēnināju gaitu un kāpos atpakaļ. Tā arī nenoskaidroju, kas īsti tas bija, taču viesnīcā stāstīja, ka tūristi mēdz neapdomīgi barot arī plēsīgus savvaļas dzīvniekus, tāpēc tie varot iznākt pretī cilvēkam un gaidīt cienastu. Ej nu zini, kā manis sastaptais zvērs uzvestos, redzot, ka man nav ar ko viņu pacienāt! Ir redzēts citos ceļojumos, kā daudz miermīlīgākie pērtiķi apzog tūristus, ja tie neprotas dzīvnieciņus pabarot ar kādu kārumu.

Vēlāk izdevās apskatīt arī ūdenskritumu. ASV pirmā lēdija Eleanora Rūzvelta savulaik, ieraugot Igvasu ūdenskritumu, esot teikusi: “Nabaga Niagāra.” Tik tiešām — salīdzinājumā ar šo ūdenskritumu Niagāra šķiet maza. Igvasu ūdenskrituma platums ir 2,7 kilometri, to veido apmēram 270 atsevišķi nelieli ūdenskritumi. Tas ir tik iespaidīgs skats, ka aizraujas elpa!

Igvasu ūdenskritums ir lielisks,
bet mums visskaistākā ir Ventas rumba

Pirmās vēlēšanas Austrumtimorā, sarīkotas bez ANO palīdzības. Lūk, kādi balsotgribētāju pūļi jau pēc septiņiem no rīta!

Fidži puisis svētku rotā

Tuvajos Austrumos, atrodoties bruņotu vīru ielenkumā, situāciju mīkstināt palīdz humors

Tenerifē reģionālās politikas attīstības delegācijā

Austrumtimorā formastērpos nācās pasvīst, jo gaisa temperatūra pārsniedz plus 30 grādus

Turkmenistānā sievietēm viesībās tradicionāli galds klāts citā telpā, bet es kā Eiropas Parlamenta viesņa tiku aicināta pie viru galda

Arhitektūras biennālē Venēcijā

Singapūras brīnumkoks viskrāšņākais ir naktī

Eiropas Savienības un Singapūras starpparlamentu tikšanās

Minhenē ETP frakcijas sanāksmē

Viesos pie pasaulē pieticīgākā prezidenta Urugvajā

Urugvajas galvaspilsētu Montevideo apmeklēju kopā ar Eiropas Parlamenta delegāciju kā *EuroLat* viceprezidente. Satikāmies ar toreizējo Urugvajas prezidentu Hosē Muhiku, kuru dēvē par pieticīgāko, bet reizē arī dāsnāko starp pasaules valstu prezidentiem, jo viņš kā īsts sociālists dzīvoja mazā divistabu dzīvoklī un 90 procentus no savas algas atdeva trūkcumcietējiem.

Tikšanās laikā prezidents mūs uzaicināja uz savas partijas pasākumu ārpus pilsētas. Domājām, kāpēc gan ne, pa ceļam varēsim apskatīt apkārtni. Piekritām un kopā ar Parlamenta kolēģiem devāmies ceļā. Bija pavēss jūnijs, kas šai kontinentā jau skaitās ziema. Partijas pasākums notika lielā angārā. Visi, protams, runāja tikai spāņu valodā. Mums nācās klausīties, lai gan ne es, ne poļu kolēģi šo valodu nepratām. Nu nekas, varējām pakavēties paši savās domās, vienīgi kļuva arvien vēsāk.

Pēc apmēram divām stundām konference beidzās un sākās saviesīgā daļa. Bijām nosaluši un izsalkuši, un, kad mums piedāvāja glāzi vīna, protams, neatteicāmies, jo cerējām, ka tā mūs sasildīs. Taču vīns nebija ierastās Eiropas kvalitātes. Ar mokām izmalkojām glāzi. Uzkodās piedāvāja milzīgu bageti ar sieru un desu vidū. Arī tā nelikās pievilcīga, tāpēc atteicos. Kad atnesa nākamo vīna glāzi, joprojām jutāmies nosaluši, taču dzēriena garša šķita jau gluži pieņemama. Mums patiesi kļuva siltāk, un poļu kolēģis pasmējās, ka trešajā reizē vīns noteikti šķitis jau izcils! Tāds, lūk, piedzīvojums ar smaida devu palicis atmiņā pēc Urugvajas prezidenta sirsnīgās uņemšanas.

Jūras veltes nav īsti manā gaumē

Kad vēl biju Saeimā Ārlietu komisijas priekšsēdētāja, Čiles galvaspilsētā Santjago notika starpparlamentu asambleja. Uzturējāmies valstī veselu nedēļu, bija ieplānotas gan darbdienas, gan viena atpūtas diena, ko veltīt valsts tuvākai iepazīšanai. Vienā no darbdienām kafijas pauzes laikā izgāju pastaigāties netālu no Kongresu pils. Uz ielām cilvēku nebija daudz, kā jau priekšpusdienā. Pēkšņi jutu, ka no mugurpuses kāds mani parauj aiz zelta ķēdītes, ko nēsāju ap kaklu. Par laimi, man ir laba reakcija, un arī regulārā sportošana nākusi fiziskajai formai par labu. Zibenīgi satvēru ķēdīti un, lai arī uzbrucējs to pārrāva, tā palika man rokā. Laupīšana norisinājās pie metro ieejas, un, kad iekliedzos, zaglis pazuda pazemē.

Vēl no šī brauciena atceros, ka brīvajā dienā Vācijas delegācija mani uzaicināja uz Čiles vīna laukiem. Izstaigājām vīnogulājus, tad sekoja vīna degustācija un pusdienas. Vācieši izvēlējās īpaši sagatavotas jūras veltes. Man gliemji un moluski nekad nav garšojuši, priekšroku dodu zivīm vai garnelēm. Taču vācu kolēģis mani tomēr pierunāja pagaršot kaut vienu. Iekožu, mutē ietek kaut kāds šķidrums, un es nespēju šo “gardumu” norīt. Vācietis sajūsmināts prasa — nu, kā? Es tikmēr ar asarām acīs tomēr cienastu noriju, ātri noskalojot ar baltvīnu. Pieklājīgi paslavēju, tomēr no atkārtota piedāvājuma atteicos.

Šis piedzīvojums man atgādināja, kā meitas dzīvesbiedrs reiz no Zviedrijas bija atvedis pūdēto siļķi. Jāpagaršo! Lai konservus atvērtu, mans vīrs un meitas dzīvesbiedrs devās uz pļavu, jo mājās šo delikatesi nepatīkamā un spēcīgā smārda dēļ nevajadzētu taisīt vaļā. Toreiz arī pietika tikai ar vienu grūti norijamu kumosīņu, kamēr Arturs ar Valtu ēda un slavēja. Liekuļi tādi!

Gambijā balso ar lodītēm

Vēlēšanu novērošanas uzdevumā nācies apmeklēt arī bijušo Kurzemes koloniju Gambiju.

Līdzās citam Gambija paliks atmiņā arī ar ļoti neparastu balsošanas metodi. Mums ierasto papīra biļetenu vietā vēlētāji izmanto mazas marmora lodītes, kas tiek iemestas urnā ar deputāta attēlu uz tās. Pēc tam lodītes saskaita.

Inteliģences slānis šai valstī ir pavisam plāns, taču cilvēki ir čakli un strādīgi. Satikām, piemēram, Gambijas cietumu asociācijas pārstāves — trīs jaunas juristes, pēc skata modeles — skaistas, slaidas un garas, labi ģērbušās. Kad viņas sāka runāt, biju pārsteigta, cik stipras un izglītotas viņas ir, cik strukturēti prot izklāstīt savu sakāmo. Ar tādām dāmām, profesionālēm, noziedznieki tiesā nekādā ziņā negribētu satīkties!

Iedzīvotāju skaits Gambijā ir par kādu pusmiljonu lielāks nekā Latvijā, tomēr Gambijas ekonomika ir apmēram astoņas reizes mazāka. Gambijas varas pārstāvji īpaši nerūpējas, lai iedzīvotājiem būtu darbs. Bet darāmā šai valstī būtu daudz. Vajadzētu būvēt ceļus, jo tie ir ļoti sliktā stāvoklī vai to nav vispār. Bezdarbs mudina jaunus cilvēkus emigrēt — arī uz Eiropu, kur, ja pacenšas, darbu vai sociālo palīdzību vienmēr var atrast.

Ceļojuma laikā aprunājos ar vairākiem vietējiem iedzīvotājiem, un viņi apgalvoja, ka nekur prom nedotos, ja vien spētu sevi nodrošināt savā zemē. Jāteic, ka attīstītās Eiropas valstis ekonomiskos migrantus sabojā ar nemotivējošo pabalstu sistēmu. Briselē, piemēram, daudzi migranti strādāt īpaši neraujas, lai gan ir daudz brīvu darbavietu gan apkalpojošā sfērā, gan ielu un parku uzturēšanā.

Nogalini mikrobus!

Runājot par ēšanu, prātā nāk arī Indija. Sākot strādāt Eiropas Parlamentā, nodomāju, ka uz Indiju gan noteikti nekad nedošos, jo man bija izveidojies ieskats, ka šajā valstī valda liela netīrība un infekcijas slimības. Arī Āfrika mani nevilināja, jo biedējošas šķita indīgās čūskas. Savulaik runājos ar kādu Tanzānijas studentu par dzīvi viņa valstī, un viņš stāstīja, ka arī viņam nepatīkot čūskas, it īpaši, ja tās ložņā pa mājokli. Paldies, neko tādu piedzīvot negribu! Tomēr darba dēļ vairākkārt apmeklēju arī Āfrikas valstis.

Mana pirmā Eiropas Parlamenta sasaukuma laikā tika izteikts vilinošs piedāvājums apmeklēt kādu institūtu Indijā kopā ar dzīvesbiedru. Mēs ar Arturu nolēmām doties. Uzklusijām arī pazīstama ārsta padomu, ka pirms ēšanas dezinfekcijai noderot kāds stiprāks dzēriens.

Tā nu mūs Indijā Deli lidostā sagaidīja ar limuzīnu, kurā bija klāts pat uz kodu galds. Kad institūta pārstāvis piedāvāja mums kādu no dzērieniem, es nemanāmi un piesardzīgi ar salveti noslaucīju glāzes malu. Tomēr sapratām, ka viss ir tīrs un labas kvalitātes. Pastāstījām par mūsu drauga ārsta ieteikumu, un vēlāk mūsu pavadonis ikreiz, kad kaut kur braucām, smiedamies piedāvāja ko stiprāku, mudinot: *kill the germs!* Nogalini mikrobus! Kopumā Indijas ceļojums izrādījās ļoti skaists – ar mazu autobusiņu izbraucām maršrutu Deli–Agra–Džaipūra. Protams, bija arī skumji redzēt nabadzīgos rajonus un vērot, kā mazi bērni uzstājīgi prasa naudu no tūristiem.

Vjetnamā dzīve uzlabojas

Kad pirmsjāņu nedēļā man pavēstīja, ka esmu iekļauta Parlamenta delegācijā un jādodas uz Vjetnamu, teikšu godīgi, nepavisam nejutos priecīga. Mierināju sevi ar domu, ka brauciens ir svarīgs, ka neesmu tur bijusi un kaut kā tās trīs dienas milzīgajā karstumā izturēšu.

Tomēr viss izvērtās citādi. Ja kāds iedomājas, ka Vjetnama joprojām ir nabadzīga valsts pasaules nostūrī, es saku – tā tas nav! Ir tirgus ekonomika, bet zeme pieder valstij. Cilvēki izskatās apmierināti. Pirms 20 gadiem apmēram 80 procentu cilvēku dzīvoja zem nabadzības sliekšņa. Tagad – vairs tikai 20 procentu.

Tikāmies ar ārvalstu investoriem – valsts un cilvēku attieksme esot tāda, kas vedina Vjetnamā ieguldīt ārzemju investīcijas. Nevienam nečikstot par virsstundām, cilvēki pat vēlas vairāk strādāt un nopelnīt. Vjetnamieši ar saviem 97 miljoniem iedzīvotāju uzskata sevi par mazu valsti austrumu reģionā. Protams, salīdzinājumā ar Ķīnas 1,4 miljardiem tā arī ir.

Ar Ķīnu un Krieviju viņi mēģina sadzīvot, tāpēc politiski lavierē. Par Ukrainu garās diskusijās neielaižas, paliek pie savas retorikas: tas ir konflikts, kas jāneregulē miera sarunu ceļā. No tālienes Vjetnamā neizprot šī kara būtību, un Krievija viņiem ir svarīgs partneris.

Hanojas lidostā, jaunā un modernā, skatījos, kā samainīt naudu taksim. Solidā kioskā varēju to ērti izdarīt, turklāt par taksi – *Toyota* limuzīnu – norēķināties ar karti, maksājot ļoti adekvāti, vien 450 000 vjetnamiešu dongas (ap 20 eiro) – precīzi, kā Eiropas Parlamentā pirms brauciena tika skaidrots.

Braucu un priecājos — katrā virzienā trīs braukšanas joslas, pa vidu zaļā josla ar skaistiem apstādījumiem un krāšņām puķēm. Aizbraucu: viesnīcā viss tīrs un ērts. Pirms garās sanāksmju dienas no rīta aizeju brokastīs — priekšā tik bagātīgs galds kā Austrumu pasakās, bet viesnīcas cena kā trīsreizvaigžņu mītnei Briselē.

Vjetnamā katram pilngadīgajam ir mocītis. Investori mums stāstīja, ka gandrīz neviens vietējais nepārvietoja kājām. Kas trūcīgs, tam velosipēds, kas bagāts — tam mašīna vai mocītis. Ja no metro līdz birojam ir kaut vai 300 metri, pat tas nieks jānobrauc.

Pirmajā rītā pirms sanāksmju sākuma izgāju pastaigāties, tā sacīt, uz savu risku. Bija 35 grādi, ļoti sutīgs, bet es soļoju. Katrā vietā, kur man jāšķērso iela, gandrīz vai krusts jāpārmet. Mocīši gājējus ignorē — tomēr braucēji nav agresīvi, virsū nebrauc.

Ceļā uz sanāksmi redzēju, kā viens mocītis diezgan strauji pie sarkanās gaismas nobremzēja un aizmugurē braucošais viegli tajā iebuktēja. Un ko apskādētais? Paskatās spogulītī un, it kā nekas nebūtu noticis, bez jebkādas vārdu pārmaiņas turpina ceļu. Tā sacīt, kas tur liels, tas tak var gadīties — šoreiz tev, citreiz man.

Labi, ka pēdējā dienā mūsu braucienam pielika pāris stundu klāt — citādi, kā parasti, būtu redzējuši tik vien kā ministriju telpas un lidostu. Tikām aizvesti uz industriālo parku investoriem, aizbraucām uz piekrasti: tur viss tīrs un sakopts. Saprotu jau, ka mūs veda uz parādes vietām, tomēr tas radīja iespaidu, ka valstī daudz kas ir sakārtots.

Mana paņiņa fotogrāfe no Jelgavas Dzintra Žvagiņa vairākkārt pabijusi Vjetnamā. Savulaik brīnījās, ko viņa tur atradusi? Dzintras bildes ir tik tiešām skaistas. Skaidrs, ka viņa nebildē saimniecisko uzplaukumu, bet gan brīnišķīgo dabu, interesantos cilvēkus. Tagad saprotu, kādēļ viņai patīk Vjetnama. Ja būtu iespēja, arī es turp dotos vēlreiz. Eksotika un smilšainas pludmales, laipni un atsaucīgi cilvēki.

NO IDEJAS LĪDZ GRĀMATAI

Reģionus nedrīkst atstāt novārtā
Kā veidot attiecības ar valūtu
Vērtīgas un paliekošas grāmatas
Gordons analizē “karsti”
Izkusa kā sniegs saulītē
Šī grāmata man ir ļoti īpaša
Olimpiskās dienasgrāmatas:
notikumi, kuriozi, prognozes
PSRS kolonizē Latviju

**“Lielu daļu
rakstudarbu veicu
lidojumos — kad
esmu “ieslodzīta”
uz noteiktu laiku,
raisās arī pārdomas.
Tā tapušas vairākas
grāmatas un arī
idejas par tām”**

Inese Vaidere

Reģionus nedrīkst atstāt novārtā

Pirms Eiropas Parlamenta, vēl 1999. gadā, uzrakstīju grāmatu “Reģionālā politika Latvijā”, apkopojot savu pieredzi, kas radās, veidojot šo mūsu valsts politikas virzienu. Turpinot darbu, kopā ar profesoriem Ilmāru Vanagu, Edvīnu Vanagu un Ingu Vilku 2006. gadā uzrakstījām grāmatu “Reģionālā politika un pašvaldību attīstība ES un Latvijā”.

Īpaša vieta tajā ierādīta Latvijai, tomēr pievērsāmies arī citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, apskatot dažādus pašvaldību sistēmu modeļus. Abi izdevumi bija paredzēti galvenokārt speciālistiem: reģionālās politikas veidotājiem, pašvaldību darbiniekiem un vadītājiem.

Pēc diviem gadiem tapa grāmatas tulkojums angļiski “*Regional policy and development of local government in Latvia and the European Union*”. Labas atsauksmes esmu saņēmusi no daudzām dalībvalstīm.

Kā veidot attiecības ar valūtu

Kopš studiju beigšanas kā pasniedzēja, vēlāk profesore, strādāju Latvijas Universitātē. Vairāk nekā divdesmit piecus gadus pasniedzu ārvalstu ekonomiku un starptautiskās finanses. Apvienot universitātes profesores un Eiropas Parlamenta deputātes pienākumus nav bijis viegli, taču gandarījums, ko sniedza darbs ar jauniešiem, motivēja daudzu gadu garumā pirmdienu rītos lidojuma uz Briseli vai piektdienās lasīt lekcijas LU Ekonomikas un vadības fakultātes studentiem.

Latviešu valodā par starptautiskajām valūtas attiecībām materiālu gandrīz nebija. Tādēļ jau labu laiku galvā brieda doma apkopot savus lekciju materiālus un izdot grāmatu, kas atvieglotu dzīvi latviešu studentiem, apgūstot attiecīgos mācību priekšmetus, kā arī iepazīstinātu plašāku auditoriju ar starptautiskajām finansēm.

Tā 2015. gada nogalē kopā ar draugiem un kolēģiem svinēju savas grāmatas “Starptautiskās valūtas attiecības” atvēršanas svētkus un vienlaikus arī savu darba jubileju Latvijas Universitātē. Atbalstot Kārļa Ulmaņa iedibināto tradīciju “Draudzīgais aicinājums”, dāvināju savu grāmatu Latvijas skolām un augstskolām.

Aktieris Imants Strads vada manas grāmatas “Misija Latvijai. Epizodes” atvēršanas svētkus

Ar Kati manas grāmatas atvēršanā

Vērtīgas un paliekošas grāmatas

2010. gada 8. maijā noorganizēju konferenci “Virzība uz demokrātisko Eiropu Otrā pasaules kara laikā: Latvijas Centrālā padome un kurelieši”, jo Latvijas Centrālās padomes memorands 2009. gada 30. novembrī tika iekļauts UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā.

Konferencē izskanēja daudz vērtīgu atziņu, nevēlējos tās atstāt tikai preses relizēs un zinātnieku pierakstos, tāpēc izdevām konferences referātu apkopojumu. Šī grāmata apraksta ģenerāļa Kureļa vienību sarežģīto likteni, kad brīvas Latvijas vārdā bija jācinās gan pret padomju, gan nacistu okupācijas varu. Arī Latvijas Centrālā padome, kuru 1943. gadā izveidoja Latvijas inteliģence ar Konstantīnu Čaksti priekšgalā, sev par mērķi izvirzīja cīņu pret abiem okupācijas režīmiem.

Kurelieši un Latvijas Centrālās padomes darbinieki, kā to apraksta Imants Ziedonis savā grāmatā “Kurzemīte”, “turēja neatkarīgās Latvijas makšķeri”. Šī “makšķere” palīdzēja meklēt trešo ceļu, kas vestu pretī neatkarīgas Latvijas idejai. Padomju okupācijas laikā līdz pat piecdesmitajiem gadiem pretestības garu Latvijā turpināja uzturēt nacionālie partizāni, un pretošanās pavediens palika dzīvs līdz mūsu Atmodai.

Savukārt 2009. gadā, kad pasaules ekonomiskās krīzes dēļ daudzi zaudēja darbu un — kas vēl drūmāk — cerību, pie manis vērsās Uldis Mesters, kuram bija radusies ideja par šādiem ļaudīm noderīgu grāmatu. Viņš, cilvēks ar biznesa pieredzi, kopā ar dēlu un viņa draugiem bija izdomājis, kādu biznesu var uzsākt, ja nav starta kapitāla.

Tā radās grāmata “55 idejas, kā uzsākt biznesu bez naudas”. Maza grāmatiņa ar lielu saturu, kas palīdzēja rast ticību saviem spēkiem un noderīguma izjūtu tiem, kuri bija apjukuši krīzes laikā.

Gordons analizē “karsti”

Zīmīgā vietā — Rīgas Latviešu biedrības nama Zelta zālē — 2011. gada nogalē pulcējāmies, lai cildinātu patiesu Latvijas patriotu Franku Gordonu viņa grāmatas “Publicistika” atvēršanas svētkos. Grāmata tapa pēc manas ierosmes un ar manis atrastu finansējumu.

Mans vēstuļu draugs Franks šai grāmatai pats bija atlasījis rakstus trimdas latviešu laikrakstos *Laiks*, *Brīvā Latvija* un žurnālā *Jaunā Gaita*, kā arī publikācijas *Latvijas Avīzē*, kurās viņš paudis savu skatījumu uz notikumiem Latvijā un pasaulē. Franka raksti ir publicistikas mācībstundas, bet pats autors — augstas klases vārda meistars, cilvēks ar enciklopēdiskām zināšanām. Kāds neparastāk lietots īpašs vārds vai salīdzinājums piešķir rakstam savdabīgu “garšu” un liek aizdomāties.

Vēl no Franka rakstiem var mācīties attieksmi pret valodu — kā Franks mēdz teikt, viņš ir pats sev korektors, stilists un viss pārējais. Tam pamatu ielicis Rīgas Franču licejs, kura audzēknis bija Franks Gordons.

Lasot Franka publicistikas izlasi, mēs paplašinām pasaules redzējumu, tāpēc esmu priecīga par to, ka ideja izdot grāmatu īstenojās. Grāmatas aizceļoja uz visām Latvijas reģionu augstskolu bibliotēkām, sniedzot iespēju iepazīties ar Franka Gordona atziņām visplašākajai sabiedrībai.

Izkusa kā sniegs saulītē

Liela rezonansi izraisīja starptautiskās konferences “Padomju Savienības nodarītie zaudējumi Baltijā” referātu izdevums latviešu valodā. Grāmatas atvēršana notika 2012. gada decembrī Rīgas Latviešu biedrības namā. Bijām paņēmuši dāvināšanai pasākumā trīs simtus grāmatu — to krājumi izkusa kā sniegs pavasara saulītē. Izlasot kaut tikai vienu no grāmatā iekļautajiem referātiem, var labi saprast, cik smagu mantojumu mums atstājusi Padomju Savienība: nerentablas rūpnīcas militāriem pasūtījumiem, kuplu pulku Latvijai nelojālu un latviski nerunājošu cilvēku, saindētu dabu, kuras atjaunošanā jāiegulda milzīgas pūles.

Grāmatu izdodot, vēlējos vispirms pašu mājās vairot izpratni par vēstures notikumu patieso gaitu un ietekmi uz mūsdienām, kā arī mudināt sākt zaudējumu aprēķinu, lai Latvija varētu piestādīt rēķinu pāridarītājam. Tas nekas, ka Krievija prasības ignorē. Svarīgi ir rēķinu sagatavot un piestādīt. Grāmatu pārtulkojām arī krievu valodā. Lai cilvēki ārpus Latvijas uzzinātu, ko Baltijas valstīm nodarīja PSRS okupācija, nolēmām šo grāmatu iztulkot arī angļu valodā.

2017. gada nogalē uz grāmatas atklāšanas pasākumu Eiropas Parlamentā bija ieradušies tās veidotāji un autori. Grāmatu uzdāvināju arī Eiropas Parlamenta kolēģiem.

Man ir svarīgi, lai šīs grāmatas būtu pieejamas ikvienam — tās var atrast gan Rīgas, gan Latvijas novadu bibliotēkās, grāmatas dāvinātas augstskolām, nevalstiskajām organizācijām un konkursu laureātiem.

“Otrā pasaules kara mantojums joprojām palicis neizvērtēts. To pierāda Krievijas karš Ukrainā”

Ineses Vaideres uzruna starptautiskā konferencē

Šī grāmata man ir ļoti īpaša

“Ja man prasītu, kurš ir Latvijā zinošākais sporta žurnālists, es teiktu, ka līdz 2016. gada 3. oktobrim tāds bija mans draugs Arturs Vaiders,” — to atzina populārais sporta žurnālists Jānis Matulis.

2017. gadā izdevām grāmatu “Vaiders. Artura Vaidera dzīves vārdnīca no A līdz Ž”. Tajā apkopojām atmiņas, ko man bija uzticējuši Artura tuvinieki, kolēģi, draugi, paziņas un daudzas leģendāras personas. Pavisam 123 atmiņu stāsti — tos asprātīgā veidā, izmantojot trāpīgus, Arturu raksturojošus atslēgas vārdus, alfabēta kārtībā apkopojām grāmatā. A klases vecis! Arča. Aristokrāts. Draugs. Erudīts. Intrigas bruņinieks... “Viņš pieder pie tiem, par kuriem jau sirmā senatnē teica: *zemes sāls*,” — tā savās atmiņās par Arturu dalījās ārsts Vilnis Sosārs.

Mēs — ģimene, kolēģi, draugi, paziņas un lasītāji, visi, kam laimējās spēlēt vienā komandā ar Arturu, — jutāmies zaudējuši ne tikai filigrānu spēles vadītāju ar izcilu spēju ievadīt skaistas nestandarta kombinācijas, bet visupirms — komandas dvēseli.

Šī grāmata ir mans veltījums Arturam — brīnišķīgam cilvēkam, manam vīram. Grāmatai ir daudz lasītāju, joprojām dzirdu par to atzinīgus vārdus, kas patiesi aizkustina. Kāda kundze man atrakstīja: “Paldies par šo grāmatu! Ar to Jūs esat uzcēlusi neaizmirstamu pieminēkli izcilam žurnālistam un lieliskam cilvēkam Arturam Vaideram!”

Grāmatas atvēršanu vadīja Uģis Joksts, un viņš mani pieteica kā Artura labāko daļu, taču es viņu izlaboju: “Mana labākā daļa bija Arturs!”

Grāmatas atvēršanā runāja daudzi, taču visskaļākos smieklus un vislielākos aplausus izpelnījās Artura kolēģa žurnālista Egīla Zirņa teiktais: “Tajos gados, kad *Diena* bija kļuvusi tik pareiza un nemaldīga, Artura humora izjūta bija tā, kas redakcijā neļāva pazaudēt sakarus ar zemi un realitāti, un viņa vadītajā Sporta nodaļā varēja atvilkt elpu pēc pārāk ilgas uzturēšanās *Dienas* principu retinātajā gaisā.”

Grāmatas atvēršanas svētkos
ar Dāvidu Ernštreitu

Arī Haralds lasīs opja grāmatas

Olimpiskās dienasgrāmatas: notikumi, kuriozi, prognozes

Arturs Vaiders, talantīgais sporta žurnālists, piedalījies gandrīz visās olimpiskajās spēlēs pēc Latvijas neatkarības atgūšanas. Vairāki tūkstoši publikāciju, interviju! Nolēmu tās apkopot, un 2020. gadā, īsi pirms Tokijas ziemas spēlēm klajā nāca divas Artura Vaidera grāmatas: “Olimpiskās dienasgrāmatas. Ziemā” un “Olimpiskās dienasgrāmatas. Vasara”.

Grāmatās minēti notikumi, rezultāti, stāsti, intervijas un arī kuriozi, sākot no ziemas spēlēm Albērvilā 1992. gadā, līdz pat 2016. gada karstajām vasaras spēlēm Riodežaneiro un prognozēm par Phjončhanas spēlēm 2018. gadā.

Ikviens sporta fans var lasīt šīs olimpiskās dienasgrāmatas kā aizraujošu dokumentālu romānu ar īsteniem notikumiem, reāliem cilvēkiem un patiesām emocijām. Te ir gan galvenie varoņi, gan intriga, cīņa, sižeta samezģlojums, atrisinājums, uzvaras un arī zaudējumi. Arturs savās publikācijās visu meistarīgi piefiksējis, tādēļ viņa rakstītais nav novecojis, bet joprojām iedvesmo. Kā sporta žurnālistam Arturam piemita īpašas “pareģa spējas”, kas balstījās viņa pamatīgajās zināšanās, tāpēc viņš bieži pamanījās pats būt klāt notikumos, kuri vēlāk kļuva par Latvijas sporta zelta mirkļiem.

Unikalitāti veido grāmatu autora personīgā līdzdalība aprakstītajos notikumos. Šis izdevums ir neatsverams pienesums neatkarīgās Latvijas olimpisko spēļu vēsturē, turklāt tā ir ne tikai olimpiskā vēsture, bet arī valsts un žurnālistikas vēsture.

Olimpiskajās dienasgrāmatās publicēts arī plašs personu rādītājs — gandrīz 2000 personvārdu. Ne viens vien sporta fans un entuziasts būs patīkami pārsteigts, atrodot te savu vārdu vai pat fotogrāfiju.

Grāmatas izdevām ar Artura Vaidera fonda un Latvijas Olimpiskās komitejas atbalstu.

PSRS kolonizē Latviju

Kā atspēkot Kremļa vēsturniekus un pavēstīt patiesos faktus par to, cik militarizēta bija Latvijas tautsaimniecība padomju okupācijas laikā? Te noder entuziasti, kas mēnešiem gatavi pētīt dokumentu mapes arhīvos un analizēt faktus. Tāpēc rosināju un atbalstīju Ilgoņa Upmaļa grāmatas “Latvija — PSRS impērijas militarizētā kolonija” izdošanu 2020. gadā.

Grāmatas autors Ilgonis Upmalis deviņdesmitajos gados bija atbildīgā amatpersona no Latvijas valsts puses par padomju okupācijas armijas izvešanu. Viņš pats bija strādājis PSRS militāri rūpnieciskā kompleksa sistēmā un pēc okupācijas armijas izvešanas pievērsies tās izpētei. Grāmata ir tik nozīmīga arī tāpēc, ka autoram izdevās ieskatīties Maskavas arhīvos, kamēr tie vēl nebija noslepenoti, un vēsture netika falsificēta tādā mērā, kā tas notiek tagad.

Daudziem Latvijas iedzīvotājiem izveidojies maldīgs ieskaits par mūsu rūpniecību, kas pēc neatkarības atgūšanas it kā esot sagrauta. Ilgoņa Upmaļa grāmatā minētie fakti šo mītu atspēko — neatkarība iznīcināja padomju Latvijas militarizēto rūpniecību, bet tradicionālo Latvijas rūpniecību padomju režīms sāka graut jau četrdesmitajos un piecdesmitajos gados un grāva līdz pat okupācijas beigām. Sekas ir jūtamas vēl šobrīd.

Okupētā Latvija kā Padomju Savienības sastāvdaļa un tās rietumu robeža bija īpaši militarizēta — šeit salīdzinājumā ar iedzīvotāju skaitu bija neproporcionāli daudz padomju militārpersonu. Mūsu mazajā valstī no visas plašās padomijas tika mērķtiecīgi iepludināti cilvēkresursi, kurus iesaistīja padomju militarizētajā rūpniecībā, lai stiprinātu PSRS rietumu robežu.

Grāmatas nosaukumā minēts jēdziens “koloniāls”. Zīmīgi, ka tieši Eiropas Parlaments ir tā starptautiskā institūcija, kas pirmo reizi — 1983. gada Eiropas Parlamenta rezolūcijā par situāciju Baltijas valstīs — minēja Baltijas valstu okupāciju koloniālisma aspektā, uzsverot PSRS režīma koloniālo dabu.

Arī šo grāmatu dāvināju Latvijas skolām, augstskolām un bibliotēkām.

Valsts prezidents
Egils Levits grāmatas
atvēršanas svētkos

Parakstot grāmatu
“Latvijas tautsaimniecības
vēsture”, kas tapusi
kopdarbā ar kolēģiem

NOVĒRTĒJUMS

Eiropas Lielā balva

Lepojos — esmu Krievijas
“melnajā sarakstā”

Apbalvojumi par senu draudzību

Ne jau zelts un dimanti liek mirdzēt acīm

Eiropas Lielā balva

Ļoti lepojos ar šo balvu. Uzskatu to par īstu Eiropas ordeni.

2017. gada Jāņos atskanēja telefona zvans. Skatos, zvana akadēmiķis Jānis Stradiņš. Mazdrusiņā pabrīnījos, bet atbildot patiešām izdzirdēju akadēmiķa balsi. Nedaudz parunājām par dzīvi, un tad viņš jautā: vai es zinot, ka esmu izvirzīta Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas Eiropas Lielajai balvai. Es, protams, to nezināju. Ja nebūtu jau sēdējusi, tad, kā smejies, no pārsteiguma apsēstos. Profesors apstiprināja, ka tik tiešām tā ir un ka šīs balvas piešķiršana notiks oktobrī Rīgā. Lai balvu pasniegtu, Rīgā ieradīsies Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas prezidents Felikss Ungers no Zālcburgas. Eiropas Komisijas pārstāvniecība Latvijā nolēmusi šim notikumam gan veltīt svinīgu pasākumu, gan arī sarīkot pieņemšanu.

Pasākums izvērtās patiesi sirsnīgs. Apsveikuma uzrunu teica pats Ungers. Pirmo reizi Latvijā viņš bija viesojies pirms divdesmit pieciem gadiem un bija patiesi pārsteigts, cik ļoti Latvija salīdzinājumā ar to laiku ir izaugusi un attīstījusies. Nenoliedzu, bija patīkami dzirdēt, ka Ungers uzsvēra: šīs pārmaiņas notikušas, pateicoties tieši tādiem cilvēkiem kā Inese Vaidere.

Uz balvas pasniegšanu bija ieradušies mani labi draugi un kolēģi — arī akadēmiķi Jānis Stradiņš, Ivars Kalviņš un daudzi citi. Apsveicot un uzlielot mani, priecājās, ka šī balva ir nozīmīgs notikums visai Latvijas zinātnei. Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas Eiropas Lielo balvu sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmiju piešķir reizi trijos gados “par atzīstamiem sasniegumiem humanitāro zinātņu, veselības aprūpes un medicīnas zinātnes jomās personām, kuru darbība radusi pozitīvu atsauksmi sabiedrībā, sekmējusi tās izglītošanu, nacionālās identitātes attīstīšanu un virzību uz eiropisku kultūras kopību”.

Pasniegt Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas (EZMA) Eiropas Lielo balvu bija ieradies EZMA prezidents Felikss Ungers

Pati Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmija ir viena no lielākajām domnīcām Eiropā, kas apvieno vairāk nekā divus tūkstošus zinātnieku no visas pasaules. Akadēmijas locekļu vidū ir trīsdesmit trīs Nobela prēmijas laureāti.

Latvijai jau vairāku gadu desmitu garumā ir saikne ar šo akadēmiju. Par Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas īstenajiem locekļiem kopš 1991. gada ievēlēti deviņpadsmit Latvijas zinātnieki, Latvijas Zinātņu akadēmijas locekļi, viņu vidū Jānis Stradiņš, Imants Lancmanis, Tālav Jundzis, Ivars Kalviņš, diriģents Mariss Jansons, operdziedātāja Elīna Garanča. Esmu lepna būt starp viņiem. Pēc Zālcburgas akadēmijas tradīcijas šo personu kopu dēvē par Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas Latvijas delegāciju. Savulaik Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas aizbildņi bijuši tādi valstsvīri kā Helmūts Kols un Vāclavs Havels, bet akadēmiķim Jānim Stradiņam 2012. gadā tika piešķirts Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas goda senatora tituls.

Lepojos — esmu Krievijas “melnajā sarakstā”

Esmu viena no tiem Eiropas politiķiem, kuru konsekventais viedoklis dažādos, arī ar okupāciju saistītos jautājumos, ir acīmredzami netikams Krievijai. No pirmās dienas Parlamentā skaidri paidu savu nostāju un nepagurdama skaidroju arī Eiropas Savienības valstu kolēģiem to, kas patiesībā notiek Krievijā.

Tas arī bija iemesls, kāpēc Krievija 2015. gada pavasarī mani iekļāva to Eiropas Savienības politiķu sarakstā, kam liegta iebrukšana Krievijā. Bet ko gan es tur darītu? Neredzēju nevienu politiķi, ar kuru būtu vērts tur sarunāties. Savukārt Krievijas demokrātiskajiem spēkiem ceļš uz Eiropu joprojām bija vaļā.

Parlamentā pēc mana un citu baltiešu deputātu ierosinājuma izveidojām to krievu politiķu “melno sarakstu”, kuri bija atbalstījuši nelikumīgo Krimas aneksiju. Viņiem bija jāaizliedz iebruks Eiropā, kur šiem Putina atbalstītājiem tik ļoti patīk iepirkties un skolot bērnus.

Krievijas izveidotais “melna saraksts” bija kā atbilde uz Eiropas Savienības un Latvijas atbalstītajām sankcijām pret Krieviju. Sava uzvārda iekļaušanu Krievijas “melnajā sarakstā” uztvēru kā atzinīgu novērtējumu manam darbam, gan skaidrojot vēsturi, gan sakārtojot pašreizējās ģeopolitiskās un ekonomiskās attiecības, gan arī asi vēršoties pret krievu valodas lietošanu Latvijā. Patiesa uzslava un apbalvojums! Būtībā — īsts ordenis.

Apbalvojumi par senu draudzību

Gruziju esmu apmeklējusi vairākkārt. Man patiesi patīk šis valsts temperamentīgie cilvēki, kuri nepārprotami vēlas būt daļa no Eiropas Savienības. Esmu intensīvi strādājusi ar šo valsti, lai tuvinātu to Eiropas Savienībai un attālinātu no Krievijas ietekmes. 2008. gadā Eiropas Parlaments pieņēma rezolūciju par Krievijas okupētajām Gruzijas teritorijām. Es vadīju rezolūcijas izstrādi. Nebija viegli šajā dokumentā iekļaut vārdus “iebrukums”, “okupācija”, “aneksija”, jo Ārlietu komitejas vadītājs bija vācietis Elmars Broks, un vāciešiem šos jēdzienus ir grūti saistīt ar Krieviju. Viņiem gadu desmitiem ir potēts tikai “sliktais Hitlers un labie krievi — atbrīvotāji”. Nebija viegli, bet pacīnījās — izdevās! Iestājos arī par vīzu atvieglojumu piešķiršanu, vēlāk — bezvīzu režīmu. Jutos lepna, ka mans darbs tika ievērots un man piešķīra Gruzijas valsts augsto apbalvojumu — Svētās Karalienes Tamāras ordeni.

Vēl viena man īpaši tuva valsts ir Ukraina, ar kuru mani saista senas saites. Uzsākot darbu Parlamentā, jau kopš 2004. gada strādāju pie sadarbības veicināšanas ar šo valsti. Mūsu, latviešu, unikālā pieredze ir arī zināšanas par tuvējiem kaimiņiem: Ukrainu, Baltkrieviju, Kaukāza valstīm. Pirms 2004. gada Eiropas Parlaments ar šīm valstīm darbojās tādā kā palēninātā režīmā un bez īpašas intereses. Šī attieksme bija jāmaina! Man bija pilnīgi skaidrs — mums jāpiesaista Ukraina Eiropai, citādi šī valsts nonāks Krievijas interešu lokā.

Ukrainā esmu bijusi daudzkārt. Joprojām esmu gandarīta, ka varēju piedalīties Oranžajā revolūcijā, kuras noskaņojums atsauc atmiņā mūsu Dziesmoto revolūciju. Par aktīvo Ukrainas atbalstu man piešķīra goda nozīmi — “Oranžās revolūcijas dalībiece”.

Par nozīmīgu atbalstu
Gruzijai prezidents
Mihails Saakašvili
2013. gadā man
pasniedza Svētās
Karalienes Tamāras
ordeni

Negaidīti un pārsteidzoši:
Ukrainas valsts manu
darbu novērtēja ar augstu
apbalvojumu – ordeni
“Par Nopelniem”

Īpaši pagodināta jutos, kad saņēmu arī Ukrainas prezidenta ordeni “Par Nopelniem” kā pateicību par ieguldījumu holodomora atzīšanā par genocīdu pret ukraiņu tautu, kā arī bezvīzu režīma noteikšanā un Ukrainai svarīgu jautājumu risināšanā.

Atgriežoties no Briseles Rīgā 2022. gada aprīlī, mani sagaidīja brīnišķīgs pārsteigums. Viens no labākajiem Latvijas juvelieriem kā dāvanu bija izgatavojis man vērtīgu piespraudi – taureni Ukrainas karoga krāsās – kā pateicību par darbu Ukrainas labā.

Šis laiks ir izdzēsis krāsas, viss kļuvis melnbalts un viennozīmīgs: vai nu esi par, vai pret. Tāpēc man ir ārkārtīgi svarīgi izmantot katru iespēju paust savu nostāju par labu Ukrainai. Es šo zilidzelteno piespraudi darbā nēsāju bieži, lai visiem kolēģiem atgādinātu, ka mums jāturpina atbalstīt Ukrainu tik ilgi, līdz, kā vēsta Ukrainas karoga krāsas, virs dzeltena kviešu lauka atkal būs zilas, skaidras debesis.

2013. gada izskaņā
man bija gods stāvēt uz
“olimpiskā pjedestāla”
ceremonijā “Gada
Eiropas cilvēks Latvijā”

2012. gadā tiku ievēlēta
par Eiropas Zinātņu
un mākslu akadēmijas
īsteno locekli. Liels gods
akadēmijā pievienoties
Mārcim Auziņam,
Zbignevam Stankevičam
un Ivaram Kalviņam

Vislielākais novērtējums ir
Latvijas cilvēku uzticēšanās,
deleģējot mani strādāt Eiropas
Parlamentā jau piektajā
sasaukumā. Paldies jums!

Ne jau zelts un dimanti liek mirdzēt acīm

Esmu pateicīga, ka savā dzīvē esmu piedzīvojusi daudzus īpašus mirkļus. Viens no neaizmirstamākajiem bija tautas balsojums par 2013. gada Eiropas cilvēku Latvijā. Finālā biju kopā ar Valdi Dombrovski un Egilu Levitu.

Tituls “Gada Eiropas cilvēks” Latvijā tiek piešķirts cilvēkam, kurš ar saviem darbiem devis vislielāko ieguldījumu Latvijas vārda popularizēšanā Eiropā.

Tas bija milzu saviļņojums. Acīs sariesās prieka asaras. Atceros savas izjūtas toreiz — stāvēt uz skatuves kā uz goda pjedestāla. Jutos laimīga un pateicīga, ka cilvēki pamanījuši un atzinīgi novērtējuši manu darbu. Tāds emocionālais gandarījums droši vien bija mūsu valsts izlases hokejistiem, kas 2023. gada maijā ieguva bronzu, bet mājās devās kā uzvarētāji. Vai kā mūsu basketbolistiem — par vienu punktu zaudēja vāciešiem, pieveica lietuviešus un izeināja 5. vietu. Mēs bijām tik trakoti lepmi par viņiem! Un arī viņi sajuta mūsu mīlestību.

Šo mīlestību tautas balsojumā sajutu arī es.

“Latvijas patriote, augstas atbildības cilvēks ar drosmi runāt par Latvijai svarīgiem un sāpīgiem jautājumiem.”

“Veikusi nozīmīgu ieguldījumu, lai Latviju Eiropā pazītu ne tikai kā bijušās PSRS daļu vai nabadzīgu Eiropas nomali, bet gan kā valsti, kura var pamatoti lepoties ar savu pagātni un pašlaik mērķtiecīgi attīsta savu ekonomiku.”

Un vēl viens vērtējums:

“Latvijas sievišķā spītība, spēks, gudrība un dzīvesspars, pārstāvēt mūs Eiropas Savienībā.”

Šīs atzinības ir mana paveiktā darba goda pjedestāls, manas zelta medaļas.

Tas ir darbs, ko es daru no sirds un ar prieku.

Amati nedrīkst būt pašmērķis, bet tie nepieciešami, lai misiju īstenotu.
Dažas nozīmīgākās manas darbības epizodes.

Eiropā

Eiropas Parlamenta deputāte
Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas īstenā locekle
Eiropas Enerģētikas foruma valdes locekle, viceprezidente
Eiropas Parlamentārās asociācijas viceprezidente
Eiropas Interneta foruma Vadības komitejas locekle

Latvijā

Latvijas Republikas vides ministre
Baltijas jūras vides aizsardzības komisijas (HELCOM) prezidente
Latvijas Republikas Saeimas deputāte, Ārlietu komisijas priekšsēdētāja
Rīgas domes deputāte, priekšsēdētāja vietniece
Latvijas Republikas Valsts prezidentes padomniece
Latvijas Republikas Ministru prezidenta padomniece
Latvijas Okupācijas izpētes biedrības Konsultatīvās padomes priekšsēdētāja
Latvijas Universitātes profesore, ekonomikas doktore

Eiropas Parlamentā manā 5. sasaukumā kopš 2024. gada

Starptautiskās tirdzniecības komiteja
Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komiteja
Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komiteja
Īpašā komiteja mājokļu krīzes risināšanai Eiropas Savienībā —
vicekoordinatore
Delegācija Eiropas un Latīņamerikas parlamentārajā asamblejā —
viceprezidente
Delegācija ES un Meksikas apvienotajā parlamentārajā komitejā
Delegācija attiecībām ar Amerikas Savienotajām Valstīm
Delegācija attiecībām ar Dienvidaustrumāzijas valstīm un ar
Dienvidaustrumāzijas valstu asociāciju (ASEAN)

Ar šo grāmatu vēlos pateikt paldies
Latvijas cilvēkiem.

Tikai pateicoties jums, allaž no jauna
ieraugu, kāpēc esmu straujajā ritumā.
Ka mans darbs nav veltīgs un ir vērts
to turpināt.

Prof. Dr. oec. Inese Vaidere

Bez maksas eksemplārs

Iespiests Jelgavas tipogrāfijā